

Shiva rahasya-Pt 10-Purnachand

शिव रहस्य - दशमांश - पूर्वादि

Sanskrit

paper

Handwritten

132 years old

47 folio

14.2"x7.3"

श्रीगणेशायनमः श्रीशिवरहस्यदशमांशपूर्वार्द्धप्रारम्भः वेतंडजुडमवतंसितचंद्रखंडसकुंडलीशपरिवेष्टिबृहन्निचंद्रं सुंडावली
 कलितदंतकृतार्धकांडं विघ्नाद्रिषंडभिदुरप्रणाम्यखंडं १ **सक्तउवाच** जेगीषव्यस्तदाप्राहोजनवदुरिविक्रमः क्रौंचदारणमानस्यनयदंश
 णययो २ अर्धदुभोलिपादाकुभादानंदाच्चैद्रमाः तरेगरेगितहृदाशंगसंगाद्यभगकः ३ तेनैवष्टोमुनिनाशिपिविद्याकथानकं समुच्च
 सत्सुमनसाफालानलपदांबुजे ४ सेनानिपुत्रः सेनानिर्भक्तिशक्तिधरस्तदा मुक्तिमार्गमशक्तानां भक्तानां प्राहृषण्मुखः ५ **सुनयजउ** सक्तेना
 ष्टिकितेनमुनिनाशाकरेणहि वीरः शक्तिधरः स्कंदः सूदिनारतिमंडलः ६ तस्मैविस्मयदं किंवास्मरान्तिकथानकं उक्तवाचसक्तसरसंभ
 क्तहृत्तापहारकं ७ तन्नावदविशेषेणपूषलोचनसक्तया **सक्तउवाच** धन्यायूयंसदामान्याः महामनुकथादराः शैलकन्यापतेनान्याः कथाभ
 वविनाशकाः ८ भवतांभवतांभूतेभूयोभूयोवदाम्यहं स्कंदसेवितमंदारमिंदिरसमणार्चितं ९ गणैर्द्वंद्वद्वंद्व्यांप्रमावभाषविशेषवित्तं **जेगीषव्य**
उवाच अपर्णावक्रपाथोजविकासस्तदिवकर शूरतारकसंहारस्मरमारप्रियाचक १० विशिष्टशिष्टभक्तेष्टसिध्यष्टकवरप्रदं विशिष्टध
 र्मीनाचक्ष्वचक्षुश्रोत्रप्रियस्यहि ११ किंवाप्रसादजनकशंभोरभादवाहिनः केषुस्थानेषुवसतांतुष्यत्येवमहेश्वरः १२ कस्यार्चनेनमुक्तिर्यादेदेकै
 र्भोजनंहिकः घृतेनकेनभगवान्भक्तमुक्तिप्रयच्छति १३ त्रिपंबकौविकानाथः कथेनाथयतिप्रजाः एतन्मैकौतुकहृत्तलदुत्पासाध्याम्यहं
 १४ मह्यसह्यापगाजानिसमुद्रवगराशिनः कथाः कथयमानंदष्टकृतेच्छिन्नचेतसे १५ **सक्तउवाच** स्कंदस्तत्सक्तिमाधुर्यवचोवीची
 प्रहर्षितः उद्यद्दिमांशुवदनेमदनारतिमुप्रजाः १६ शांगंतमुनिमालिग्यभुजगाभरणंप्रियाः कथाश्रवकथयत्तस्मैदेवैर्देवेनकीर्तिताः १७
 ताएववोवदाम्यहंस्कंदेनानंददायिना जेगीषव्यापसुनयेयाः प्रोक्ताः स्मृतिदर्शिताः १८ **श्रीस्कंदउवाच** शृणुत्वंसावधानेननिधानकलशमसं देवै
 परमहेशेनकैलासस्थेनशांकर १९ रहस्यहास्यसुहृदानंदाशिवरहस्यगाः मन्मथान्तकरंदेवीतदाप्रणयगर्भिता २० कैलासशैलप्रासादेप्र
 सादाभिमुखेस्थितं नवरत्नपरिष्कारिदिव्यमंचोत्तरकूटं २१ मंदारपुष्पगर्भोत्पमरंदासारसेरभि कासारमध्यसरसफुल्लतामरसाश्रये २२ रण
 द्रंससुरवारवसमीरणगणावृते चंडनाडवसन्नाहशिखंडिकलकूजिते २३ कोकिलाकाकलखपिकसारसनादिते वनावनीगलत्पुष्परजसा
 आदिमारुते घ्राणसर्पिविसर्पिद्यौभूमिगंधाडनादिशि पश्यंतसांगेपोतंनितानंतसातकांतकं २५ अष्टकृत्यार्बतीकांतंशांतस्वांतनदासुदा ॥
पार्वतीउवाच देवदेवमहादेवहरगंगाधरप्रभो अंतकांतककामोरअधकासुरस्सदन २६ महाकैलासनिलयविश्वनाथहराव्यय किंतत्वेसु
 त्तुपायंकिंसाधनंतददस्वमे २७ असत्यजनतास्वांतयापतापनिवारकं मह्यविश्व्याधिकब्रूहिनिस्तारंविस्तराच्छिव २८ इत्युक्त्वाभगवान्कूटोमि

शिवम्
१

रिजाजाययाजदा सुदाहृदिचिरं ध्यात्वा मुक्तपुण्यं हरो वदत् २९ सदाशिव उवाच धन्ये मान्ये द्विकन्ये त्वयि चरकं रुपा पूर्णदृष्ट्या भि वक्ष्ये संपूर्णं कुरु
 कर्णं सुरसामोहास्पदने मनः सुहाय्यज्ञोपि गुहाप्रकथनमहिमासहा पापैर्धनांशं प्राप्ता स्मत्कृपयैवलोकमभितोऽप्युत्पलयाशेलजे ३० यानाया नप
 रंपरा सुभवजैदुःखाभिधानैः शिवे मो सुहाय्यपि पातशाननमिषैस्तेष्वेव मेघोन्मिषैः दुर्दंतिद्रुहिणेन हाहतधियोभक्तिपरा मुक्तिदामित्येव श्रुतिसूक्त
 गर्भितवचो मुंचंति मेघा मराः ३१ चारं चारं मुमासहायचरणपाशं बाधेऽपरं ह्यस्मृतिनि कायमार्गं मवरं ज्ञानं निहाराः परं धारं पातकपंजरप्रविज
 हाते वाहुतं नोनुधे बोधायै बभविष्यलिप्रियतरमाज्ञानमेकं शिवे ३२ कलौ खलु रसायनं हरं महाजने पावनं सदैव सुखसाधनं गिरिशं गुगलिंगार्चनं
 महाघगिरिभेदनं प्रबलदुःखसंदीपनं जनेषु जनिनाशनं हृदयमोहसंभेदनं ३३ शुष्णं च शोशं खरे त्रिनयनं दुर्बिंबाननं सदैव सुकृती भवति भस्म
 भूषाज्वलः सरुद्रं सद्रुद्रं भवेत्सकलदेह रुद्राक्षं कू सदेशमसंमत्तं भवति भाग्यपूर्णं जिनः ३४ मत्पंचाक्षरपावनो जममतिर्यो संश्रुते नागनिसे
 सारेषु विरज्य निर्ममं हृदा त्यक्तैषणो वायतिः नैनामेति गता गतिप्रचालिता ब्रह्मांतलोको ध्वगः सत्यं रुद्रपरायणोऽपि गिरिजेनारयणस्याघहत् ३५ हर
 हरशिवशंकरत्रिशूलिनि तिनो म्नेष विमुक्तपापसंघः यदि हृदि समपाद ध्यानधारानुरक्तो भवति कलिजमत्यो मुक्तिसक्तो विशिष्टः ममाविमुक्तश
 तरुद्रजापीपरावरावरं मुक्तिमुपैति शश्वत् निश्चिंत्य पंचाक्षरमंत्रजापीक्षेत्रेषु वानस्पकुतो जनुहि ३७ भुवि भारतवर्षे मेतद्विरजे राजति पुण्यमा
 गेदाने इदमासाद्य नरो जमो वरावान हिति हृदिष्ये बुधः स्वभावः ३८ त्रिलोचन विलोकने मतिरुदेति भाग्योदये रभाग्यनिधनसमाक्षयमाश्रदि
 नाशप्रदासपापतिकलाधरं रूपितपापविक्षेपहृत्क्षणहृदिसमर्चयन् सकल पुण्यनिक्षेपकृत शर्वस्य शोनं सर्वो भवति विमलतरो खर्वपापा
 दिह्रीनो ह्रीनोपि स्यादहीना ध्वरफलभञ्जो वर्गदानकृतः ३९ यो वाको वापिलोके प्रथितजनि जरा नाशदोषे स्तदोषे देवि श्रीमत्प्रदोषे अपचि
 तियरमानोचितोदुःखभोगेयः शांगसंगजनिनो जमपापभंगो लिंगार्चनेन निरयं विलयं न्रजेत ४० यो मत्कथास्तुतिविधौ सकलाघधूतो धा
 तुः प्रमार्ष्टि फलके लिपिजातरेखा मदालयकरो विके भवति पूर्वपुण्योदयेः सुदीपवरदानकृद्दिमलधूपमाहप्रदः भवेत्तविभवेपियः प्रति
 भवेपि भावादरो भवाय जगतां शिवे सभवते गणेषूत्तमः प्रातः संगवपुंगवो रुवहन श्रीदिव्यालिंगार्चको सायं वापि उमासहायमगाजे वीक्षेत्
 बाहृष्टयोः ४१ तेनैवा ध्वरकोटयो विधिहृतं तेनैव दत्तो वरातेनाध्यादि गजाश्वकोचनवरं दत्तं द्विजेभ्यः शिवे एवं दशैव विहिता ममतोषधर्मोः सु
 क्तिप्रदा भुवि नरेषु शिवे सदैव ४२ अस्मिन्निहासमधुना मधुसारभूतं धार्यं त्वया शिवरहस्यं समुद्रमध्ये नास्तीत्याने श्वरो यं जनिमृतिविदशा
 न्मंशं कोयं भवानि अंशो यं दशमः सदाशशिकलाचूडं अभिक्तिप्रदः अध्यायाध्ययनेन संसृतिभवंदुःखं न सध्यायति ध्यातध्वंसनमेतदेव गि

रिजेपुण्यं शताध्यायकं ४४ स्कंद उवाच इत्युक्तं शशिशेखरे नमवचः पीयूषमाध्वीं शरीभारानंदं हृदा गिरिंदवरजाजानाचूहं पीतं तैवेवोक्तं
 मयारसुंदरमहासारानुधारसस्फारामोदमदायते पुनरहं विस्तृत्य वक्ष्ये मुने ४५ अंशो यं शशिशेखरेण कथितः पूर्वापरधीत्मकः अध्याया
 धर्शनेन तद्वरमतो पुण्यतिहासमहान् नानाथानुरसकधौरसरसप्रेमाख्यदो वै मुदं शृण्वन्त्वे सततं महाद्युगिरिभिर्द्वजं सुरवायास्तुते ४६ ॥
 इति श्रीशिवरहस्ये ईश्वराख्ये दशमोऽंशो शिवगौरीसंवादे प्रथमोऽध्यायः १ ॥ श्रीस्कंद उवाच शिवसंस्पर्शजालोकभस्मरुद्रासधारिणां
 रुद्रयंचाक्षरमनोऽनाम्नामिशस्य कीर्त्यतां १ क्षेत्रे निवसतां विप्रभक्ता चैव रत्नात्मना प्रदोषसोमचारं सुभृतां शुभ्रामेहेशिनुः २ नक्तपूजनमाहात्म्यसे
 तिहासं वदाम्यहं प्राकारमंटरा मगोपुयस्वकारिणां ३ पृथ्व्यातिविशेषेण काले काले च न स्पृहि शिवेन कथितं विप्रशैलजोये विशेषतः ४
 हंतैवैकथपि ध्यामि महिमानं विशेषतः सुनिरुवाच किमुक्तं देवदेवे न शिवेन परमात्मना कैलाससदने देवेभ्यः नानाकरणं हि ५ तस्मै कौ
 चेरिपो ब्रूहि निस्तारं विस्तराद्विमेकं स्तुतुवाच जैगीषव्यवचः श्रुत्वा स्कंदः सदिता रक्तः वभावेतज्जटा विप्राः तच्छृणु ध्वं विशेषतः स्कंद उवाच
 प्रणम्य भक्तान् प्रस्तौमि पूर्वभस्मानुलेपनात् ७ त्वाज्योऽस्य कल्पसंग्रामं स्त्र्यं कल्पाः शिवो हि तान्निधा लापितं भस्म श्रीकथनं मोहनाशनं
 कल्पानुकल्पोपकल्पा इति भस्म समुद्रवाः मुरारिणा पराप्रोक्ताः क्रमेण कथयामितान् ८ पंचाननाभिवेकार्हेषं च गव्यप्रसृतयः क्षिरप्रसृता
 गावोऽया भवेतीति चरो मया ९ कश्याभ्यां चिनातासां आदेयं गोमयं न च शिवानले विधेयं तच्छिवमंत्रेण गोमयं ११ शिवमंत्रेण तद्भस्म जायते
 बोधदायकं इदं हि कल्पसंभूतं भस्म धार्य शिवानले विधेयं तच्छिवमंत्रेण गोमयं ११ शिवमंत्रेण तद्भस्म जायते बोधदायकं इदं हि कल्पसंभू
 तं भस्म धार्य शिवार्चकैः शृङ्गोमयं मारुणं चूर्णीयित्वा यथाविधि गोमंत्रेण समुद्रस्य विशेषेण शेषेण मंत्रतः १३ पिंडीकृत्य च तस्मिन् प्राञ्जलिने हो
 मपावके तद्भस्म जायते धार्य अनुकल्पसमुद्रं १४ एतत्पृथक् पृथक् भस्म गोमंत्रेणाभिमृश्य तत् पिंडीकृत्यादि मंत्रेणाक्षेपेद्भस्म शिवानले १५
 तद्गन्धं भस्मिन् प्राहुस्त्य कल्पोपकल्पितं तत्धार्यमेव तद्भस्मैरिति शंकरशासनं १६ यामे करतले भस्म न्यस्य केचन पांसुभिः शिवार्चकस्तदीये
 अदिशो दशविरोचयेत् १७ अनलो हि महाऋद्धः तद्रूपं भस्म कथ्यते दुतत्सहस्रं तद्रूपं सुखस्य शरीरोद्दृश १८ मेधावीधारस्य द्रुमसंवेष्टवयं
 वेष्टत तं मुद्रितं प्रणवेनेव जपन् चोक्षरं मनु १९ विनियोगास्त्रयः प्रोक्तास्तानि तूत्तलनधारणैः तीर्थस्नायाच्चिराचस्य प्राङ्मुखो वायुदङ्मुखः २०
 प्राणान्प्राच्छन्नधारेण षडंगैर्न्यासमाचरेत् अघोरमनुस्त्रे तु प्राणान् अममुच्चरेत् उच्चार्योकारमव्यग्रः पाणिनादाय भस्मतत आग्निवित्यादि मनु
 भिः प्रक्षिपेत्सव्यतः करे २२ विकीर्य किंचिन्नेत्रौ व्योभूतादित्य इति ब्रुवन् विधाय पाणिना भस्मतस्य सव्यकरे स्थितं २३ तन्मंत्रेणैरिषादि श्रीका

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

द. पूर्वदि

शिवरहस्य

अ०२

३

वोद्येचसिद्धिदा अंगुष्ठानामिकाभ्यां तुललादिभस्मधारणे ५४ सर्वदां तर्जनीतत्रवर्ज्येत्पांगमशासनं मध्यमाङ्गमिकाभ्यां तद्वार्येदंगसूधेनि ५५
अङ्गुष्ठानामिकाभ्यां तुललादिभस्मधारणे ५६ सांगुलीभिश्च उक्तेषु स्थानेषु धारयेत् ५७ इत्यविधाय विधि वदन्त्या श्रीभस्मधारणे शिष्टमूलेन न
जिघ्रेदंतःकरणं तु यथे ५८ ज्ञानार्थं चिंदनोन्मीलं श्रीकामं कुंकुमान्वितं वश्यार्थं वश्यचूर्णेन जपाथैरिक्तं चंदनान् ५९ नारीणां तिलकं यद्वाप्यकृत्य
चंद्रके नयसंक्रान्ते तत्प्राक्तं दीपशाखाशिखापमं ५९ यत्र त्रिपुरदाहार्थं भस्मदिव्याख्यं स्रज्यं विभूतिश्रीकृतैश्चर्यं भूतिर्भूतिमिदं ६० शिवभस्मय
वित्रचक्षारमाप्तेयमित्यपि रक्षेति चास्पनामानि प्राहुरेकादशास्तिकाः ६१ नामत्रयं विभूत्यादिसद्योजं संपदावहं भूतादिनामद्विनयं वामाथोभासनाथि
यः ६२ यच्छिवादिद्वयनालातनसुखसंभवं नामद्वयं पवित्रादिनदीशानमुखोद्भूतं ६३ संपत्करविधिनाम आयदुस्धारणं च तत् आग्नेयादिचयन्ना
मद्वयमितदधोरजं ६४ अपस्माभयोन्मादभूतादीनां निवारणं स्मरणादानि शमनदर्शनाद्वयनाशनं ६५ स्पर्शनाच्छुद्धिकरणं धारणात्सर्वकाम
दं सर्वमंत्रमपेसाक्षाज्जरं शान्तिमहौषधं ६६ सर्वोद्यमं जनं सर्वशत्रुगवे निवारणं ज्ञानप्रदं स्थानिकं आयुष्करमभीष्टदं ६७ विप्राणां ज्ञानतत्वानां
भस्मत्रेताभिजयवेत् व्याघ्रचर्मो बरदेवं सुवंतत्रिमलच्छिदः ६८ भस्मोद्धूतिसर्वांगाः प्रभवन्ति शिवार्चकः इत्युक्तं संस्कारविलिप्तभूतिशिवाचकारे
शिवसक्तभावाः तेषां भिलाषामृतभाषसीक्षानंदेति लोके शिवसाधनेन ये जानि संस्कारविभूतिभाजा शिवार्चकानां पदभक्तिभाजः ६९ तदचकारे
धरणीमलेस्त्रिभुजं भोगान्सह पुत्रपौत्रैः इति श्रीशिवरहस्ये इत्युक्तेषु धारयन् भस्मकृत्याहोमं यथाविधि स्वस्त्रोक्तविधिना
भस्मोत्थं निप्रवक्ष्यामि बहज्जाबालदर्शितां आदर्शं इव देवेन देवि प्रोक्तां त्वयि ब्रुवे १ दर्शेषु धारयन् भस्मकृत्याहोमं यथाविधि स्वस्त्रोक्तविधिना
बहमन्त्रि विधारये २ वैलखादिरसंभूतसमिद्धिश्च सृणतथा आज्येन मधुमिश्रेण जुहुयाद्भुद्रसक्तकैः ब्रह्माणं ब्राह्मणं तत्र कल्पये भस्मभूषितं स
यं वाचापे मुखो बाहुजुह्याज्जातं वेदसि ३ अन्वाधानादिपूर्वार्धकृत्वा इच्छादिपातनं आचारवथवा धार्यचसुषी जुहुयात्ततः प्रणोनां तत्र निश्चिप्य
पुष्पालं कृतिमाचरेत् बहिराच्छाद्य पश्चात्तु कृतं निर्यत्रिभुजं यथे ४ अजो वाससी तत्र वसानः शिववासनः पुण्याहं वाचयित्वा थनां दीप्राद्विधाय च ५
विलाप्याज्यं प्रयत्नन हविरुत्तापं चानरे वैलखादिपालाशैः सुकुसुमैः परिकल्प्य च ६ पूर्वापरार्धमाज्येन हविः प्रत्यभिधारयेत् देवमावाह्यं वन्द्यं च
शिवहोमं समाचरेत् ७ शान्तिपूर्वोक्तं चैव जपित्वा च स्ववाग्यतः शचमेत्यादि जुहो वशत रुद्रेण वेत्तदा ८ नमस्तेत्यादिमन्त्रं तं चतुर्थ्यं तैश्च होमयेत्
शतरुद्राहुती तत्र शान्तिं चोत्तरमेव च ९ जुहुयाद न लेमने चतुर्थ्यं तैः पृथक् पृथक् पुनराज्यं वै सोधारं हुत्वा रुद्रेण मंत्रवित १० रुद्रं च विधिवत् पूज्यः

शिवः

३

कलशे मंत्रविनमः अत्रोमन्मयेवापिताम्रस्वर्णविनिर्मिते १३ राजतेवातथाराजासुराज्जाह्नवेर्यते पंचाम्रपल्लवेर्यक्तेधूपदीपनिवेदनैः १४ त
 तस्विष्टकृतं दत्तारोहं बलिमुपाहरेत् दिश्वस्तुविशेषेण च वीज्येन हितमाः १५ धूपदीपैस्तथागंधैः वासोभिः पूजयेद्बलिं एवं त्रिरात्रं कृत्वा त्वेव होमं तत्रैव वा
 वके १६ पावकोदनवर्तौ स्याद्ब्रह्माचार्यश्च वागपतः नक्तभुक्तेन वर्तौ स्याद्भृशय्या निरतो मुने १७ सुदृत्रिष्ववर्णकुर्यैः स्नानमौनेन ते तदा शनैश्च वरान्
 वापि द्विजान्संभोजयेत्क्रमान् १८ भक्ष्यभोज्यैः सुविहितैस्तान्बलैर्गंधपुष्पकैः दुकूलैर्दक्षिणादानैः राजावभृशं शंकर १९ ग्रामाद्बहिर्यद्देवांश्चिप्रास्ता
 यावानदीनरे वयोर्विष्टपस्यो धोबित्वा श्वत्थादिमूलकैः २० शुभमासे वसंतादौ शुभक्षेत्रे चोत्तरायणे यथाविभवसारेण ब्रह्माणं पूजयेत्क्रमान् २१ वा
 चार्थं वापयथाशक्त्या प्रादक्षिण्यक्रमेण हि प्रदक्षिणविधिं कृत्वा संख्याय प्रयत्नतः २२ त्र्येः करेणैश्च अथ कृत्वा सप्त रात्रिं शिवान्नयं ब्राह्मणान् संभोजयि
 म्येभोजयेच्छांभवान् यतीन् २३ शिवयोगी तथेशानं लिङ्गे संपूजयेद्द्विजः ब्राह्मणः क्षत्रिये वैश्यो राजा वापि यथाविधि २४ यथाशक्त्या नुसारेण शिव
 भक्त्या प्रयत्नतः साधयेद्भूषितम्राग्रेणोमयंतद्विधिं श्रुणु २५ एवं शिवान्नलप्राक्तं भस्मधारणहेतवे महाशोभनवीराणां एष एव विधिः स्मृतः २६ वि
 रजान्नजं भस्मधारयेत्समिदुद्भवं अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैर्दग्धपापेस्त्रिपुंड्रधृक् २७ वर्णोपणीमयंदं धारयन् स्वर्णवर्जितः वेदमेकत्रयं वापि अभ्यसे
 ष्चिवभावनः गृहस्थोऽपि सदा विद्वान्स्वकीयोपासनाद्भवं धारयेदेकैकैकं नर्यं भस्मयथोत्तमं २८ सर्वेषां सर्वदा धार्यं त्रिपुंड्रोत्थूलनात्मना वनस्थो
 दावजं भस्मधारयन् धूलनात्मना ३० त्रियायुषे त्रिपुंड्रं केऽपि ग्राह्याहारदिवर्जितः सत्याशी प्रणवेनैव धारयेद्भूलितात्मना ३१ त्रिपुंड्रवर्त्मना भस्मसि
 तं वायुयथास्त्वैः वैप्रानसे भवे वापि धारयन् नानमुक्तिभाक् ३२ शिवान्नलोत्पन्नं भस्म तं शोभनैः शिवयोगिभिः धार्यं मत्प्राप्तं मीतां तु शमशानाग्निमुद्भवं ३३
 स्त्रिभिः शिवान्नलोत्पन्नं धार्यं सर्वजनैरपि ब्रह्मसत्रविशं ईशप्रोदितो ह्येष वै विधिः ३४ संद उवाच शिवान्नलसमुद्भवं भस्म तमेव कल्पेन ज्ञातं ल
 भेत यदि भाग्यतो मूढदृढार्चनासूद्यतः तदन्यदपि कथ्यते शिवमहेशसंज्ञासनं त्रिपुंड्रपरिधारणं भवति शर्वतोषप्रदं ३५ ये निंदन्ति महेश्वरं विजग
 तामाधारभूतं हरं ते निंदन्ति त्रिपुंड्रधारणविधिं द्विष्यन्तु तद्दर्शने तवै संकरसकरीखरखरियोत्पत्त्यकीरोपमाजारा एव भवेति पापपरमातेनारकाः केव
 लं ३६ तान्दृष्ट्वा शशिभास्करो निशिदिवा सप्रोपि वाकेवलं पश्यन्तु श्रुतिसंज्ञकजपतो मुच्यन्ते तेनाद्यतः तत्संभाषणतो भवेत नरकं निस्तारवातो
 भित्तं ये भस्मादिविधारिणां तत्तु रुमे निंदन्ति मंदाहिते ३७ श्वानाश्वासनहीनैश्च न भवास्त एव भाभाननाः दीना एव वनावनौ घनिजरां कीशोपमा
 शारताः कीनाशस्य वशं प्रयांति कुनराजारे पजारे द्रवाये निंदन्त्यपि भस्मधारणरतं मंदाहिकर्म दिनः ३८ असावचारं द्यौः दृढतरविमूढात्ममति
 भिर्विन्त्येकं शास्त्रं खलु कुलजमार्गैश्च शरणाः कुलालोत्पन्नास्ते श्रुतिगदितभस्मोभित्तमुखालुलायप्रायास्ते यमगतिगानानास्कवराः ३९ इति श्री

२०५०
शिवरहस्य
अ०४
४

शिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशो भस्ममहिमानामवर्णने तृतीयोऽध्यायः ३॥ श्री स्कंद उवाच ॥ धेनुं लक्षणसंपन्नां परीक्ष्येन विचक्षणः सर्वो
वयवसंपन्नाहं शंखदोषादिवर्जितो १ बहुक्षीरदुग्धांशस्तां सवत्सामुद्यसौ चरां श्वेतारक्तजिह्वा कृष्णा कपिला च विशेषतः २ शवला वाथ पिंगाक्षी अरो
ममस्य लायिनी हुंभारवक्तुतोत्साहो दर्शनीया च मृगिणीं ह्रस्वांगविक्रयं चैव मनुजसत्तापलायिनीं चोरश्रवांनया रुष्टां दीर्घशृंगामशृंगकां ४
रोगिणीं नवसत्तां च ह्रग्भागां च क्रविन्दितां मलपंकवसामां सकेशं शैवलभक्षिणीं ५ व्रजतापवत्सलां मृत्कलीं मल्पक्षीराल्पभूत्रिणीं गानदोग्ध्रीं स्र
गमां अंनहीनां कृशां तथा ६ अतिस्थूलां च मुंडां च एकगर्भामगर्भिणीं दाहशर्भां च बहनीं गर्भिणीं स्तनगर्भिणीं ७ सृजवत्सामवत्सां च वर्जयेत्त्वा
प्रयत्नतः कौकस्वरां कौकरां च यदाभीतां सुधातुरां ८ बद्धादनीं मल्पभक्षां स्वोद्यसः क्षीरयायिनीं सवन्नेत्रां क्रमियुतां लालाजालमुत्सृज्य
सर्ववर्णां मृककुदां विरूपां सामगर्भिणीं वृषाहासां च भीतां च वर्जयेद्गोमयाहृतौ १० पूर्वलक्षणसंपन्नां अलक्षणां विवर्जितानैचिकीं मुचितां तां
सर्वशैलक्षणेयतां ११ परीक्ष्य त्र्यक्षहृदयो विषमाक्षादिदेवतां गवामंशेषु निष्ठंति भुवनानि चतुर्दश १२ तस्माद्भावः सदा पूज्या सदा शिवसयाः सदा
अभियां नोपतिशंस्तु सुनिष्ठंति सर्वदा १३ गवो यस्य गृहे तुष्टानस्य तुष्टंति देवताः द्यासदानेन पितरं च प्राप्नुः प्रपितामहाः १४ अलक्ष्मीं परि
हृषययावः पूज्याः प्रयत्नतः कुलमेकं द्विधा भिन्नं ब्राह्मणानां गवं तथा १५ एकत्र वेदास्तिष्ठंति हविरत्यत्र तिष्ठति घृतयो न्योक्षोरभारागावः पू
ज्याः सदैव हि १६ गवां पूज्या प्रभावेन प्रातः पशुपतिः सदा गवो हि धात्रो भूतानां मातरो लोकपावना १७ आगाव इति मंत्रेण उपस्तेयाः सदैव हि
गवो यज्ञस्य सदनं मदलोकं करप्रियाः १८ गोभिश्च वृत्तनिष्पतिः पंचाशत्तवहाः सदा गवां क्षीरदुग्धिभवेद्दधाचनवनीतकं १९ तस्मात्सु
तस्य चोत्पत्तिस्तैना ज्येन दिवौकसः हूयंति किल वेताने सत्यमाज्यमिति श्रुतिः २० ऋते सत्यं परं ब्रह्म महेशं कृष्णं गलं शिवो भिषिच्यते येन
शिवलिंगे सनातनः २१ क्षीरेणा ज्येन दधाचतासां ता सर्वपावनाः तद्गोमयं मंगलस्यात्सह लेयनकर्मणि २२ प्रातः प्रातः सदा यज्ञं गोमि
तंगोमया भसा गृहपवित्रतायानिया सामंगोद्भवं हि २३ पावनं गोमयं प्रातः यस्माद्भस्म प्रजायते ताः पूज्याः सर्वयत्नेन शिवः प्रातो भवि
ष्यति २४ पशूनामधिपोयस्मान्महादेवो महेश्वरः शृंगान्तरे सदा भातिलिगरूपेण शंकरः २५ शृंगार्थामश्विनो देवो च सुषी चंद्रभास्वरौ
प्राणे च निर्वर्तंति श्वेव मुखेनै पूर्वदेवताः २६ कर्णयोर्वसवश्चाष्टौ गले सास्ता सुभास्कराः ब्रह्मातृत्क उदिस्थोऽपि पृष्ठवंशी परं हरः २७
पूर्वपादे विश्वदेवाः वरुणो पादसंधिषु वायुरग्निश्च जठरे सृष्टुर्नोभौ च संस्थितः २८ खुरेषु रुद्रास्तिष्ठंति हृदये च जनार्दनः कमलाचि
मलानित्यंगोपुच्छं संस्थिता मुने २९ गोपुच्छे मूर्जानं कुर्यादलक्ष्मीनां शनायपि रोमकूपेषु मुनयो मनवोऽथ चतुर्दश ३० नक्षत्राणि च सर्वाणि

शिवः
४

पृथिवीद्यौर्दिशस्तथा मातरः पितरश्चैव गंधर्वाश्चाप्सरोगणाः उरगागरुडाः सिद्धाः साध्याः किंपुरुषास्तथा यक्षारक्षांसि भूतानि गवामंगेषु सं
 स्थिताः ३२ तासां गवानामधिपो महादेव उमासखः तस्य जया पूजितस्यादध्रियां नोपतिः प्रभुः ३३ नंदासु नंदासुरभिः कामधेनुश्च भद्रका
 यंचैव गोगणाः पूर्वस्य चैव ब्रह्मणा पुरा ३४ शिपिविष्टप्रसादार्थं तत्सुतो वाहिनो कृतः देवदेवेन धर्मपियुगपादो महाबलः ३५ सर्वतीर्थक्षेत्रम
 यो सर्वधर्ममयो महान् तपसा वाहनत्वं स प्राप्नोति देवस्य शूलिनः ३६ कदाचिन्मेरुनिलये सुखासीनं महेश्वरं महादेव्या समासीनं मानसाख्यस
 रस्तेऽर्ध्वं चरन्त्यस्ता गावो पंचैवासन्मदोद्धताः वत्सेरुत्साहयुक्तास्ताः चरन्त्यो विपिनतणं ३७ नंदनेन दिता गावः कपिला स्वर्णसन्निभाः
 बालभास्करवर्णा भावजपुष्टननूभराः ३८ मेरुमूले स्थितं शंभुं अजानं तोयथे कृया रोमं धस्नावसलिलैरभ्यर्षितुं स्वदामुने ४० गवामुखो
 द्रुतं वारि शंगस्त्री गेनिपातितं किंचिच्छ्रद्धेक्षणो क्षीयगावस्ता लोकमातरः ४१ शिवक्रोधाग्निनिर्दग्धाना वर्णानि भेजिरे ब्राह्मणा संलितानि
 गावो मेरुमौलिसमागताः ४२ शिवे न शङ्गा गावस्ता मुखे यूयं भविष्यथ अपवित्रतरा सर्वे जिघ्रंतो यच्च किंचन ४३ अपवित्रतरं भूयादिशा
 ज्ञा गवां गणाः स्वाधो भरक्षरक्षीरा अभ्यर्षिचन्महेश्वरं शनैर्वर्षाणि ता गावो रुद्रस्तेन शंकरं स्त्रीरभिषेकतुष्टो सो वरेण कंदयच्चताः ४४
 श्री ईश्वर उवाच हे गावः परमातुष्टिः क्षीरवृष्ट्या निशमयि वरयंतु वरं ह्यद्य सद्यो बोद्धिं वाञ्छितं ४६ इत्युक्ताः शंकरेणैव गावः संतुष्टुर्ह
 गाव उवाच शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः शंभो चोत्तुः
 सह नो कृतं वारं बारमपाकुरुष्वदयं याशीघ्रं पशूनां पते ४७ भो भर्गो त्रिपुरांधकां तं कं महादेवाद्यं गाधरभूतेशाखिलपावनामितबलान् लोलत्रि
 लोकर रसास्मान् कुर्यात्तात्कुरुणा गावो वयं गोपते संवीक्ष्याद्यदृशादंशां शकुरुणा कोटिकराक्षेण च ४८ पुत्रो नो भव भवोद्भव महाधर्मी कृ
 तिर्वाहनं देवस्त्वप्युपोसि पाहि सुदृशा कारुण्यवासंनिधे नोदद्या वरमोदृशत वदृशा चाशा वसानं प्रभो हेरं वादपि सुप्रियोस्तु भवते धर्मः सुतो नोद्य
 हि ४९ श्री स्कंद उवाच गावस्ताः प्रतिनंदनं दितदृशा वृंदारं च दैर्नतः सानंदं शशिचंद्रसुंदरजयभारं कं मौलिः शिवः धर्मचापि सवाहने च कलयन्ने
 वं च गावोपिताः प्रीतेशेन न दामुदात्वभिमतं वात्सागमिष्यत्विति ५० यूयं यात निजालयं प्रीति सदानैवाद्यमंतुर्हृदिवः क्षीरोत्तमसेचनं न सुहृदामोदमि
 तुष्यामि च समासमीनस्तुति तोषितो हरः तदा समीचीनदृशा विलोक्यता ५१ त्रिलोचनः प्रीतिपुतो बभूव स्मेराननः पुंगव राजवाहनः श्री ईश उवाच
 यः क्षीरोत्तमसेचनं प्रतिदिनं कुर्यात्स्थिलिङ्गोत्तमेतस्याहं बितरामि भाग्यमहिमं कैवल्यं वं ह्यमीमपि ५२ तस्यापारमहापराधशतकं सेहेहमेवादात्

द० पूर्वा

शिवरहस्य

अ० ५

५

सूयंगकृतननेदनेनमवनेतुष्टाश्वरंतुद्रुतं इत्युक्ताशशिशेखरेणपशुपेनामंत्रितायं प्रिताः नत्वाशंभुपदां वृजं प्रति यमर्गो वै हि हृष्टा मुने ५३ तस्मा
 ज्ञोपतिरेव शंकर इति श्रुत्या परं गीयते तत्तत्वाशरणाय मुक्तिपरमानंदैकधाम्नि स्थितः ५४ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽध्यायः ५५
 मचतुर्थोऽध्यायः ५६ ॥ स्कंद उवाच ॥ श्रीफाललोचनेनेव बहज्जाबालसंभवं भस्मचोक्तं विसृजेत् हि जनाज्जन्मवता मुने १ श्रुणुष्व सावधानेन त्वमेकपदे
 ण चेत्तस्मा सद्योजातोद्भवात्तवक्रावृथिवीसमजायत २ महेशस्यादिसृष्टेर्हि जाबालश्रुतिचोदिता पृथिवीरूपिणी या सा गोत्रे कपिला खया ३
 नदासानामतो विप्रतस्या भूतिर्बभूव ह वामदेवमुखाच्छंभो वार्यग्रे समजायत ४ कृष्णवर्णा ततो भद्रा तस्य वै भसितं सितं आख्यातं मुनिशार्दूलश्रू
 लपाणिप्रसादकृतं ५ अधारवक्रादभवत्तेलिहानोज्वलत्प्रभुः वह्निरन्हाय जंगतां मध्यान्हाकेशतोपमाः द्रुक्ताचरत्तवर्णा च सुरभिः समजाय
 त तस्यो हि भस्मसंजातं भासनं पावनं परं ७ तत्सुखमुखाद्वायुः सर्वायुः कारणो महान् तस्माच्छ्रुता भवद्वर्णी सुशीलागोः पयस्विनी ८ तस्मात्सारं स
 मुत्पन्नं क्षरत्पापकलं मुने ईशानवक्रादाकाशे योमकेशाद्वभूव ह ९ तस्माच्च चित्रवर्णी भूत्सुममैनासा पयस्विनी तद्गोमयोत्थारक्षा भूत्साक्षात्प्र
 क्षप्रसादकृतं १० विद्याशान्तिप्रतिष्ठा च शान्त्यतीता मनोन्मनी कलापंचसमुत्पन्ना क्रमोपशंकरा जया ११ विभूतिर्भसितं भस्मसारं रक्षेति
 वैमुने भवेति पंचनामानि पंचवक्रोद्भवानि हि १२ ऐश्वर्यकारणा भूतिर्भस्मसर्वा धमक्षणात् भासनाद्भूतिं प्रोक्तं क्षरणात्सारमायदा १३ संसारम
 यभीतां नारदं सारं रक्षणात्मुने अग्नीषोमात्मकं भस्मसं प्रोक्तं मुनिसत्तम एको वह्निर्ध्यायजे समिधेनाधरेतदा बहु रूपो मुनिश्च स तथैव भ
 स्मपावनं १५ अतनूदेव देवस्य अष्टमूर्तैः पिनाकिनः अग्निरित्युच्यते श्रेष्ठो योग्या नैजसीतनुः १६ सोमः शक्त्या मृतमयः शान्ताकांतनरीतनुः
 अमृतं यत्प्रतिष्ठासाते जो विद्याकलः स्वयं १७ स्थूलसूक्ष्मभूतैर्षुते एव रसते जसौ द्विविधो न जसौ तृतिस्त्रयोत्मा चानलात्मिका १८ वेद्युतादि
 भयं नैजो मधुरादिमयो रसः तेजो रसविभेदेन जगद्ध्याप्तं चराचरं अग्नेरमृतं निष्पतिरमृतं नाग्निरुच्यते अतएव हविः कृत्स्नं मुने सर्वमस्वेषु च २०
 हविषासस्य संपत्तिः तृप्तिस्सस्याभिद्वन्द्वये हविस्तृप्तासुराः सर्वे अग्नीषोमात्मकं जगत् २१ ऊर्ध्वशक्तिमयः सोमो ह्यधः शिवमयो नलः आर्भा
 संपुटितं यं स्माच्छ्रुत्स्वमिदं जगत् २२ अग्निरूर्ध्वज्वलत्येषो यावत्सोमोऽपरावृत्तं यावदग्न्यास्पदं सोमममृतं विसृजत्यधः २३ अतएव हि
 कालाग्निरधस्ताच्छक्तिरूर्ध्वगा यावता दहनश्चोर्ध्वमधश्चाप्लावनं भवेत् २४ आधारशतपवधृतः कालाग्निरथ ऊर्ध्वगः तथैव निम्नगः शिवः
 सोमः शिवः शक्तिपहास्पदः २५ शिवोर्ध्वमयः शक्तिरूर्ध्वशक्तिरधः शिवः तदित्यं शिवशक्तिभ्यां नायाप्रमिहं कंचन २६ असकृच्चाग्निना दग्धं

शिवः

५

जगत्तद्रस्मसात्कृतं अग्नेर्वीर्यमिदं प्राहस्तद्वीर्यं भस्मयजतः २७ यश्चेत्थं भस्म सद्भावं ज्ञात्वा हि स्नाति भस्मना अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैर्देव्याशः स उच्यते २८ अग्नेर्वीर्यं तु तद्रस्मसो मेनाप्लावितं पुनः अयोगयुक्ता प्रकृतिरधिकाराय कल्पते २९ योगयुक्तानुतद्रस्मप्लाव्यमानं समेततः शक्तेनामृतवर्षेण हाधिकारान्निवर्तयेत् ३० अतो मृत्युं जयायेत्यममृतप्लावनं सता शिवशक्त्यमृतस्य शैलव्यवकृतो मृत्तिः यो वेदगहनं गुह्यं प्लावनं च तथोदितं अग्नीषोमपुरं कृत्वा न स भूयो भिजायते ३१ शिवाग्निवातनुदग्धा शक्तिः सोमामृतेन यः प्लावयेद्योगमार्गेण सोममृतत्वाय कल्पते ३२ अग्नीषोममयं जगत्स्थिरचरं संभावितं शंकरस्तारासारविचारसागरमहापारीणधुर्योमुने जानेत्येव गतागतौ धुविजरा मुक्तसुभावा भवेभावा एव भवेपि भावपरमाभस्मेकभावाः सदा ३४ अग्नीषोमस्य देहमेव न भस्मितालोकावभूषागकाशां गा एव भवेति भाग्यपरमापायौ घमंगाशयाः दुग्धानं गमहांगसंगमुजगाभोगांगलिंगार्चकाः पुण्यापारपन्नगभानभवनाः ते पावना भूतले ३५ यो वाको वा विभूत्या भवति हि कलितो देवि दिव्यत्रिपुंड्रैः सर्वेषामपि पावनो हि स भवेत्सालोकसंगेन हि तत्संगेन हि भंगिता घनिचयो भूयो भवेद्देजनः जानाति श्रुतिपुक्तिः सक्तिवचनेः संभस्मनो वेप्रभुः ३६ आर्यावर्तस्थिता र्याश्रुतिगदितमहानर्थं भस्मादिभिर्वैपुंड्रं फालतले निधाय विमलं सर्वाघसंघोभिताः सर्वस्यैव समर्चनप्रियतरा गवीदिवगौभितास्ते वीर्यौ न तपरास्तरंति भुवने ते चार्यवृत्तिः स्थिताः ३७ भस्मिदं स्मरं हंत फालफलकालं कारभूतं सदा पापौघानुलघस्मरं स्मृति कृतं बुध्यादिवोधप्रदं ज्ञानं चापि दिशेदुभे विधिद्वयं तिर्यक् फालेषुपि सर्वेषामविशेषतो हि जगणेषूक्तं विशेषेण हि समाज्ञाता स्नायप्रबलवचनेनालमितरप्रमाणानां मानं श्रुतिगदितसीमानुसरणं प्रसादनो भूत्ये भवति सुखकीर्त्यादिविनशच्छिबोत्कर्षे ज्ञानं भवति च विमुक्तः परतरं ३८ इति श्रीशिवरहस्येर्दशानां त्वेदशमांशे पूर्वोद्धे पंचमोऽध्यायः ५ ॥ स्कंद उवाच भस्मस्नानविधिं वक्ष्ये त्र्यक्षस्याभिमतं मुने कैलासशिखरासीनं महादेवं गिरिंद्रजा १ प्रणम्य प्रणयेनाह प्रणतार्तिहरं हरं पार्वत्युवाच देवत्रिशूलविलसत्करपल्लवशंकर प्रसीद प्रमथाधीश मनमथांतकराव्यय २ शंभो विश्वाप्तविश्वेश विश्वतोमुखशंकर भस्मस्नानविधिं शंभो वदेत्करुणाकर ३ स्कंद उवाच इति देव्या तदाष्टष्टेर्दशानो देवनायकः विनायकगुरुर्देवो बभाषे तां गिरिंद्रजा ४ श्रीर्दशरथ उवाच साधुष्टुल्यभाभेद्रेगह्यमेव त्वयां विके भस्मस्नानविधिं तेद्यप्रवक्ष्ये पापनाशनं ५ भस्मस्नाने घधिकृतः शांभवः शिवपादधौः नेतरो देवि तत्पात्रं त्रिनेत्रप्रियमद्रिजे ६ नान्यपुंड्रधरः पात्रं भस्मस्नाने सदेव हि वैदिको वेद निरतो विरतस्त्वत्पुष्पकर्मणि ७ न तां त्रिकस्त्वधिकृतो नो ध्वेपुंड्रधरः शिवे संतप्तचक्रचिह्नो न श्ववद्यजे बहिष्कृतः ८ तद्देवात्र गिरिजे भस्मस्नानविधौ मुदा तत्रैते बहवः श्लोका वृहज्जाबालचोदिताः ९

पुष्पसावधानेन भस्मस्नानविधौ शिवे भस्मचोक्तं समादाय संसितं मंत्रमंत्रितं १० मस्तकात्पादपर्यंतं मलस्नानं परोदितं हृन्मंत्रेण चक-
 रत्वेवं विधिस्नानं समाचरेत् ११ इष्टेन पंचधा भस्मविकारेन्मूर्ध्नियन्तः चतुर्धा पुरुषेणैव वक्त्रे हृदि तथा मूर्ध्ना १२ अङ्घ्रौ रेणाथ वामेन दशधा
 उदरे करे अष्टावतेन सद्येन पादावुद्धृत्य ततः १३ सर्वो गोलुलनं कार्यं राजन्यस्य यथाविधि सुखं विना च तत्सर्वं उद्धृत्य क्रमयोगतः
 १४ सध्या त्रेपे निशीथे वा तथा पूर्वापराण्यहोः सुप्ताभक्तापयः पीत्वा कृत्वा चावश्यकादिकं १५ स्त्रीपुंनपुंसकं ग्रध्रं विडालं वलमूषकं स्पृ-
 श्वा तथा विधानन्यात् भस्मस्नानं समाचरेत् १६ देवाग्निगुरुविद्यानां समीपे त्याज्यदर्शने अथ हृत्तले मार्गिकया न्नोद्धृत्य ब्रती १७
 शंखतोयेन सरलेन भस्मम्यामिश्रणं भवेत् एषितं चंदनेनापि वारिणा संयुजं तु वा १८ चंदनेन समाक्षिपेत् ज्ञानार्थी चूर्णमिव तु मध्याह्ना-
 त्प्राक् जलेर्युक्तं तोयं तदनुवर्जयेत् १९ त्रिपुंड्रं कामयेत्यश्राद्धं विष्णुशिवात्मकं मध्याह्ने लिभिः दायति स भिर्मूलमंत्रितं २० अनामामभ्य-
 मां गुह्ये रथ वा स त्रिपुंड्रं उद्धृत्येन्मुखं विप्रः क्षत्रियस्तच्छिरोधिकं २१ द्वात्रिंशत्स्थानके बाधं षोडशस्थानके पि वा अष्टस्थाने तथा चैव पंचस्था-
 नेऽपि योजयेत् २२ उत्तमो गेललोटे च कर्णयोर्नेत्रयोस्तथा नासावक्त्रगले चैव मंसद्वयमतः परं २३ कूर्परं मणिबंधे च हृदये पार्श्वयोर्द्वयोः
 नामो गुह्ये चैव मूर्ध्नी गुल्फौ च जानुनौ जंघाद्वये च पादौ द्वौ द्वात्रिंशत्स्थानमुत्तमं अष्टमूर्त्यष्टदिदेशादि कपालान्वसुभिः सह २५ ध-
 राभ्रवश्च सोमश्च आपश्चैवानिलो नलः प्रत्यूषश्च प्रभासश्च वसवोऽष्टाविनोरिताः २६ एतेषां नाममंत्रेण त्रिपुंड्रं धारयेद्बुधः विदध्या-
 त्त्रोडशस्थाने त्रिपुंड्रं तु समाहितः २७ शीर्षके च ललाटे च कंठे चांसद्वयोरिति कूर्परं मणिबंधे च हृदये नाभिपार्श्वके २८ षष्ठे चैकं प्रति-
 स्थाप्य जपेत्त्राधिदेवतं शिवं भक्तित्वनादाख्यं इशं नादाख्यमेव च २९ वामादिनवशक्तिश्च एताषोडशदेवताः नास्त्योदस्वकश्चैव मश्वि-
 नो द्वौ समीरितौ ३० अथ वाममूर्ध्निकेशच कर्णयोश्च सने तथा बाहुद्वये च हृदये नाभ्यामूर्ध्वोपुगे तथा ३१ जानुद्वये च पदयोः षष्ठभागे च षोड-
 शं शिवश्च द्रुश्च रुद्राकौ विघ्नेशे विष्णुरेव च ३२ श्रीश्चैव हृदये शश्वतथानाभौ प्रजापतिः नागाश्च नागकन्याश्च उभयोः ऋषिकनकाः ३३
 पादयोश्च समुद्राश्च तीर्थः पृष्ठे पिशाचतः एव च षोडशं ध्यायेदष्टस्थानमथोच्यते ३४ गुरुस्थानं ललाटे च कर्णद्वयमनुत्तमं असंयुग्मं
 च हृदयं नाभिरित्यष्टमं भवेत् ३५ ब्रह्मा ऋषयः सप्तदेवताश्च प्रकीर्तिताः अथ वामस्तके बाहुद्वये नाभिरेव च ३६ पंचस्थानान्पमूण्या-
 हुर्भस्म तत्त्वविदो जनाः यथा संभवन् कुर्वाद्देशकालाद्यपेक्षया ३७ उत्पूलने प्यशक्तश्चैव त्रिपुंड्रादी नि कारयेत् त्रिनेत्रं त्रिगुणाधारं त्रयो-
 णां जनकं विभुं ३८ स्मरन्तमः शिवायेति ललाटे तु त्रिपुंड्रं इशं भां नम इत्युक्त्वा पार्श्वयोश्च त्रिपुंड्रं ३९ बीजाभ्यां नम इत्युक्त्वा ध्यायेत् प्रकोष्ठयोः

कूपकाधःपितृभ्यांचउमेशाभ्यांनथोपरि ४० भीमायेतितनःपृष्ठेशिरसःपश्चिमेतथा नीलकंठायशिरसिस्थितेस्वीत्मनेनमः पापनाशय
 तेकृत्स्नअधिजन्मशतार्जितं कर्णेपरिकृतं पापंनष्टंस्पाद्भूमधारणात् कंठेचधारणात्कंठेभोगादिकृतपातकं तद्भूमधारणंमुखं सर्वत्रैवत्रि
 पुंड्रकं ४३ ब्रह्मविष्णुमहेशान्मत्रयाग्रीनांचधारणं गुणलोकत्रयाणांचधारणंनेनैवकृतं ४४ तेनाघीतंगुरोश्चैवतेनसर्वमनुष्ठितं येनविप्रण
 शिरसित्रिपुंड्रंभस्मनाकृतं त्यक्तवर्णाश्रमाचरोलुप्तवर्णक्रियोपियःसकृन्निर्मुक्तिकंपुंड्रधारणोत्सोपिमुच्यते ४६ येभस्मधारणमुक्ताकर्मकंचतिमानवाः
 तेषांनास्तिविनिर्भोक्षःसंसारज्जन्मकाटिभिः ४७ महापातकयुक्तानांपूर्वजन्मसुसर्वतः त्रिपुंड्राद्भूलनेष्टेषांजायतेसुदृढंबुधैः ४८ येषांष्टेषा
 भवेद्ब्रह्मचर्यललाटेभस्मदर्शनात् तेषामन्युत्तिसांकर्यमनुमेयंविपश्चिता ४९ येभस्मधारिणंदृष्ट्वानरैःकुर्वन्तिताडनं तेषांचडालतो जन्मब्रह्म
 नृहंविपश्चिता ५० येषांनास्तिमुनेश्चद्वाश्रोतेभस्मनिसर्वदा गर्भाधानादिसंस्कारस्तेषांनास्तीतिनिश्चयः ५१ त्रिपुंड्रयेविनिंदन्तिनिंदन्तिशिवमे
 वते धारयन्तिचयेभक्त्याधारयन्तिमेवते ५२ धिक्भस्मरहितंफालं धिक्ग्राममशिवालये धिगनीशाचैनंजन्मधिग्विद्यामशिवाश्रयां ५३ रुद्रा
 ग्रेयत्परंवीर्यंतद्भस्मपरि कीर्तितं तस्मात्सर्वेषुलोकेषुवीर्यान्भस्मसंयुतः ५४ भस्मनिष्ठस्यदहतेदोषाभस्माग्निसंगमात् भस्मस्नानविशुद्धात्माभ
 स्मनिष्ठइतिस्मृतः ५५ भस्मसंदिग्धसर्वांगोभस्मदिव्यत्रिपुंड्रकः भस्मशार्दचपुरुषोभस्मनिष्ठइतिस्मृतः ५६ श्रीस्कंदउवाच असृस्थानधृते
 त्रिपुंड्रमलिकेस्पाद्वृष्टमूर्तिप्रियं तद्देहादशभानुदेवतमुमेतद्वा दशंगैर्घृतं ५७ मन्येषोडशशीतलांगकलयाधार्यत्रिपुंड्रंतनौ मन्येषोडशशी
 तलांगकलयाधार्यत्रिपुंड्रंतनौ द्वात्रिंशस्थितवर्ष्मणित्रिभुवनाधीशस्यदंप्राप्नुयात् ५८ धृतंललाटेक्षिदधातिफालेपाणावथैणशिरसोदुगे
 गेवसःसुचक्षुश्रवसोरुद्धारं हरेभवेद्भूतिविभूतिभानैः योवाहिसप्तकमनुप्रथितोरुभस्मभीषात्रियापुषमनुप्रथितोरुपुंड्रः ५९ फालेणवाहस
 खरणकृतांकमौलिरेणीदृशार्धतनुरेणकरेभवेतत्रैवणिकानामिदमेवभस्मधार्यसदाश्रोतभवेगृहस्थे ६० विरजानलजंसमिद्रववासहि
 वर्णिःकिलाधारयेद्विभूतिं स्मृतिजातानलभस्मधार्यमाहुःगृहिणोवैनियमेनसर्वथाहि ६१ विप्राणांपचनाग्निसंभवमुमेधार्यत्रिपुंड्रात्मना
 भस्मेवाघहरंभवेतहितकृत्पादोद्भवानांसदा संकीर्णेष्वपिरथ्यपथ्यविहितंभस्मेवतत्पावनंधन्यानामिदमेवमंगलकरंसत्फालीलपुंमुने
 ६३ भस्मत्रिपुंड्रपरिमंडिततुंडगडश्रीबाहुदंडयुगलांसदृहत्पिचंडः चंडांशुस्तुनिलयंसजातुपश्येदिंदुप्रभासरसमौलिकयाक्षघंडैः ६४
 भवेत्सविभवाधिकःप्रतिभवेपिभावादरोभवोद्भवसमर्चनप्रभवितात्मभावःसदाभजेतभसितंसितंयदितदांत्यजःसंत्यजन्भवेतकिलवा
 नरःपरमकानरःपामरः ६५ शिवेभसितभूषणोभवतिभाग्यपूर्णनरोवरश्चुतिपण्यणोपहृहभस्मपुंड्रोभितः द्विजाधमकुलानलप्रवल

धूमकेतुर्भवेत्कदापिनरकालयान्दिसजातमुद्येदपि धृतसितभसितत्रिपुंड्रभूषापतिमतिगतिदायिनस्तुतेशः ६६ कृतवरसुहृताजितापिर्वर्ग
 मितहिततपसाभवंतिहाराः नस्नानशौचाचमनक्रियाभिः शुद्धेनविध्यापि कृताकृतेर्हि ६७ भस्मत्रिपुंड्राभितफालगान्नः पात्रनसामुष्मिकपु
 ण्यहेतौ वीनेषणस्त्रिषवणंकिलभस्मभूषोयोषाविरक्तहृदयः किलभक्तवर्यः शक्तः समुक्तिपदवीमभि वीक्षितुं वै त्र्यक्षप्रसादमखिलसत्तदा
 लभेत् ६८ इति श्रीशिवरहस्येर्दशानाख्ये दशमोऽंशो पूर्वो धर्मो ध्यायः ६॥ स्कंद उवाच मानसो केतिमंत्रेण मंत्रितभस्मधारयेत् ऊर्ध्वपुंड्रं भवे
 त्साममध्यपुंड्रं यजुषि च १ अधः पुंड्रं मूत्रः साक्षात्तस्मात्पुंड्रं त्रियायुषं त्रियायुषाणि कुर्वीत ललाटे भुजयोर्द्वयोः २ नामौ शिरसि हस्त्याश्वे त्राक्षणा
 हस्त्रियास्तथा वैश्यास्त्रियंवके नैव शूद्रः पंचाक्षरेण तु ३ स्त्रीणां च सध्वानां तु पंचाक्षरत्रिपुंड्रकं विध्वानांतथैवायं विधिः प्रोक्तोऽथ शूद्रवत् ४ त्रि
 यंवके न मनुना ब्रह्मचरि सदैव हि पंचब्रह्मादिमनुभिः गृहस्थस्य विधीयते ५ अघोरेणाथ मनुना विपिनस्थविधिः स्मृतः यत्ति स्तु प्रणवेनैव त्रि
 पुंड्रादीनि कारयेत् ६ अतिवर्णाश्रमी नित्यं शिवो ह भवनात्मना शिवयोगी च नियतं दृशनेन विधारयेत् ७ न स्याज्जपसर्ववर्णैश्च भस्मे दं शिवशा
 सनं अत्रेदमिति हासते नाम पंचकभासकं ८ वासिष्ठोऽथ मुनिः कश्चिद्वदंत्येवेदवित्तमः धनं जपसमे विप्रानां मे वासी ह न जयः ९ तस्य भाषा श
 तंचासीद्रूपलावण्येशोभितं जैष्ठिने यस्तस्य सुतो करुणानामेता भवत् १० उपनीतः सकालेन वेदानप्यग्रहीत्सहि भार्गवी सुपथेने सकन्या
 कमललोचनां ११ पितर्युपस्ते काले भ्रातृभिः कलहोद्यतैः विभज्य तत्पितृधनं भवनाशा तदययो १२ तत्राश्रमे चित्तं कर्म निर्वर्त्य समवस्थितः
 नृसिंहमगमत्तत्र हरिं सेवितुं द्विजः १३ ब्राह्मणेन परोक्षं स्तनृसिंहोपायनं फलं अजिघ्रन् सोऽप्यजं वीरं गंधवत्काचनप्रभं तेन विप्रेण शप्ते सो
 मक्षिकत्वमुपयिबान् भार्यामाहूय विप्रो सो जगाद स्वस्य चेष्टितं १५ भारसेति तदा प्राह करुणं शरणागतं मक्षिकांता मरुक्ष्णं स्यात्तदनरविरो
 धिनः १६ आतरस्तस्य तपापतैलमेधे ह्यभारयन् सामं तं स्वपतिं गृह्य अरुंधत्यै न्यवेदयत् १७ रुद्रतां सा विशालाक्षी तां सा त्वैः समतोषयत् ॥
 अरुंधत्युवाच शोकेनालमितो भद्रे भस्मना जीवयास्य हं अग्निहोत्रोद्भवं भस्म समानपद्भुतं मम १८ समानीय ततो भस्म ददौ तस्याः करे सती
 मृत्युं जयेन मंत्रेण मृतजंतौ तदाक्षिपत् १९ मंदवायुस्तदा जज्ञे व्यजनेन शुचिस्मिता उदतिष्ठत तो जंतुः भस्मना स्य प्रभावतः २० ततो वर्षशतान्ते
 स्य भ्राता मृतिमवाप्तवान् काश्यपो दुष्टसर्पेण दष्टोऽपि पुनरुत्थितः २१ भस्मनोऽस्य प्रभावं वै तस्माद्रक्षेति नामातः तस्माच्च भस्मनो वीर्या तस्य पुत्रो
 भवत्सुनिः २२ दधीचिस्तपतांश्चैव तपस्वी तपनप्रभुः शंभोऽसौ मुनेन त्रसुरकार्पाथमुद्यतः २३ गौतमस्य मुनेः पूर्वविवाहे हृत्यया सह रू
 पयुक्ता देवगणाः तां वीक्ष्य प्रमदोत्तमां कामप्रमादोपहताः निर्धूतभसो भवन् इंद्रोऽपि संगतस्तस्यां शप्तश्चाक्षपदेन हि २५ द्वियावनम्रा तदे

वाः पुरुषतपरेणमाः दूर्वासंभस्मनिष्टं अगच्छं मापशंतये २६ प्रणम्यशंभवश्चेष्टं भस्मनिष्टं सुरास्तदा प्राहुः प्राञ्जलयः सर्वसागोमुनिवंप्रति
२७ देवा ऊचुः समस्वनोमुनिश्चेष्टं स्वागोहेतुतदद्यनः इन्द्रं चक्रपयावीक्ष्य पाह्यस्मान्मुनिशपतः २८ इत्युक्तं देववचनं श्रुत्वा तानाह सुव्रतः ॥
दूर्वासा उवाच तद्दोषं शमयिष्ये हं भस्मनैव सुरोत्तमाः शतरुद्रोत्थमंत्रेण मंत्रिते नैव भस्मना शमयिष्ये मुनिकृतं शपेनेन्द्रविरूपता ३० इत्येव
मुत्क्रादुर्वासा दत्तवान्भस्म चोत्तमं ब्रूतमद्वचनात्सर्वेयूयं वै कृत्तरं भसः ३१ शतरुद्रेण मंत्रेण भस्मोद्धृतं विग्रहाः निर्धूतं भसः सेंद्राः सुरा-
आसन्ननेनसः ३२ आश्रयमेतज्जानीहि प्रभावं भस्मनो मुने एकार्णवेयुगांते हि पुरा हि शयने हरिः ३३ योगमास्थाय परमं शिष्ये सतमसा
वृत्तः आनुदध्रेण वज्रले संचरन् परमेश्वरः ३४ शूलासक्तमहास्कंधः सोमार्थकृतशेखरः दृष्ट्वा हरिं करुणया स्वभावतमसा वृत्तं ३५ अप्रणम्य
स्थितं ज्ञात्वा न दत्ताननिवृत्तये स्ववक्षसि स्थितं भस्मनखेनादाय शंकरः ३६ प्रणवेनाभि मंत्राथ शिवपंचाक्षरेण हि हरि मस्तकगात्रेषु भस्म तस्मिन्
दंजसा ३७ शिवांगसंगभस्मादिसदृतांगो हरिर्हरं संत्यज्य नामसंहस्य ध्यायन्नभ्युत्थितो हरिः ३८ साष्टांगमष्टमूर्तितमसांगं प्रणिपत्य च दृष्ट्वेश्वरं भ-
क्तिगम्य भस्माभक्षय दद्युतः ३९ तदैवासीद्धरिः क्षणीपक्षविंशतमद्युतिः वासुदेवः शुद्धमुक्ताफलवर्णी भवत्तदा ४० तदा प्रभृतिमुक्ताभो वासुदेवो
मुनीश्वर तुष्ठावदेवं दृष्टे सौ शिपिविष्टमुमासखं ४१ श्रीविष्णु उवाच अक्षाक्षयो रुरक्षाक्षपितहृदि मम ध्वान्तं संघातवक्षसो भाक्षाक्षतशिक्षया
द्रुतसुराध्यक्षाद्यसंवीक्षितः वीक्षाशि क्षितदक्षपक्षसुमध्वक्कालांतकस्वध्वराध्यक्षासोभ्यगुणाकार्णवविभो मारक्षमुक्षध्वज ४२ वेदांत
स्तुतवस्तु रूपरहिता मेयादिमायो भितप्रज्ञानंदघने कनिस्तुललसत्प्राचावचोदूरग मस्तेनाभिनमं न्नियनवपदं ते स्वस्ते ये हि क्षितौ स्तता कस्त
वसंस्तवाद्यगणानागणेषु शस्तमनः अशक्यं ते रूपं परमपराप्यहरयो भवाभावं प्राप्ताविधिहरसुराश्वासुरगणाः महाप्राप्ता रुद्रो भवसि भग
वन्ब्रूततोरं त्रीयानो जियो वृहद्गुणरूपो सिमहिमा ४४ स्कंद उवाच इत्थं स्तुत्वा तदा विष्णुः महादेवं तदा वदत् प्रणम्य भस्म फालो हि
भवप्रणवमानसः ४५ विष्णु उवाच न शक्तिं भस्मनो जाने प्रभावं ते कृतो विभो न मस्ते स्तुमहादेवत्वो मेव शरणगतः ४६ त्वत्पादयुगलेशं भो
भक्तिरस्तु सदा मम तत्र विष्णोर्वचः श्रुत्वा नन्तु त्यातुष्ट ईश्वरः ४७ सृष्ट्व विष्णोः शिरस्तत्र भस्मना पाणिगेन हि उवाच घनघोषेण उच्चैर्घो-
षो महेश्वरः ४८ ईश्वर उवाच भस्मधारणसंपन्नो मम भक्तो भविष्यति त्वं भस्मनिष्टो नितरां पालयेदं चराचरं ४९ पुनस्ते भस्मनो वक्ष्ये महि-
मानं शृणुष्व मे उमानाथोरमानाथं वीक्ष्य नाम गजानदा ५० एवमाह विरूपाक्षः पद्माक्ष वीक्ष्य सादरं ईश्वर उवाच मानस्तो केति शस्तं भ-
सितमति सितं हस्तमध्यांगुलीभिः न्यस्तं फालतले त्रिपुंड्रवचनाद्बिध्वस्तपापो भवेत् ५१ स्तनंतस्य महेशपादकमलोदारप्रभृतं मधुव्य

स्तंभापगणेनग्रस्तमसिनेनाध्यस्तमस्तेशिवे त्रिपुंड्रविष्टतिः शिवे किल महाघशैलानुलकुलाचलविलोपने मुदिरवृष्टिस्तृष्टिप्रभः ५२ भवस्विल
विभावरिपरमचतुरोसौमभूर्भवेतविभवाधिकः परमकालकालप्रियः अभावभवभावकृद्भवपदाब्जभावोद्भवभवेतविभवाधिकं प्रतिभवेपिभाव
स्यहि ५३ शिवेभसितधारणसितहितामितार्तिहरत्रिपुंड्रमिदमेवमेप्रबलपापत्लानले क्षारं त्विदं निखिलपापहरं प्रदोषसारघृतं भसितमेवम
वैकसारं ५४ पारंभवेतभवसागरतारणायहारं बरं श्रुतिशिरेणगबोधकारं अकार्यकरणघहृत्करणजातमप्यंततो बिशेषशरणेन वैभसितधारणे
द्विजे ५५ शिरःकरउरोदरेकरपदोत्सार्गे घृतं भगाक्षिः हरपूजनप्रकरणैकहृत्पूर्णं द्विजांत्यजवधाष्ठिवेत्यजतिपातकं यत्कृतं क्षरत्यजलिपीगंतं
शिरसिधार्यमेतत्सदा ५६ भजेतभसितं सितं द्विजवरेन रोचोत्यजो मम प्रियतरो बिभे भवति भाग्यपूर्णोजनः इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशे
पूर्वार्द्धे सप्तमोऽध्यायः ॥ अस्तं उवाच पुरांमंकणकः सिद्धः फणिभूषणपादधीः भस्मनिष्ठस्तदाशंभुं तपसाराध्यवैमुने १ लेभेसिध्यष्टकं विप्रअष्टमूर्तिरु
पारसैः लेखालभ्यपदंशंभोः लास्यात्कैलासमाप्तवान् २ शिवपादैकनिष्ठेन मनसां समहामनाः हारोहरैकमनसा योगमाहेश्वरं परं ३ युयोजविजित
क्रोधः कामजिच्छांभवोत्तमः शिवोक्तैर्गैवमार्गेण पुण्यमाथर्वणोदितं ४ चक्रे शिरो ब्रतं श्रोतमश्रातमनसामुनिः भस्मनिष्टो भवद्विप्रो भस्मांगो भस्म
भावनः ५ शतं वर्षाणि समुनिस्तदा चक्रे शिरो ब्रतं सदा त्रिषवणस्नायी त्रिवारं भस्मभूषणः ६ बैराजमग्निमिधानो विरजाः सरराजहि द्विजराजकला
मौलिपादाब्जभरणेपमः ७ रुद्रमावर्त्तयन्भक्त्या युक्तः समुनिस्तहि हिमांशुपांडुरंभस्मतस्यागात्सुवेनदा ८ जैगीषम उवाच कौचदारणसर्वज्जि
स्योमेमहानभूत कथं मे कणकः सिद्धः शंभवे भस्मभावनः ९ लेभे सपरमं सिद्धिं मित्यवादि त्वयाद्यहि सर्वाथर्वमहासारं पापगर्वनिवारणं १०
शिरो ब्रतं कथंचक्रे तन्मेवदविशेषतः शिवप्रसादपात्रवैमुनिः केनाभवत्तदा ११ शिपिविष्टोपदेशेन कथंचक्रे शिरो ब्रतं तन्मेवदविशेषेण चरितं मे कण
स्यहि १२ सत्त उवाच जैगीषयेन मुनिनाष्टसुखेथयणमुखः सन्मुखयाथमुनयेत्वभाषिमां कणोक्तं १३ सुब्रह्मण्यः शृणु त्वं मुनिभिः सार्धं
द्वंद्वारकगणैर्मुने यथोपरिष्टो देवेन मुनिर्मंकणकः पुरा १४ गरभूषणपादाब्जे सदा प्रवणमानसः हिमवच्छिकरे रम्यपुण्यपद्मक्षोपशोभिते १५
रसालतालहिंतालतमालामलकैर्युतं सालजालमहाबिल्वपनसाम्भानकैर्युते १६ पुन्नागनागपीताम्रलिङ्गचैर्वकुलेर्धवैः केतकीसर्जभूर्जो
घोरर्जुनैश्च दनैर्युते १७ क्रमुकाक्तमितद्राक्षवल्लीगुच्छविराजिते एलादोलितवल्लीजमस्त्रिकाकुसुमोत्करेकदंवदं पुष्पो घट्टजसाच्छादिभूतले
वनावनीरणमंदसमीरणविराजिते १८ तस्युष्मकरंदोद्यद्गंधंधुरतर्पित सरोद्भवसरोजश्रीविराजत्फुल्लहल्लके २० पुष्पगुच्छदामोदसप्त
दविराजते राजत्कोकनदामोदसमुद्यन्मंदमारुते २१ शारिकाविरतीडुनीनशाखं द्विजविराजिते पुंस्को किल कुलारावके कीकूजनसंजिते २२

गंधर्वगीतवहुलमृदंगध्वनिसंयुते हरिणोगणसंचारपंकान्कखुरभूतले २३ करयेकरसंस्त्राविमदामोदितभूतले महामहिषहंकारप्रतिध
 नितकंदरे २४ सुंदरेतद्वनेतत्रचचारसमहत्तपः सहिमंकणकःसिद्धः फणिकंकणपूजकः २५ महालिंगंतत्रमुनिःप्रतिष्ठाप्याचैयच्छिवं त्रिका
 लंभस्मनिरतोविरतोविषयेषुसःत्यक्तैषणःत्रिषवणंभस्मस्नानरतःसदा अग्निरियादिभिर्मंत्रैःयंत्रितागःसभस्मना २६ त्रियायुषत्रिपुंड्राकेशशं
 कांकितमौलिधीः शकांतकादिरहितःकालांतकसमर्चकः २७ भस्मकृन्तोभस्मसंस्तुःस्वस्त्योरुद्रमजीजपत् शनवर्षाणिहृष्टात्मावर्षीस्वभ्रा
 वकाशकः २८ अदभ्रभक्तिरभ्रोघैःकृन्तोपिस्वस्थमानसः निरिच्छोऽन्यसुरार्चयांहृष्टयादिविवर्जितः ३० पंचाग्निमध्यनिरतःभस्माभ्यक्तो
 भवाश्रयः भवभावसमासक्तोभावोभवपदाश्रयः ३१ शान्तिदांसादिनिरतःमुक्तिमार्गैकतत्परः तंतादृशतपश्चतुःपश्यतित्रिदशामुने ३२
 सरोजासनआगत्यतंतदाप्राहविस्मितः ब्रह्मोवाच ब्रह्मन्ब्रह्माहमागत्यत्वदग्रेसंस्थितोमुने सहैभिश्चसुरैःसार्धंदृष्टुमत्तोवरवरं ३३ त
 दापद्मासनवचःश्रुत्वानत्वातमब्रवीत् मंकणउवाच धन्योमान्माद्यतेब्रह्मन्दर्शनादेवमेमनः नाहंत्वतोवरंयाचेयाचेभक्तिंशिवेष्टि
 रं ३४ त्वमेवेशेप्रसादेनप्राप्तासिपरमंपदं वेदजालंसृष्टिवलंवलप्रमनार्चनात् ३५ याहित्वंवेसुरैःसार्धंतवलोकंपितामह इत्युक्तं
 तदाप्राहमुनिपद्मासनस्तदा ३६ ब्रह्मोवाच त्वमंकणस्तपःसिद्धःभवभक्तोसिसत्तम उत्तमोसिमुनीद्राणांप्रसन्नोऽस्तुभवस्तपि ३७
 भवस्वतपसोभूत्येभवभक्तिर्भवेत्तपि भवतांभवशान्तिर्हिभवादेवभविष्यति ३८ भविष्यतित्वपिप्रीतोभवएवनसंशयः भस्मकृन्तोसिनित
 रंसिद्धोऽसित्वंसंशयः ३९ तमामंत्रमुनितत्रययौलोकविधिःसुरैः पुनस्ततापसिद्धोऽसौमंकणोभस्मभूषणः ४० फणिभूषणपादाब्जचरण
 स्मरणादरः तंविष्णुर्गरुडारूढःशंखचक्रगदाधरः ४१ स्वपार्षदैःपरिवृतोययोतंमुनिपुंगवं तमाभाष्यबभाषेवंविषमाक्षार्चनेतं ४२
 विष्णुस्त्वाच शंभवोसिमुनिश्चेष्टशिपिविष्णुपदार्चक निष्ठांतवेदृशोदृष्ट्वाविस्मयोमेमहानभूत् ४३ तयावीक्षितुमायातःशिवभक्तिंनवे
 दृशोऽस्तउवाच इत्यंविष्णुवचःश्रुत्वानिमील्यनयनेस्वके अंशंभवंचतच्चिन्हंदृष्ट्वाविस्मृतदाब्रवीत् मुनिस्त्वाच नाहंत्वतोवरंयाचेयाचे
 भक्तिंमहेश्वरे अंशंभवंत्वादृष्ट्वेवनाहंवीक्ष्यजनार्दन ४५ यस्यलिंगार्चनेनैवविष्णुत्वंप्राप्तवानसि त्वेपालकोजगत्यस्मिन्वैकुण्ठस्याधिपः
 कृतः ४६ महेशेनप्रसन्नेननत्वतोकाक्षयेवरं याहियाहियथाजोषंविशेषोनास्तितेमयि ४७ नाहंत्वतोभियाचेवरममरुधुनोधन्यमूर्ध
 न्यमौलेर्नाहंचान्यसुरंवाशतभखममरंशंकरान्यनवीक्ष्ये यत्रशास्तपादपंकजरजोलेशांशलेशंशतोयाचेहंवरमेवनावरमहंविष्णोर्नै
 श्वमनाक् ४८ इत्युक्तंमुनिवचनंनिशम्यधाष्ययंविष्णुस्तमुररिपराबभाषेभोतोभावमनोनिरीक्ष्यभसितप्रोद्धूतपापंनदा ४९ श्रीविष्णुस्त्वाच

द०पूर्वी

शिवरहस्य

अ०८

८

त्वंभावोसिभवोत्तमांखजपदध्यानेकसन्मानसः भस्मोद्धूलितदिव्यभासुरमहादिव्यत्रिपुंड्रांकितः ५० त्वत्मावंविमलं विलोक्य तव ह
दजातुं प्रवृत्तस्त्वयि भावेष्टेव भवान्कोटिभगवान्शीघ्रं प्रसन्नो भवेत् ५१ इत्युक्तं स यो हरिहरमहाभक्तं च युक्तं मुनिं सक्तं शभुपदां बुजो
र्चनरतं संवीक्ष्य हृद्यो भवेत् ५२ लक्ष्म्या विंशरुद्धेन पार्षदगणैरुद्राभिषिक्तो ज्ञानमैः नौरैस्तैः स्वशशिरस्य होभिषिषिचिधन्यं अमन्यन्मुनिं श्री
ईश्वर उवाच लेखाशाखामखमुखशशिखिनामारम्यया भस्मरेखाप्रोक्तास्तोवेन खशिवरहिना जुष्टैरंगुष्ठतोहि ते सर्वसुखिता भवन्ति गिरिजे
षण्मुखासोपमा अन्ये तद्रहिनाश्च दुःखपरमामत्संमुखे वर्जिताः ५३ कृत्तिकृतिमतिहिना दुर्हृदा गाविहीना हीनादी नानि मोना इव भुवि त
रलास्तरघर्मानुतप्राः भाले भस्मादिहीना कृत्तिकृतिमतिविमुखा मय्यनेने कृतान् श्रान्ता वाता इव शिप्रतिजनि विनुता बालवाले यत्तु ल्याः ५४
इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशे पूर्वोद्धे भक्तिकोपाख्यानं नाम अष्टमोऽध्यायः ८॥ स्कंद उवाच एवं तपस्यतस्तस्य मे कणस्य महासुने
भस्माभ्यक्तस्य नियतं त्रिपुंड्रांलं कृतस्य च १ शरत्सुधांशुधवलं भस्मांगान्निर्गतं सुने ततः स्वांगं समुद्गीक्ष्य त्र्यस्रलिंगार्चनं प्रियः २ भस्मनिष्ठो
मुदं प्राप शिषि विष्णु निविष्टधीः जपन् क्रीशत रुद्रो यत्तु हर्षवर्षेणा तर्षितः ३ पुलकैरुल्लसद्वात्र त्रिनेत्रपदभावनः ततस्तुष्टावहृष्टात्मा मे भक्तः फ
णिकं कणं भक्तं कण उवाच अहो मे तपसः सिद्धिः सिद्धा शंभोः प्रसादतः मुदं गेभ्यो भस्मधाराः प्रारद्वा काकराः सदा ४ विनिर्गता ममातीव
प्रमोदामोदते मनः इत्थं समं कणस्तत्र विकल्पं मे रुमस्तके ह ननत्तोनं दविवशे महेशसंस्तुवंस्तदा शतवर्षाणि मुदितो भस्मस्वांगे भिवो
क्ष्य सः ७ भक्तं कण उवाच हे शंभो भगवन् महेश गिरिजाजानेन जाने विभो त्वत्तो हं शशिसंगरं गितमहा गंगानरं गोद्यत विद्युत्पुंजसमाधिका
दृत्तजटाजूटं नितालक्षणं वंदे देवशिखामणिंगरगलोदारं हरं शंकरं माशपाशरादिभीकरकणासारेण सहा रिणं भो भर्गो त्रिजगच्छ
रण्यचरणं भोजप्रभाभावतो भस्मोद्धूलितकामिनीवरधृता र्धागागसंगप्रभो त्वत्तो वेह्निन चैव कृत्स्नसुरोदारं वरं पामरं हारं धीरतरं मे
वहृदयं जानासि शंभो धुना वीक्षा शिंक्षितमन्मथांतकपुरंदरसादिदीक्षापहं त्र्यस्रं भिक्षितं मोनियोषितं मुमाकांतं क्षपे शांकितं १० उक्षांग
स्थितमप्रमेयविभवा ध्यस्तं हि वीक्ष्यैकदा भक्षी भूतगर्भवार्णवहरं यक्षीं द्रवाहार्चितं सोमावतं सवरसाभसुगीतशंभो निधूतकामगि
रिजापरिपूर्णकाम निःसीमभूममहितभगवन् प्रल्लेख्यो मध्याभगरि मालयिमासमश्च त्वच्छासनं भसितं मे च भवादि रोगं संश्रामनं श
मनभेदनं मे वशं भो तद्देवजं भवति भूतिकरं महेशपारं भवेत् भवसागरतारणाय १२ लिपं नि लिप पदवीमदवीयसीं चैयात्येव तद्रसितं शिवं
फालतलंसिनेन मृत्तामलीकतिलकं त्वलिकैर्हि विभ्रं कृत्स्नमहाघनिचयं सलभे तशंभो १३ यो नित्यं भसितं त्रिपुंड्रं रहितो हा आहितो ग्राव

शिवं

८

धोमगोयात्यनुवासंरसनिरंगमोविभूतिविना शवास्त्रयसमेतदीयमधुनादेहं हिदाहोपमं हाहाहंत भवेत्पातककरं अक्षाधुनानेक्षये १४ तस्यानुस
 एतुमुखाधममुखं दृष्टं चतुःखास्पदं यात्येवानुदिनं सशवजमहास्त्रयोपमः स्रुतको घोरां याति च यातनां यमकृतो निःसीमकामातिगातस्योद्धार
 परंपरासुनहरिर्वाचापतिर्नोसुराः १५ भंडास्तर्कवितर्ककर्कशधियोभस्मत्रिपुंड्रीभितास्ते सौर्यद्वतवाहुदंडविधृतप्रोचंडदंडाहताः धाराखड्गनि
 पातिताधममहाभुंडादिषंडाकुलाकोदंडोरुशरभिधानसुमहादेहाद्रवंत्यात्तवत् १६ यादृक्षादक्षशिक्षासुभिनसुरगणाध्यक्षसंघक्षिताक्षाधो
 क्षामोक्षामुजोत्रक्षितिधरशरणावारणाः कसमुखाः तादृक्षाक्षारहीनाविधिहितनिहितागाधगोघानुयोधानाधवंतिद्रुतेशरवरगतिराः अक्षरू
 क्षाः कटाक्षाः १७ मंकण उवाच शिवार्चनपरोकरौ शिवविलोकनेलोचने शिवध्वनिपरे श्रुतौ शिवनमो विनोदं शिरः अहोपरमदुर्लभं किमपि भाग्यम
 स्मादृशं शिवैकविषयं मनः शिवपतिज्ज्ञाता भारती १८ स्कंद उवाच एवंस्तु वतं नृत्पंतं मंकणं शिवतत्परं शंभवंते सुरादृक्षाविस्मयोत्फुल्ललोचनाः १९
 नृत्पमानं जगच्चापि ससुरासुरमानवं अधरोत्तरमुद्भूतं शंभवस्तपस्यया २० नानतीदं जगत्किं वा इति चिंताकुलांतराः पद्मयोनेः सद्भगत्वाप्रोचुर्दृते
 मुनेः सुराः २१ सुरा उवाच पद्मयोनेन मत्सेस्तु लोकसर्जकपाहिनः तर्जमानान् गर्जमानान् वयं भीत्या प्रजापते २२ शंभवो मंकणो नाम फणिभू
 षणपादधीः सभस्मधारणाद्भृष्टो निष्ठा मायंति कीं गतः २३ मेरुमौलौ सलिंगाग्रे नृत्पत्युत्तमं तव नमुनिः तेनेदं भ्राभ्यते ब्रह्मजगस्थावरजंगमं २४
 अकांडमेव ब्रह्मांडं नानतीदं निवारया इत्युक्तः स सुरैर्ब्रह्माविचिंत्य मनसा चिरं २५ सुरैर्ब्रह्मातदा प्राह भक्तिं वीक्ष्य मुनेस्तदा श्री ब्रह्मोवाच शंभ
 वोयं मुनिश्रेष्ठः पूर्वं मद्भारवाकः मयानिवारितुं शक्यो वासो मुनिरयं सुराः २६ न शंभवेषु धाव्यं मेन विष्णो वापि वा सुराः अस्म्यप्रसाद्य लेन भववैद्यं मे
 श्वरं २७ तेनैव शमयिष्ये हं वै तु वो मानसो ज्वरः इत्युक्त्वा स सुरैः सार्धं कैलासं शंकरं ययौ २८ सुरैश्च विष्णुना च विनिरुद्धेन दिनातदा तद्वारिसगैर
 स्तत्र गिरां नाथः सुरैः सह २९ रमानाथेन सतदा उमानाथं प्रसन्नधीः तुष्टाव विमलोदारवचोभिः शिवमेव हि ३० देवा ऊचुः शंभो बालमृगां कशेश्वरज
 राज्ञो रूढो रीरयस्फारेर्वाधरधैर्यदारुणमहागंगातरंगौ घहत् कालाघातककामदक्षभगदृक् संहारपाद्यनो देवान् मंकणं नृत्तभीतिपरमानां ध्या
 सयाद्यप्रभो ३१ प्रातेयाचलकं न्यकाविलसितश्रीमत्पदे ह प्रभो मयं संहरेदैन्यनाशकहरत्वं तोहि नाथः सुराः धन्यान् कुरुपापजन्यसुरताडुःखविह
 न्यप्रभो सार्धं न्येदु कलाललामभगवन्त्वं चाप्यनन्या गतिः ३२ भवभूतपते सुरेषु भावं भवदुःखं भुवि नाशयाश्रुभावैः भवभावेन भयं न चैव नो विभवचापि भ
 वे भवायनः अभ्यर्णं भवतावकीनचरणं संतार्णमेवाद्यनो भावोद्यभवकाणं वै कतरणे उदीर्णमेव प्रभो ३३ पाह्यस्मान्छरणाय पूर्णदयया दीर्णं सुरा
 णां गणं तूर्णं घूर्णितमेतदद्य सुमुनेः वृत्तं हि निर्वापय हरिश्शिशिखिवाणघोणघूर्णत्रिपुरविदारणशेषभूषणाद्य फणिमणिघृणिकं कणोरुहस्त

दः पूर्वार्द्धे
शिवरहस्य
३७०९
१०

प्रमथाधीशसनाथयाश्रुनः ३४ गरगुस्तरगौरवोस्तुबिम्बिदशानां शिवदुर्देशविनाशअविनाशशरीरव्योमकेशजगदाकाशशरीरकोशकाशमुनयः
प्रशमायनाः सद्गते शमनाघातपदहृदाभिधाय समुदायमिमं मुदात्वघानां मदनारे किल नाशयंति शंभो शंभो त्वदं कवसतेः किल मं कणोयं तुल्य
प्रभो भसितभासितनुः सदैवः ३५ कौचांतकस्य सदृशः सुदृशतमीक्ष्य नैवारमाश्रुनटनाज्जगतो वनाय गीर्वाणवर्गकृत संस्तुतिभिः प्रतुष्टो ईष्टे ह्योष
निमहोष्यभिद्रुमेव ३६ यातो दयासुरसपासुरचंदवंद्यो मोदाय पर्वत वरात्मजया समेतः कैलासगोपुरवरा निरगासुरारिः पादो वज्रतुरगवैरिव हानकं
सं ३७ संदर्शयन्तुरगवैरिव हादिदेवानां लोकयन्तृष्य गतो मुनि लोकनाय इति श्रीशिवरहस्ये ईशानारख्ये दशमंशे पूर्वार्द्धे देवस्तुतौ नवमोऽध्यायः ९॥
स्कंद उवाच तत्स्तुत्या तुष्ट हृदयो भगवान् नो दृष्टध्वजः द्रुमं कणकं सिद्धं स्वयं गौरी विनिर्ययो १ महापांडुरमासुहृदृषं कैलाससप्रभं अक्षः शंवर
शूलोद्यत्करनीलसुकंधरः २ गंगातुंगजयमौलिः शशांककृतशेखरः दिव्यभस्मत्रिपुंड्रोद्यत्फालानलविराजितः ३ फणीमणीघृणिलसद्दीरहार
हिसङ्गलः गुरुणागरजातेन नीलीभूतसुकंधरः ४ दंतित्वकूपरिवीतंगो व्याघ्रचर्मो वरादृतः वामभागमहादेवी वीक्षितापांगवक्रकः ५ नेदिभृगीमहा
कालस्कंदविशेषसेवितः चंदारमकुटीकोटीमणिनीराजितांघ्रिकः ६ गणेंद्रवद्नोद्रतशंखकाहलनिखनैः मृदंगद्वक्त्रभैरीणामाणवोद्धेधितावरः
७ कृत्रचामरमायूरव्यजनान्तकरैर्गणैः पार्श्वतः सेवितः शंभुराष्यो मेकणांतिक ८ सुनिर्भरकरोत्सृष्टा पृथ्वीरभूचरवात् नन्दतुत्तालसाये
नलयेनाप्सरसांगणाः ९ प्रावाद्यंतोरुवाद्यानि गंधर्वाः किन्नरास्तदा जगुः शिवापदानानि नारदाद्यास्तुतवराः १० विष्णुब्रह्मादिभिर्देवैः जयेशेति न
तस्तुनः देवा ऊचुः देवादिमस्त्वमसि सोमकलाललामः सामादिसंस्तुतपदः श्रुतिसोमभूमाव्योमावकाशमहिमागरिमात्वमीशो सर्वेषु हस्तुलधि
मात्ववनोमहेश हेमाचलानधनुषाकरमुत्कटं ते कामादिदर्यविनिवारकसत्यदंतं १२ आमार्धकायमति सुंदरमीक्षितं ते अक्षाघनासुरगणेषु भवे
त्कृपाते इत्थं देवस्तुतिं श्रुत्वा तान् वीक्ष्य करुणादृशा १३ हिमवच्छिखरं प्रापसोपश्यन्तु मद्भुतं मं कणस्य महादेवः प्रणतो मुनिनास्तुतः १४ पुल
कां कुरितां गोथनृत्यं स्तुष्टावशंकरं गणदेवेषु पश्यत्सु देवदेवं समं कणः १५ मं कण उवाच शंभो भर्गो भवेदुशेखरमहादेवा व्ययेशानते पादद्वंद्व
समर्चना र्जितमहाभक्तिप्रभाभाविनः भावो हं भवभावपरमानंदो बुधो मग्नधो रून्मत्तो न्तमधत्पमान्यपदवीमापादितः सादरं १६ हे शंभो शशिखंड
सुंदरजराकांडो रुचिश्चापितत्र्युद्यत्तारपतंगसंगसुमहादिग्वक्रभाभाविनः पापापारमहांतुसागरमहापानोरुसद्वाडवदिव्येनाद्यदृशां कुरैककरु
णाकोणेन संवीक्ष्य मातंगत्वगलंकृतांगगिरिजादेहाधेसंगप्रभो हस्ते बालकुरंगसंगतलसन्नेत्रे पतंगोत्तमं लिंगस्थागमहोत्तमो गविघ्नतांगगा शिवं
शशांकां कते पादैर्वैशरणां प्रयामिसतनंतपौघभंगा यमे १८ उग्रभो भवभर्गो शंकर अक्षरक्षमखभक्षवीक्षमा अंधकांतक कृताननिशीशो मोदवे

शिवं
१०

दशित्वराश्रयपाहि १९ त्वत्तादरत्नसुमहाधिकयत्नलभं पुण्यासपत्नमधहारिविशिष्टद्वन्द्वं हृद्ये विशिष्टकृत्तुणां रुणशिशुमिश्रमोजिष्टममृत
 नवैकरैवैनमस्तो २० वस्तुस्वस्तिदमस्तुमेहृदिसदावेदोस्मस्तस्तुतं निस्तो कंवरहस्तशस्तुमहाविध्युत्तमोमोद्धुत्तं शूलत्रस्तसमस्तदैत्यनिक
 रारंभेणमातंगहृच्छंस्तेनितुलमाविरस्तुपरतो ध्वस्ताघसंघपरं २१ भद्राक्षत्रक्षणादं फणिमणिघृणियुक् सर्वसंपत्तदं वैलेखमौल्युत्थैरवकि
 णमसृणयुतंसिद्धसंसिद्धिवेद्यं अरुणिमशरणानां लोकलीलाविनोदं मदमुदितभवानां भावनानाशहेतुं २२ अयत्नहिपुणजनौ मखशतेनते
 प्रीतये अयुज्मयदिशंकरंतवसुयोगमत्यादरात् ददद्महिमहापथप्रतिवरोरुदानैरपि दधीमहिहृदा मुदातवसरोजपादंसदा २४ अधीमहि
 सदाह्यहंसुगममुक्तिमार्गप्रदेशनश्रुतिशिरोगतं विमलमेवरुद्रसदा अलेपिभसितं सितं विमलमेवपुंड्राकयुक् भवेनसततं भवेभवनैवैकभावा
 सदा २५ अचकमवरिवश्यागां गलिंगात्तमो गेनवसदयकयसैः मोदमानासदैवतवशिवचरणजालोकेन नालमेतन्नवरसुरवणानां वारणेका
 रणं मे २६ स्तुतुवाच तदा सफणिकंकणस्तुतिपरंतदामंकणं मुदाभसितधारिणं मुनिवरं प्रणतं हरः अहस्करविलोचनप्रसमरैः करोत्फुल्लितंगि
 रंजनितास्य कवरसरोजमीश्याहहि २७ ईश्वर उवाच शाखाशिखादिसुनिरुक्तपदक्रमदिबोधार्थवादविधयः सकला अधीताः तेनेश
 तोषकरणाय मत्वादिसेष्टा अष्टाकृतेः प्रियतरा सकला अपीष्टाः सद्योजातेन सद्योभसितयुततनुः पूत एवाभिजातो पापौघंतस्पभेद्यं भवतिभ
 वगदेवैद्य एवायमीशः वेद्यं वेदांतगद्यं पदमभिभवते पद्यमेवाभिजातं विद्यत्येवाधिदुःखं हृददरभवजं भिद्यते ग्रंथिजातं २९ येनैव शंकरगिरा प्र
 सुतो रूवेदमौल्यर्थसारनिहितामृतभस्मघृकृत् स्यात् तेनोर्वरादिविधिबोधितघोडशोरुदानानि बाडबकरे विहितानि गौरि ३० नीचानामपि मो
 चनाय गिरिजे वाचः श्रुतेरं किं नो मार्गो यं हि विरिंचिवंचितमहाधर्माश्रमोत्थश्रमेः ३१ तच्चिंता हतिदुर्धियो विधिमुमुंचति दुःखाश्रुभिः सिंचति
 स्वतनुं यमालयगताः मद्भस्मसंगोक्ताः ३२ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशे मंकणस्तुतौ दशमोऽध्यायः १०॥ श्रीस्कंद उवाच तत्स्तुत्यानु
 स्मृतदयः शिपिविष्टो बिकासखः तमाहशंभवं विप्रं मंकणं भस्मभूषणं १ शृण्वतां ब्रह्मविष्णूनां सुराणां शशिशेखरः ईश्वर उवाच नृत्तादुपारमसा
 स्माज्जगत्सोभकरान्मुने भस्मसिद्धोसिधन्योसित्वमान्योसिमुनीष्वपि शंभवोसि विशेषेण भस्मनिष्ठो विशिष्टधीः त्वत्पत्तापितास्ते वै ब्रह्मविष्णव
 दयः सुराः ३ मामेव शरणं प्राप्तास्तस्मात्ते सन्निधिगतः शिरो ब्रजतमिदं तेद्यप्रवक्ष्याम्यखिलंतव ४ अथर्वशिरसि प्रोक्तं शृण्वेभिः सुरसत्तमैः हृत
 मोनाशकं पुण्यं मम ज्ञानप्रदं मुने ५ अज्ञानघ्नं सनाकं ते वितर्कमतिदूरां त्वयि गुह्यं न मे किंचिद्भक्तत्वं मत्पदां बुजे ६ त्वद्भक्तिभाविनो हंते देव्याह
 गोचरोक्तः मया कैलासशिखरे भवान्यै भवनाशकं ७ शिरो वृजतमिदं प्राक्तनान्येषूक्तं मुनीष्वपि तत्ते हंसं प्रवक्ष्यामि साक्षात्प्रसादकृतं ८ कृते दं पा

वनं विप्रव्रतं सर्वं कृतं भवेत् अधीतास्तेन वेदाहि सांगोपनिषदासह ९ तेनेष्टाः सकलायागादत्तदानः स एव हि ब्रह्मविष्णवादिभिर्वद्योसहि मङ्गणो भवेत्
 १० स्कन्दविघ्ने शतुल्यो सौ सेवमेत्याश्रमो भवेत् शिरोव्रतविधिं लेतदाश्रमे श्रममाप्नुयात् ११ ब्रह्मक्षत्रियवेश्ये वा ब्रह्मचारी गृहीचनी सन्यासी वा मुनिश्चैव
 शिरोव्रतविवर्जितः १२ वेदानोत्थं मम ज्ञानं न संविदति जातु चित् नैतां शांतिमवाप्नोति शान्त्वतीमिति मे श्रुतिः १३ अभ्यस्यापि च वेदान्ताः शिरोव्रतविवर्जितः
 शब्दार्थविद्वेदे वनसाक्षात्कृतिमाप्नुयात् १३ गुरुर्वापितथा शिष्यो विशिष्यमनुसत्तमं शिरोव्रतमयैश्च शीर्णं ते तीर्णं भवसागरात् १४ अन्ये सत्यं निमज्जं
 तिमत्प्रसादपराङ्मुखाः तस्याच्छिरोव्रतं पुण्यमैः समाचरितं मुदा १५ तेषां चोपनिषद्भिर्द्विधां वेदे तैव मिति श्रुतिः तेषां वै हृदयग्रंथिः भिद्यच्छिद्यत्सपश्य
 तः १६ स एव मुक्तो भक्तो भेनान्यः संसारचारिधेः ब्रह्मचारी गृहस्थो वा वनस्थो वाथ मत्करी १७ शिरोव्रतमिदं कृत्वा स्तेति वर्णाश्रमो भवेत् न पुण्यपापैर्वै भ्रान्ति
 ब्रह्मवद्भासको भवेत् १८ ईश्वर उवाच मर्त्या अमर्त्यपदवीमपि ते लभन्ति सुप्ता विहीनमन्तपोपिममेशिकां त्याज्या अपां द्रसदृशो जन्मभोगजात्या वा त्या
 गतांगपरिशोभमजंति भूत्या १९ कृत्वा कृत्यविवर्जिताश्च गिरिजे सत्यानुकृत्या हत ब्राह्मणे गृहिणी फणी कुंजरसनादष्टाश्च दुःखाशयाः स्तुत्या न त्यागिभू
 त्या मम निगममहासारभूत्या विहीना फाले कालानलं ते तिलकुलवलंबवद्दर्षमाणो हि भीत्या २० ये गार्हपत्यमसितं किल फालदेशे लिपन्ति ते हि गृहिणो भवन्ते
 निलिपाः वन्यापि मान्यपदवीमदवीयसीं सो नैश्रेयसीं अथ लभेत्तद्वोद्भवेन २१ समिद्धा होत्यन्ने सितमसितधरीयदि शिवे विराजोत्येनापि दुहिणस
 दने होहमतिभाक् विराजत्येवायं भसितलसितांगो श्रुतिशिरोविहारी वर्णो वै भवति मम संपूर्णकृपया २२ यनि श्रुतिशिरोव्रतं गदितमेवाचरन् मत्ति
 प्रदमुमे सदा सुगममार्गमेवागमे लभते निजबोधं विदितवेद्यमोदप्रदं त्रिपुंड्रपरिणारणं शरणमेव कर्मदिनं यतिर्नियतिभाग्यवेत्कुमतिमार्गदूरा
 द्रोगतिप्रदमिदं सदा भसितभासितांगः शिवे सयाति विमलपदं पशुपते विमुक्तिप्रदं स एव भवपाशतो चिरतरं च मुक्तिं ब्रजेत् २४ पलसेवा प्रवणो य
 तिर्भवेन्मम लिंगार्चनमात्रमिस्तिता न्नः भसितं सितमेव धारयन् श्रुतिविद्यात्मगतं लभेत्तसः २५ अवगुंठनकुण्डितोरुपायाः सततं परिभ्रंति नीलकण्ठः
 हृदिसोत्कण्ठभाषितद्वैपरिपूज्या त्रिदशाधिपाविकुण्ठः २६ प्रातर्घृतं भसितमेव भवेदघ्नं ग्रंथनैश संभवमुमेधृतसंगत्वं च प्राण्हापराण्हा विधृतं किल
 पूर्वपायसायंतनेपि विधृतं भवते विमुक्तौ २७ निशि शिखिविशिखं भजेत्तमुक्तैश्च शशधरशेखरमेव भस्मधारी स्मरहरगात्रविभासनं भजेद्योऽक्षरतेष्वा
 रमुमेमहाध्वारी २८ त्रिपुंड्रविलसत्तनुः भवेति पूर्वपुण्योदयैः विकुंठनविकुंठितो भवति पायतापानलः स एव मम पूजेन भवति भस्मना होजनः
 स एव सुखसंपदापदमवाप्नोति न हि २९ भस्मालंकृतफालमेव सफलपत्फालकालेन तंत ह्यो लामललोचने हि सफले मल्लिङ्गलोकावृत्ते
 यद्वा होः शिखरे त्रिपुंड्रचिते हस्तौ मम स्पर्शके यत्पादौ सततं मदालय गतीं संप्रक्रमेण क्रमौ ३० धिक् धिक् फालमहं त्रिपुंड्रहितं शल्पं तदा वै फलं

भस्माभ्यक्तिविवर्जितातनुरियंमनेशिवेशून्यकं मन्मत्पुप्रभवसि कोणकरुणालेशांशफालानले त्वलायेतशिवेजनः किलतदाभस्मांगसंघो
 भितः ३१ हाहाशिवेपरिपतंतिमहाग्निशूलकंभीनसोरुखलयेकिलकालवक्त्रे संतारणंभवमहांबुधिवीचिमज्जहुज्जीवजातजनुषांकिलभस्मनाले
 ३२ ऊर्ध्वमृदाहृदरेकिलबाहुमूलेफालेगलेविचिताखिलपापपुंड्रः तंवह्निशैलशिखरेखरशेफजातंजारेपजास्जभवंपरिपातयामि ३३ संतप्तांधम
 चक्रचिन्हिततनुंतन्नकवक्त्रोपमंसंतपन्नकचैर्वेदिरितमहामूर्धनमप्येततः विष्टाकूपशतेषुदुस्तरमहोनिस्तारविस्तारितं लालाजालनिकायला
 लितलतागेहान्तसर्वांगकं ३४ संतप्तासिवनेषुखंडितमहामुंडंप्रपश्याविके गोधावगाधनमसोहरभस्मतिर्यक्कुसुंस्त्रिपुंड्रमगजेकिलशैववयी त
 त्यापजालमखिलंखलुकंपेमतिबोधिदुमकुदजकंपनवद्रुवानि ३५ यस्तूर्ध्वपुंड्रादपरित्रिपुंड्रदुल्लितांगहृदयोपिभवेद्भवानि वर्णावनीयतिगृहीम
 मपूजकश्चेमद्रुद्रजाप्यपरमोन्नरकंसयाति नेक्षेतत्कृतपूजनं चगिरिजेयद्विल्वपत्रैः कृतं तद्दत्तं कुसुमं वह्निमिशिरसास्यादश्मष्टेष्टैः समं सालग्रामशिला
 समार्चनमिवेदानीं चदीनादरोदूरान्तं परिवर्जयामिसुतरांमल्लिंगसंपूजनं ३६ अहस्करस्तस्कर एव तस्य मयस्काराचीपरिवर्जितस्य विलोकनेलोपि
 त एव लोचनेनालोकिलोकेपिसपापिनासमं ३७ इति श्रीशिवरहस्येर्दशानारयेदशमंशेपूर्वार्द्धे एकादशोऽध्यायः ११॥ श्रीस्कंद उवाच शृणुमं क
 णसिद्धार्थभस्मसिद्धमहामते येनचीर्णैर्नवेदांतज्ञानंसम्यक् विजायते १ शिरोव्रतमिदं श्रीतं पुण्यमाथर्वेणोदितं तस्यैव विधिमारम्यास्ये शृणु त्वं सावधानतः २
 बहूनां जन्मनामंते शिरोव्रतविधौ रतिः कस्यचिज्जायते पुंसेन सर्वस्यापि वैमुने येन द्विजत्वं संप्राप्य बहुजन्म सुसत्तम अधीताश्चतुरेवेदाः सांगोपांगपदक्रमाः ४
 तस्यैव जायते श्रद्धा शिरोव्रतविधौ मुने येन यागाः कृताः सम्यगेकाहाहीन सत्रकाः ५ शिवप्रीत्यर्थमेवाह स्वाहृन्नावहृदक्षिणाः तस्यैव जायते श्रद्धा शिरोव्रतं
 येनोर्वराद्विजेदत्तदिशेकाले चपानके तस्यैव जायते श्रद्धा शि० ७ येन षोडशदानानि दत्तानि विधिवन्मुदा तस्यैव जायते श्रद्धा शि० ८ गृहाराममठोद्यानवापीकूपतयवकं
 कृतं तस्यैव कृममप्रीत्यै अन्नपानीयदानं तस्यैव जायते ९ उग्रप्रीत्यर्थमेवैह अग्रहारकरः पुमान् शंभवानां यतीनां च तथैव शिवयोगिनां १० मठमठोपकरणं दद्या
 द्योविधिवन्मुने तस्यैव जा० ११ शंभवानन्नदानैश्च यस्तोषयति सर्वथा तस्यैव जा० १२ शंभवान्पूजयेद्यस्तुवाचावापरिचर्यया तस्यैव जा० १३ शिवागारपरोयश्च
 शिवोत्सवकरस्तथा तस्यैव १४ दीपधूपपरोयश्च सर्वदायतनं मम तस्यैव १५ मत्प्रियालोककोयस्यात्प्रदोषेषु विशेषतः तस्यैव १६ मत्पूजापरमोयश्च वि
 ल्वपत्रादि साधनैः तस्यैव जायते श्रद्धा १७ अष्टम्या सोमवारे च चतुर्दश्यां तथा मुने तस्यैव जायते १८ अविमुक्तं तथा तीव्राभक्तिर्विप्रगरीयसौ तस्यैव जायते १९
 मपि विष्णुश्रेयशं भौमणिकं णीतयामुने तस्यैव २० क्षेत्रे घ्न्ये श्रुतिपतं यो वसेन्मम सर्वदा तस्यैव २१ कुरुक्षेत्रे प्रभासे च गंगासागरसंगमे तस्यैव जायते श्रद्धा २२
 बदर्यां च विशालायां पिंडारे विरजेतथा तस्यैव जायते श्र० २३ रुद्रकोटो नर्मदायां ओंकारे भृगुतुंदके तस्यैव जा० २४ केदारोत्तमहाकाले गयायां च प्रयागे तस्यैव २५

अथ केच प्रतिष्ठाने मुने चामा कंठके तस्यैव जा० २६ पुष्करे वेणु विपिने श्रीशैले कोटजे पुरे तस्यैव ० २७ प्रतिष्ठाने हरिद्वारे ज्वालावक्त्रे च यो वसेत् तस्यैव ० २८ मधुरा
 यामयो घ्यायां मायायामविमुक्तके तस्यैव ० २९ अवत्यायां तथा कांच्या द्वारवत्यां च यो वसेत् तस्यैव ० ३० नैमिषे भरते वर्षे वसेदादेहवर्जनं तस्यैव ० ३१ दक्षिणा
 सामपिदिशिममक्षेत्राणि भूरिशः तेषु स्थानेषु नियतं वसतोऽस्य रुचिर्भवेत् ३२ सत्प्रापगातरे पुण्ये शितिकंठे वसन्मुने तस्यैव ० ३३ तृणज्योतोगजारणे घृतस्थ
 नेद्रुतीश्वरे तस्यैव ० ३४ अरुणाद्रौ च वृद्धाद्रौ अभृगोऽष्ट्याश्वगानगे तस्यैव ० ३५ कालहस्तिगिरौ पुण्ये वसतो ममैव मुने तस्यैव ० ३६ मुने पंचनदे पुण्ये कुंभकोणे र्जने तथा
 तस्यैव ० ३७ श्वेतकांतारके वापितथा माथूरके मुने तस्यैव ० ३८ छायावने बिल्ववने तेजिनी विपिने मुने तस्यैव ० ३९ वैद्यारणे बुद्धसदेने हालास्ये गंधमादेने तस्यैव ० ४०
 वसनः क्षेत्रे वर्षेषु तत्रान्यत्रे दिनेषु च तस्यैव ० ४१ सर्वक्षेत्रेषु वसतो विमुक्तिर्दमिदं मम अविमुक्तं न मुक्तं मे यतो नो वसुद्धर्त्तमं ४२ तत्रैवाभरणं जंतुर्वसन्मुक्तिं परं
 ब्रजेत् सर्वक्षेत्रे निवासस्य फलमंते विमुक्तकं ४३ सेवतस्तारकं मंत्रं तारं शां भवसत्तमे ददामीति प्रतिज्ञातुं मया पूर्वमुनीश्वरं ४४ यदि न ब्रजतं पुण्ये शिरो ब्रजतमिदं
 ने कृत्वा युतेर्जन्म शतं पापान्मुक्तो न संशयः ४५ मंका उवाच कथं तद्व्रतमाख्याहियेन चोर्णेन शंकर तव ज्ञानोदयः शंभो पशुपाशकृिदो भवेत् ४६ अविमुक्ते कौ
 ष्यामि ब्रजतं ते करुणानिधे विधेहि करुणा विभो तव विधेहि पादां वज्रं मुदेहि मम सांप्रतं हृदि भवाद्यपादे रतं अवेहि शरणागतं भवदनाधिभ्रमं गतं प्रसादसुमुखा
 गतं वद मुदेहि तायाद्युना ४७ श्रुतिस्तुति निष्कृतिस्तुतिः भवभक्तेः किल कारणं महेशयुक्तिः समवर्तिप्रथममनो नुरक्तिस्तव मुक्तिः परमा भवेच्च नक्ति ४८ सूत उ
 वाच सतदा फणिकं कणोथ मंका अंशुगृह्याह विभूतिविभूषणं शरणकरणं मुदानदेशो चरणान्नखचंद्रभूषणं ईश्वर उवाच तवादेयं मेयं न हि मम मुने
 त्रास्ति विशदाशये शक्ते जाने भवमुवनमाया विरहितः त्वया सर्वे धन्या मम हृदयमाया मुनिगणा सदा वन्या सन्यासिन अपि न्यूनरहिताः ४९ व्रतं कृत्वा तीर्त्वा भव
 जलधि मोहां घृतमसं मुनेन त्वास्तु त्वाममवरपदाजं दृढतरं अहोतीर्णो स्तूयं यदि भवनिगीर्णोऽपि मनो यो ब्रजतं चोर्णयैस्तैः मुनिवर सुपूर्णमपिशिवे ५० अपणहि
 स्थांते प्रतिभवजदोषोर्णे जनि तं भयं प्रच्छिद्येते हृदिविहिततीर्णे प्रतिनिभं पंचब्रह्म मनुप्रभावमसितं सिंचिन्निजां गे सदा मुंचेदेव हि पातकं सगिरिजे किंचित्तया
 संसृतेः अंचमालतले त्रिपुंड्रमथैव संकोचभावाभितंतं चाप्यन्वहमेकमंचक गतं क्वचैह मत्पादराज ५१ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानारखे दशमांशे पूर्वीर्द्धा
 दशोऽध्यायः १२ ॥ ईश्वर उवाच शिरो ब्रजतविधानस्य कालदेशानुसिद्धिदं कथयिष्ये समासेन शिष्यं भूतस्यैव मुने १ विशिष्य मम भक्तस्य गोप्यं न मम
 विद्यते यस्य मेनुग्रहो नित्यं तस्य ब्रजतविधौ मुने २ भविष्यति परावुद्धिः पशुपाशविमुक्तये यं मोचयामि भवगतस्यैषामतिरुद्धवेत् ३ बहुजन्मसु विप्रेन्द्रभ्रात
 स्य पुरुषत्वया देवतिर्यक् नरोत्पन्नः सतदा ब्राह्मणे भवेत् ४ ब्राह्मणे च विद्वंश्च ततो मद्भक्तितत्परः सारासारविचारज्ञो न स्य ब्रजतविधौ मतिः ममैवानुग्रहात्क
 श्चिज्ञास्यति ब्रजतं परं तेन चोर्णेन तीर्णं तदसारं भवसागरं ६ सुगमानि गमात्तस्य भविष्यति मुने सदा शतकृत्वापि वेदांता नैतत्कृत्वा शिरो ब्रजतं ७ सशब्दमात्रभषकः

नापरोक्षमवाप्नुयात् सन्पासीचागृहस्थोवागुरुशिष्यानुभावपि ८ वृथाश्रमंगच्छतोस्तोब्रतसंसिद्धवर्जितौ श्रवणायापिबहुधानलभ्योहं ब्रतं विना ९ न
स्माद्ब्रतविधिं कृत्वा विमुक्तश्च विमुच्यते ज्ञानांगमेतदुत्कृष्टं शिरोव्रतसमाह्वयं १० कृतैवाभ्यस्येदां तान्मुक्तिमाप्नोति शश्वती यथादेवेषु सर्वेषु महादेवो
हमेव हि ११ ज्ञानांगसाधनोपायमिदं श्रेष्ठतरं मुने यथेवस्त्रीषु सर्वा सुपार्वती परमामम १२ ज्ञानांगसाधनो ० कर्मदेवेषु नियतं यथा श्रेष्ठो हरिर्विधि ज्ञानांग
१३ तथानदीषु सर्वासु गंगा श्रेष्ठसरिद्वरा ज्ञानांग ० १४ यथाक्षेत्रेषु सर्वेषु अविमुक्तं विमुक्तिदं ज्ञानांगसाधनो ० १५ यथामद्गुणं श्रेष्ठं रुद्राक्षं ज्ञानसिद्धिदं
ज्ञानांग ० १६ यथामंत्रेषु सर्वेषु मम पंचाक्षरो वरः ज्ञानांगसा ० १७ यथाविदेषु सर्वेषु श्रीरुद्रं परमं मम ज्ञानांग ० १८ यथास्थानेषु पूज्येषु लिंगेषु पूज्यतमं मम ज्ञान ० १९
यथैव सर्वेषु षष्ठेषु विल्वप्रियकरं मम ज्ञानांग ० २० यथा पूज्यादिविलासु प्रदोषो मम नुष्टिदः ज्ञानांग ० २१ नक्तब्रतेषु सर्वेषु सोमवारो यथा मम ज्ञानांग ० २२ यथाप
र्वस्वपि सदा भूताकालाष्टमी प्रिया ज्ञानांग ० २३ यथावर्णेषु सर्वेषु शांभवो विप्रसत्तमः ज्ञानांग ० २४ यथाचतुष्पदां मुख्या गौ श्रेष्ठपावनी सदा ज्ञानांग ० २५ यथा सर्वा
मरु श्रेष्ठो महेंद्रः पाकशासनः ज्ञानांग ० २६ यथा सर्वमुनि श्रेष्ठो दधीचो प्रमभक्तिमान् ज्ञानांग ० २७ यथेव पततां श्रेष्ठो गरुडो वमवजरः ज्ञानांग ० २८ यथायक्षाधि
प श्रेष्ठो यक्षाणां त्र्यम्बकः ज्ञानांग ० २९ यथा वृक्षो ज्ञेयो विल्वः वृक्षाणां मम नुष्टिदः ज्ञानांग ० ३० किमत्र बहुनोक्तेन ब्रतं श्रेष्ठतरं मुने ब्रतपाशुपतं श्रौतमथर्वशि
सिस्थितं ३१ देशकालो विदित्वाथ स्वस्य भक्तिं निरीक्ष्य च आपूर्यमाणं शशितिपुण्यं चैवोत्तरायणे ३२ आर्द्रायां च चतुर्दश्यां अष्टम्यां वा समाहितः चित्रायां पो
र्णमास्यां वा मुख्यमेतद्विहायने ३३ नदीतैरे शिवक्षेत्रे प्रागुदक् प्रवणां शुभं शलानिर्मायतदनु विज्ञानाद्यैरलं कृतां ३४ पुष्पदीपादिधूपैश्च कदलीस्तंभकं
भक्तैः पल्लवोर्ध्वमुखे तत्र रंगवत्याद्यलंकृतैः ब्रतनित्यसमाचारो ब्राह्मणैः शांभवैः सह स्नात्वा शुक्लांबरधरो मांसं पूज्यगणाधिपं ३६ नां दी आहूतं ततः कृत्वा
वेदवेदांगपारंगं आचार्यवरये द्विप्रभस्मरुद्राक्षभूषितं ३७ दर्भी सने समासीनो दर्भमुष्टिं प्रगृह्य च प्राणायामत्रयं कृत्वा प्राङ्मुखो वाप्युदङ्मुखः ३८ ध्यात्वा
मां चैव गिरिजां स्कंदविघ्नेश्वराबुभौ ब्रतमेतत्करोमीति संकल्प्य त्रिःपि वेदपः ३९ शांभवांश्चाप्यनुज्ञाप्य तान्यथा शक्तितोषयेत् यावच्छरीराप्राप्तिवाद्वा दशाक्षम
थापि वा ४० तदर्धवातदर्धवामास द्वादशकं तु वा तदर्धवातदर्धवामासमेकं मथापि वा ४१ दिनद्वादशकं चापि द्वित्रिकदिनं तु वा अग्निमाधाय विधिवत्स
सृजोक्तेन वर्त्मना ४२ विरजामंत्रसंसिद्धैः मंत्रैः सजुहुयात् द्यूतैः चरुणा स्वयमाचार्यो ब्रह्माणं तत्र कल्पयेत् ४३ मंत्रैः सविरजैर्हृत्वा स्वयं च विरजो भवेत् अ
थ गौमयमादाय पूर्वोक्तेनैव वर्त्मना ४४ संलिप्य गंधसलिलैर्गंधद्वारेति मंत्रतः त्र्यम्बकं पंचब्रह्माद्यैः करिष्येच्छाद्य चानलं ४५ घृताहारीहविष्यासिनकं
भक्तो यत ब्रतः ययो ब्राह्मणपूर्ववा स त्रियाद्याश्रुति क्रमात् ४६ द्वादशे तत्र दिवसे होमशेषं समापयेत् शिरवाजटस्त्वेकजयेजगी वा स शिरोवाथ वा ४७
काषायवसनो वाथ चौरवल्कलधार्यपितानुघृत्य नदापात्रे भस्मपिंडादिकं क्रमात् ४८ सद्योजातादिपंचाद्यैः संपूज्याथ त्रियंबकैः प्रक्षाल्य पाणी चरणौ

त्रिराचमिच्छिवं स्मरन् ४९ सकलीकृत्य तद्भस्म विरजानलसंभवं अग्निरित्यादिभिर्मन्त्रैः षड्विंशत्तैः क्रमात् ५० विमृज्यागानि मूर्ध्नी तं चरणानि संस्पृशेत् यत्नितु
 प्रणवेनैव सर्वेषां च यथाक्रमं ५१ ततस्त्रिपुंड्रं च ये त्रियायुषसमाहूय शिवं भावं समागम्य शिवयोगमिदं मुने ५२ कुर्यात् त्रिसंध्यमप्येतत्पशुपाशविमुक्तये आदेहपात
 भेतद्वै चरन् पाशुपतव्रतं ५३ समुक्तेभ्यो च ये दद्यान् स्वदृष्टिपथगोचरान् तदलाभे द्वादशकं च तस्यैवादिनत्रयं ५४ दिनद्वादशकं वापि संतुर्वै नैष्टिकस्मृतः अस्या
 श्रमी स विज्ञेयो यो देहं तावसानभृत ५५ स एव तपतांश्रेष्ठः स एव च महाव्रती न तेन सदृशः कश्चित्कृतकृत्यो मुमुक्षुषु ५६ वर्णावाथ गृहीतव्यो यतिः क्षत्रियवै
 श्यकः व्रतपाशुपतं कृत्वा भ्रमज्ञानमवाप्नुयात् ५७ अन्नचेत्कर्तुं यत्पुण्यं व्रतेनानेन सिद्धिदं तस्या विमुक्ते देहं तः प्रसादं नमिभविष्यति ५८ किमत्र बहूने जेतन्ना
 नां गमिदमेव हि सर्वैर्मुमुक्षुभिः संभ्रमं सत्पत्न्यो दितं ५९ अथर्वसर्वस्वमिदं शिरो व्रतं शर्वप्रियं पर्वतराज नैदिनि अथर्वपापाद्रिमहाघ्नं वर्हत्सर्वार्थमेधा
 पि मे द्यनुष्ठिकृतं ६० कैवल्यश्रुतिवद्वैकुण्ठसुमितश्रीपद्मवो ह्यासियन्मध्यान् च न रूद्रस्तुक्तजपतो भस्म स्मरति प्रियं यत्पुक्तिप्रदं भक्तिस्तुक्तिपरं पुण्या विमुक्तिं
 सदा मोदायाहममैव किंच परमानंदं प्रिये शाश्वतं ६१ ब्रह्मज्वालोक्तश्रुतिविहितं भस्माक्षविष्टतिः परं निर्वोणाय प्रकथितं महेशैलतनये तदुक्तं तन्मुक्तैः प्रभव
 तिविशेषणमनुजैः द्विजैः संसेव्यो यं श्रुतिगदिनमगौ हि सुगमः ६२ भूत्ये प्रमादो न विधेय इत्युमे ते तैर्निरेया हि सदा मनंतिका लाग्निरुद्रा अपि संगिरंति श्रुतेर्गि
 रा भस्म द्यति प्रभावं ६३ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽध्यायः १३ ॥ श्री ईश्वर उवाच भस्माधिकारसंपत्तिं धारणोपा
 त्रमप्यहो अधिकारिविभेदेन प्रवक्ष्यामि निबोध मे १ ब्रह्मचारिगृहीतव्यः सन्यासी मत्परायणः दृत्वा वाधारयन् वापि दृष्ट्वा स्पृष्ट्वा पितं नरं २ निंदन्
 हं प्रपद्यन् वा सद्यो याति कृताकृतं दृत्तत्रिपुंड्रयः को वा स एवाहं मुने सदा ३ मां यो वेद स वै देव मां यो द्वेष्टि स वै द्विज भस्म स्नातं न रं दृष्ट्वा प्रणमन्माय
 यातथा ४ भस्म निष्ठस्य दह्यते दोषा भस्माग्निं संगमात् तस्मात्सर्वेषु कालेषु वीर्यवान् भस्मसंपुनः ५ अग्निषोभात्मकं चैव जगत्किञ्चरं चरं मुने न द्येनला
 पितं चांगेजगत्तेन धृतं भवेत् ६ अग्निषोभतनुं कृत्वा न स भूयो भिजायते भस्म स्नानविशुद्धात्मा भस्म निष्ठ इति स्मृतः ७ भस्म शायी च पुरुषो रुद्रा
 यै त्रिपुंड्रं दृक् भूतप्रेतपिशाचाद्या रोगाश्चातीव दुःसहाः ८ भस्म निष्ठस्य सान्निध्यादिद्रवैर्वा तथैव भस्म प्रीतियुतो मत्स्यो दुर्लभो दुर्लभो मुने ९
 यत्र कुत्र स्थितं भस्म लापयन् मुक्तिमाकरो भवेत् भासकं भसितः प्रोक्तं भस्म कल्मषभक्षणान् १० भूतिर्भूतिकरी प्रोक्तारक्षारक्षा करी मुने क्षराणां पापजा
 लानां क्षारमेतत्प्रगीयते ११ भस्मतः पंचनामानि श्रुतिगीतानि ते मुने उक्तानि मुक्तिदायीनि श्रद्धेयैव निशामया १२ भस्म स्नानेन यावतः कणास्वांगे
 प्रतिष्ठिताः तावतः शिवलिंगानि तनौ च ने मुनीश्वर १३ कणानां संख्यया तस्य सदा तत्पितरो विलाः न करस्थादिवं याति दिवि स्थाममलोकगाः १४ शिवं १३

शिवं.
१३

विप्रसन्नासीवात्रतीतथा १६ नर्यभस्मत्रिपुंड्रांकोमुक्तएवनसंशयः विधिकालं चाधिकारीधारणेत्याजनेमुने १७ फलाफलं प्रवक्ष्यामिश्रुणुष्वेकमनो
 मुने यच्छ्रुत्वामहदाप्नोति पुण्यं मत्पदभावनः १८ यत्कृतेन कृतं सर्वज्ञात्वा स्लायेत भस्मना ज्ञानाज्ञान धृतो वापि वह्निर्दाहे समो यथा १९ ज्ञानाज्ञान
 धृतं भस्मपादयेत्यावनं परं परकैलासशिखरे देवैः प्रोक्तो मया विधिः २० तत्रैद्यकथयिष्यामि त्वं मे शिष्यो विशेषतः शृण्वेभिः सुरहृदैश्च मङ्गलैर्मुनिभिः
 सहः २१ निःसंशयो विधिरयं सर्वेषां सर्वदा मुने सर्वपापप्रशमनं सर्वपुण्यविवर्धनं नृत्तानशोचाचमनक्रियाभिः शुद्धौ न विध्यापि कृता कृते हि भस्म
 त्रिपुंड्रे भित्तफालगात्रः पात्रनसामुष्मिकपुण्यहेतो २३ स्नानैः पंचद्वयाद्यैरपि न सर्वैश्च ध्येते मानसैव आग्नेयनसनम्रकोपिनभवेन्मग्नो महापातके
 संध्याध्यानमम्मर्चनस्तुतिकथामन्नाग्निविध्यादिके भस्माभ्यक्ततनुर्वनोति सकलं पापं त्रिपुंड्राकष्टक २४ संध्याहोमजपार्चने पितृविधौ तीर्थे सदा
 तर्पणे श्रीरुद्रावृत्तिपंचवर्णीकमनोः जापे स एवो जमः तत्पत्कासकलंबलेन कलयन्नेवाप्नुयात्फलं तस्मात्प्रत्यक्षप्रत्यवेति स शिवे मन्त्रे वह्न्यामितं २५
 यो न दत्तैश्च दनकेपि मिश्रं धार्यं हि भस्मे त्रिपुंड्रं भस्मना न भूतिफालोपरि किंच नाद्रिजे धार्यं सदानोपदिशति बुद्धयः २६ स्त्रीभिः त्रिपुंड्रमलिकावधि
 धारणीयं सत्कुंकुमां कितलसत्रिलंकतेनाधः धार्यं कुमारीभिरथैव मेवं भस्मद्विजादिभिस्ते विधवाभिरेव रेखासंलघ्विरीशे त्वद्यकरमथवा पुंनशं विध
 जेभीतिभूय गुलाधिकं विधि कृतं भस्म त्रिपुंड्रं परं २७ तस्माद्रेखात्रयाख्यं विरचितं विरलं कल्पनीयं ततो धोदयं वै तिलकं सदैव भस्मना लंकारपापौघ
 हृत् श्राद्धश्राद्धोपि मर्त्यो भस्मि तसि तनुर्यस्त्रिपुंड्रं च तीर्थकृत्वा दर्शयितुं न्यः प्रमुदितमनसा भोजयेत्तर्पयेद्वा २८ भस्माभ्यक्तांश्च विप्रांश्च नित्यं
 वदनात्कुंभपादाब्जभक्तान् कंभोजं प्रमुक्तैः पितृणां दिशि विधिवशात्तेन दत्तं मुदेवै भस्मोत्पलनवर्जितं यद्विहृतं भोक्तुं श्रुतं सदानदं शपितं रोषवश्यमगजे
 प्रेततलहीनानैव २९ तच्छ्राद्धं विधितः कृतं च सुकृतं नैवेति पापोत्तरं तद्वापनिवापपिंडपतनं तन्मांसविष्टोपमं तत्पुष्पेण सुखे विलिंपति शिवे घोरेण वक्षस्थलं वा
 मेनैव सदा खबाहुयुगलं सद्येन सर्वांगकं ३० ईशानेन शिरस्त्रिपुंड्रं प्रविकरेद्भस्मादिधूलिक्रमः त्रियायुषमनुप्रभाभसितफालपुंड्रं जलो ज्वलं कृतिरिति शिखोपमो
 भवति भूतिपूतो द्विजः वनो च स ततं शिवे सुविहितोपि वर्णीक्रमात्रियं वकमनुप्रभाभसितफालपुंड्रां कष्टक ३१ प्रणवप्रवणोऽथ मस्करी स्वकपापानितिरस्क
 रोत्यपि भस्मि तं सितमेवेतेन घृत्वा प्यवगुह्यैव त्रिपुंड्रं कृत्वा भवेत् फालेशिरोजनि तपापतर्तिनिहंति वक्षोऽष्टं च परतल्पगसंगमं ३२ वाक्कोष्टं तं भस्मि तमेव हि
 तत्कृताद्यं सर्वांगलेपितमुमे सकलं निहन्यात् कीलालं विसलं विभूतिजनि तं हस्तोभित्तं तत्पिवेन्नाधो त्याज्यमिदं सदा त्रिपुंड्रं चित्तं उच्छेषणं शोषणं पा
 पापानां भवते भवानि स ततं आपः पुनं तीक्ष्णमुं मत्रैः पात्रतमं द्विजं करोति सुहितं त्वे तत्रिनेत्रप्रियं ३४ कालत्रयेपि निशि धार्यमुमे त्रिपुंड्रं केचिन्निशा सुपरि
 धूलनमामनेति तन्न प्रशस्तमिदमेव सदा विधेयं धार्यं त्रिपुंड्रमखिलैः मम शासनं हि ३५ दृष्ट्वा दृष्ट्वा करं सदा धृतमुमे दृष्ट्वा प्यरिष्टं मुदा धार्यं भस्मसमं त्रकं प्रति

लयंदुःस्वप्नमेव ब्रजेत् स्पृष्टा स्पृष्टिविनिंद्य विप्रियमुहापापात्सजस्पर्शनं सद्यो हृद्यतमं भवेत् भसितं पापौघतां पापौघभिन् ३६ पर्वस्वय्यविशेषतो द्विजवैर् धीर्यं
 त्रिपुंड्रात्मनानित्यादप्यधिकं फलं लभेत सशिवे पूर्णंदुःस्वय्यग्रहे संक्रान्ता वयनद्वयेपि च सदा पते स पापौघभिद्रूयो देव सपुण्यपुण्यपरमानंदैकभोदैकभूः ३७
 इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशे चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ मुनिरुवाच कुमारसुकुमारं गमारमारप्रियप्रभो वारं वारं प्रपद्ये हं शूरहारी पदांबुजं १ श्रुतमं
 कणजाराख्यानं भस्मनो महिमा मपि शिरो ब्रजतविधिं चैव शिवप्रोक्तं विशेषतः २ श्रुतं विश्रुतं मारयानं श्रुतिप्रोक्तं सदा द्रुतं कथं रुद्राक्षमहिमा तन्मे विस्तारो वद
 ३ निस्ताराय भवांबुधेः धारणेन नगाडन कथं स्त्राक्षदृक्षाणामुत्पत्तिः कोविधिः फलं धारणं वा कथं तत्सकालस्तस्य मुखेन च किमुक्तवान्महादेवो देवैरुद्रा
 क्षजफलं ५ धारणे चाधिको ऐकः तन्मे स्कंद वद दधना सत उवाच इति वाक्यं मुनेः श्रुत्वा कौंचारिस्तमभाषत पुरा कैलासशिखरे यत्पुण्यं तत्कृतं सदा देवैरे
 वेन कथितं तद्वोचत्कथात्मकं ७ श्रीस्कंद उवाच शृणु त्वं गणद्वंद्वैश्च सुरद्वंद्वमुनीश्वरैः कैलासेऽलप्रासादे चंद्रस्फटिकनिर्मिते ८ देवीकान्तं रंकांतं चंद्र
 फीजमनोहरं स्मयमानं मुखं भोजषट्पदीकृतमानसा ९ सस्मितां स्पंदस्मे वमपृच्छत्पर्वतात्मजा दिव्यासेन समाविष्टं शिथिविष्टं नंदं विका १० देवी उवाच
 रुद्राक्षमहिमांशं भोजनं श्रुतं विस्तारं नया तन्मे कौतुकमुत्कृष्टं श्रोतुं तन्महिमां विभो ११ तवा मृतं मुखं भोजं च चुरेकायते भनः कथासुधारं संपातुं उक्ता
 स्वच्छास्ति मे शिव १२ रुद्रस्य मपि मे ब्रूहि सावधानास्मि संप्रतं श्रीस्कंद उवाच इत्युक्तं गिरिजावाक्यं श्रुत्वा चंद्रकलाधरः प्रहृष्टाहं महादेवः कैलासे गिरि
 जातदा १३ श्रीईश्वर उवाच शृणु त्वं मगजे जाये फलं हल्लकं गंधिनी धमिल्लमल्लिविमलगंधवंधकचोभरे १४ भोज्ये मनोरंते रते दिति जावरदपिताः कस्य प
 स्यान्वये जाताः महाबलपराक्रमाः १५ देवान् जिग्युश्च संग्रामे ते सङ्गन्मत्यरायणाः ब्रह्मविष्णवाद्यो देवास्ते र्जितं बलवत्तरैः १६ ऐरावतसमारूढः सुरद्वंद्वयुनो न्वहं
 रणे निराकृतो दैत्यः मद्भुजवरदपितैः १७ विध्यस्तामुनयः सर्वे लोकाश्चैव चतुर्दश अधरोत्तरमुद्भूतं जगच्चक्रवर्तलोद्भूताः १८ यज्ञभागभुजो देवाः कृतास्ते वलि
 भोजनाः पितरः कातरा जाता मस्तोगस्तुभवन १९ वसवश्चासुभिर्हीना चापरायुनि राशवान् गोविंदो मंदगर्वो भूतज्जह्वा जिह्मत्वमाप्तवान् २० आदित्याः
 क्षितिगत्यां हि विचरन्ति पृथक् क्रजनेः विश्वासहीना अभवन् विश्वे देवा तदा बलाः २१ रुद्रादरिद्राह्य भवनं गुरुद्वामूढतांगताः यक्षाश्च ध्वंसिता दैत्यैः ध्वांक्षा इ
 व महाबलैः २२ समीरणे यवस्तुणोऽणो दैत्यैः पराजितौ अश्विनौ श्वासहीनौ नौकां दिशीकौ दिशां सुवे कृशस्तुशानुरेता भूतगंधर्वा चैर्यचर्जिताः मुनयो मनव
 श्वे व वामना प्रदवैतिश्च २४ अपसर्पेति सर्पास्ते दैत्यभीसा दिशो दश दिशा गजामदोद्भूता मदधारा विवर्जिताः २५ तर्जिताः पार्वताः सर्वे पक्षगर्व विवर्जिताः वे
 दानि वैदतां प्राप्ताः शक्रस्तत्र मया चत २६ दीना हीनवलाः सर्वे सुरा दैत्य पराजिताः प्रणवः प्राणहीनो भूत्कवेरे वेरवर्जितः २७ त्रिविष्टपविनिष्ठा ये तद्भूमौ कष्ट शिवं
 जीवनः एवं ब्रह्मांडमुद्भूतं दैत्यदंडेन पौडितं २८ निखाध्याय वषट्कारसदा भवमुखो भित्तं लेखदुःखप्रदं चैव जगदासी चराचरं २९ संतप्ता मथिताः सर्वे

गोर्वाणाश्चार्णवंगताः सागररगवेगेन वडवाग्निमुखेर्षिताः ३० नवातिवातपोतोपि दैत्यभीत्यानिशंशिवं अग्निरूर्ध्वशिखश्चापिशिखाभूच्चाप्यधोमुखा विद्युतो
 द्युतिहीनाश्च सोमेस्तानवपुर्धरः चंडरश्मिर्मंदरश्मिर्भूद्वैत्यपराजितः ३२ क्रूरक्षिणाथनेदेवितारं क्षणपराजिताः तारभारादनापेतुः मकरक्षिणपीडिताः ३३
 विद्युन्मंडलमुत्कृष्टमाकृष्टं मेघमंडलं कल्पदृक्षाक्षितितले समानीताश्च नंदनात् ३४ मलवद्विहृतं लोकं तदा विद्युत्सुमालिना एवं क्रूररराक्षोण्यावाणा
 सिपरिधैः शरैः ३५ ऐरावतो रवितश्च शक्रो विक्रमवर्जितः असह्यतर्जिता देवाजगच्चक्रं च भर्जितं ३६ निर्वीर्यावीर्याः सर्वेपि आर्यधर्मविवर्जिताः तत्र देवैस्तु
 तो देवि ब्रह्मविष्णुपुरोगमैः ३७ त्रिपुराणां वधार्थाय मर्तितं कृत्वा हमास्थितः ब्रह्मादिस्तुति तोषितो ह मगजैर्त्रैलोक्यरसाक्षमैः मन्त्रप्रभवाश्चुतिप्रभविता रुद्राक्षरक्षा
 क्षितौ ह्यत्रिंशत्प्रभवा भवन्ति नियतं तद्बीजमेवामलो धार्यं वैदिकसंमते श्रुतिशिरोवार्तास्तु निर्वर्जितं अस्यानुक्षणवीक्षणभगद्वकसंघस्य लिंगार्चको रुद्राक्षो
 रुचलक्ष्मिदिग्भसितालंकारपेडांकधक् ३९ पापध्वांस्तु निवारणाय सकरासंगाश्मसंक्षेपको मोक्षश्रीकरसंगसमवमहानंदं बुधानोद्यतः इति श्रीशिव
 रहस्ये ईशानस्येदं शमांशे पूर्वाह्ने पंचदशोऽध्यायः १५ ॥ श्रीदेवुवाच एतादृशं वलैर्युक्ताः कथमासंदितेः सुताः किंतु तैस्तपो देवत्वस्तीते जनकं महत् १
 तन्मेव दविशेषेण दिति जाना विचेष्टितं श्रवणेन घृतांशे भोतन्महं च कुर्महसि २ स्कंद उवाच इत्थं देव्या तदाष्टमः शंकरः करुणाकरः तां प्राहाथ तपश्चाप्यौ
 दैत्यानां परमाद्भुता ३ ईश्वर उवाच श्रुणु देवि विशालाक्षि द्विजातीनां विचेष्टितं तैर्यतं तपो धोरं न तथा सुरसत्तमैः ४ मुनिभिर्गणैर्द्वैवी तन्मत्तः श्रोतुमर्हसि ताराक्षो मक
 राक्षश्च विद्युन्माली चेतत्रयः ५ त्रेतायुर्वचसः सर्वे बलस्येव तनूभवाः भवणादाजसं सक्तो त्रिपुंड्रपरिशेभिता ६ रुद्राक्षहारवलयतेप्या सन्करुणालयाः शिवलिंगा
 र्चनासक्ताः सर्वदा बिल्वपल्लवैः ७ बले हते तदंद्रेण तत्पुत्रास्ते त्रयैर्विके शुक्रं वै शरण्यातारणे सुरपराजिताः ८ प्रणम्य काव्यं दिति जादुः खभा रनताननाः प्रोचुर्द
 तां तमखिलं स्वपितुर्मरणं ९ देत्या ऊचुः देवैः पराजिताः सर्वे दैत्या वात्या इवाहताः बलश्च बलिनां श्रेष्ठो निहतो रणमूर्धनि १० शरासारैश्च लगुडैः खड्गखेदधरैः
 सुरैः विप्रद्रुतबलाः सर्वे हतनाथ हतौजसः ११ कांदिशीकान्यस्तशस्त्रास्त्रामेव शरणागताः भवान्गुरुर्भवांस्त्राता भवपादार्चने रतः वदास्मभ्यं जयोपायं येन जेष्याम्यहं
 सुरान् स्रत उवाच सशुक्रो दैत्यवचनाजानाहूयाथ सांत्वयन् १३ शुक्र उवाच आहूय यं दिति भवाः सर्वे एव महौजसः सुरैर्विप्रद्रुता भीत्या वात्पापणी इवाहताः १४ उ
 पायं वोद्य वक्ष्यामि तच्छृणु ध्वमं तद्रिताः प्रसं पूज्य महादेवं तपसा रध्य शंकरं १५ तस्मात्तद्व्यवहारयूयं विजेष्यामरणं सुरान् आषाढार्चनयुक्तायां तु रण्डपिनो समः १६
 हिमवच्छिखरंगलाकंदमूलफलाशनाः भस्मरुद्राक्षसंपन्ना तपः कुरुत भाचिरं १७ भवतामचिरं देववरं दास्यति शंकरः अरिपक्षजयोपायः शंकरस्यैव पूजनं १८
 भुक्तिमुक्तिप्रदं दैत्या शंकरस्यैव पूजनात् पशुपाशविमोक्षं च शंकरस्यैव २० विद्यासुखधनावाप्तिः शंकरस्यैव पूजनात् विष्णुत्वं चासवत्वं च शंकरस्यैव २१ दिक्पालत्वं
 मुनित्वं च शंकरं गंधर्वगण्डेशत्वं शंकरं २२ यद्यदि भूतिमत्सत्त्वं शंकरं तस्मात्पूजापरं श्रेयो ददाति दिति जासदा २३ गच्छत्वं द्रुतमत्युग्रं तपश्चरत सुव्रताः शिव

दपूर्वदि.
शिवरहस्यद.
अ० १६
१५

लिंगार्चकायूयंभस्मरुद्राक्षभूषणाः २४ रुद्रपंचाक्षरावृत्त्यातोषयध्वंमहेश्वर इत्युक्तास्तेथकायेननत्वादुःखविर्वर्जिताः २५ काव्यमव्याहृतैश्वर्येस्तव्यंस्तुलादितेःसुताः
ययुःप्रालेयकगिरितपसेघ्ननिश्चयाः २६ रम्यंरुद्राक्षशतोपेतंमृगपक्षिविराजितं सरोवरोरुसंराजद्राजीवोत्फुल्लहल्लकं २७ तर्जोरेसरिदाभोगतरंगल्लोतमारुते स्ते
पक्षितिकायानां वसंतोत्फुल्लशशिष २८ निरुध्यत्वमनोदग्रमुग्राचिनपरस्तदा त्रिकालंस्नानपरमाभस्मरुद्राक्षभूषणाः २९ सत्तेषणात्रिषवणमुद्रकाप्रविग्रहाः
पंचाग्निनिरताःसर्वेभूमिर्भूमिर्करादिताः ३० हेमंतेसरसिस्वस्थाःवर्षास्वभ्रावकाशकाः कदधूमाशनाःसर्वेस्यग्रेसमवस्थिताः ३१ चाग्रपणीबुफलजकुदभोजनकारि
णः शरणं प्रतिपन्नास्तेमहादेवपदांबुजं ३२ प्रत्येकमेधावर्षाणांसहस्राणिनपोरताः निरुद्धासपराःसर्वेस्थाणुवत्स्थाणुतत्पराः ३३ तेषांनपस्ययातेनैदैवैरुत्सादिता
सराः तेचाप्सरसवर्गीणांआलोकनविर्वर्जिताः ३४ देवानांभयमाजहुःदैत्यास्तेवेतपोरताः तेषांनपोमहदृक्षासुरायाताःपितामहं ३५ भीतादैत्यतपस्याभिःशराणांपद्मजंत
दा प्रोचुःप्रांजलयःसर्वेशक्रमुखादिवैकसः ३६ देवाऊचुः बलपत्रासदाब्रह्मन्तपोनिष्ठाजितक्रुधः ताराक्षोमकराक्षश्चविद्युन्मालोमहाबलः ३७ बलप्रमथन
र्चातोमहाबलपराक्रमाः नास्माभिर्धर्षितुंशक्यातेषांचैवतपस्यया ३८ सुराःसंनोपिताब्रह्मन्तान्वरेणाभियोजय स्रुतउवाच इत्थंगीर्वाणवचसासहसापद्मज
स्तदा ययौहंससमारूढोसुरैर्दैत्यवरंतिक् दृष्ट्वादैत्यान्प्रायुक्तानभ्यभाषतपद्मजः भोभोदैत्यसुतायूयंमजःकिमभिवांकुष्य ४० भवतांतपसानुष्टुःवृणुध्वंवर
मीक्षितं वाणीपतेस्तदावाणीश्रुत्वातेदानवोत्तमाः ४१ प्राणम्यपद्मजंप्रोचुःसुराणांपश्यतांशिवे दैत्याऊचुः स्वकंदंमराणांनोस्तुअवध्याश्चसुरैःसदा अयोराजतहे
मादिपरंपक्षसमन्वितं ४२ पुराणियत्रनोब्रह्मन्गतिस्तत्रब्रजंतुनः यदासर्वैःसमेष्ट्यामःयद्येकस्मिन्स्रोतोविधे एकेनैवेषुणाहत्यान्तदानोस्तुवधोऽधुवः इतिदैत्यवचः
श्रुत्वाविधिस्तानभ्यभाषत ४४ एषवोस्तुवरोदैत्याःनिवर्तध्वंतपोंबुधेः तथेतितेदैत्यसुताजहर्षःविधेःसुवाकेनबलोनन्तिंगताः ४५ पुराणितेषांप्रबभूवरंबिकेमो
दापट्टक्षाश्रयणानितेषां विधिःसुरैश्चाभिजगामलोकंप्रतारिताश्चेतितदासुराजगुः ४६ तदैवतेदैत्यसुताबलिष्ठाजिग्युःसुरांश्चापिनिजघ्नुरुद्धताः हस्तन्यत्तो
रुशस्त्रैकरमुखविधूतैःकार्मुकज्याविनिर्यधारासारशरावरैःसुराणांजघ्नुश्चतेवैरोण सन्नद्धेद्धूतबाहुदंडविधूतैर्दंडैश्चखंडीकृतामुडैषंडवरंडभांडमसकृत्कुर्वन्ति
शंखैरोण ४७ इतिश्रीशिवरहस्यईशानारख्येदशमंशेपूर्वद्वैष्टोडशोऽध्यायः १६॥ ईश्वरउवाच ततोदैत्यामदाविष्ठाःत्रिविष्टपनिवासिनां मदंचमदयंतस्तेस्वेनानीके
नदंशिताः १ रणामूर्धनिनेदैत्यादेवतैःसमयोधयन् शस्त्रास्त्रदंडपाषाणैःमुसलैस्तेगदायुधैः २ असिकुंतहलैर्यंत्रैर्बाणैर्बाणासनचुतैः चुरंधरैरसिचुरैश्च
तुरंगबलैस्तथा ३ ह्याहयैर्गताश्चैवदंतिभिश्चरथारथैः पत्तिनःपत्तिभिःसार्धंकवचैःसुनिष्णिगाः ४ खड्गखट्वधरादैत्यासुराश्चयुधयुधैर्यधिवसंतसूर्योत्करचाकच
क्यासिभिर्मधे मंडलानितदाचक्ररसिविष्टपणैस्तदा ५ शनंसहस्रंनियतंमयुतंप्रयुतंतथा निजघ्नुःशरवैर्षस्तेअन्यान्यतौततक्षतुः ६ शराचितांगसर्वसौब
संतेकिंशुकविवमकराक्षोययुधेदेवैरेणसुरैःसमं ७ दैत्याश्चोद्रिक्तशस्त्रास्तेताराक्षेणाप्यपापतिः ययुधेपाशसर्वसैर्वीरुणैःस्वगणैःसह ८ मयूरवमालीस

शिवे.
१५

तदविद्युन्मालिनमाह्वयत् निःसाणभेरेभांकारगर्जितानकगोमुखैः ९ तर्जितांभोनिधिरवैभीरुणांभयदायकैः गदानिःपातशब्दैश्चकवचानांकचाकचैः १० करि
चुंहितयोधानांकूजतामितरेतरं हयदेवितशब्दैश्चरथनेमिस्वनांतथा ११ खंचानिरुधत्सतदाखरवोत्पतदरुणाः वसंतार्ककरासारप्रविद्युदसिमिस्फुटे १२ वर्षा
सुशालभासंधसमावृतनभोयथा तथाशरासारपरंनभोभूदेत्यदरुणा १३ अन्योन्यमत्सरागवकनकनकत्सरुसत्करैः मंडलीकृतकोदंडचारुकांडशरावरैः १४
केकरुक्षमहापक्षलक्षीकृतशरैः सुराः नाराचैर्वत्सदत्तैश्चसुरप्रेःप्रेक्षितांगकाः १५ विषारिषारितोरक्ताः दैत्याश्चैवसुरास्तथा नाराचोत्सन्नकवचाः वत्सदत्तैश्चदं
सिताः १६ निजघ्नः शरवैर्वैस्तेस्वमर्मसुमुमूर्षवः अन्योन्यचिह्निदुर्बीणैः शतशोयसहस्रशः मकराक्षः सहस्राक्षंविद्याथनिशितैः शरैः करीकरभोगचशने
नानतपर्वणो १७ कुंभांतरेसहस्रैश्चदंतवैष्टशनोत्तरैः नखसंधिषसर्वैषकर्णदं समवाकिरत् १८ सफालैरफलीभूतैस्वशरैरावृत्तोरसि निजघानसदैत्यैः तर्भिद्र
मपिस्ततम २० इंद्रोपिमकराक्षेनशरैर्विद्याथसप्तभिः वक्षशीर्ष्णितथामुष्टौकवचैश्चशान्तशरैः २१ धनुज्यामच्छिन्नतस्यंतारंतरसारणोरथे ध्वजेचकवचेयोक्तेचह
यसारथौ २२ पातयंतः शरासारमन्योन्यतेसुरासुराः मयूखमालिनंचापिविद्युन्मालीतदाच्छिन्नत् २३ शरासारैर्यथैवाकं प्रावृत्कालपयोदवत् तदाकोपितदा
कृन्नाप्यकृन्नावार्धकालिकः नचयत्कन्नचायत्तमभूत्छरपीडितः तदथेध्वजद्वंद्वेचतद्वक्षसिहयेतथा २५ तद्यत्तरिशरासारमवर्षस्वरुच्यतैः यथासू
र्यकरोत्स्रष्टृष्टिः सस्यामिच्छये २६ तदैत्यहयमुखेषुपातयत्तवडयनविः केषांचिद्वाहवः कृन्नाशिरंसिन्यपतंसितौ २७ महावातसमुत्पेनहृन्नातालचुनिये
था नाराक्षोपितदानत्रवरुणांसमोकोणे २८ रथस्थोभिजघानायशरैरानतपर्वभिः शिशुमारैरगणिणोसमरेसोरिमर्दनः २९ ताराक्षस्यमहावक्षोविददारशितैः
शरैः यन्तारं त्रिषष्ट्यातुसप्तत्यावाजिनस्तथा ३० सत्त्वोतत्रमहावेगाअसुघोरातरंगिणो मेदोवसांसांसयंकागजोरूपलिनातदा ३१ कृत्रचामरफेनौघाभीरु
णांभयवर्धना एवंशान्तैवर्षाणिशरवर्षैः सुरासुरैः युयुधुः समरेदेवाः दैत्यारक्षोतिहर्षदं निजघ्नः समरेवीरशिरंसितनवक्षितौ ३३ हस्तान्सहस्ताभरणानसिभिः द्यौ
तितप्रभान् सकुंडलशिरस्त्राणैरसत्तारणभूरभूत् ३४ गजानांचशरीरैर्धैः हयभग्नरथैस्तदा पातयतितदोदैत्यासुराश्चदितिजान्सुराः ३५ एवमन्योन्यमुद्धूतं
तुमुल्लरोमहर्षणं नृत्यत्कवचासंभ्रांतमुष्टामुष्टिकचाकचि ३६ युद्धंविध्वस्तदैवोघंभीकरंसमपद्यत सहस्रवारंदेवानोदैत्यानोविष्टपाशया ३७ ततस्तेविप
लादेवाः पलायनपरायणाः न्यस्तशस्त्राक्षितितलेत्तएवभ्रहतौजसः ३८ विवाहनायुधाः सर्वैर्विस्तस्तमकरास्तदा धावंत्यनभिबीक्षंतोसुरास्तोमुक्तमूर्ध
जाः ३९ हाकष्टमितिधावंतित्रिविष्टपविनाशिनः स्थानानित्यजुर्भीताः ४१ द्रवोपभोग्यं बुभुजुः भोगंतैदैत्यनायकाः शक्रानुशसितासर्वेस्थिताशक्रपदेतथा
४२ दिव्यालपदवीं सर्वेशांतोबलवन्तराः यत्तभागमुजोभूवन्मनीनामयभावनाः ४३ उद्वेजयंतोलोकांस्त्रीन्बलवीर्यमदोत्कराः पपुः पानानिसोमेन
मुनीनामाश्रमेष्व ४४ पुराणिनपतीनांतेस्वपरः पातनेनचै विनाशयंतितैदैत्यामत्ताब्रह्मवरोद्धताः ४५ देवाब्रह्माणमाहुस्तेभयभीतासवासवाः निर्वि

ण्णास्तेऽथगीर्वाणानिगीर्णादेत्यर्भोतितः ४६ सास्त्राविलेखणादेवाः प्रणानास्तेऽवन्विधिं देवा ऊचुः पितामहमस्तेऽस्तुत्वद्वादेत्यनायकैः रणोपराजिताः सर्वे कथंचि
 त्वां समागताः भस्मरुद्राक्षयुक्तांगैः स्वांगैस्त्वाभागतावयं ४८ स्थाननिचास्मदीयानि ते हृतान्येवमोजसा चंद्राग्निलवायूनां च स्त्रीशरणं मरुत्वता ४९ इंद्रदिक्पाल
 सूर्याणां शिक्षितासुरसत्तमाः नंदने विहरं त्येव देत्यायत्तभुजः सदा ५० विहरं त्यसरोभिस्ते देवभोग्येर्महोत्सवेः शिवद्रोहकृतः कोवा अस्माभिर्भोगतत्परैः ५१ किं
 चास्माभिर्महादेवः प्रदोषे पूजितो न हि न भूतिः विमलाफालेन धृतास्तिविधे किमु ५२ रुद्राक्षधारणं पुण्यं विस्मृतो रुद्रजापकः न च यंचाक्षरी जप्तातत्फलं वा किमागतं ५३
 किं कर्मः शाधि नो ब्रह्मन् देवानां भयमागतं स्कंद उवाच इति तद्वचनं निशम्य वेधाः सुरवर्गानथ सांत्वयन्नुवाच भवतां भवपादसंश्रितानां भयनां प्रवदामि सद्य एव
 ५४ इति जातपसावलोन्नताः मम चैवाद्यवेराशं भुभक्त्या प्रभवामवयः च भूतिहेतौ शिवमेवाश्रुभजामनोहिताय ५५ इति सर्वैः सुरसंघसंवृता मम कैलासवरं विधिः
 समाजगाम मम गंगातरसीम्लिसंगतो अभन्मोससुरैर्मुदाविधिश्च ५६ इति श्रीशिवरहस्ये दशमोऽंशो पूर्वो द्वे सुरपराजयोनाम सप्तदशोऽध्यायः १७ श्रीस्कंद उवाच
 ततो ब्रह्ममुखा देवा विष्णवाद्यास्त्रिपुरादिताः मामेव शरणं प्राप्ता मम कैलासभूधरे १ शतं वर्षाणि ते देवास्तपयंति परमं तपः मद्दर्शनार्थं भगजे भस्मरुद्राक्षधारिणः २ मम
 लिंगाचने व्यग्रारुद्रपंचाक्षरादराः ब्रह्मा ब्रह्मेश्वरे लिंगे विष्णुर्विष्णुवीश्वरे तथा ३ इंद्रश्चंद्रेश्वरे देवि चंद्रश्चंद्रेश्वराभिधे सूर्यः सूर्येश्वरे देवि चरुणो चरुणेश्वरे ४ अश्वीश्वरे
 अश्विनोऽपि तपः पेतकेश्वरे ऋभीश्वरे अश्विनः रुद्रास्तेऽश्वरे तथा ५ मुनीश्वरे अमुनयः विश्वेश्वरे देवेश्वरे सुराः मत्कैलासे प्रतिष्ठाप्य लिंगान्यतानि शंकरि ६ मणिपद्म
 गतान्येव कृत्वा पाशुपतव्रतं अग्निरित्यादिभिर्मंत्रैः धूलिं तां गास्तदासुराः ७ रुद्राक्षहारवलयः रुद्रपंचाक्षरादराः ब्रह्मविष्णवादयो देवाः पूजयंति च मां सदा ८ पंचा
 मृतैर्गंधधूपैः पुष्पैर्नैवेद्यकल्पनैः विल्वपत्रार्चनैश्चैर्बल्लिगान्यभ्यर्च्य भक्तितः स्तुवंति स्तुतिभिर्देवितस्तुतिं मे निशमय ९ ब्रह्म उवाच भवभूतपते पिनाकपाणे त्रिप
 रयस्तमिदं मुना किं जालं गरभक्षा तुलचारुहृद्या अभिरक्षाद्यतवाद्यसंप्रपद्ये १० विश्वरुवाच मदनादनं गांगसत्कपर्दशभोदुरितं मे शमयाशुचारुदृष्ट्या
 परिहरभयमेतदग्रदैत्या द्रुवमद्यत्वमहो भवैकवैद्यः ११ इंद्र उवाच त्र्यक्षाक्षय्यफलप्रदा व्ययगरो भूतो रुक्मो ज्वलरक्षास्मान्छरणागतान् करुणया देत्यान्ग्रह
 त्यादरात् त्वया दानुं रुद्रं प्रयामिशरणं भस्म त्रिपुंड्रो ज्वलोनान्याभेस्ति गतिः त्वमेव भगवन् रुद्रः श्रुतौ विश्रुतः १२ चंद्र उवाच सोमोऽतः स गजकुटोत्तमवसामेप प्र
 भो मां सदा दिवा सावसे महदं बुजवरे वासी कृतांगा गविल दसोदत्तसवप्रमथना हे वासवा चर्चितपाह्वास्मान्दयया सदैव करुणा सिंधोद्यबंधहर १३ सूर्य उवाच
 पतंगनयनप्रभो शिशु कुरंगहस्तां बुजवरंगं धृतगांगसद्वरतरंगमालाधर हरा मरवरोत्तमप्रबलपापतापहर स्मरंगदमनप्रभो त्रिपुरदैत्यभोतिहर १४ वरुणा उवाच
 तव शिवकरुणा कया क्षम्यते शरणं मे चरणं भवेन्मुदेते करुणं वरणं भवाभिंजन्य जनतापापहरं भवं प्रपद्ये १५ वसव उवाच असुभिर्वसवो विहीनभासः स्मरं वै
 रिन्नुना मुखस्मिन्तंते सुदृशास्मददृश्यदुर्दृशां परिहार्यैव हरा वसवदानः १६ मरुत ऊचुः रक्षास्मान् भगवन् नद्योऽक्षजविधिप्रेक्षादिदूरांघ्रिक पाही दुद्युतिर्भौलि

धरितमहागंगातरंगोज्वलकामांगाहतिभेतिदांतवदृशं दैत्येषु संपातय १७ अग्रिस्तुवाच श्रीफालानललोचनांतकहरव्योमावकाशप्रभो देवानामवनाय चारु
 सुदृशापंगेनसंवीक्ष्य उद्भुतासुरदृत्वदीयकरजशूलानलोत्पादिततदैत्यप्रवरैरुससुरवरंप्राकारभंगं कुरु १८ यमउवाच श्रीवामदेवजितकामललामसो
 मभो माव्ययेशमखशसनं व्यामकेश ओमोत्तमांगवरसामसमस्तसीमभूमात्वमेव भगवन्नवमांसदेव १९ निऋतिस्तुवाच देवेन्दुचूडभगवन्नमरिपीडां मुखे च
 तामगवरत्नजदेहभाग संवारयाशुनितरामरविंदनेत्रपूजाजपादसहसामनसाप्रपद्ये २० ईशानउवाच शंभो शंकरशंतखंडपरशो देवेश विश्वार्तिहन् उग्रामेयभवो
 द्रवत्रिनयनमामद्यपाहिप्रभो अस्मान् रक्षसं देवसौम्यकरुणासारेक्षणोद्दीक्षितान् रुद्रान् कृग्विनिवारया शुभगवन्नमस्ते नशस्तनमः २१ अश्विनोवाच शंभो त्वं भ
 वभेषजो मसितयुक् भूषाहि शेषोज्वलः निःशेषवरपातकं हरहर श्रीसांवरक्षाद्यनौ दैत्योद्भूतभयं हरपहरैश्च श्रीकंठशंभोधुनावैकुण्ठार्चितपादपंकजहरामेयप्रभो शंकर
 रश्मिधवउवाच मातंगानं गभे गत्रिपुरसुरवरैर्दूतभीतिहराशुचंद्रासारकिरीटशेभितकराधारैकशूलप्रभो बंधनो हरसंबसंस्तुतिभवं पापौघतापं हरत्र्यक्षाक्षय्यगतिप्रदा
 नकश्लेनाक्ष्णाविलोक्याशुनः २३ पितर ऊचुः हे सोम धामशकलाकलितोत्तमांगगंगातरंगसुजयभरसंगभंगे पाहास्मदुस्मयगतं ज्वरवर्गकूपं दैत्याधमोरुजनि
 तं भयनाशहेतो २४ विश्वेदेवउवाच अन्नानां पतिरेक एव भगवान् रुद्रो वरुद्रोऽपि धृक् कद्रुद्रः श्रुतिशेखरांकितपदा दैत्यापदुधं सकृत् पापं नो विनिवारया शुभ
 भवं भूमे च धाम्नेनमः सर्वाभ्यायकसीम्नि विश्रुतपदं ते प्रपद्यामहे २५ मातर ऊचुः देवामरोत्तमगरादिधरांतकोरेपाहीक्षणेन क्षणमद्रिस्तुतासहाय वाहीकृतो
 ह्यभुजगांगमहोरुहारपारं भवाद्यसुरताहजसिंधुतार स्कंदउवाच इत्येदेवैस्तुतः शंभुः त्रिपुरासुरपौडितैः चंडापीडो महादेवस्तेषां काममपूरयत् २७ गिरिजा
 जानिरीशोपंचलक्षेक्षचराश्रयः त्र्यक्षाभगाक्षिमथनः प्रत्यक्षं समदृश्यत् २८ बालेन्दुगंगाविधृतजयमौलिः सुरारिह गणवृंदयुतस्तेषामुग्रो ग्रेसमदृश्यत् २९
 सूतउवाच दृष्ट्वा ते सुरपुंगवानतिधृतसैः पद्मसंज्ञैः करैः देवंचारुशशंक सुंदरजयोद्यप्रसन्नाननं सन्नास्ते त्रिपुरैर्विदारितपदक्षुण्णांततो मे निरेक्षं भुजद्वय
 मोचनेभ्युपगतं प्राहः स्वकार्तिसुराः ३० इति श्रीमच्छिवरहस्ये ईशानारविदशमांशे पूर्वाह्ने देवकृतस्तुतौ अष्टादशोऽध्यायः १८ देवा ऊचुः देवदेव महादेव शरण
 गतवत्सला नमोनमस्ते देवेश विश्वेश शशेशेवर पाहि पाहिकृपासिंधो बंधो सिद्धादिवंदित स्कंदवंदित पादाब्जतुंदारकगणार्चित १ मंदारसुंदरसुममंदं दक्षा
 विपत्त्रय महाहिकटकद्योतिविद्योतांगमहेश्वर २ गरुडकूटकंठोरकंठीभूतजगत्रय विश्वाधिकाशावसनसनातननमोस्तुते ३ गिरींद्रजाकुचाश्लेषपुलकां
 कितविग्रहः पतंगगिरिसोमादिविलोकनजगादन ४ इभवक्राजलोकार्कविलोकनयनावय उग्रमेयभवामेयपाहि पाहि महेश्वर ५ गजांधकासुरहरमत्ता
 नंगंगनाशक महार्किलासनिलयजगद्विलयशंकर किंकराच्छरणपन्नानापन्नानाहि शंकर महेश्वर जका मोरेमासदापाहि धूर्जटे ६ पिनाकपाणेख
 द्वागिन्वदूपाशशिवप्रभो ओमकेश भवामेयदक्षाध्वरनिवारक ८ कपालपाणे भगवन् रुद्रानंतप्रभो हर फणिभूषितशंतात्मन् कृतिवास महेश्वर ९ हिर

पयवाहोदेवेशकुंडलीशविभूषण शूलपाणेविश्वमूर्तेबिदेवांतबोधित १० कर्पूरगौरंगोरेशशिवप्रेमार्धदेहक कृपासागरभावात्मनशंभोसांबसदाशिव ११ त्रिपुरासुरसंनस्तानस्मानाहिजगत्प्रभो स्कंदउवाच इत्थं देवस्तुतिं श्रुत्वा सर्वेषां परमेश्वरः १२ ब्रह्मविष्णवादिदेवांश्च विलोक्य प्राह शंकरः ईश्वर उवाच त्रिपुरासुरनाशार्थं देवायुयंसदामम जगयायसन्नद्धं कर्तुं तु तमेवमे १३ यथा त्रिपुरसंयोगे यावता संभविष्यति तावत्स्थास्ये रथे देवाः सन्नद्धो रथपस्वयं १४ धनुर्मैकल्पतां शीघ्रं वाणघोणयुतं सुराः चक्रे रथस्य सज्जत्वं मोर्बा महिगणेश्वरं १५ वेदाश्च चतुरेदेवावाहा संतु सदामम क्षोणीमंडलमेतद्वै रथभूतं भवेन्मम कीलास्तस्य महाधर्मा भवेत्तु विगतं ज्वराः १६ यं ताविधिरयं भूयात्ममसारथ्यकल्पकः इत्थं शंभोर्वचः श्रुत्वा देवा देवप्रणम्य च १७ गत्वा तन्मेरुनिलयं रथोपायमचिंतयन् वृहस्पतिवृहद्बुद्धिं समाहूय दिवौकसः १८ देवा ऊचुः महादेवस्य समोर रथो धेव प्रकल्पतां तत्र नो बुद्धिर्नैपुण्यं निदर्शय गुरो गुरुं १९ इत्थं देववचः श्रुत्वा शुरुः प्राह तदामरान् उच्यते अभिध्याय देवस्परथमारोह योगिने २० विश्वकर्माणमाहूय सुसूहृते तदा गुरुः विघ्नाद्रिशमनं नत्वा स्तुत्वा संपूज्य भक्तितः २१ युक्तिं सूक्तिं विचिंत्याथ स्वयमाधाय यत्नतः क्षोणीमकल्पयेत्तत्र रथमंडलविस्तृतं २२ चक्रे चक्रयस्यैतु सदृशं क्षयुगात्मकं युगंधर्मे मयं तस्परथस्य परिकल्पयत् २३ घोणां स्मृतिमयी चक्रे कीलास्तस्य चुरीलवाः चत्वारो निगमावाहाः स्तंभार्कमाश्च विद्युतः २४ पताकान् तत्र जालानि त्रिवेण प्रणवो भवन् मेतं धेनुं स्तरा चक्रः ज्वाला हिं गणायुगवं २५ स्वयं विधिरभूद्यं तारश्च योपनिषद्गणं ओंकारतत्प्रतो देवै चक्रस्तत्र सुरेश्वरः २६ वाजो बालस्य च शिखी सोमो कंठमभूत्तदा फालं तस्या भवद्विष्णुस्तदा तै रथकल्पनं २७ कृत्वा निवेदयंत स्तेनं दिनं विश्वं नंदिनं प्राहुः प्रांजलयः सर्वैकैलासद्वारिधिष्ठिताः २८ देवा ऊचुः रथः सज्जो रथपतेर्वैजयाय महेशितुः देवानां कार्यसिध्यर्थं विज्ञापय शिलादज २९ तदा देववचः श्रुत्वा गत्वा नत्वा महेश्वरं स्तुत्वा प्रोवाच वचनं देवानां नंदिकेश्वरः ३० नन्दुवाच विष्णुब्रह्माद्यो देवाः देवदेव महेश्वर कैलासद्वारि संगत्य रथः सुरथकल्पनः ३१ सिद्धो रथपते शंभो त्रिपुराणां जयायते प्रतीक्षते ह्यमुदिताः पद्मिनौ वदिवाकरं ३२ क्षोणां देवगणाः सर्वैर्वीक्षन्ते तव वीक्षणं आज्ञां नेषां च विज्ञप्तिं समाकर्णय शंकर ३३ स्तुतुवाच इत्थं शिलादतनयस्य वचो निशम्य वीक्ष्याद्रि सौधमथमंचविहारसंस्थः पश्यन्नुवाच गिरिजामदनां तकारिः तन्नेदिनं सुवचनामृतसारवैभवं ३४ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽध्यायः १९ ॥ ईश्वर उवाच शृणु नंदिन ममैवाज्ञां निशामय सुरान् प्रति केतिष्ठंति शिवागारद्वारिकैलासपर्वते १ इत्थं शंभोर्वचः श्रुत्वा नंदी प्राह शिलादजः स्वर्णवेत्रधरो विप्रमहावृषभलोकितं २ नंदिकेश उवाच शंभो विष्णुर्विष्णुगणैर्विष्वक्सेनादिभिः सह त्वत्पदाब्जं हृदा ध्यायन् स्थितो द्वारि सुरैर्वृतः ३ प्रजापतिभिरेभ्यश्च ब्रह्मा मुनिगणैः सह प्रजपच्छत रुद्रीयत वागमनमीक्षते ४ ईशानः स्वगणैः सार्द्धं श्लोचतः करैश्च शिव तवागमनमाकांक्षन् कैलासद्वारि तिष्ठति ४ इंद्रे पि स्वगणैः शक्रैः च जहत्ते देवा सदैः वरुणैः स्वगणैः सार्द्धं पाशहस्तेर्महेश्वर ५ यक्षाणां मधिपोदसः कुबेरस्त्वं प्रतीक्षते मरुद्भिर्मरुतो देव अग्निरग्नेयकैर्गणैः ६ निऋतिस्वगणैः शंभो यमस्वगणायुगवैः गंधर्वा गुरुडांसि द्वाविद्याधर वरासराः ७ मानवो मुनयश्चैव पितरो मान

शिवे १७

वस्तुतया तवागमनमौंक्षतेजयायत्रिपुरारिणा ८ तदाशिलादत्तनयंप्राहचंद्रकिरीटधृक् प्रांजलिर्नंदिकेशानस्थितमप्रेतदामुने ९ ईश्वर उवाच समान
 यगणेश्वरान्ममवरसिखलोद्यता नहीशकृतकंडलान्विमलभस्मत्रिपुंड्राकितान् मृदंगवरशंखकानकमुखोद्यताडंबरान्महारवसुदंतीभिः समभिताडयंतुद्रुतं
 १० इत्युक्तः शशिशेखरेणगणपानाद्वयनत्राकरेत् संनद्धान्विविधायुधायुधोत्तमकरसच्छत्रपाणीगणान् कालाग्रिरुद्रो गणलक्षकैः प्रीतोस्वीरभद्रोपिचल
 हसंसेवैः चंडेश्वरश्चापिचपंचलक्षैः भृंगीतदालक्षकसप्तकैश्च ११ नंदीश्वरः कोटिगणैस्तदाययौबाणसिवाणासनशरलधारिभिः त्रिपुंड्रभस्माभरणैर्गजैर्द्र
 चर्मोच्चैर्ग्रीष्मगुणजिनावरैः १२ तरङ्गुक्रक्षाखुमुखैर्गजाननैः सिंघाननैः शारभभेकवक्त्रैः मयूरमार्जारहयासवानरमृगास्यकैर्वीमनकैस्तथोर्ध्वैः जरा
 धरैर्मंडितमुंडपंडैः पिचंडिलैश्चातिवृक्षैश्चघोरैः मृदंगशंखानकमद्गुडिडिमप्रवाहकैर्घोषकरैस्तदाययुः १४ तदागजास्यस्यगणैः समावृतंगजास्यकैः पाशा
 सृणीकराक्षैः स्कंदैर्गणैश्चापिचशक्तिधारिभिः ययोनगारिः स्वगणैस्तदावृत्तः १५ ससप्तलक्षैर्गजवक्त्रैर्द्वैस्तदावृत्तलक्षैरभितोययौहूरं हंसोत्थामलपसचा
 मुरमरुत्संवीजितः शंकरो रत्नभ्राजितपादकायुतपद्मेदेवांतिकं प्रापहि छत्रैश्चापिपताककैश्च शंकरैर्नीनानदत्तैर्षकैरुद्राणीकरमुक्तमौक्तिकफलेः मूर्ध्निर्चि
 तः शंकरः रत्नभ्राजितपात्रमध्यगलसत्सौवर्णदीपावलीदेव्यालीकरकंकणधनियुतैर्सप्तार्चिनीराजितः १७ पश्यंतानगकन्यकाञ्जवदनं संवीक्ष्य संजीविनी
 दिव्यासारमरंदसौरभसमोत्कषोर्ध्वैरपि नंदीशानपुरप्रसारितमहावेत्रोग्रतोत्सारितैः विष्णुब्रह्मसुरासुरादिकगणैः संप्रोक्तवाचाभरैः १८ शंभोपाहिसुरासुरान्
 प्रमथपाधीशोक्तिस्तुक्तिप्रभामंदारानतमौलिजालमणियुकपादप्रभावः शिवः तदाजयेशविश्वशपाहिनः करुणागतान् त्रिपुरासुरसंज्ञस्तानस्मान्पाहमहेश्वर
 १९ इत्थंस्तुवंतिसंदृष्ट्वा देवाश्चमुनयस्तथा जगुर्गंधर्वपतयोनन्तुश्ववरासराः २० जगोशिवापदानानिनारदस्तुंबुरुस्तथा तदादेवामहादेवं प्रोचुः प्रांजलिणा
 यः २१ भक्तिनम्रात्मवदनाविकिरंति सुमोत्करैः तत्कौतुकं महवीक्ष्य धृतवाणकरंहरं २२ देवा उचुः रथस्ते सज्जायं भवति भवते मोदनिवहः रथाधीशः श्रुत्या
 भवसिचभवानेकरथिकः भवन्तो न ज्वायान्सुराणगणेषूत्तमतनुः निषेगीद्रापि स्त्वहरिशरकरदारचरितः २३ महेशस्त्वशंभो सकलनिगमांते कवचसाप्रभारणिः
 संवित्सुरगणशरणो नः शरणदः विधिस्तेवेदानां यमनकरणयंतुरधिको सुधन्वा शंभुस्त्वभवसिनिखिलात्माजनिजुषां २४ बाहुभ्यातवधन्वने शरकरासारेन
 तावैश्रुतिः स्तब्धमनुभगवन्विमोचयवरेदुजैः परेणोपरे अचोरादैस्तेषु प्रकटयत्तनुं देवनिवहे विमोशांतांतां वैकुण्ठसदयमिंदुप्रभविभो २५ स्कंद उवाच इत्थं गी
 र्वाणवाणीं श्रवणवरसीमानुसरणीं महादेवः श्रुत्वा तरणिवरचक्रं समरुहत् क्षणं सौणोक्षीणपदकमलभारनतरथं वषेनोद्वाह्य तन्मृकतिपरमांतं न्यतविभुः
 २६ देवः क्षमास्य दनचक्रसूर्यसोमानिलाग्निहरिवाणसुधन्वकोटिः भौवीकृतो हिवरशेषविशेषभूषा योषा कृतार्धतनु रासुहृत्सरोन २७ बाहुभ्या यगणा
 सुबोधितविधिप्राचुर्यं रश्मीमुखाभावंति श्रुतमीश्वरस्य करुणां सारैकदृष्ट्वा मृतैः कुम्भद्योतिपताककारथगताभांसेवतच्चालनैः जन्मधन्यतमं तदेवमस

୧୮

मारमणसामगणस्तुताद्य भूमात्मेवमहिमाशशिधामचूडभामार्धकायजितकामशिवोग्रभीम ९ श्रीवामदेवशरणास्तरुणादपञ्चसंप्रापितेनमनसातमसेविष
 च घोरंधपातकततिप्रतिभानमानगानादिदानपरमास्त्यभिभक्तिभाजां १० उत्तुंगलिंगभुजगंगस्फुरत्स्फुल्लिङ्गमात्तगभंगिनमनेगतरणीवरकाद्यपांग भस्मांग
 संगभवभंगमहेशलिंगव्योमांगसंगजनितांगसुखादिसंग ११ शिखिशशिदिननाथलोत्तनेत्रप्रथितश्रोत्रविलोचनोरुहार् अवभवभगवत्सनातनाद्यत्रिभु
 वननाथसनाथयास्मान् १२ शिवशिवशंकरमारमारंभोभवभवदेवमहेशआद्यवेद्य गरधरचारुशशंकशेखरत्रिपुरेद्यानहराशुशर्वपाहि १३ इत्यं देवस्तुतिं
 श्रुत्वाभगवान्चंद्रशेखरः प्रादुर्बभूवपुरतोभगवानृषभध्वजः १४ चारुचंद्रकलामौलिगिरिजार्धाङ्गतिर्हरः नीलकंठोविस्तराक्षोगंगातुंगजराधरः १५ मृगशेभिक
 रोदग्रोउग्रोदेवानभाषत ईश्वरउवाच भोभोदेवगणायूयं किमर्थमांसमागताः मांचिरं ब्रूत सर्वमेतद्विवः साधयाम्यहं १६ इत्यं महेशचचनं श्रुत्वा देवाः सवासवाः
 हरिपञ्चजमुखास्तेप्रणम्यप्राहरीश्वरं १७ देवाऊचुः देवदेवमहादेवकरुणारससागर कपालपाणेविश्रवात्मन्जगतां रक्षणेक्षण १८ पाहि देवासुरमुनीन् रू
 द्राक्षाणां प्रदानतः लोकपापौघसंतापनिवारय कृपाकर १९ सदेवानां च चः श्रुत्वा देवदेव महेश्वरः करुणारसयादृष्ट्या विलोक्य लोकमुद्रुं २० त्रैलोक्यं
 पापसंक्रांतजनतां वीक्ष्य दुःखितां उवाच वीक्ष्य त्र्यक्षोसौ देवानां मुदमादधात् २१ कैलासमौलिपालीतो वृक्षां रूद्राक्षभूषितान् चतुर्दशकुलोत्पन्नान् लोत्तने
 त्रोद्भवान्स्वकान् २२ भूमौ गौडोद्भवोश्चक्रे रुद्राक्षान्छिववल्गुमान् मधुरायामयोध्यायां लंकायां मलेयतथा २३ सह्याद्रौ सह्यापां पोषभेदनाच्छ्रुतिभेदितान्
 दत्वा द्विजानां श्वेतोश्वरक्तान् गजं शिवोददत्त पीतान्विशेषददात्तान् कृष्णान्श्वद्वेषदत्तान् शिवः देवानां च मुनीनां च गंधर्वीणां सदाशिवः २४ चतुर्दशमुखान्
 छेभुः यथाद्भूमौ च पापहृत् लब्ध्वा रुद्राक्षवृक्षान् शिवविलसदृशो संभवान् लोकपापसंतापभीतिविनिवारकान् तदाते संगता गोपतिवहाजपदे प्रणम्य रू
 द्राक्षवृक्षतिलकां भुवि ते निदधुः २६ कैलासमौलिविपिनोत्तममध्यसंस्थारुद्राक्षवृक्षवनमेतदधक्षयाय संकल्पितं हि मनसैव मया द्रिकन्ये तद्रक्षियस्य ग
 णपालमलक्षसंख्यं २७ एकाद्यशतवक्त्रकाष्ठकलिनांचंद्रार्धरेखामुखानिष्ठश्रोतमहमगौरलिज्जवाकाराश्च संदग्धिनः तत्सङ्घषणमात्रगात्रविहितास्त्वं
 नेभुर्वसंस्थिता देवानां प्रमुदे मुदे विहितालिङ्गादिसल्लिङ्गिनः २८ कैलासस्थितदिव्यचारुसुमहारुद्राक्षवृक्षोद्भवः तद्गंधोत्तमसंगबंधुरचलद्वानोत्पयो
 तोविके देवानां प्रमुदे भवेत्सनवैयद्वातपस्याफलैः कस्तूराण्यशक्तिकोद्रितनये मद्गुणशाहिते ३० एकाननाद्यादिचतुर्दशसंस्तरुद्राक्षमाहारगजेश्वरतयः
 पुराणो कैलासशैलविपिनप्रभवोरुद्राक्षरुद्राक्षवृक्षशतकाष्ठमुखं भवानि ३१ कपित्थफलसन्निभा विमलशान्तकंभप्रभाद्भाननगणेश्वरैर्वरनगरिधा
 र्यात्तया मयापि गिरिजे सदावरममाक्षजाश्च भवामवन्ति भुवि मोचननभुविसंतिरुद्राक्षकाः ३२ रुद्राक्षवृक्षकुसुमोद्भवान्पोतः स्वर्गेऽपि दुर्लभतरः सुरसत्त

इ. द. पू.
शिवरहस्य
अ-२१
१२

माना नन्मूलभूम्निमणिहेम्निमुकांतिधाम्निप्रासादसोम्निविहरामिशिवेत्वयाहं ३३ रुद्राक्षार्चनमंविक्तेत्वधरंमल्लिंगपूजासमंनोरेणैवविवर्जयेद्विधिहितं
सामान्यपूजांचरेत् तेनैवाहमहोददामिविपुलभाग्यचमुक्तिः शिवे तस्यैवाहमसदोममपदंसुविहितंकेलासमोलौनिश ३४ वृताख्युतंस्वकृतंरंभ्रमुमेवि
शिष्टंरुद्राक्षमेतदधहारिभवेतमुक्तेच धार्यतेदेवशिवलिंगसमर्चकैश्चतत्पौरुषेणकृतंरंभ्रकमध्यमेत्यात् ३५ नाश्रीयात्फलमन्नमन्वपितथाभस्माक्षधार्यविना
भुक्त्वावाथग्रहीवनीयतिपतिर्वेणीचवाशंक्रारेत्तोभुक्कनरकं प्रयातिसतदागायत्रिजायेनततवणीनांचयतिस्तुमुख्यप्रणवोपास्यातदाभुक्तिभाक् ३६ इतिश्रीशि
वरहस्येर्देशनाख्येदशमोशेएकविंशोऽध्यायः २१ श्रीर्देशनायनमः अत्ररुद्राक्षमहात्म्यंसेतिहासंवदामिने शृणुपुण्यतमारव्यानंगणद्वंदैर्द्विजैरपि १ पापताप
विनाशायसावधानमनामुने आसीद्देवैरुदेष्यश्रुद्रगुप्ताभिधोधनी २ धनेनयस्याधिपतेःसमोरुद्राक्षभूषितः त्र्यसपादांबुजेभक्तःशक्तेभक्तप्रपूजकः ३ शि
वभक्तान्सदाभक्त्याभोजयषड्रसोदनेः रुद्राक्षदानतोभक्त्याशंभवाश्राप्यतोषयन् ४ धनैरन्नेश्चनियतंतौकाभिश्चाणवैरतः धनान्पादायरत्नानिद्विद्विसिधैर्वजी
वति ५ संतुष्टोभस्मरुद्राक्षभूषितंवीक्ष्यवैश्वराट् शिविविष्टमनानित्यंभस्मरुद्राक्षभूषितः ६ रुद्राक्षवृक्षबीजानिक्रयार्थंधनदोषमः वन्दीभिःसंतुष्टोणीभिःदेशेध
न्येषगौडजाव ७ प्रेषयत्येष्वर्चोःसविक्रियार्थमसोवणिकू रासभैर्दृषभैश्चखरोष्ठैरपिबैमुने ८ अवन्तीमालवेचैवकेदारेष्पक्षरेतथा रुद्रकौटोप्रभासेचलकाया
मलयेतथा ९ अप्रेषयत्संतुवणिकू धनलाभायसादरं सहस्रेणखरोष्ठेणचपभैरासभैरपि १० विंध्याद्रिमगमतस्यतत्रवाहोस्यसत्तम रुद्राक्षघोणीसहितः रासभै
र्दृषभैर्युतः ११ घोणीश्रेणीभिरापूणीनिश्रेणीवगिरेस्तदं विंध्याद्रैरुहत्सार्थंश्रुद्रगुप्तस्यसप्तमं १२ तत्रकश्चित्त्वरोभग्नःपादःप्रापत्तद्वितः घोणीभरेणभा
रेणरुद्राक्षाणतदानघ १३ समावृतोममारायंभद्रांगोसर्वमन्नदा निर्यजिह्वोश्चुनयनोसार्धानापश्यतांतदा १४ तत्रांतरेसमानीतंशिवदूताहृतंमुने विमानेन
त्समानीतंरुद्रकन्यासमावृतं १५ चलच्चामरवाताद्यैर्वीतंषष्पसरावृतं त्रिनेत्रोनीलकंठश्चगंगाचंद्रकलाधरः १६ खरोरुद्रगणाकारोदृष्टोवैश्वेनतनहि
तमाहचंद्रगुप्तंतदरुद्रगणोत्तमः १७ रुद्रगणउवाच पश्पावश्यंवैश्ववर्षवश्योहंतवत्समागमात् रुद्राक्षवहनान्मेद्यगणत्वशंकरस्यहि १८ प्राप्तंमया
गमिष्यामिकेलासंशिववह्नभं शोभवस्यागसंगेनरुद्राक्षाणांचधारणात् १९ विष्णुब्रह्मादिदुर्देशंमयाप्राप्तंवणिकू वर इत्युक्त्वासविमानेनयथोरुद्राहृतिःखरः
२० चंद्रगुप्तोविसिताक्षःसमुदैक्षतनंतदा प्रशस्यतंखरंतत्रतदारुद्राक्षधारिणं २१ रुद्राक्षधारिणांपुण्यवर्णयन्मनसावणिकू सार्थंजगामदेशंस्वरुद्राक्षक
यविक्रयी २२ शोभवेभ्योमुदादत्वारुद्राक्षांक्रिववह्नभान् एकाननाद्यान्लेकांतान्स्वयंसौवणीवेष्टितान् २३ रूधारसवणिक्वर्यैर्नर्यभस्मत्रिपुंड्रधृक् तत्पेया
स्तत्कलत्राणितत्सुतावांधवास्तथा २४ दासीदासोवाहवृषारसभावामयस्तथा रुद्राक्षधारिणःसर्वेष्वभवन्भस्मधारिणः २५ सचंद्रगुप्तोवियतंवसन्गुप्तध

शिवः
१९

नस्तदा कैलासं समवाप्याने गणत्वं प्रापशंकरं २६ एवं रुद्राक्षदृष्टारणो वीजानां धारणात्सुने २५ खरेपि चंद्रगुप्तस्वगणत्वं प्रापशंकरं किंपुनर्ब्राह्मणभक्ताः
सत्रैवैश्याश्रद्धाकाः २७ गृहस्थावर्णिनो वन्यामुने सन्यासिनस्तथा रुद्राक्षधारिणः सर्वरुद्राएव न संशयः २८ स्कंद उवाच यः कीकटेपिविधृतीजमभस्मभूषो
रुद्राक्षधारिणः सर्वरुद्राएव न संशयः २९ वीजवहने नमस्ति प्रयातः स्याच्चंद्रगुप्तखरकेपि हि विंध्यशैलेशभोर्गणत्वं पदवीं समवाप्यमुक्तः २९ धृज्जु रुद्राक्षसरो
नरो वाप्यधमो वां त्यज एव वा द्विजः समुने प्रतरे नैवै भवं सितभस्मागयुतः सपुण्यधीः ३० पुण्यतिहासो मम यं परतनो देवेन देवै कथितो मुने तदा न देत दापादि न
मेतदेव मेयुनः शिवोऽप्याह मुदा भवान्ये ईश्वर उवाच त्र्यक्षाश्रुप्रभवा भवन्ति विमला रुद्राक्षदृष्टाक्षिणौ दृष्टा अभ्यघशैलदारणारदादृष्टो रूस्सद्धारणाः पुण्यापुण्य
समीहितार्थकलने स्वार्गे च सद्गुणैः शर्वाणी रमणार्चना सुनियतं धार्या हि मद्रूषणाः ३२ रुद्राक्षस्मृतिमात्रतोऽप्यधकुलं न शेषतः पश्यं नरो मुने देव हि संसरे
र्जनिज रोगैः स्पृशन् मुक्तिभाक् नो मोक्षारणमात्रतोति कृपणः पाणिं कृपाणे दधन् कृच्छ्रादेव हि पापदुद्रुमवनगोदानपुण्याधिभाक् ३३ रुद्राक्षोरुकिरीटकुं
उलधरतस्पांगदेकं कणोमालाभिर्वरवक्षसा च विमलो भूयाच्छिवे पावनः तस्यानुक्षणमीक्षणो न गीर्जिलो कस्य कं मुदा संहृष्टो निनराहराभिसततं तत्संग
संगात्मना ३३ यस्मिन्नामेपरे घृतवरविमलोदारु रुद्राक्षभूषोतिष्ठेत्तत्र न पातकां न कभयं दुःखं कुतः तत्र नौ तत्संविमले तदेव हि शिवागारं वरं शंभवं देहं च
तद्वदयं जगि रियामह्यसदृष्टः सदा ३४ येनित्यं मसितत्रिपुंड्रहितो रुद्राक्षमालोभितः तद्वृष्टं समलं त्यजंति विमला अन्नं च नीरं फलं सो नित्यं शवस्त
कीपरमुमेपापाहि दृष्टो नरः नित्यं तन्मुखवीक्षणे न गिरिजे सूर्यो निरेक्षो जनैः ३५ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानार्ये दशमांशे रुद्राक्षमहिमानामह्यविंशोऽध्यायः २२
देव्युवाच कस्माज्जातंतु किंचामकथं वा धार्यते नरैः नलं भेष्यमुखान्यत्र केर्मत्रैः कथयस्व मे १ ईश्वर उवाच दिव्यवर्षसहस्राणि च क्षुरन्मीलितं मया पुराभ्यां
चारुलक्ष्म्याभ्यां पतिता जलविंदवः २ तत्राश्रुविंदवो जाता महा रुद्राक्षदृष्टकाः स्थावरत्वमनुप्राप्य भक्ता नुग्रहकारणान् ३ भक्त्या एतौ दिवापापं दिवारत्रिंशत्
हरेत् लक्षं तु दर्शनात्पुण्यं कोटिस्तत्पशेनात्फलं ४ ततः कोटिंशत्पुण्यं लभते धारणान्तरः लक्षकोटिस्तत्पशेनात्फलं ५ तज्जपात्तु भजे पुण्यं नरो रु
द्राक्षधारणात् रुद्राक्षाणां तुरुद्राणां धारणे स्यान्महत्फलं ६ धात्रीफलप्रमाणं यच्छेष्टमेतदुदाहृतं बदरीफलमात्रं तु मध्यमं प्रोचते बुधैः ७ अधमं चैकमात्रं
स्यात्प्रक्रियैषामयोच्यते ब्राह्मणाश्च त्रिया वैश्याश्च द्वाश्चैव शिवाज्ञया ८ वक्ष्या जाताः पृथिव्या तु तज्जातीयाः शुभाक्षकाः श्वेतास्तु ब्राह्मणा ज्ञेयाश्च त्रियारक्तव
र्णकाः पीता वैश्यास्तु विज्ञेया कृष्णाश्च द्वा उदाहृताः ब्राह्मणो विभूयात् श्वेतांस्तान् राजानु धारयेत् १० पीतां चैव श्वेतु विभूयात् कृष्णाश्च द्वास्तु धारयेत् वस्त्राः सि
ग्धाहृदाः स्थूलाः कंठकैः संयुताः शुभाः ११ किमिदं कृच्छ्रं न भिन्ना कंठका धानमेव च प्रेणयन्ते च मे कृतं घट्ट रुद्राक्षाणि व्रजेयत् १२ स्वयमेव कृतं हारं रुद्राक्षं

स्यादिहोतमं यत्तु पौरुषयत्नेन कृतं तन्मध्यमं भवेत् १३ सर्ववस्त्रिगन्धान्द्रोन्तर्वानसौमस्त्रेण संयुतान् धारयेत्सर्वगात्रेषु समास्पानि विचक्षणः १४ निरपेक्षो मलेखवयु
स्योखाप्रदश्यते तदस्ममुत्तमं विद्यातत्पार्यं शिवपूजकैः १५ शिखायामेक रुद्राक्षं त्रिशतं शिरसावहेत् षड्शतं च गले दद्यात्वा हो द्वीदश धारयेत् १६ मणिवंधे तु तावन्ति
स्कंधे पंचाशतं होत् अष्टोत्तरशतं माला मुपवीतं प्रकल्पयेत् १७ द्विस्रं त्रिस्रं वापि सगणं पंचकं तु वा द्वात्रिंशं चैव रुद्राक्षान् विभूयात्कंददेशतः १८ मकुटे कुंडले चैव
कर्णिकां हारकेषु च केशूरकरके चैव कुक्षिवंधे विशेषतः १९ कृन्वतीति सदा कालं रुद्राक्षं धारयेन्नरः त्रिशतं त्वधमं पंचशतं मध्यममुच्यते २० सहस्रमुत्तमं प्रोक्तं भव
भेदेन धारयेत् शिरसी शानमंत्रेण कंदे तत्पुरुषेण च २१ अघोरेणागले धार्यते नैव हृदयेऽपि च अघोरबीजमंत्रेण करयोर्धारयेत्सुधीः २२ पंचाशदक्षग्रथिना न्योम
यापीति चोदरे पंचव्रह्मभिर्गैश्च त्रिमांसां पंचसप्तच २३ अथवा मूलमंत्रेण सर्वाण्यक्षाणि धारयेत् एकवक्त्रं तु रुद्राक्षं परतत्त्वस्वरूपकं २४ तद्धारणात्परे तत्त्वेली
यने विजितेन्द्रियः द्विवक्त्रं तु मुनिश्चैव अर्धनारीश्वरो भवेत् २५ धारणादर्थनारीशः प्रीयते तत्स्थानित्यशः त्रिवक्त्रमनलः साक्षात् त्रीहत्यां दहति क्षणात् त्रिमुखं चैव
रुद्राक्षमभि त्रयस्वरूपकं तदेव हि परं ब्रह्म परुषहृत्यामपो हति २७ चतुर्मुखं तु रुद्राक्षं पिनामहस्वरूपकं तस्य धारणमात्रेण संतुष्यति सदा शिवः पंचवक्त्रस्वयं
द्रः कालाग्निर्नामनामतः अगम्यागमनं चैवाभ्यस्य चाभ्यसकः २९ मुच्यते सर्वपापेभ्यः पंचवक्त्रस्य धारणात् षड्वक्त्रमपि रुद्राक्षं कार्तिकेयाधिदेवतं ३० वि
नायकाधिदेवं च प्रवदन्ति मनीषिणः सप्तवक्त्रं तु रुद्राक्षं सप्तमं निधिदेवतं ३१ सप्ताश्वदेवतं चैव मारी सप्तकदेवतं तत्धारणान्महाश्रीं स्थान्महदारोग्यमुत्तमं ३२
महाविज्ञानसंपत्तिः शुचेत्धारयतः शनैः अष्टवक्त्रं तु रुद्राक्षं अष्टमूर्त्यधिदेवतं ३३ वस्त्रस्य कप्रियं चैव गंगा प्रीतिकरं परं तत्धारणादिमे प्रीता भवेयुः सत्यवादिनः ३४
नववक्त्रं तु रुद्राक्षं नवशक्त्यधिदेवतं तस्य धारणामात्रेण प्रीणते नवशक्तयः ३५ दशवक्त्रं तु रुद्राक्षं दशमं देवमुदाहृतं दशांशप्रीतिजननं धारोनात्र संशयः ३६
एकादशमुखं त्वक्षं रुद्रेकादशदेवतं तद्दिन्द्रदेवतं चाहुः सदा सौभाग्यवर्धनं ३७ रुद्राक्षं द्वादशमुखं महाविष्णुस्वरूपकं द्वादशादित्यदेवं च विभूस्तस्य योगेनरः ३८ त्र
योदशमुखं चाक्षं कामदं सिद्धिदं शंभं तस्य धारणामात्रेण कामदेवः प्रसीदति ३९ चतुर्दशमुखं चाक्षं रुद्रनेत्रसमुद्भवं सर्वव्याधिहरं चैव सदारोग्यमवाप्नुयात् ४० मद्यक्षा
संचलश्रुने पलांडुशिग्रुमेव च श्लेष्मातकं विद्वराहं भक्षयन् वर्जयेन्नरः ४१ ग्रहो विषवे चैव भयने संक्रमेन्नथा दर्शचपूणे मासे च पुण्येषु दिवसेषु च ४२ रुद्राक्षधारणा
त्सद्यः सर्वपापक्षयो भवेत् भूमावामलकोपमास्तु विहिता द्वात्रिंशवक्त्रो नरकृष्णारक्तसदृशवर्णकलितगोहोद्भवांशकरि अन्ये चापि भवन्ति पुण्यपरमा द्वात्रिंश
जात्या नगा देवप्रार्थनयामया सुविहिता भोजनार्थो घृत ४३ मान्याधन्यास्त एव क्षिति तल तिलका वंद्य संन्यासिनस्ते पापापारभवो रुद्रावशमने पर्जन्यरूपाश्च ते
मूर्धन्याश्च वदात्मकरा नान्यच्छरण्यं सदा ते पांशं भुजसमर्चनं श्रुतिगतं भस्माक्षसद्धारिणं ४४ इति श्रीशिवरहस्ये दशानाख्ये दशमोऽंशो त्रयोविंशोऽध्यायः २३ स्कंद उवाच

कैलासस्थानजन्यानां रुद्राणां मुनेन दत्तं वक्राणां शतसंख्यानां देवा प्रोक्ता समासतः १ एकचक्रेश्वरः साक्षात् द्विवक्त्रं पार्वतीशिवौ त्रिवक्त्रमनलः साक्षाच्चतुर्वक्त्रः
 पितामहः २ पंचवक्त्रहरीर्विप्रघणमुखो हंसनाशनः स भैवलोकसप्तस्ये अष्टास्ये वसुदेवतं ३ नवासंनवदुर्गोक्ताः दशास्यं दशनागकाः एकादशास्यं रुद्रादिदेवताः
 परिकीर्तिताः ४ द्वादशादित्यदेवस्य द्वादशास्यं प्रकीर्तितं त्रयोदशमुखं चाक्षं कामदेवसमाहृतं ५ चतुर्दशास्यं ते लोकाः चतुर्दशमुने तदा शूनाष्टोत्तरसंख्यानां मुखानां देवता मुने
 ६ कथयिष्ये नु पूर्वैर्णशिवप्रोक्तं सनातनं मानं गावानराक्रसागरुद्राः पतंगास्तथा ७ मुनयो भनवश्चैव लोकाश्चाथ चतुर्दश नागानां पतयश्चैव दि
 ग्गजापक्षिणास्तथा ८ मरुतो मातरश्चैव पितरो मरुतस्तथा पिशाचा पातुधानाश्च नैर्ऋता वायवस्तथा ९ विद्याधरा किंपुरुषा नागाः सर्पाश्च पुरुषाः दैत्याश्च राक्षसा
 श्चैव मम रुद्रगणास्तथा १० सप्तर्षयः सर्वदेवा कर्मदेवाः सनातनाः कलाकाश्च सुहृत्ताश्च रुद्राणि युगजातयः ११ मधुश्च माधवश्चैव क्रतुवो ह्ययना नथा क्ष
 णात्रुल्लिख्यश्चैव गवो धर्मीष्धर्मकः १२ सिद्धायाश्चामखाश्चैव नदीकालाग्निरुद्रकः भैरवश्चैव चंडीशो मांडकी भांडकिस्तथा १३ वेदाश्चोपनिषद्गर्गप्राणानि
 तथा गमाः रहस्यानि तथा खंगानद्यो वैसागरस्तथा १४ पर्वता वृक्षगुल्माद्यान्तर्गोषधिलान्तथा रेणवश्च तथा प्राणाः प्रणनामंत्रजाश्चैव रुद्रा मंत्राणि मानवा
 तथैवाप्सरसः सर्वा गंधर्वा नागकास्तथा गता गती पुष्पपापे तथा सर्वे कृताकृतं १६ इंद्रियाणि मनश्चैव त्वडना संरसधातवः अतीतानागतं चैव भूतभवं च वर्तितं १७
 तत्त्वाभिमानि नो देवाः दिशः कालाश्च संख्ययोः रुद्राश्च वदनानां च देवाश्चाष्टोत्तरं शतं १८ प्रोक्ता कैलाससदन रुद्राणां शिवे मम भूमौ चतुर्दशान्ये वसुमान्ये व भवन्ति
 हि १९ मुखं मुखे धृग्रथितं किलेदं पुण्याय पापाय भवेदथान्यथा तत्सौ मस्तत्रैर्मणिभिर्विशिष्टमष्टाकृतं श्रीनिकरं भवेच्छिवे २० शिरोऽष्टाभिः शिवेशिरोसिजानपापो
 घहनसुवक्षविधृताक्षकै परजतलभोगोद्भवं करादिविधृताक्षकै करकृतोरुपापापहं भवेत गिरिजे सदा तदिह पुण्यवृद्धिप्रदं २१ धृत रुद्राक्षसरेण दत्तदानं पर
 मावृद्धिमुपैति देवलोके प्रतिगोमांसाद्यमां गतिं चाप्नुयाद्यदि भस्माक्षधरो द्विजो जमोपि २२ आवश्यकं वश्यकरं स देव रुद्राक्षमेतद्धृतमद्रिकन्ये पश्यायुना
 कश्चपकण्वमुखे धृतं सदा देवगणे मुदामे २३ अलं विविधदानतोप्यलमुमे मखादिक्रियाविचारपरमक्रियाविधि वेदवोधैरपि धृतयदितनौ शिवे विम
 लमेतदेवां दानममाक्षमिदं सत्तमं भवति हृतमोनाशयेत् २४ त्रिपुं वकेन मनुना विधृतं यदाक्षं वर्णी गृही वनपरोपिनरस्स देव पंचाक्षरेण सधवा विधवापि दे
 वितत्कंठमध्यविधृतं वरसंगलं स्यात् २५ तौरेणैव यतेः वदंति निगमारुद्राक्षमाला धृतं तत्पत्न्या निगमो जमां गवचसां सारं सप्राप्नुयात् ज्ञानांगं त्विदमेव बोध
 दमहामुक्ते हि मार्गप्रदं प्रातर्धोरितमद्रिजे सवरकं नैशत्वधनाशयेत् २६ मध्याह्ने पिततोपि पूर्वमघहृत्सायं तने जन्महृतं नैशेत तशशिशेखरार्चनमतिं दद्या

इ.द.पू.
शिवरहस्य
अ०
२१

रुमेपावनं द्वात्रिंशत्करभागेधृतमगननयेभूयुगेचैकमसंभूधरितमक्षविंशतिपुंगवाहोस्तथाषोडश २७ षट्कद्वित्वमुमेधृतं हिकरयोः षट्कुंडलेमंडलेमंडने
वक्षस्पष्टाधिकोक्तशतमतिविमलाचासमालाभुदेभे रुद्राक्षहीनवपुषेनसमसमीक्षेचक्षुश्चरुवरमन्युजकोपरुक्षैः तदक्षयामितितरामरिपक्षमीक्षेकसेगिसिद्धि
रिवमेसभवेत्कणक्षैः शतंनियुतमेविकेप्रयुतमेवधार्येनरे सहस्रमथलक्षकंविमलमेवरुद्राक्षकं २९ सकोरिविधृतंशिवेदधदपारपणंशिवे हरिविधिभावदंश
तमखस्यसाम्राज्यदं वलक्षंरुद्राक्षं द्विजजनुभिरेवेहविहितं सुरक्तं सत्राणां प्रकथितमुमेपीतमसकृतं ३० ततोवैशेष्ये धार्यं प्रतिदिनकमावश्यकमहोतथा कृष्णशर्द्रेः
श्रुतिगदिनमार्गोयमगजे नवर्णसंसिद्धिरुमेविशिष्टारुद्राक्षमेतद्वरशिष्टधार्यं वर्णैस्तथैवाश्रमनत्परैर्नैस्त्रीभिश्चधार्यंवरमक्षजातं ३१ धृतसिनभसितत्रिपुंड्रफाला
वररुद्राक्षमहांगशेभिमालाः सततेशिवनामसक्तिशीलाशिवमेवप्रवदंतितेविशालाः ३२ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्यं दशमांशे चतुर्विंशोऽध्यायः २४ स्कंदवचन
विधिरीशेनकथितोरुद्राक्षमुस्वतोमुने शिवेनोक्तं समासेन नद्वारणविधौ सदा १ पुण्याय शिवसंवादे देव्यै देवेन चोदितः रुद्राक्षवक्षसंनित्यं शिवः साक्षात्प्रसीदति २
रुद्राक्षं प्रथमं धृत्वा कर्मकथोदतं द्रितः भस्मवद्धारणविधिः केचिन्नैयं वकोदितः ३ सर्वाश्रमाणां वर्णानां स्त्रीशूद्राणां शिवाख्यया धार्या सदैवरुद्राक्षायतीनां प्र
णवेन हि ४ दिवा विभृद्रात्रिहृतं एतौ विभ्रतु दिवा कृतं प्रातः मध्याह्नसायन्हे विभ्रन्तात्पूर्वपातकेः ५ सद्य एव विमुच्येत पित्रोद्दामार्चनाविधौ रुद्राक्षधृक्नरो नि
त्यंततद्दृशयुगं फलं ६ प्राप्नोति शिवसारूप्यं एषोत्रविहितो विधिः देवदेव्याश्च संवादः कैलासे विदितो मया ७ तत्तत्तत्संप्रवक्ष्यामि तन्मे निगदितं श्रुणु यच्छ्रुत्वास
र्वपापेभ्यो मुच्यते भवसागरात् ८ सर्वेषां सर्वपापानां शामकं यस्मिन् सदा नारुद्राक्षधरेण पूजितमुमेलिंगं नमुक्तिप्रदं कुर्वते न विवर्जितोऽत्र मनुजो नोत्तमस्त्विदं फलं ९
निंदन्वापि सदा सधारिणमथोपात्पेव वंशैर्युतं संदहः क्रिमिभिः सतां गरुधिरामज्जेत्स विद्याहृदे स्नाने संध्यासु तीर्थे पितृतिथि सुविधौ होमकाले प्रदोषे दोषप्रतिद
मेव नर्पणविधौ धार्यं विभूत्या समं तन्मूनाधिकता भवेत्तपदि चेत्संपूर्णमेतद्भवेत् रुद्राक्षोत्तमधारणेन गिरिजे सत्यं त्रिसत्यं वदे ९ वर्णीवनीगृहीयतिः नियमेन धार्यं ए
तद्ग्रहस्य परमेन हि जातु तिष्ठेत् रुद्राक्षधारणमिदं सुकृते श्रुतं भयं त्यक्ते दमेन दक्षिलानरकं प्रयति १० यद्वंशं संभवनगे भसि नैकचारु रुद्राक्षं कुंडललसत्कवचो
रुवक्षाः तेषां पातसु दृश्याप्यतिपापयुक्तं त्र्यसो निरीक्षति मुदा पितृभिः कदाक्षैः यस्तूर्ध्वपुंड्रमलिकेपि विभूर्तिपापसंतापतप्तहृदयोपि सदाभवानी रुद्राक्षं ख
ल्योपि सहा रवक्षा कक्षाग्निमध्यपरिवर्तितनुर्भवेत् १२ देवास्तन्मुखसंख्यया सुविहिता तस्य प्रसन्ना शिवे सन्ना एव भवंति पापगिरयस्तस्यारयो दुःखिताः रुद्रा ए
व भवंति रुद्रपरमरुद्राक्षवक्षा सदा रुद्राक्षोत्तमवक्षसा सुजपतो मंत्रो विशिष्टार्थदः १३ तन्माना कृतसंख्यया च विहितो नित्यं शिवे पावनः तस्यामेयफलं भवेत्

शिवं
२१

सततं मनुद्रुपंचाक्षरं चावृत्त्याभसितेन देहगतकेनायुष्यवृद्धिर्भवेत् १४ विष्णुब्रह्मासुराद्येऽपि तन्निवहाः तन्मस्यंति दूराद्द्रुद्राक्षोत्तमवक्षसं द्विजवरं
च जनेवाशिवे तद्वृक्षाभिभवंति राक्षसगणाः प्रेताः पिशाचास्तथारक्षसे वसतामुदासुक्रतिनं रुद्राक्षयुक्तं नरं १५ संक्रांता वयनद्वये शशिरवित्राहे सुपर्व
स्वपि धार्यंते च तदुशंति च श्रुतिगिरेषु पण्डितैरुद्राक्षकं आयुष्यं त्विह प्रथमश्रुतिदंतं प्रियस्यानुरोखं पपापहरं सदैव विधृतं किंचित् तत्ते फलं १६ एका
क्षं कलितं मृदापि विभ्रयात्पुण्यं तु रुद्राक्षकं तस्यानंतमहाघसंघगिरयः कंपंति भिदंत्यपि साक्षादक्षमुमेस्ववक्षसि घृतं त्र्यक्षप्रसादाद्भक्तिप्राप्त्यानुक्षणमक्षि
फालसुगिरिं प्राप्नोत्यलक्षो नरः १७ अर्वागमलकात्त्वतो लघुतराः सुद्रास्ततोऽप्यं चिके संदृष्टा क्रिमिभिः तत्तू वकिणैः छिद्रेण हीनास्तथा धार्या नैव शु
भेक्षुभिः चणकवद्रुद्राक्षमप्यततो रुद्रादौ ममलिंगमंगलमुमेक्षुण्यं प्रशस्तं सदा १८ स्वर्णेनापि च राजते न गिरिजेता मेणवामौक्तिर्कैः रत्नैर्विद्रुमस्फा
टिकाक्षमणिभिर्मध्यास्थिर्नैर्धोरयेत् नान्यत्सत्तकशवयोर्मलजलौत्सर्गे तथा संगमे धार्या नोत्तमं मालिकाश्रुतिगता विप्रैः सदैवादरात् १९ इति श्री
शिवरहस्येर्दशानाख्ये दशमोऽंशे रुद्राक्षमहिमानामपंचविंशोऽध्यायः २५ स्कंद उवाच कैलासशैलसदने देव्याष्टशोमहेश्वरः शतरुद्रीयमाहात्म्यमभि
षेकजपक्रमे १ अतिरुद्रमहारुद्रविधिमेकादशावृत्तेः जपाधिकारिणं चापि प्रोक्तवान् परमेश्वरः २ तत्ते हं संप्रवक्ष्यामि त्वमिहैकमनाः शृणु जैगीषय उवाच
कथं देव्यापुराष्टशेषिषि विष्टोष्टदेहकः श्रीरुद्रं मंत्रमाहात्म्यमुक्तवान् तज्जपे विधिं तन्मे विसृजतो ब्रूहि निस्ताराय भवार्णवे ४ स्कंद उवाच जैगीषय वचः श्रुत्वा
सुब्रह्मण्यो विकासुतः दैर्घ्ये देवेन कथितमुवाच विधि विसृज ५ सुब्रह्मण्य उवाच कैलासशिखरे देव्याष्टशोरुद्रविधिर्हरः संतुष्टे नैव मनसा प्राह देवो महेश्वरः
६ उमोवाच देवदेव महादेव शूलपाणे जगत्प्रभो श्रीरुद्राणां च महात्म्यं वद मे करुणार्णव ७ अभिषेकजपे चैव महारुद्रातिरुद्रके पुण्यपापहराणो
श्रुतिर्मेयाजुषीवरा ८ पापानां नाशिनो देवरुद्रैकादशिनो विधिः श्रीस्कंद उवाच तदा देवा वच श्रुत्वा प्राह देवो महेश्वरः रुद्रातिरुद्रमाहात्म्यं जाप्ये चै
वाभिषेचने ९ ईश्वर उवाच शतरुद्रीयमाहात्म्यमधुना संप्रवक्ष्यते यस्य विज्ञानमात्रेण पापनाशः प्रजायते १० ऋग्वेदे च यजुर्वेदे सामाथर्वणवेदके
सारात्सारतरं पुण्यशत रुद्रीयमीरितं ११ श्रुतस्याध्ययनं यस्य स्यादधीतस्य नाशनं संवेदवाह्य इत्युक्तः सर्वकर्मवहिष्कृतः १२ देवेषु त्रिआदिकालेषु
न स योग्यः कदाचन यस्यायानि महाविद्या शत रुद्रीयनामिका १३ तेनाभ्यस्ता चतुर्वेदा अनधीता अपि द्विजाः जप्यंते शत रुद्रीयं येन निसं द्विजोत्तमाः
१४ स एव देवपित्रादिकर्मयोग्यो न संशयः उपास्य नित्यं गायत्रीं प्रजप्त्वा शत रुद्रियं १५ ब्रह्मर्षित्वमयं प्राप्य ब्रह्मभूयाय कल्पते त्यक्तायः शत रुद्रीयं अ

इ.र.पू.
शिवरहस्य
अ०२६

२२

+

+

+

X

न्यजुमिहेच्छति १६ सगृहेपायसं त्यक्ताभिस्सामयति दुर्मतिः त्यक्तायः शतरुद्रीये ० तयकस्थजलेत्यक्तामृगतृष्णासु धावति १७ त्यक्तायः शतरुद्री ० कामधे
नुपयस्त्यक्तारवरसीरप्रधावति १८ त्यक्तायः शतरु ० सहेमभारं त्यक्तासौ अयः पिंडं प्रधावति १९ यथेन्द्रजालिका लाभाक्षणमात्रं सुखावहा एतस्मादपरावि
द्यास्तादृशं मुनिपुंगवाः २० वेदानामपि शास्त्राणां पराणानामपि द्विजाः शतरुद्रीयमाहात्म्यं कथयन्तु दुपास्यतां २१ ब्रह्मादयः सुराः सर्वे वसिष्ठाद्याः ऋषी
श्वराः सनकाद्याश्च योगीन्द्राः जीवन्मुक्ताश्च कादयः २२ ब्रह्मर्षयो मरेच्छाद्या नारदाद्याः सुरर्षयः यक्षकिंनरगंधर्वसिद्धविद्याधरादयः २३ प्रजप्त्वा शतरुद्रीयं
श्रुतिसारमहोदयं अवाप्य सकलान् कामान् जपंत्य द्यापि सर्वदा २४ कृते युगे तु ऋग्वेदमंत्राजप्याः सदा द्विजैः अर्थवर्गिस्स विद्याजप्यात्र ता युगे सदा २५ प्रजपन्त्या
निसामानि युगे द्वापरनायके प्रजपन्त्या यजुर्वेदो युगे स्मिन्कलिनानामके २६ वेदाः सर्वे पि जपन्त्या युगे षु त्रिषु च द्विजाः शतरुद्राय मभ्यस्यन् सततं न नियमे वयः २७ स ए
व विप्रो लोकेषु पूज्या वंद्यो न संशयः स ब्रह्मर्षिः सततं पत्नी वस्तो नमः स यतिप्रियः २८ स चाचार्यः स मतिमान् स ज्ञानी स च साधकः स यज्ञा स च पूतात्मा स देवज्ञः स मां नि
कः २९ स योगी स च देवर्षिः स ब्रह्मर्षिः सुरो नमः स ब्रह्मा स विद्याता स विष्णुः शं करो द्विजाः ३० तत्कालं पावनं नित्यं च त्वा तज्जननी सदा तत्पिता च कृतार्थस्य
मुक्तास्तु भित्तरो द्विजाः ३१ पुण्यास्तद्वंशजाः सर्वे पूतास्तन्मित्रवांधवाः किमत्र बहू नोक्ते न सारं वक्ष्ये मुनीश्वराः ३२ शतरुद्रीयजप्यं पारं दृष्ट्वा स्पृष्ट्वा स्मरन् नपि संभाष्य वा
समाप्नोति राजस्यधिकं फलं ३३ यस्मिन् देशे स्थिता विप्राः शतरुद्रीयजापकाः दिव्यक्षेत्रं तदुद्दिष्टं समंताद्योजनायुतं ३४ तत्रैव देवास्तिष्ठन्ति वेदायज्ञाः समंत्रकाः
सुनयः सिद्धयस्तत्र ऋषयः पितृभिः सह ३५ इदं च परमं श्रेयः इदमेव परंतपः इदमेव परं तीर्थं मिदमेव महाद्भुतं ३६ इदमेव परादीक्षा इदमेव परागतिः इदमे
व परो योगः इदमेव परं सुखं इदमेव परं पुण्यं मिदमेव महाफलं अयमेव सदाचारः अयमेव महामखः ३७ अयं सर्वोपनिषदां सारभूतार्थसंग्रहः निर्मलं निर्गुणं
नित्यं निष्कलं च निरंजनं ३८ अनंतमव्ययं ज्योतिर्मनोवाचामगोचरं आदिमध्यांतरहितं सर्वभूतहृदि स्थितं ४० स्वप्रकाशं परंब्रह्मसत्त्वा नंदी च दान्तिकं सततं शत
रुद्रीयं जपन्त्या सात्त्विकाशने ब्रह्महत्याशने वापि सुरापानशतं तु वा मातृहत्यादिकं वापि पितृहत्यादिकं तु वा ४२ शतरुद्रीयजपतो विनश्यति न संशयः शतरुद्रीय
मभ्यस्य नियो नियो ताशनः ४३ पुत्रपौत्रमतींद्रिमादिगुणान्वितो अवाप्य जीवन्मुक्तः सन् विद्यते नात्र संशयः ४४ नाष्टांगयोगाभ्यासेन न दानेन न च जपया
न वेदैर्नीगमेः शास्त्रैः न पराणैः सुविस्तारैः ४५ गतिर्भवति मर्त्यानां शतरुद्रीयजापिनां वेदसारमिदं गुह्यं पावनं सर्वदेहिनां ४६ महापापक्षयकरं महापुण्यफलप्रदं
यजुर्वेदचतुर्थे स्मिन्कांडे प्रश्नो हि पंचमः ४७ अस्मिन् ब्रह्मशतरुद्रमंत्रास्तिष्ठति सिद्धिदाः तस्मादेतदेव सारं शतरुद्रीयमीरितं ४८ शतरुद्रीयजपतो ब्रह्मसाक्षा

शिवं

२२

लकाशते जातिस्मरत्त्वमासाद्यभवेत्साक्षात्परः शिवः ४९ शनरुद्रीयमाहात्म्यं किंचिदेतन्मयोदिते सर्वपापप्रशमनं किंभूयः श्रोतिमिच्छथवेदक्षीरमहार्णवोद्यसद
 धिप्रोद्यत्सुमंथानवश्रीरुद्रानरमध्यसंस्थितमहापंचाक्षरावृत्तिभाक् तन्मध्यस्थशिवाभिधानमसकृज्जप्राजानोमुक्तिभाक् योग्यासुष्यमुमसुते सपञ्चामध्याय
 सारादरोदूरात्पापमपाकरोतिसतदाशंभोः प्रसादात्सर्वे ५१ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽध्यायः २६ मुनिरुवाच भगवन्सर्वतत्त्वज्ञस्कंदशंकरसं
 भव कांडे चतुर्थे यजुषि प्रश्ने स्मिन् च मे श्रुते १ रुद्रमंत्राशतं तस्माच्छतं रुद्रीयमुच्यते नामानि श्रोतुमिच्छामि ते वांस्कंदमहामते २ सूत उवाच जैगीषव्यवचः श्रुत्वा
 स्कंदः सद्दिनतारकः नमस्कृत्य महादेवं प्रवक्तुमुपचक्रमे ३ स्कंद उवाच शनरुद्रीयमाहात्म्यं भूयावक्ष्यामि ते श्रुणु यस्य विज्ञानमात्रेण सिद्धिः करतले स्थिता ४
 वेदेषु शत रुद्रीयं देवतासु महेश्वरः क्षेत्रेषु चाविमुक्तं मे मंत्रेषु चोपासरो वरः ५ नृणां यथा द्विजासु रेवा द्विजेषु पिचशां भवः पापनाशकरं विप्रयथा भस्मैव पावनं ई
 भूषणेषु यथा मुखं रुद्रासु पावनं द्विज पराणेषु यथा स्कंदं सर्वस्मृतिषु मानवौ ७ यथा प्रमाणं मानानां श्रुतिरेव सनातनी इति हासिषु परमं यथा शिवरहस्यं कं
 शतमस्मिन् महामंत्रास्ति संतिभुविदुर्लभाः ऋषिच्छंदो देवताभिर्विनिर्गोः समन्विताः ८ जपेत्समग्रं नमस्कं समग्रं च मकं तथा रुद्रमित्युच्यते सद्भिः महाघोषविनाशनं
 १० नमस्कं च मकं केनानुवाक्युतं जपेत् एवमेकादशावृत्त्या रुद्रैकादशनीं स्मृता ११ रुद्रैकादशनीं जप्यान्ते येकादशनीं पुनः श्रीरुद्रमिति विद्वद्भिः कथ्यते भुक्तिमु
 क्तिदं १२ श्रीरुद्रैकादशावृत्त्या महा रुद्रमुदाहृतं तथैकादशधा जप्यामतिरुद्रमिति स्मृतं नामधेयानि वक्ष्यामि मंत्राणां च पृथक् पृथक् ओमबीजादिको मंत्रः प्रथ
 मः परिकीर्तितः १४ वामदेवर्षिसंयुक्तो द्वात्रिंशणोऽदाहृतः सांवारख्यदेवतायुक्तो नृपृच्छंदोऽष्टसिद्धिदः १५ पवनादिस्त्रितीयस्याह्वयंतं छंदसान्वितः अंतर्धामी ऋ
 षिः सांवाशिवदेवीष्टसिद्धिदः १६ चतुर्थो वायुबीजादिरनुष्टुप् छंदसान्वितः अभीष्टसिद्धिदः प्रोक्तः स्कंदर्षिस्त्रिपुरांतकः १७ अमृताद्यादिमो मंत्रो गायत्री छंदसा
 वृतः तथैव सप्तचत्वारिंशदूर्णो भीष्टसिद्धिदः १८ चतुर्मुखादिचमकचत्वारिंशाक्षरो मनुः त्रिष्टुप् छंदयुतः षष्ठो भार्गवर्षिसुरोत्तमः १९ रविदेवतको मंत्रो त्रिंशत्सप्तद
 शाक्षरः भार्गवर्षिसमायुक्तो गायत्री छंदसावृतः सृष्टिकर्त्रादिमो मंत्रो भीष्टदः संप्रकीर्तितः मूलादिमो महामंत्रः कण्वर्षिर्भयनाशनः २१ पंक्तिछंदसमायुक्तो नील
 कंठः सुरोत्तमः अग्नीबीजसमायुक्तो वायुबीजादिमो मनुः २२ दधीचि ऋषिसंयुक्तः छंदसानुष्टुभान्वितः त्रिपुरांतकदेवो सौनवमः शत्रुनाशनः २३ विष्णवादिदेवता
 युक्तो दशमो गायत्री युतः सहस्राक्षो सुरः शत्रुक्षयकृद्दशमो मनुः २४ अमृतादिमहामंत्रः पंक्तिछंदसमन्वितः कपर्दिदेवः कण्वर्षिः सदाविजयसिद्धिदः २५ अग्रा
 दित्यमहामंत्रः ऋषिर्नारदसंयुतः गायत्री छंदसायुक्तो रविस्वरसुरस्तथा २६ आयुगारोग्यसंसिद्धिप्रदो द्वात्रिंशदीरितः मकरांत्या इमा विद्यादधीचि ऋषिसंयुता २७

देवतं छंदसायुक्तपिनाकीसुरसंयुता त्रयोदशीतिकथितारोविजयदायिनी २८ मरुदादिमहाविद्यापंक्तिछंदसमन्विता पिनाकीदेवतायुक्तगोतमोक्त
 विसंयुता २९ चतुर्दशैतिकथितावैष्णवादिप्रदायिनी नमोहिरण्येत्यारभ्यसत्त्वनापतयेनमः एतस्य द्वाविद्यास्यात्पार्वतीशसुरः स्मृतः ३० चतुर्मुखवर्षिसंयु
 क्ताविंशच्छंदसमन्विता अनुवाकश्चतुर्थः स्याद्विद्यासप्तदशैस्मृता ३१ कुमारविसंमायुक्ताबाहंतच्छंदसायुता महादेवासुरः सर्वगृहदेवनिवारिणी ३२ अ
 षादशेमहाविद्याअनुवाकस्तुपंचमः गणेशविसंमायुक्तेत्रिष्टुप्छंदसमन्विता ३३ महारुद्रसुताः सर्वसिद्धिदाज्ञाननाशिनी षष्ठेअनुवाकैकोनविंशोमंत्रः
 सईरितः ३४ सविष्टवर्षिसंमायुक्तः त्रिष्टुप्छंदसमन्वितः परमेश्वरदेवसौसर्वसंपत्प्रदायकः एकविंशोमहामंत्रोह्यनुवाकस्तथाष्टमः वामदेववर्षिसंहितोज
 गतीछंदसमन्वितः ३६ उमामहेश्वरसुरश्चित्तार्थफलप्रदः एतन्मध्यगताविद्याशैवपंचासृष्टिभा ३७ ब्रह्मविद्याभुक्तिमुक्तिदायिनीसर्वसिद्धिदा वामदे
 ववर्षिसंहितापंक्तिछंदसमन्विता ३८ सत्पानंदविदाकारसांवशंकरदेवता एतन्मध्यगतातत्रविंशत्संख्यामुनीश्वरः ३९ वामदेववर्षिसंयुक्तात्रिष्टुप्छंदसम
 न्विता अथग्रहानुवाकाख्यामालामंत्रस्वरूपिणी ४० वीरभद्रवर्षिसंयुक्तात्रिष्टुप्छंदसमन्विता महेश्वरसुरभीष्टसिद्धिदाहेमसिद्धिदा ४१ एतन्मध्यगतामं
 त्रास्त्रयस्त्रिंशत्फलप्रदाः वेदव्यासवर्षिसंहिताः पंक्तिछंदसमन्विताः ४२ नमोवर्णप्रथमामीबक्तेभ्य इत्येतसंयुता श्रीरुद्रवर्षिसंमायुक्तागायत्रीछंदसान्विता ४३
 सर्वप्रथमसंस्तुत्यसांवशंकरदेवता महासिद्धिप्रदासाक्षाच्छंकरत्वप्रदायिनी ४४ द्रौपेअंधसद्वेषामुनिब्रह्मसमन्विता गायत्रीछंदसायुक्तास्कंददेवतसंयु
 ता ४५ दारिद्र्यनाशनकरिपरमेश्वर्यदायिनी यातेरुद्रेतिविद्यास्यात्सूर्यनारायणात्मिका ४५ गायत्रीछंदसायुक्ताभार्गववर्षिसमन्विता सर्वरोगक्षयकरी
 मनश्चित्तसिद्धिदा ४६ इमामितिमहाविद्याशंकरवर्षिसमन्विता विंशच्छंदैर्युतासौख्यसिद्धिदा रुद्रदेवता ४७ मृडानोरुद्रविद्यास्यात्संक्षयमुनिस्तुता
 कालाग्निरुद्रदेवीस्याज्जगतच्छंदसान्विता आधिव्याधिहरंरुणादीर्घायुष्यप्रदायिनी मानोमहान्तमित्येषाविद्यासूर्यवर्षिसंयुता ४८ सांवशंकरदेवेशक्त
 कछंदसमन्वितामानुषिहृतसुतभाचवियोगक्षयकारिणी ५० मानस्तोकेमहाविद्यावरुणर्क्षवर्षिसंयुता रुद्रदेवतसंयुक्तादेवतछंदसान्विता ५१ गर्भपात
 क्षयकरीसुतायुष्यविवर्धिनी आरातेगोघ्नइत्येषाविद्याब्रह्मवर्षिसंयुता ५२ गायत्रीछंदसायुक्ताशिवदेवतसंयुता अजागोमहिषोमत्तगजाश्वत्राणाका
 रिणी ५३ तुहिश्रुतमितिह्येषादक्षिणामूर्तिदेवता ऋषिः प्रजापतिस्तुत्यागायत्रीछंदसान्विता ५४ अज्ञाननाशनं सर्वविद्यासिद्धिप्रदायिनीपरिणः
 प्रथमाविद्याकष्वकर्क्षवर्षिपूजिता रुद्रदेवतसंयुक्तानिवृत्तायत्रसंयुता मीढुष्टमेतिविद्यास्याद्विवस्वदृषिसंयुता ५६ साक्षात्कारकरीशंभोगायत्रीछंद

दसान्विता विकिर्देमहाविद्यामुनिब्रह्मप्रपूजितागयत्रीछंदसायुक्तावीरभद्राधिदेवता सहस्राणिसहस्रेतिविद्याभद्रार्थिसंयुता ५८ विराट्छंदःसमाप
 कापरशंकरदेवता सहस्राणीतिविद्यास्याचतुर्वर्गफलप्रदा ५९ वीरभद्रार्थिसंयुक्तामहारुद्राख्यदेवता विराजोछंदसायुक्तायद्वयसर्वत्रपूजिता ६० अस्मिन्
 महत्यादिविद्यानीलश्रीवाधिदेवता परशरार्थिसहितागयत्रीछंदसान्विता ६१ नीलश्रीवाइतिप्रोक्तामहाविद्याफलप्रदा कपिलार्थिस्तुतावामदेवदेवा
 निवृद्यता ६२ येमृतानामधीत्येषामार्कंडेयमुनिस्तुता मत्तुंजयाख्यदेवीस्याद्वायत्रीछंदसान्विता ६४ यएतावंतइत्याद्याविद्याश्रीरुद्रदेवता ऋषिकण्वसमभ्यर्थ
 जागतछंदसान्विता ६५ नमोस्तुभ्यद्भूतेशविद्याश्रीरुद्रदेवता संकर्षणमुनिस्तुत्यागयत्रीछंदसान्विता ६६ सर्वाधियाधिशमनीचतुर्वर्गफलप्रदा एताविद्यामयाख्याताशत
 रुद्रीयमध्यगा ६७ एकादशोनुवाकेभ्योविद्याशतमजायत समग्रनमकंमालामंत्ररूपं द्विजोत्तमा ६८ शतरुद्रीयमित्युक्तंवेदसारंमहोदयं शान्त्यर्थंशंचमेसक्तं पठि
 त्वादौद्विजोत्तमाः ६९ प्रजपेच्छतरुद्रीयंत्रयीसारमनुत्तमं मपेष्वांसर्वमंत्राणांछंदर्थादिमीरितं ७० उक्तानिनामधेयानिमहात्म्यवस्पतेपुनः मल्लिगंत्वभिवीक्ष्यरुद्र
 जनमोवाकोस्तुवन्मक्तिः शंभुंशंभवसत्तमोत्तमपदंप्राप्नोतिरुद्रंजपन् रुद्रेणप्रणमन् प्रदक्षिणविधिंकुर्वन्महापातकैः मुक्तश्रीशतरुद्रमंत्रजपकृच्छंभोर्याते
 गणाः ७१ इतिश्रीशिवरहस्येर्देशानाख्येदशमंशेसप्तविंशोऽध्यायः २७ श्रीस्कंदउवाच शतरुद्रीयमाहात्म्यपुनर्वक्ष्येमुनीश्वर शृणुष्वश्रद्धयायुक्तोपदिक्कहि
 भवक्षयं १ शान्त्यर्थंशंचमेसक्तंजप्त्वादौमुनिपुंगव प्रजपेच्छतरुद्रीयंसमग्रनमकंतथा २ शंभोरूपासनायंत्रविधाप्रोक्तमहर्षिभिः अस्मिन्समग्रनमकेनापानि
 त्रिशतद्विज ३ तिष्ठतिश्रुतिसारणिभुक्तिमुक्तिकरणिहि एतैर्योनामभिर्लिङ्गस्थावरेजंगमेपिवा ४ पूजयेत्सामहापूजानथाप्रीणातिशंकरः मयोक्तैः शतसंख्या
 कैःमंत्रैःशंकरदेवैतैः ५ छंदर्थादिकमुक्त्वादौज्वलितेजातवेदसि स्वाहानैर्जुहुयाद्रुद्रापेदन्नममकथ्यते ६ एवंहोमेनगौणैःप्रीणातिफलदायकःतर्पयेच्छ
 तरुद्रीयमध्यगैःशतमंत्रकैः ७ श्रीरुद्रंतर्पयामीतिप्रोच्चरन्सुसमाहितःउपासनातत्तीयास्यादितिसर्वफलप्रदा ८ न्यासस्यान्मंत्रसंज्ञाहोत्यासहीनोनेसिद्धि
 दः बोधायनकृतस्तोत्रंशतरुद्रीयदीपनं ९ बोधायनोक्तमार्गेणान्यासेकृत्वाविचक्षणाः प्रजप्त्वाशंचमेसक्तंआदौविघ्ननिवृत्तये १० समग्रनमकस्यासवेदसार
 स्पत्राहणाःसवामदेवयोर्धीरःऋषिरित्युच्यतेबुधैः ११ छंदोसिचास्यगामयत्रीपंक्त्यानुष्ठुभएवच जगतीवृहतीचेतिदेवताकथ्यतेततः १२ जपाकसुमसाहस्रसंनि
 भेस्स्यमंडलेमध्यरूपीविराटरूपीविधिविष्णुशिवात्मकः १३ योसावादित्यपुरुषःश्रीरुद्राख्यःपरःशिवःपरमेशःसविज्ञेयःशिवःसत्यंचिदात्मकं १४ समग्रनम
 कस्यास्यकथितंदैवतंद्विजाः प्रीत्यर्थंपरमेशस्यविनियोगउदाहृतः १५ ऋषिछंदोदेवतानिविहितानिसमाहितः ध्यायेन्निरामयंवस्तुसर्गस्थितिलयाधिकं १६

यदेवमवधारणं आधारं प्रकृतेः परं निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरं १७ परं तेजोहमस्मीति ध्यात्वैव द्विजपुंगवाः सगुणं हृदये ध्यायेद्ब्रह्मरंध्रेण वा प्रभुं १८
 शुद्धस्फटिकसंकाशं मध्यान्हादित्यसंनिभं स्वसंवेद्यमनाद्यतं श्वेतपद्मायुतप्रभं १९ गंगाधरं शशिकरं जयमुकुटभूषितं श्वेतभूतित्रिपुंड्रेण विराजितललाटकं २०
 लोचनत्रयसंयुतं स्वर्णकुंडलशोभितं विंवाधरं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितं २१ अक्षमालासुधाकुंभं चिन्मयां मुद्रिकामपि पुस्तकं च भुजैर्द्विभूयैः दधानं पर्वतीपतिं २२
 शुक्लयज्ञोपवीतेन श्वेतवस्त्रेण शोभितं श्वेतावरधरं श्वेतरत्नसिंहासने स्थितं २३ बीरासने समासीनं विराट् रूपिणं श्रीश्वरं संतप्तहेमरुचिरं स्वंगुलीयकभूषितं २४ मुक्ता
 माणिक्यसौवर्णकंचोदाम विराजितं योगिभिः सनकाद्यैश्च स्तूयमानमहर्निशं २५ दातारं सर्वविद्यानां सकलैश्वर्यदायकं सर्वाभीष्टप्रदातारं वटमूलनिवासिनं २६
 सत्यानंदचिदात्मानं शंकरं परमेश्वरं वामांके संस्थितं गौरिं बालाकारं युतसंनिभं २७ जपाकुसुमसाहस्रसमानश्रियमौश्वरं सुवर्णरत्नखचितमकुटेन विराजितं २८ ल
 लाटपट्टसंराजसंलग्नं निलकांक्षितं भ्रमद्भ्रमरनीलाभयमिह्यालकशोभितं २९ सौंदर्यजितकामेशकोदंडभूयुगान्वितं राजीवायतने त्रातां नीलोत्पलदले क्षणां ३०
 मुक्तामाणिक्यखचितनासिकाभरणान्वितं कुंडलद्वयसंशोभिकर्णयुग्मविराजितं ३१ तांबूलचर्वणरतनवरत्नविराजितं आढ्यभूषणसौवर्णचित्रकाभरणान्वितं ३२ पता
 काभरणोपेतं मुक्ताहारोपशोभितं इक्षुकार्मुकपुष्पेषु चापवाणशराकरैः ३३ दिव्यांगुलीयकयुतैः केयूरयुगलान्वितैः स्वर्णकंकणसंयुतैः चतुर्भिः बाहुभिर्युतं ३४ सुवर्ण
 रत्नखचितकांचीध्वजविराजितं सौभाग्यभूषणयुतं सस्त्रमध्यविराजितं ३५ रक्तचंदनसंलिप्तं हेमकुंभोपमस्तनीं रत्नवस्त्रपरोधानां रक्तमाल्यविभूषितं ३६ ननुमध्यां
 पृथुश्रोणीं शिववामांकसंश्रयां कदलीललितस्तंभसंनिभो रूमुगान्वितं ३७ सुवर्णपादकटकयुगलेन सुशोभितं संतप्तहेमपादांगुलीयकैः सुविराजितं ३८ पूर्ण
 चंद्रमुखीमंभासुस्मितास्य विराजितं ब्रह्मविष्णुमहेंद्रादिशिरोमकुटजानया ३९ श्रिया विराजितपदांभक्तत्राणपरायणं स्वकोत्पाशंकरं देवं पुनरप्यरुणीकृतं ४०
 सर्वालंकारसुभंगयुवानमति सुंदरं कृत्रेण शोभितं मूर्ध्नि चामराभ्यां विराजितं ४१ ब्रह्मविष्णुमहेंद्रादिवंद्यमानपदांबुजं सद्ब्रह्मस्थित्युपसंहारहेतुभूतं सनातनं ४२ अमो
 ग्यस्त्रिंशद्द्वहं गौरीशंकरं संसितं सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययं ४३ नमामि जगतामीशं शंकरं परमेश्वरं एवं ध्यात्वा जपेन्नित्यं शतरुद्रीयमादरात् ४४ चमके
 रुद्रसंख्याकानुवाकानुजपेततः एकवारं द्विवारं त्रिवारं चमकान्वितं ४५ नमकं प्रजपेदेवाजपोपास्तिरुदीरितां शिवप्रीतिकरां श्रेष्ठां श्रीरुद्रैक्यप्रदायिनीं ४६ स्था
 वरेजंगमेलिंगे समाहितमनःश्रुचिः न्यासध्यानादिसहितं शंभुं चमकत्पूर्वकं ४७ प्रजपच्छंशं रुद्रीयमभिषेकं समाचरेत् एकवारं द्विवारं त्रिवारं चमकान्विता ४८ उपास्तिः
 पंचमीप्राक्तांशोः प्रीतिकरेशुभा विशेषमंत्रान्वक्ष्यामि शृणु धिं द्विजपुंगवाः ४९ जप्त्वा समग्रं नमकं शतरुद्रीयमुत्तमं चमकास्यानुवाकस्यैकमेकं ततो जपेत् ५० रु

इ.र.पू.
शिवरहस्य
अ.२९
२५

माध्योचपेष्टीचविज्ञेयात्रिविधासुरा आसामन्यतमं पीत्वासुरापोतिचकथ्यते १७ भूतिभूषितसर्वगोत्रिपुंड्रांकोजितेंद्रियः प्राजापत्यचरेत्कृच्छ्रं कृच्छ्रं सानपनंततः १८
 रुद्रैकादशिनीनित्यं एकं सवत्सरं जपेत् तदेतदेक्षिणां दद्यात् गवामेकोनविंशतिः १९ एकमासं ददिद्रुद्रैकादशिनीं जपेत् सुरापानात्तज्ज्ञानकृतान्मुच्यते नात्र संशयः
 २० स्वर्णस्तेयं तु द्विविधं ज्ञानाज्ञानसमुद्भवं भूतिभूषितसर्वगोरुद्राक्षमाभरणः शुचिः २१ जिताहारेंद्रियो भौनो रुद्रैकादशिनीं जपेत् तदेतदेक्षिणां दद्यात् अष्टाविंशतिगाः
 शुभाः २२ स्तेयेनाज्ञानजन्येन मुच्यते नात्र संशयः रुद्राक्षमालाभरणो भूतिभूषितदेहवान् २३ प्राजापत्यचरेत्कृच्छ्रं ब्रह्मचारेजितेंद्रियः षण्मासं नियताहारं रुद्रैका
 दशिनीं जपेत् २४ तदेतदेक्षिणां दद्यात् दशगावः सवत्सकाः गवामभवे निष्कस्यानर्धपादमेव वा २५ दीर्घश्चैत्युनर्मासं रुद्रैकादशिनीं जपेत् स्वर्णस्तेयात्तज्ज्ञानकृ
 तान्मुच्यते नात्र संशयः २६ गुरुपत्नी गमनजं ज्ञानाज्ञानकृतं द्विधा कंठदध्नजले स्थित्वा षण्मासं नियतेन्द्रियः २७ रुद्रैकादशिनीं नित्यं प्रजपेदात्मशुद्धये तदेतदेक्षिणां
 देया दशगावस्सवत्सकाः २८ गुरुस्त्री गमनान्यापातकृतान्मुक्तो भवेद्युवं तत्संसर्गाभिधंपापं द्विविधं परिकीर्तितं २९ नित्यं त्रिषवणस्नायी मासमेकं मतेन्द्रितः भस्मरुद्रा
 सभूषाढ्याः त्रिपुंड्रपरिशेभितः ३० रुद्रैकादशिनीं नित्यं प्रजपेद्भूतिभूषितः मासत्रयेण संसर्गाद्विविधादपि मुच्यते ३१ आर्द्राणामप्यनार्द्राणां पापानां निष्कृतिवरा पापानां
 मुपपापानां संक्षमाणां महतामपि ३२ असत्यस्तेयमित्रघृकृगोघ्नैश्चैव कृतघ्नकः परान्नादः शूद्रगामी सत्रज्ञानपरो मुने ३३ गणिको गणिकाजीवी वैद्यविद्याविचक्षणः
 परान्नादो गणान्नादो वार्धो हलजीवकः ३४ भार्यात्यागी सुतत्यागी पंक्तिभेदकरो नरः अग्नित्यागी दुष्टान्नादी सर्वजीवोपघातकः ३५ तयाकारामभेता च देवानां
 निंदकस्तथा वैश्वदेवः श्राद्धहीनः तथा तिथिविवर्जितः ३६ निंदापरो भयसूची च गुरुदेवद्विजन्मना राजद्रोही जनद्रोही गरदोपिशुनः खलः ३७ रसना च तिला
 नां च विक्रेता गोखराश्वयोः न्यस्तापहारी कुंडाशीविधुरो वृषलीपतिः ३८ देवब्रह्मस्वहारी यो अनृजुः वा कुच्छरो द्विजः भस्मरुद्राक्षनिंदाकृद्भुतकाध्यापक
 स्तथा ३९ ग्रामणीः शूद्रहारी च महादानप्रतिगृही सपेहा जंतुहाभ्रूणो गोणी जीवोनिका मवान् ४० पुंसि गोपुखरक्रीडारेतपोक्रोधनो शुचिः तीर्थदूषकरो
 मत्स्यगृहदाहो रतिनरः ४१ एते चान्ये च बहवः संकरापापवन्तराः संकलीकरणा ये च मलिनो करणास्तथा ४२ जातिभ्रंशकराश्चैव अपात्रीकरणास्तथा जा
 ग्रत्सुप्रसुषुप्तौ च जनितां द्विजो जम ४३ बाल्ययौवनकोमारवार्धकेषूद्धवानपि पापानि नाशमायंति रुद्रैकादशिनीं जपेत् ४४ प्रारब्धैः संचितैः पापैः मु
 च्यते रुद्रजापकः भस्मच्छन्नस्त्रिपुंड्रांको मुच्यते सर्वपातकैः ४५ कोटिजन्मकृतेः पापैः महापापापपातकैः रुद्रजापी विमुच्यते फलं विंदेत सर्वदा ४६ रा
 जस्य आश्वमेधाभ्यामग्निष्टोमायुतस्य च अवाप्य च फलं कृतं तस्य शिवेलीनो भविष्यति ४७ स्कंद उवाच ब्रह्मघ्नश्च कृतघ्नतस्करवरो गोघ्नः कृतघ्नो मुने ब्रह्म
 घ्नस्थं शिवमीक्ष्य रुद्रजपकृद्गोपैश्च मुक्तो भवेत् ४८ स्नात्वा गां गजलैर्भगघ्नपदहृतं तत्कंठदध्नस्थितो भस्माक्ष्णादिविदग्ध सर्वतनुभाक् संदग्ध पापो भवेत् प
 ण्या विमुक्तसदने मदनां कस्य भक्तैव रुद्रजपकृत्संकलाचमुक्तः तद्गैरवोरुवदनं भृकटीकरालमुद्यच्छंकरदनैः कदनं न गच्छेत् ४९ इति श्रीशिवरहस्ये द

शिवं
२५

शमोशेईशानाख्येपंचपातकनिष्कृतौ रुद्रमहिमानामएकोन्नत्रिशोऽध्यायः २९ श्रीस्कंद उवाच अथ काम्यानि कर्माणि वक्ष्यामि मुनिपंगव स्नात्वा शु
 क्तांवरधरः समाहितमनाः शुचिः भूतिभूषितसर्वो गोरुद्राक्षाभरणान्वितः गायत्रीं प्रजपेन्नित्यं अष्टोत्तरसहस्रं २ नित्याग्निहोत्रं कृत्वा यज्ञं यजतः परं
 संतर्प्य पितृदेवर्षीनां द्विजाः त्रैवर्णिका अपि ३ संपूज्य विधिवद्विगेरुद्रैकादशिनो जपेत् ऋक्मंत्रयजुषो मंत्रसामान्याथर्वणो गणं ४ त्रिंशद्दिनानि जप्त्वा तु शीघ्रं शत्रूनि
 नाशयेत् संपूज्य स्फोटके लिंगे शुभ्रं अर्घ्यं मनोरमेः ५ नैवेद्यं पायसं दत्त्वा कृत्वा न्यासादिकं शुभं रुद्रैकादशिनीजप्या षण्मासं विजितेन्द्रियः ६ अधिपः सर्वविद्यानां
 कोपि भवति भ्रूवे जपन्नेकाग्रमनसा ध्यायेन् देवमुमापतिं ७ व्याख्याताश्च निशास्त्राणामश्नुतानां च जायते सर्वविद्यानां गृहाणातिश्रवणेनैकदा मुने ८ न विस्मरति
 सर्वत्र विद्याविशेषं पुराजया पीतांबरधरे नित्यं भूतिभूषितदेहवान् ९ रुद्राक्षमालाभरणाः लिंगं मरुतौ द्वयं प्रतिष्ठाप्य महापीठे संकल्प्य सुसमाहितः १० प्राणा
 यामत्रयं कृत्वा चंदर्षिन्पासपूर्वकं रुद्रैकादशिनी नित्यं प्रजपन् भिषेचयेत् ११ पूजां विल्वदलेः कुर्यात्पूजयेत् प्रसमन्वितैः नैवेद्यं शर्करायुक्तं त्रिमधुपुत्तपायसं १२
 दद्याच्छिवाय देवाय मास षट् दिने दिने एवं यः कुरुते नित्यं षण्मासं विजितेन्द्रियः १३ अलक्ष्मीः कलहाघोरा दूराद्याति च न द्रुहान् धनधान्याकुलालक्ष्मी गजाम्बुपथसं
 यता अणिमादिगणैः पतामहतीश्रियमश्नुते सन्ति व्यापिनी लक्ष्मीः अचलान्तस्य जायते १४ अथातः पुत्रकामानां वक्ष्ये योगाननुत्तमान् पूर्वजन्मकृतात्पापान्
 स्त्रियो वंध्या भवंति हि १६ वंध्यात्वमृषिभिः प्रोक्तं अंगनानां चतुर्विधं महाबंध्याकाकबंध्या कदली च मृतप्रसूः १७ पुरुषसापिवंध्यत्वं चतुर्विधमुदीरितं पूर्व
 जन्मनिसंसारविकृतिभिः पुरुषो यदि १८ यानां बालकान् हन्ति स पत्न्यै च विषप्रदा स पत्न्यै गर्भविकृतिभिर्याकरोत्यंगना द्विजाः १९ चतुर्विधैः सा वंध्या स्यात्पूर्वजन्मज
 दुष्कृतात् यो विप्रविधवा गता भार्या त्यागं करोति यः २० दासी गता भवेद्यस्तु परनारी रतः सदा विप्रबालकहंता च विद्वत्पीडाकरः सदा २१ अनेन पूर्वपापेन वंध्य
 शुक्तेन संशयः तन्निमित्तं प्रवक्ष्यामि शृणु ध्वं मुनिपंगवाः २२ प्रातस्नात्वा विशुद्धात्मा शुक्तांवरधरः शुचिः भूतिभूषितसर्वो गोरुद्राक्षाभरणान्वितः २३
 ब्राह्मणान्विदसं पन्नान् शुभ्रवस्त्रानलंकृतान् आहूय वरयित्वैकं आचार्यं द्विजपुंगवं २४ ऋत्विजो वरयेत्यश्वा दशसंख्यान् द्विजोत्तमान् दद्याद्वा सोयुगं ते
 षां शुभेलग्रशुभे दिने २५ कारयेदभिषेकं तैजो ह्येणैर्वेदपारंगैः एकादशे दिने पश्चाद्ब्राह्मणान्भोजयेदथ २६ अष्टाविंशोत्तरचतुःशतसंख्यैरनुत्तमैः द्वादशे
 दिवसे होमं कारयेद्विजपुंगवैः २७ वसोर्धारांततः कुर्यात्प्रजपं न च मकुं द्विजाः सवत्सादशगाकां स्पृशेद्दत्तादक्षिणास्ततः २८ आचार्यापचक्षुं दद्यादलंकार
 दिकं शुभं रुद्रैकादशिनीमेव एकविंशोत्तरं शतं २९ महारुद्रमिति प्रोक्तं महापातकनाशनं एवं कृतेन संदेहो वंध्यात्वं नश्यति द्विजाः ३० महाबंध्यापिलभते त
 स्मिन्संवत्सरे सुतं आयुष्मंतं यशस्वं तलक्ष्मीवंतं गुणान्वितं ३१ गोमूत्रमेकनिष्कं स्नात्तु दध्यपादमेव वा यद्येकस्मिन् दिने कुर्यरेकविंशच्छतं द्विजाः ३२ महारुद्रमिति
 प्रोक्तं सर्वदुष्कृतनाशनं रुद्रैकादशिनीजप्या तदनेन शतिपंचकं ३३ तदनेन पौरुषं सक्तं नारायणामतः परं पंचब्रह्ममहामंत्रात्वरितं रुद्रमप्यथ ३४ त्रियं वकमहामंत्रं यो
 रुद्रमिति मंत्रकं सर्वो वादति विद्यायात्कद्रुद्राय ततः परं ३५ नमो हिरण्यमंत्रं च त्वरेतं रुद्रमीरितं एतज्जपेन संगं स्यात् रुद्रैकादशिनीजपः ३६ त्रिवारं यो महारुद्रं कारये

इ.द.पू.अ.३०
शिवरहस्य
अ.३०
२६

ह्राह्मणोत्तमैः विनाशायत्यसौ स्त्रीणां वध्यत्वं च चतुर्वेधं ३० पुरुषस्यापि वध्यत्वं विनश्यति न संशयः अचिरात्पुत्रमाप्नोति ह्यायं नैयशस्तिनं ३८ कोरेयेदतिरुद्वयो ब्राह्मणे
वैदणरौः नदनेह वनं कुर्यात् लक्षसंख्यं द्विजोत्तमाः ३९ धेनूनां शनकं दद्यात् आचार्यो यदृषत्रयं दृषाभावे त्रिनिष्कं स्थान्मूल्यं कनकमीरितं ४० धेनवाभावे तथा निष्कं स्वर्णं
मेकमुदीरितं ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्दशसाहस्रमादरात् ४१ एवंयः कुरुते विप्रः अतिरुद्रमहोदयं सर्वपापानि नश्यति केरिजन्मार्जिता न्योपि ४२ आयुः श्रौकीर्तिं स
युक्ता पुत्रपौत्राननुत्तमान् अवाप्सकलान्भोगान् लोपते परमेशिवे ४३ अशक्तश्चैव त्वयं नित्यं रुद्रेकादशनीजपत् वत्सराह्मणे पुत्रं आयुष्यं नैयशस्तिनं धर्माभिषेकं यः
कुर्यात् शिवस्य परमेश्विनः सर्वपापविनिर्मुक्तो संप्राप्य पशुसंपदं ४४ कैलासे शिवसंनिध्यं वसत्यनेन संशयः नरिक्केलोदके नैव ह्यभिषेकं करोति यः ४६ सलब्ध्या महतां
लक्ष्मीं आयुष्यत्पुत्रपौत्रकान् मेधां प्रज्ञां तदनेन शिवसंनिध्यमश्नुते ४७ यः कुर्यान्मधुना शंभोः अभिषेकं द्विजोत्तमाः स पुत्रपौत्रानचलालक्ष्मीविद्याय शतथा ४८
अवाप्स शिवसंनिध्यं मतेनात्र संशयः दृताभिषेकं यः कुर्यात् शिवस्य परमात्मनः ४९ स ब्रह्मचर्यं संप्रज्ञां लक्ष्मीपुत्रानवाप्नुयात् इक्ष्वाकुनाभिषेकं यः कुर्यात् परमात्मनः
५० स पुत्रपौत्रानासाद्य विद्यां लक्ष्मीं च चलां कैलासे शिवसंनिध्यं मतेनात्र संशयः ५१ आमोदकेनाभिषेकं करोति जिनेन्द्रियः स सवेयानके मुक्तः पुत्रानुविद्यामहाश्रि
यं ५२ अवाप्स शिवसारूप्यं लभते नात्र संशयः शुद्धोदकेनाभिषेकं शिवस्य कुरुते यदि ५३ स सवोभीष्टमासाद्य शिवसायुज्यमश्नुते स द्वाजराजिनजरंखकहृत्सरोजैराजीव
वत्सुपदमानस रुद्रजायो पापं निरस्य चिरं विरजो भवेत्तमद्राजतोत्तमनगे स भवेद्गोपः रुद्राति रुद्रशत रुद्रमहाति रुद्र एकादशावृत्तिपौत्रपौत्रा हि रुद्रः होमार्चनासु
नियतो जपतां विमुक्त्यै भूयाच्च शां भववरेषु विनिश्चयेन ५५ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमांशे त्रिंशोऽध्यायः ३० श्रीस्कंद उवाच होमपिशं च मस्तु मादा
वेकाद्विचरेत् नमस्ते प्रथमो मंत्रो द्वितीयो यात इत्यथ १ याते रुद्रेति विद्यायां द्यामिषं गिरिशतथा शिवेन वचसा त्वेति ह्याध्यवोच दद्यापरा २ असौ यस्ताम्र इत्यस्य त
थासौ यो वसर्पति नमो अस्त्विति मंत्रो यः प्रसुचेति परोमनुः ३ अवतत्येति मंत्रो न्यो विज्यधनु रथापरः याते हेति स्तथा विद्यानमस्ते स्त्वा तथापरः ४ परिते धन्वन इति न
मो हिरण्यवाहवे नमो वक्षेभ्य इत्यन्योनमस्त्यिजराय च ५ सानमो वभ्रुशयैति नमो हरिकेशाय इत्यथ नमो भवस्य हेतये सानमो रुद्राय मंत्रकः ६ नमः स्त्रुताय विद्यान्मन
मोरोहिताय त्वय सानमो मंत्रिणे विद्या नमो भुवमथापरा नम ऊचैस्तथा विद्या नमः कृत्स्नेत्यथापरा सानमः सहमानाय ककुभाय च नंततः ७ नमो निधंगिणे विद्या नमो व
चत इत्यथ नमो निचरेवे विद्या नमः रुकाय इत्यथ ८ नमो सिमृद्ध्य इत्यन्यानम उष्णीषिणे तथा नम इक्षुमद्ध्य इत्यन्यानम आतन्वनेत्यथ १० नमो आयुधे दित्यन्यानमो स्य
भ्यापरोमनुः नमो आसीन इत्यन्यानमः स्वपद्भ्य इत्यथ ११ नमो स्तिष्ठद्भ्य इत्यन्यानमः सभाभ्य इत्यथ नमो अश्वेभ्य इत्यन्यानमो अवाधिनोत्यथ १२ नमो उगणाभ्य इत्यमा
नमो गृत्सेभ्य इत्यथ नमो ब्रातेभ्य इत्यन्यानमो गणैभ्य इत्यथ १३ नमो विरूप इत्यन्यानमो महद्भ्य इत्यथ नमो रथिभ्य इत्यन्यानमो रथेभ्य इत्यथ १४ नमः सेनाभ्य इत्य
न्यानमः सार्वभ्य इत्यथ नमो सार्वभ्य इत्यन्यानमः कुलालेभ्य इत्यथ १५ नमः पुंजिष्ठ इत्यन्यानमो इक्षुभिधोमनुः नमो मृगाय मंत्रो न्यानमो अश्वभ्यः परोमनुः १६ नमो भवा
येत्यपरोमनुः शर्वाय इत्यथ नमो नीलेति मंत्रो न्यानमः कपर्दिनेत्यथ १७ नमो सहस्राक्षाय च शतधन्वेति चापरः नमो गिरिषाय च शिपिषिषाय चान्योमनुः १८ नमो

शिवः
२६

मीढुष्टमायेति नमो ह स्वायचेत्यथ नमो वृहत्तयन्योनमो वृद्धायचेत्यथ १९ नमो अग्रियायचेत्यन्योनम आशवेत्यथापरः नमः श्रीच्यायमंत्रो नमो नमो रुम्पायचेत्यथ २० नमः
 स्तोतस्योयेति नमो ज्येष्ठायचेत्यथ नमो पूर्वजायचापरजायचेत्यन्योनमनुः २१ नमो मध्यमायचापगल्भायापरेमनुः नमो जघन्यायइति नमः सोम्यायचेत्यथ २२ नमो याग्याय
 चेत्यन्योनम उर्वर्यइत्यथ नमः श्रुक्तायचेत्यन्योनमो वन्यायचेत्यथ २३ नमः श्रवायचप्रतिश्रवायेत्यथोमनुः नमो आशुषेणायचापरेमंत्रो द्विजोत्तमाः २४ नमः श्रूयचेत्य
 न्योनमो वर्मिणइत्यथ नमो विस्मिनइत्यन्योनमश्नुतायचेत्यथ २५ नमो दुर्धुषायचाहनन्यायचेत्यन्योनमनुः नमो धृष्णवइत्यन्योनमो दूतायचेत्यथ २६ नमो निषेणोचेति षधिमेतेचे
 त्यन्योनमनुः नमो स्त्रीक्ष्णोषवेचायधिनैचेत्यथोमनुः २७ नमः स्वायुधायचसुधन्वनेचेत्यन्योनमनुः नमः स्नुतायचेत्यन्योनमः कात्यायचेत्यथ २८ नमो नाद्यायचेत्यन्यो वैशंता
 येत्यथापरः नमः कृष्यायचाप्यन्योनम आवरुइत्यथ २९ नमो वर्ष्म्यायइत्यन्यो अवर्ष्म्यायेत्यथापरः नमो मेच्यायइत्यन्यो विद्युतायेत्यथापरः ३० नमो ईश्रीयइत्यन्यो आतपइतरे
 मनुः नमो वातायचेत्यन्योनमो वास्तिनथापरः नमः सोमायमंत्रो नमो नमो स्ताम्रायचेत्यथ नमः श्रेणायमंत्रो नमो नमो उग्रायचेत्यथ ३१ नमो अग्रेवधायेति नमो हेत्रेत्यथापरः नमो
 वंक्षभ्यइत्यन्योनमो स्ताम्रायइत्यथा ३३ नमो अरुणइत्यन्योनमः शंभवइत्यथमयोभवेत्यथान्यो यंशंकरेन्योनमयः स्करः ३४ नमः शिवायमंत्रो नमो सर्वमंत्रशिखामणिः तथा
 शिवतरश्चान्योनमंत्रो यंशिवचोयकृत ३५ नमो स्त्रीर्ष्यायचाप्यन्योनमः पार्यायचेत्यथ नमः प्रतरणायेति नमो चोत्तरणोमनुः ३६ नमो आतार्यकोमंत्रः नमः शण्ड्यायचेत्यथ
 नमः सिकत्यायचेत्यन्योनमो इरणायचेत्यथ ३७ नमः प्रपथ्यायचेत्यन्योनमः पापस्योमनुः नमो रजस्यइत्यन्यो शुक्लोपाथहरितामनुः ३८ नमो लोप्यायचेत्यन्योनमो लप्येत्य
 थापरः नमो उर्वर्यइत्यन्योनमो पगुरवेमनुः ३९ नमो आरिच्यतेचेति नमो वः किंकिमनुः नमो देवादिहृदयं नमो वीक्षीणकं परं ४० नमो विचिन्वत्केभ्य नमो अनिर्हतेपरं
 नमो आभीवत्केभ्यइत्य आनुषंगदेभ्यइति युचरेसिद्धविद्यकः ४१ द्रोपेअंधसइत्यन्यानातेरुद्रश्चित्यथ इमारुद्रायविद्यान्मामृडानोरुद्रमंत्रकः ४२ नमो महान्तमित्य
 न्योनमो नमो कोमनुस्ततः आरुतेगोभइत्यन्योस्तुहिस्तुत्यनथापरः ४३ परिणोरुद्रइत्यन्योनमो मीढुष्टमततापरः विकिरेदिति मंत्रो नमो सहस्राणि सहस्रधा ४४ सहस्रा
 णि सहेत्यन्यो असि नित्यपरोमनुः नीलपीवाइति ह्यन्योनमो नीलानन्वाइतीरितः ४५ यैवक्षेपमंत्रो नमो येभूतानामथापरः येअन्नेषुइत्यन्यो येपथापथिमंत्रकः ४६ येतीर्था
 निमंत्रो नमो यएतावंतमित्यथ नमो रुद्रेभ्यइत्यन्योनमो वाजंभेति चत्रिभिः ४७ एवंशंतेमंत्रासुः शनरुद्राः समीरिताः अष्टपंचाशदधिकाशनमंत्राः प्रकीर्तिताः ४८ येते
 मन्तारवामंत्रासुरमृतत्वप्रदायकाः स्वाहंताहोमकालेसुः सर्वसिद्धिप्रदायकाः ४९ श्रीरुद्रायैदं नम इत्यचरेद्वाह्मणोत्तमैः अष्टापंचाशदधिकशनमंत्रैफलप्रेदः
 ५० हत्वापश्चाद्वसोर्ध्वारं जपन्ते कर्त्तव्येनाहुतिवधः ५१ रुद्रैकादशनीहोमं रुद्रावत्तासमाचरेत् महारुद्रागहोमं सर्वघोचविनाशनः ५३ अतिरुद्रे तथा कुर्युः
 शनमेकादशोत्तरं नमकेनानुवाकेन होमं कृत्वा विचक्षणाः ५४ चमेकैकानुवाकेन होमं कुर्युस्ततो द्विजाः पुनः समग्रनममकं जप्त्वा तेवन्हिवल्लमो ५५ एका मेवाहु
 तिकुर्यात्समग्रनमकंततः जप्त्वा तेवन्हिदयितामुच्चार्यैकाहुतिचरेत् ५६ इति वारत्रयं कुर्यात्पूर्णाहुतिमतः परः अतिरुद्रागहोमं सर्वप्रत्यहनाशनः ५७ एतच्च
 द्विगुणं प्रोक्तं महारुद्रजपोहवं एतद्दशगुणं कृत्वा होमद्विजार्चनं ५८ कोरिरुद्रमिति प्रोक्तं शिवप्रीतिकरं मुने अश्वमेधसहस्रस्यफलमाप्नोति साधवः ५९

इ. द. पू.

शिवरहस्य

अ३२

२९

युत्रपौत्रानवाप्नोति विद्यायः श्रीसमन्वितान् अणिमादिगुणेष्वर्यदि आभोगांश्च दृष्ट्वैवान् ६० आसाद्य शिवसायुज्यमाप्नोत्यनेन संशयः यावद्विष्णुभरणे लक्ष्मीपकानन
 संयुता ६१ अनिरुद्धकृते तावत्कालं भूमंडले द्विजाः विद्यायः श्रीः समायुक्ता संनतिर्वसति श्रुत्वा ६२ अनिरुद्धसमाधेयोनमूतान भविष्यति यदि हास्तिन दन्त्यत्रयने
 हास्तिननत्कचित् ६३ एतद्दृशत रुद्रो यमाहात्म्यपापनाशनं उद्दरीता मया विप्राः किंपुनः श्रोतुमिच्छथ ६४ यस्मिन् रगामे वा द्विजकुलतिलको भस्मरुद्रस
 धृक्कृत्वा श्रीरुद्रप्रजपादरोभिनिवसेन तस्मै त्रयं यम ६५ क्रौंशतत्रमृतेपिको रक्वरो ग्रामोपिनै वादरो भूयादेकश्चुनीरितो यम गजे पुण्यो विधिः केवलः किं
 जप्येनामृतं त्वं भवति भगवती दित्युपक्रम्य वेदेषु श्लो वणिगणैः गणैर्द्रुपदं प्राहारुणी मे परं पुण्यमेशत रुद्रजापनविधिः श्राद्धलिता गोमुदाभद्राक्षभरणे
 पुंड्रलसिते फालप्रभामंडले ६६ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमांशे पूर्वाध्याये एकत्रिंशोऽध्यायः ३१ श्रीरुद्र उवाच अथान्यविधिमारुद्रास्ये रुद्रमंत्रसप्तम
 मृणुषसावधानेन चेतसा शिवमाधितं १ ईश्वर उवाच जपो दिवा स्वमुदेव कुर्याच्छ्रीरुद्रमंत्रसप्तमं देवशंकरे रत्नौ न जप्ये मनुरेष निश्चितं शिवाभिर्बेकनुसं देवयो
 ज्यः २ कालाष्टम्या सोमप्रवारे महे शिभूतायां वै प्रहणे पर्वकाले नित्यादभीष्टफलमाप्स्ये मादते श्रीरुद्रसंजप्य एष शांभवः ३ मरुदोर्ध्वपुंड्रविरचय फाले जप्येन वा
 यं मनुरेष निश्चयं जज्ञास चानेन नरकं प्रयाति भस्माक्षयं कुर्यात्पुन मोहिजज्ञा ४ साधिष्ये तं भवेत्तं भस्मजमहं निष्टो भवेच्छंकरे जप्ये श्रीशत रुद्रनिष्ठसुहृदापू
 तो वारिष्टे नरः ५ अन्ये कुष्ठकजिष्ठदुष्टजनिता श्रीरुद्रजाप्यां विके प्रेतास्ते दुरदृष्टतः प्रतिभवे विप्राशनाः संकराः मद्रुद्रजाप्यं परिहाय मर्त्या मुक्तैक्यते प्रभ
 वंति मूढाः रत्नस्वहस्तस्तु मया स्पृष्टो गृहहानिकाचेत्यथातथेयं यजुः क्रजुवरसास्ते तत्र जपन् मुक्तिमुपास्ते न वरोपि ७ यदि सत्यजप्य सु रुद्रजाप्याणि
 रिजे पूज्य पातकी भवेत् नैतत्प्रजज्ञाधिकमेतदेव श्रीरुद्रमंत्रं च तद्वा न्यशाखिनः स्वकच रुद्रं प्रजपति बोधदं पूर्वततो रुद्रपरो भवेत् ८ नमस्कं चमकैश्च वर्जितं प्र
 जपन् वै सुमतिं तं मोनुवाकं यतिभिः सितभस्मधारिभिः शत रुद्रप्रवणोऽथ मुक्तिभाक् स्यात् ९ विषमं प्रजपेत् रुद्रमंत्रं विषशेष भस्मभूषा विषमास्तं त्वं भवौश्य
 धुक्षिता धो प्रभवेदेव समाक्षणे अधिकारे १० श्रीपंचाक्षरमध्यभागविलसच्छ्रीरुद्रस्तुतादरो दारान्मुक्तिमुपेत्य शंकरपदध्यानानुधारादर रुद्राक्षानुलभस्मफा
 लकलिता मुद्रादिविद्रावितत्यापध्वातनिवारणार्ककिरणोभूयात्मुदे मे शिवे ११ नरशिखितकारणं महेशचरणायः शरणं हृदा प्रपद्य प्रणिपत्य च रुद्रमंत्रजापि
 नामरणांतो भविता विमुक्तके रुद्रैकादशनां जपति च भवेत्तं भस्मत्रिपुंड्रं किता रुद्राक्षभरणाः शिवैकशरणाः पूता महापातकैः १२ तैर्नैवोत्तमदिव्यलिंगमगजे सं
 सिच्यतीरेर्वरैः सर्वोर्वीवरदानकाटिजफलं लब्ध्वा समुक्तो भवेत् विमुक्तपापोऽप्यविमुक्तमाश्रयेच्छ्रीरुद्रस्तुतं प्रजपन् धृष्टं युक्तो हि भूते वमहेशपादसंकेतं वभस्मा
 सधरो नरोपि १४ भस्मच्छं नो भवद्वं प्रजपति यतिशरुद्रमंत्रं सतारं पारं न द्वं सागरोदुपमिव प्राप्येत् मुक्तिं स्थिरा दिव्यफालतले त्रिपुंड्रमगजे विभ्रत्स रुद्राक्षभा
 कसंत्यज्यान्मरुदोर्ध्वपुंड्रं मखिलं विद्याविधिं प्राप्नुयात् १५ यदि सितभसितत्रिपुंड्रधारि विमलमनं प्रजपेत् रुद्रस्तुतं शिवपदकमले निविष्टचित्तो भवति भवे
 पि विमुच्यते गृहस्थः १६ वर्णावनीशतमनुं शत रुद्रमंत्रं भस्माक्षयं द्वापदि जपेत् विमुक्तसिद्धये विध्युद्रिस्तोपि नियमाश्रमवर्णधर्मैः रुद्रसंजाप्य परमः स

शिव
२९

कल्लभेत् १७ रुद्रेण विद्रवित सर्वपापसंतापनिद्रादिविवर्जितासः यक्षप्रसादेन च रुद्रजापीदारिद्र्यानां किलशैवमंत्रैः १८ गृहे वा गोष्ठे वा न दित्यवयाष्वत्य
 तलगः क्रमात्पुण्ये वृद्धिलभति च जपेन रूद्रमगजे शिवक्षेत्रेणैव भवति शिवपादाब्जभजने जपे विल्वस्याधो यद्विजपनकृतपत्रभाः १९ यदि सितभसितत्रिपुंड्रफा
 लो मनुगुणमद्रिसुते सु रूद्रजापी यापो यतापसहितोपि विमुक्तसंघः प्रभवति रुद्रगणोत्तमः सधन्यः २० यो भानुसोदरवरोत्तममूलसंस्थो रुद्रार्थवा
 दविधिवोधितमंत्रसारः तस्या विमुक्तसदनं मरणांतकाले प्राप्य संदेशि मदनं न कष्टमिदृष्टुः २१ श्रीविल्वमूलगतिभाकृशत रुद्रमंत्रजापेन यापसहि
 तोपि विमुक्तयापः स एव मेपंकजपादमिष्टनिष्ठानकृच्छ्रां भवसत्तमो द्विजे २२ प्रातश्चीरुद्रमंत्रजपतो भस्मत्रिपुंड्राक्षधृक् सापान्हेपिततोपि संभवकृते
 सायंतने जन्महं एतौ तत्प्रजपन्निशा सुगिरिजिभस्माक्षधृक् मुक्तिभाक् निर्यातो यतिनां श्रुतिशतगतं वै द्विजवरो मुदा रुद्रभस्मस्थितसितवरंगोदुतपहं
 २४ तपुंड्राक्षः फाले धृतसितवराक्षस्रजधरो वरो हारः पारः भवति च विमुक्तैरपरतरः नान्यार्थप्रजपेदघ्नमथ मे श्रीरुद्रमंत्रशिवे कामाद्वा धनलोभतो गि
 रिसुते जच्चा लभेद्यातनां २५ लालाजालनिकाय दुष्कमियतो वक्त्रेण पूयाद्यसकृपूतो गंधयुतंगको हि स भवेत्तद्देवमानशनं पुण्या विमुक्तसदने शतनि
 गमगतं रुद्रजाप्याद्विमुक्तः तत्रैवं पदिलोभतो धनपरः जच्चा लभे भैरवीं २६ दुष्प्रांतां किल यातनां गिरिसुते तद्वै रवस्य कशाघातजातां सोढ्वानहितव्रतस्त
 एमुमेतत्केन शक्या ध्रुवं भूयादुद्रं पिशाचकोत्तरग्रहे जच्चापितत्यातकैः मुक्तो नैव भवेत्तच्चोत्तराणाननयस्य सद्रनिहितो विद्यासुतिष्ठेच्छते २७ त
 स्मान्प्रजपन्ति साधवश्च मंत्रविमुक्तिप्रदं स्वर्गारोण्य सुखप्रदानमगजे मज्ञानदंके वलं मल्लिगासिकनीरैः शतमनुविहितैः स्नापयेत्तरो गिरां वा वं
 ध्यावानियतं सु रूद्रजपकृद्गोमैः प्रमुक्तो भवेत् २८ वंध्या चापि सुवेतपत्रमगजे पुण्यं परं शंभवं मुक्तौ चापि मनुद्दिशति मुनयो मत्याद निष्ठाः सदा
 आपातालनमस्थलांतभुवनब्रह्मांडमाविस्फुरज्योतिस्फाटिकलिंगमेलिविलसत्पुण्यं दुवांतामृतैः अस्तोकांस्तु न मेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकां
 जपन् ध्यायेद्दीप्तिर्तीसद्व्यजुतपदे विप्रोभिषिचं चिच्छिवं २९ श्रीस्कंद उवाच एवमाह महादेवः कैलासे गिरिजाप्रति रुद्राध्यायविधिं कृतं किं भूयः
 श्रोतुमिच्छसि ३० शंभोः पदाभोजसमर्चनेन कुंभोद्भवाद्यामुनयश्च शंभवाः अंभोजजातोपि च पंचरुद्रजपन्ति दंभादिविवर्जिताः ३१ ताराद्येन पदं
 जपेद्यदि मुदा रुद्रदुतोच्चविना नत्वा प्रांजलिरीशानाम कलयन्मुक्तो महापातकैः भस्मोद्धूलितदेह एव हि जपन् श्रीरुद्रमंत्रं द्विजो रुद्राक्षामलदेह एव हि
 भवेन्मुक्तो महापातकैः ३२ इति श्रीशिवरहस्य ईशानाख्य दशमोऽंशे पूर्वोर्ध्वे श्रीरुद्रमोहमानामद्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ श्रीजैगीषव्य उवाच श्रुतं ते

ई.द.पू.

शिवरहस्यः

अ. ३१

२८

रुद्रमहात्म्ये देवदेवसनातनं पंचाक्षरस्य च विधिं उपनिषत्तमे वदधुना १ विधिर्जपे धिकारं च कीदृशस्य ब्रवीहि मे सुब्रह्मण्य नमस्ते स्तुत्वतो वेत्तान चापरः २ सत्त उवाच
इति तस्य वचश्चुत्वा मुनिप्राह शिखिध्वजः महादेवेन यत्प्रोक्तं कैलासे पर्वतां प्रति ३ श्रीस्कंद उवाच जैगीषव्यश्रुणुष्वेवमिति हासन गोत्तमे कैलासे लास्य सदन मे दत्ता
तकरस्य च ४ नानाशिवा लया ल्लासि मणिद्युति विराजिते शतकुंभ महाकुंभ धग धगित दिक्रमं ५ महाविल्वो हविपि न संतान प्रवरे मुने रत्न प्राकार सौ चोद्य चंद्रमौली
श्वरालये ६ पंचयोजन साहस्र चंद्र स्फटिक निर्मिते कक्ष्यागवाक्ष शिखाभिर्देवतासु सुहृद्भे ७ तत्र नत्स्फटिको द्दामसौ धे चंद्रशिखामणिः एकाकारा खंड इदं स्फ
टिकोत्तम मंडपे ८ सहस्रस्तंभ विते ते रत्न सिंहासन स्थितः देव्या सह महादेवः रहस्यं सुंदरासकः तन्मौलि चंद्रकिरणानि र्यस्फटिक संस्त्रवैः अक्षोदैः सरमुत्कृष्ट उत्फुल्ल
कमलोत्पलं ९ स्फटिकोत्तम सोपान तत्तौरमणि मण्डपं पश्चिमाभिमुखं तत्र गभी गारं महेशितुः शनयोजन मानेन स्फटिकोत्पल निर्मितं प्राकार राजद्वय भमणि कुंभ विर
जितं १२ चंद्रमौली श्वरं लिंग स्फटिकं योजनोन्नतं तन्मौलि चंद्रकांतो ह्वा रासारंग शीतलं १३ भुजंग विल्वकुसुमैः अर्चितं लिंग मुनमं सोमार्द्रा पात युक्तायां भूतायां भूतना
यकं १४ स्नात्वा तच्चंद्रसरसि भस्म रुद्राक्ष भूषणः गणास्तत्र समायानि अहं चापि गजाननः १५ वीरभद्रस्तथानंदी विघ्नतंडु क्रूरि मुने चंद्रमौली श्वरं लिंगं द्रष्टुं संपूजितं तदा
१६ तस्यां तिथावेकदा हंगजास्य गौणैः चेतः द्रष्टुं श्रीचंद्रमौली शं वरीवस्या करोगमं १७ नद्धारिवारि नोत्तिष्ठं नंदिकेशेन सादरं अहमेवाब्रुवंत त्रनंदिकेश गणे र्दतः १८
स्कंद उवाच सोमार्द्रा पात युक्तायां भूतायां पतये हिता अस्यां संपूजयामी शं चंद्रमौली श्वरं शिवं १९ तदा तद्वचनं श्रुत्वा नंदिकेशो भ्यभाषत प्रणम्य मां द्वारपालः शंभोरं
तर्तुहा चितः २० नंदिकेश उवाच रहस्यास्ते त्रदेवेशो देव्या स्फटिक मण्डपे नचात्र गमनं शक्यं सर्वेषां नारकांतक २१ चंद्रमौली श्वरं लिंगं द्रष्टुं चेतव्यं गणैः नेतुमर्चि
तुमी शाय विज्ञाप्ताद्या हमा ब्रजे २२ इत्युक्त्वा नंदिकेशो गत्वा नत्वा महेश्वरं स्तुत्वा प्रांजलि रहेत्यं महागमन मीश्वरे २३ नंदिकेश उवाच देवदेव महादेव सर्वेश
शशि शेखर द्रष्टुं श्रीचंद्रमौली शं ननु संपूजितं गणाः २४ स्तोतुं स्तुदादयो द्वारि गजास्याद्याश्च संस्थिताः सोमार्द्रा पात युक्तायां भूतायां गणनायकाः २५ नवपादं व
ज्रं हृद्रुमिच्छति शंकर आज्ञापय महादेव द्रष्टुं लिंग तव प्रभो २६ इति तद्दिशमाकर्ण्य महादेवो महेश्वरः उवाच तं महादेवो नंदिकेशं परस्मिन् ईश्वरो वाच प्रवे
श्य तं गणश्रेष्ठाः स्कंद विघ्नेश्वरादयः पूजयंतु सपर्याभिः लिंगं मे गणपते नमः २८ चंद्रमौली श्वरं ह्येतत्सु रादर्श गणोत्तमाः पश्यंतु गणाः सर्वपूजयंतु सपर्याया २९ इत्य
क्तो नंदिकेशो यतदा स्मान् प्रवेशयन् गत्वा गणा वयं सर्वे तत्र नत्वा महेश्वरं ३० देवीं च नत्वा गत्वा यं सानं र्गह गतं विभोः गजास्य श्वाप्य हं विप्र भस्म रुद्राक्ष भूषणाः ३१
गत्वा श्रीचंद्रमौली शं पूजयंतो व्यवस्थिताः गच्छेः पंचामृताद्यैः शशिनिभ सुघटेः दिव्यपादिरचंद्रशरैश्च सुगंधैर्यक्षक र्द्धमैः विल्वं च पकमदार नवनीलोत्पलां कुजेः धूपै

शिवं
२८

दीपैश्चनेवेद्यैः स्तवैश्चकरताडणैः ३३ नीराजनेर्वाजनेश्चचामरकृत्रदापनैः प्रदक्षिणानमस्कारैः शतरुद्रीयसंस्तवैः ३४ रुद्राणीगणवेणूनांसंगैर्नृत्तदर्शनैः मृदंग
 मुरजाढक्काशखट्वदुभिवादणैः ३५ एवंचतुर्षयामेषुभूतायामर्चशंकरं गिरिजेनदिभृङ्गाद्याः वयंतत्रमहेश्वरं ३६ यामिनीरमणोत्तंसं कामिनीशेभिर्तांगकं सल्लाप्या
 मेनिरेथसल्लाप्यंगणपुंगवाः ३७ चंद्रमौलीश्वरलिंगेगणैः पूजाकृतंहरः वीरसुसिंहासनवरेदेव्यातिष्ठत्सहर्षितः ३८ वयंस्तवामदेवेशचंद्रमौलीश्वरं तदा तत्स्तुतिंश्रुणु
 वक्ष्यामिसमाहितमनामुने ३९ गणाऊतुः यस्मिजगत्सर्वमिदंविभानियश्चाप्यनन्यः सकलप्रपंचात् तिलेषुनेलोपममास्थितंत्वांश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ३९
 अणोरणीयात्महतोमहीयानात्मागुहायनिहिनोस्यजंतोः त्वांसर्वभूतस्थितमात्मस्वरूपंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४१ यः सर्वसाक्षीतमसः परस्तांतविभानिसर्वकिल
 यस्यभासा त्वमागमांतैरपिदुर्निरूपंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४२ उमानविज्ञायशिवंकदाचिदुःखस्यनान्तं समुपैतिधीरः त्वांसच्चिदानंदमयंप्रशान्तंश्रीचंद्रमौलीश्व
 रमाश्रयामः ४३ अजंपराणंपुरुषंमहान्तंअनश्वरंवाङ्मनसोतिदूरं ज्ञानात्मनाहृद्यवभासमानंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४४ अजंपराणं ४४ वदंत्यमीयत्यद
 मेववेदाज्ञातेतुयस्मिन्सकलंविबुद्धं त्वंप्रत्यगात्मानमचित्प्रशक्तिंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४५ येनिर्विकल्पेनसमाधिनेवतपस्विनः चेतसिबीतरागाः ध्यायंति
 तेजोमयमद्भुतंत्वांश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४६ त्रिलोचनंचंद्रकलावतंसंगंगातरंगोल्लसदुज्ज्वलांगं स्मेरस्यमिष्टप्रदमष्टमूर्तिंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः
 ४७ अपारसच्चित्सुखवारिराशिमतदिमध्यातमनंतरूपं त्रिलोचनंनौलगलंप्रशान्तंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४८ कैलासशैलेंद्रशिखरस्तटेपुनर्गेंद्रपुत्र्यासहसं वसं
 तं विभूतिरुद्रासविभूषितांगंश्रीचंद्रमौलीश्वरमाश्रयामः ४९ श्रीस्कंदउवाच इत्यंगणानंदवचोनुवीचौमाध्वौ झरीभारतरेरुहर्षीः हरस्तदाज्ञांगिरिराजपुत्रीधन्यास
 वित्रांजगतांमहेशः ५० तदंतरेसाप्रणतामहेशपादांनुजंस्वाजीलपद्मकोशैः अभ्यर्चयत्साप्रणतायनत्वामश्वरहेसानुनयाद्वभाण ५१ इतिश्रीशिवरहस्येइशा
 नारमेदशमंशेषुर्वर्द्धंचंद्रमौलीश्वरस्तुतोत्रयस्त्रिशोऽध्यायः ३३ श्रीदेवुवाच देवदेवमहादेवकरुणावरुणालय शरणांतेप्रपन्नाहंकारांशरणां सतां १
 यथाविधानंमेज्जृहिमहागोप्यमपिप्रभो यदिनेकरुणाचित्तेमपिशंभोरुणस्थितेत् २ विस्तारतस्यमेत्रस्यप्रभावंकथयाधुना नानिसंग्रहविस्तारनिस्तारयकृपाकरः ३
 श्रीस्कंदउवाच इत्यंगिरिजयाष्टसुःतुष्टस्तां प्राहशंकरः अंभोरुहाक्षीमंवांतां अभिवीक्ष्यहसन्हरः ४ श्रीदेवउवाच पंचाक्षरस्यमाहात्म्यकल्पकोटिशतैरपि
 नशकंविस्तारदत्तं तस्मात्संक्षेपतः शृणु ५ वेदेशिवागमेचायंउभयत्रषडक्षरः मंत्रस्थितः सदामुख्योलोकेपंचाक्षरस्मृतः ६ सर्वमंत्राधिकश्चायं ओंकाराद्याष
 डक्षरः सर्वेषांशिवभक्तानांअशेषार्थप्रसाधकः ७ तद्वत्पाक्षरमर्थाद्यंवेदसारंविमुक्तिदं आज्ञासिद्धमसंदिग्धंवाक्यमेतच्छिवात्मकं ८ नानासिद्धिपुतंदिअंलोक

चिंतानुरंजनं सुनिश्चितार्थगंभीरं वाक्यं तत्पारमेश्वरं ९ मंत्रं सुखमुखोच्चार्य अशेषार्थं प्रसिद्धये प्राहोन्नमः शिवायेति सर्वज्ञः सर्वदेहिनां १० तद्वीजं सर्वविद्या
नामंत्रमाद्यं षडक्षरं अतिसूक्ष्ममहार्थं च ज्ञेयं तद्वद्वीजवत् ११ देवगुणत्रयातीतः सर्वज्ञः सर्वकृत्प्रभुः ओमित्येकाक्षरे मंत्रे स्थितः सर्वगतः शिवः १२ ईशानाद्या
निसूक्ष्माणि ब्रह्माण्येकाक्षरणि च मंत्रोन्नमः शिवायेति सुस्थितानि यथाक्रमं १३ मंत्रेषु षडक्षरे सूक्ष्मः पंचब्रह्मतनुः शिवः वाच्यवाचकभावेन स्थितः साक्षात्
स्वभावतः वाच्यः शिवः प्रमेयात्मा मंत्रस्तद्वाचकस्मृतः वाच्यवाचकभावो यमनादिः सुस्थितस्तयोः १५ यथानादिप्रवृत्तौ पंचोदरः संसारसागरः शिवोऽपि हितथा
नदिः संसारान्मोचकः स्थितः आधीनां भेषजं यद्वत्प्रतिपक्षस्वभावतः तद्वत्संसारदोषाणां प्रतिपक्षस्थितः शिवः १७ असत्यस्मिन् जगतां येन मोभूतमिदं भवेत्
आदित्येन यथाहीनं निरालोकमिदं जगत् अभावादीश्वरस्येयं जगत्सृष्टिः कथं भवेत् १८ अचेतनत्वात्प्रकृतेरज्ञतादीश्वरस्य च प्रधानपरमाण्वादियावत्किं
चिदचेतनं १९ मन्त्रत्कर्तृत्वं यद्वद्वृद्धिं मत्कारणं विना धर्माधर्मोपदेशश्च बंधमोक्षविचारणां २० न सर्वज्ञं विना पुंसां आदिसर्गप्रसिध्मि वैद्यं विना निग्नं
दाः क्लिश्यं ते रोगिणो यथा २१ शिवं विना निरानंदं हृदि श्रुते हि जगत्तथा तस्मादनादिः सर्वज्ञः परिपूर्णः सदा शिवः अस्ति नाथः परित्राता पुंसां संसारसागरात्
आदिमध्यांतनिर्मुक्तः स्वभावविमलः प्रभुः २३ सर्वज्ञः परिपूर्णश्च शिवो ज्ञेयः शिवागमे तस्याभिधानमंत्रोयं अभिधेयस्ततस्मृतः २४ अभिधानाभिधेयत्वा
न्मंत्रार्थः परमः शिवः एतावद्विशिवज्ञानं एतावद्विपरंपरं २५ तदोन्नमः शिवायेति शिववाक्यं षडक्षरं विधिवाक्यमिदं शैवं नार्थवादः शिवात्मकं २६ यः सर्वज्ञः
सुसंपूर्णः स्वभावविमलः शिवः लोकानुग्रहकर्त्ता यः समुषार्थः कथं भवेत् २७ यद्यथावस्थितो बलुगुणदोषैस्वभावतः यावत्फलं च यत्पुण्यं सर्वज्ञस्तथा
वदेत् २८ रागाज्ञानादिभिर्दोषैः ग्रस्तत्वाद्वृत्तं वेदेत् ते चेष्ट्यरेन विद्यंते ब्रूयात्सकथमन्यथा २९ अज्ञानाशेषदोषेण सर्वज्ञेन शिवेन यत् प्रणीतममलं
वाक्यं तत्प्रमाणं न संशयः ३० तस्मादीश्वरवाक्यानि प्रहृत्यानि विपश्चिता यथार्थं पुण्यपापेषु तद्वद्विज्ञेयं ३१ स्वर्गोपवर्गसिद्ध्यर्थं भाषितं यत्सु
शोभनं वाक्यं मुनिवरैः शतैः तद्विज्ञेयं सुभाषितं ३२ रागद्वेषात्मकं क्रोधकायप्रवृत्त्यानुसारितं वाक्यं निरयत्तु त्वात्तद्दुर्भाषितमुच्यते ३३ संस्कृतेना
पि किं तेन मूढनाललितेन वा अविद्यावाशगवाक्येन संसारक्लेशहेतुना ३४ यच्छ्रुत्वा जायते श्रद्धारागादीनां च संशयः विरूपमपि तद्वाक्यं विज्ञे
यमतिशोभनं ३५ बहुत्वेनापि मंत्राणां सर्वज्ञेन शिवेन यत् प्रणीतममलं मंत्रेण तेन सदृशं क्वचित् ३६ सप्तकोटिमहामंत्रैरुपमंत्रैरनेकधा मंत्रैः
दृष्टो भिन्नः सूत्रवृत्त्यात्मना यथा ३७ शिवज्ञानानि यावति विद्यास्थानानि यानि च षडक्षरस्य मंत्रस्य तानि भाष्यं समासतः ३८ किंतु स बहुभिर्मंत्रैः

शास्त्रेर्वावहविस्तरेः यस्यां नमः शिवायेति मंत्रो यं हृदिसुस्थिरः ३९ तेनाधीनं श्रुतं तेन तेन तेन सर्वमनुष्ठितं येन नमः शिवायेति मंत्राभ्यां सुस्थिरकृतः ४० नम
 स्कारादिसंयुक्तः शिवाय तपस्वरज्यं जिह्वेयवर्तते यस्य सफलं तस्य जीवितं ४१ अंत्यजो वाधमो वापि मूर्खो वा पंडितो वा पंचाक्षरजपेन ह्येव मुच्यते पापबंध
 नात् ४२ इत्युक्तं परमेशेन देव्याष्टश्लोका हिताये सर्वमस्मानां तिष्ठजानां विशेषतः ४३ गौरी उवाच कलौ कलुषिते काले दुर्नये दुर्नतिक्रमे अपुण्यं
 मसाकं ने लोकधर्मपराङ्मुखे ४४ शौणवर्णाश्च माचारे स करे समुपस्थिते सर्वाधिकारे संदिग्धे निश्चिने वा विपर्यये ४५ सद्यप्येदेशे पिहिते गुरुशिष्यक्रमेणे
 केनोपायेन मुच्यते भक्तास्त्वमहेश्वर ४६ शिव उवाच आश्रित्य परमाविद्यां हृद्यां पंचाक्षरीमम भक्त्या च भवितात्मानो मुच्यते कैलिजानराः ४७ मनोवाक्का
 यजेदौघैः वक्तुं स्मर्तुं मगोचरैः दूषितानां कृतघ्नानां निर्दयानां खलात्मनां ४८ लुब्धानां वक्रमनसां अपिमग्नवणात्मनां समपंचाक्षरीविद्यां संसारभयतारि
 णी ४९ मय्येव मसक्तदेवी प्रतिज्ञातं धरत ले पतितो वापि मुच्येत मद्भक्तो विद्यया नया ५० विद्यां हृद्यां मविद्यां विजहति धिगता गद्यपद्याक्षरं तां उस्त्विद्यैता
 मविद्यां हृदि कटिलतमौ रोगवैद्यां जपेद्यः मुक्तिः प्राप्येव सद्यः शतगुणफलदां पण्यं शद्यप्रसादात् दुर्भिक्षं त्वद्यमाद्यजन्ममरणं सद्यैव भेद्यं भवेत् ५१ इति
 श्रीशिवरहस्येर्दशानां खेदशमं शेषं चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ३४ गौर्युवाच पुनः पंचाक्षरस्यास्पृश्यामहिमानं महेश्वर अधिकारिविभेदेन परश्वर्तुः फलवद् १
 ईश्वर उवाच षडक्षरं प्रवक्ष्यामि समासेन गिरिं द्रुजे सद्यः संसारदुःखानि विनश्यन्ति जपात्किंच २ ऋषिर्ब्रह्मास्पृश्यामहिमानं महेश्वर अधिकारिविभेदेन परश्वर्तुः फलवद् ३
 साक्षात् अहमेव महेश्वरः ३ शक्तिर्महेश्वरी त्वंच भुवने शाक्षरी भवेः बीजं मायात्मकं प्रोक्तं रुद्रः संकल्पविग्रहः ४ सोऽहं तन्मय एवं स्यात् मंत्रमध्यस्थितः सदा
 अंगुष्ठादिकनिष्ठा त्विन्मसेदक्षरक्रमात् ५ मस्तके च ललाटे च हृदि नाभौ पदद्वये पुनः पंचाक्षरं ऐव नमस्ते त्वस्य तनुं परं ६ प्रणवे प्रथमं विद्यात् द्वितीयं तु नका
 रकं मकारं तत्परं देवि शिकारं तु ततः परं ७ वकारं पंचमं विद्याद्यकारं षष्ठमुच्यते एवं षडक्षरं देवि श्रोतुं पदमध्यगं ८ स्त्रीशब्दाणां नमो तोयं प्रभवेत् मनुः
 शिवे ब्रह्मक्षत्रविशमेषजपेन क्रमतो मनुः ९ ब्रह्मचारिग्रहस्थानां वर्णिनां वनवासिनां सन्यासिनां सप्रणवमाद्यं तेषु विधीयते १० न केवलं गृहस्थानां
 त्वद्बीजेन युतो मनुः धनधान्यसमृद्धिश्च पुत्रपौत्रादिसंपदः ११ त्वद्बीजेन युतो दद्यात् गृहीणां जापिनां मनुः वर्णीजपेत्सहस्रं हि गृहस्थः त्रिसहस्रकं १२ व
 नवासी सहस्राणां दशकं प्रजपेद्दिने सन्यासी पंचसाहस्रं प्रणवाद्यं जपेत्तनुं १३ नगायत्र्याधिकं जाप्यमेतत्पंचाक्षरं मनुः स्त्रीभिः श्रूद्रैश्च नियतं शतमष्टौ
 चरं जपेत् १४ यथा ब्राह्मण जाप्यं स्यात् तथा विद्वद्भिरपि मंत्रेणानेन मङ्गिगे केवलेन च सेचयेत् १५ स एव पूजको मानो मम देवि प्रसादभाक् अनुद्ध

लितदेहेननजप्पोयंमनुःशिवे १६ त्रिपुंड्रोभूतफालेननजप्पोयंमनुःशिवे असुद्राक्षधरेणापिनजप्पोयंमनुःशिवे १७ ऊर्ध्वपुंड्रधरेणापिनजप्पोयंमनुःशिवे नाम्
 देवार्चनायोग्योमनुरेखगिरिंद्रजे १८ नदीतीरेगृहेगोष्ठेवनेचापिशिवालये विल्वमूलेविशेषेणपरश्वर्यादिमिहिदः १९ मृगव्याघ्राजिनेचैलेजाप्यासीतकुशेनरे नभूमौत
 चपाषाणेनकोष्ठेजाप्यमाचरेत् २० मंत्रः सागःसमारब्धातो जपासनविधिक्रमेः देशकालविशेषोत्रकथनेगिरिजैधुना २१ अष्टम्याचचतुर्दश्यापर्वण्योरुभयोरपि ग्रह
 होमोमस्तूर्योस्त्येविषुवायनयोरपि २२ सोमवारप्रदोषेचसायंप्रातः पराणहयोः नित्यादप्यधिकंकुर्वातजपंपंचाक्षरस्यच २३ फलंशतगुणंनत्रप्रोक्तमौशेनयाधुना मनोर
 र्थतथामेघनमोयुक्तोविशेषतः २४ अहंवाच्योमहादेवः तस्यार्थोयंसनातनः आनांगन्यासभेदाश्ववहवोस्यमनोःशिवे २५ निगमागमभेदेनवदंतिमुनयोद्रिजे मंत्रार्थः
 कथितः कृत्स्नपरश्वर्याश्रुणुष्वमे २६ आचार्यमुखेनोमंत्रंजपेत्सर्वसमाहितः यथाशक्तिधनंनस्मैप्रदत्वातदनुज्ञया २७ स्थानंत्रिषवणंकृत्वाभस्मनाशाकभोजनःफल
 मूलाशनोवापिहविष्याशीयथावलं २८ पर्वताग्रनदीतीरेसागरंतेशिवालये वनेवानिर्भयेषुद्वेष्ट्राद्भुतोदङ्गुखःशुचिः विल्वमूलेगृहेगोष्ठेभस्मकृत्नासनोभवेत् प्राणायाम
 त्रयंकृत्वाछंदर्षिजोसदैववित ३० शक्तिंवीजं देवतांचमंत्रांगेषुनथामनुं करुणासंयनः कृत्वातथांगन्यासमेवच ३१ पंचांगमपिविन्यस्यगुरुंमामभिवीक्ष्यच लिंगेवास्थि
 लेदेविसोमस्तूर्यग्निमंडले ३२ विद्युल्लेखेवकल्पाणंज्वलंतंविश्वरूपिणं शिवंध्यात्वाजपेन्मंत्रंलक्षाणांपंचकंशिवे ३३ प्रणवाद्यनमोतचाद्रिजेजपमाचरेत् वंदेहरंवरदशू
 लकपालहस्तंसाभीतिमद्रिसुतयोज्वलदेहकांतिं वामोरुषीठगतयानिजवामहस्तन्यस्तारुणोत्पलमुजापरिराद्धदेहं ३४ शांतपद्मासनस्थशशिधरमकुण्डंपंचव
 क्रंत्रिनेत्रनागांयाशंचघंयंप्रलयहतवहंसांक्रशं वामभागे नानालंकारदीप्तस्फटिकमपिनिर्भंदसभागेवहंतंमूलवज्रचखड्गपरशुमभयदंपवितीशंनमामि ३५ मंग
 लायतनंदेवंयवानमतिमुंदरं ध्यायेत्कल्पतरुमूलेसुखासीनंसहोमया ३६ एवंध्यायेज्जपेन्मंत्रंपंचाक्षरमंतद्रितः तर्पयेन्नक्षत्रमेकंतुजुहुया ह्रस्वमेवहिआज्येनपयसा
 वापिपलाशकुसुमेनचा ततस्मिन्ध्यातिमंत्रोत्पत्तिमुक्तिफलप्रदः ३७ तैलेनचाभिचारेषुअर्कीणांसमिधोहनेत वशेकौसुंभकुसुमेः विल्वपत्रैर्धनाप्तये ३८ ज
 रोगादिशान्त्यर्थंअश्वत्थसमिधोहनेत विद्वेषणमारोचवैभीतककरंजकौ ४० उच्चारणेचशत्रूणांअपामार्गेर्हनेनदा प्रत्येकमष्टसाहसंजुहुयाज्जातवेदसि ४१
 निर्वतैलैश्चदेरंडैः जुहुयादाभिचारके नित्यादप्यधिकंजप्यजपेन्मंत्रंस्वसिद्धये ४२ नित्यंद्वादशसाहसंजपेद्भक्त्यासमाहितः सम्यक्ज्ञानसमासाद्यमयिलौनोभ
 विष्यति ४३ लक्षपंचाशतंजप्त्वावृत्रारेः पदमाधुयात् षष्ठिलक्षजपेनैवलभतेब्रह्मणः पदं ४४ अशीतिलक्षजप्त्वातुनरेविष्णुत्वमाप्नुयात् लक्षाणांनुशतंज
 प्त्वासाक्षाद्ब्रह्ममाप्नुयात् ४५ लक्षंजप्त्वातथायुष्यद्विलक्षजपतः सुतान् निष्कामोलक्षदशकंजप्त्वाप्येताविमुक्तकं ४६ विनियोगसमाख्यातः तज्जपेत्

लक्षणं शृणु विधिनोक्तेन मार्गेण मंत्राभ्यासो जपः स्मृतः ४७ जपस्तु त्रिविधः प्रोक्तो वाचिको पांशुमानसः वाचिको पांशुरुच्चैश्च द्विविधः परिकीर्तितः
मानसो मननध्यानभेदद्वैविध्यमास्थितः उच्चैर्जपादुपांशुश्च सहस्रगुणमुच्यते ४९ मानसाच्च तथा ध्यानमनंतगुणमुच्यते उमासहायं मोदन् नोलग्रीवं त्रिलो
चनं ५० ध्यात्वा जपेत्तथा मंत्रं स चानंतफलः स्मृतः अथवा प्राकृतं भावं स्वीयमृत्स्वज्यदेहकं ५१ शिवो ह मिति संचित्य साधयेद्दिदमुत्तमं उच्चैर्जपस्तु सर्वे
पापयोक्तफलदानृणां ५२ नीचैः श्रुतो न चेत्सोपि च्युतश्चेन्निष्फलो भवेत् ऋषिच्छंदो देवतं च ध्यायन्मंत्रं जपेत्सुधीः ५३ दीपस्तभनरक्षाया कृपायाम
भस्य संतम न जपेत् विशुद्धात्मा शूद्रस्तेन कृतं स संनिधौ ५४ एषो सैव विधिः प्रोक्तः षडक्षरजपस्य हि उत्पत्तिमस्य मंत्रस्य पुनरन्यनिबोधमे ५५ ईश्वर
उवाच सुगमं निगमांतगोचरं त्वगमागातकरंगमोक्तसारं नगमौलिसुतेन गाधिवासप्रियमेतज्जपतां न चाधसंगः ५६ इति श्रीशिवरहस्ये ईशाना
ख्ये दशमांशे पूर्वार्धे शिवगौरिसंवादे पंचत्रिंशोऽध्यायः ३५ श्रीसुंदर उवाच शिवेनोक्तं समासेन देवैर्देवेन कीर्तितं शृणुष्व मुनिभिः सार्धं गणैः सुर
गणैः सह १ पुराकल्पांतरेशंभुः स्वयुपायमचितयन् पंचाननः स्वयं जातः मायास्वीकृतविग्रहः २ तेजो रशिश्वप्रकाशो स्वभासाभासपजगत वदनो निम
हेशस्य प्रादुरासन् संमततः ३ प्राक्प्रत्यक्षदक्षिणो दीचैर्जर्ध्वैर्गणैश्च पंचभिः त्र्यंशाणि सोमधामोद्यच्छेकराणि संमततः तत्सूर्यमुखं सौम्यं शुद्धं विवसमप्रभं
वालेंदुमुकुरं त्र्यंशं सुस्मितं करुणाधिकं ५ विराट्मततः प्रादुरभूत् न कारत्मा प्रजापतिः भूरभूच्चततो विप्रप्रतिष्ठाशश्चतीततः ६ सायभगवान्ब्रह्मलोक
सर्गे पितामहः अघोरं दक्षिणं वक्त्रं प्रादुरासीन्महेशितुः ७ दंष्ट्राकरालभुक् दंष्ट्रानिरिलासो ज्वलत्प्रभं इंद्रनीलसमाकरं त्र्यंशं वालेंदुभूषणं ८ स्वराडारख्यन
तो रुद्रः शूलहस्तो विनिर्गतः मकारवाचो भगवान्ज्योतिषामयनस्तदा ९ सद्योजातमुखं शंभोः शरदंभोदसच्छविः दीपत्रिनयनं सोमधामसामिश्रं सुने १०
संस्त्राडारख्यस्ततो विष्णुः शिकाराडुद्वभूवह आपस्तस्मात्समुद्भूताः लोकसर्गे परा मुने ११ वामदेवमुखं शंभोः प्रादुर्भूतं तदावशात् पद्मरागसमप्रख्यं वालेंदु
तशेखरं १२ त्र्यंशं प्रसन्नवदनं चकार रत्नादपीश्वरः वायुः प्राणशरीरात्मा जपतां संवभूवह १३ ईशानाख्यमुखं शंभोः पर्वशर्वरीनाथवत् त्रिलोचनं चंद्रभू
मुदभूत्वादिदेवतं १४ सदाशिवो यकारश्च प्रादुर्भूतो महेश्वरात् पंचब्रह्ममयाकारामूर्तयो मीमहेशितुः १५ तुरीयाच्चतुर्थोकारः प्रादुर्भूतो र्थवाचकः पंचना
दाख्यरूपा ते शिववक्त्रा द्विनिर्गताः १६ जंगतामुपकारय ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः सदाशिवश्चेश्वरश्च पंचब्रह्माण इत्यपि १७ सृष्टिस्थितौ संहारतिरोधाना
नुदर्शकाः पंचाक्षरोद्भवश्चेत्युदभूद्भवतो मुने १८ मुखो दिक्क्रमतो पूर्वशंभोरंभोजसंभवः नियुक्तः सृष्टिकरणोपालने चान्वजेक्षणः १९ रुद्रः संहारो
युक्तः नियुक्तः शूलपाणिना तिरोधानस्य जगतो ईश्वरो विनियोजितः २० सदाशिवो नुग्रहो जगतो स विनियोजितः महादेवेन विप्रैर्ब्रह्मादिक्रमव

39

शिवे.
३१

भक्त्या पंचाक्षरेणैव यस्तु मांसकृदन्वयेत् सौपिगच्छेत्तमध्यान्तमंत्रकस्यैवोत्तरात् ६ तस्मात्तपांसियज्ञाश्च त्रतानि नियमायमाः पंचाक्षरचर्चनस्यैते कोह्यशेना
 पि नोसमाः ७ वद्धो वाप्यथमुक्तो वापिशेः पंचाक्षरेण यः पूजयन्मां विमुच्येत सर्वपापैर्न संशयः अशुद्धो वा विशुद्धो वा सक्तस्य चाक्षरेण यः पूजयन् पंडितो मूढो
 मुच्येत पतितोऽपि वा ८ षडक्षरेण वा देवितया पंचाक्षरेण वा स ब्रह्मांगेन मां भक्त्या पूजयेद्यदि मुच्यते १० पतितो पतितो वापि मंत्रेणानेन पूजयेत् समभक्तो जित
 क्रोधो भस्मरुद्राक्षधृक्कृद्भिजः ११ नान्यपुंड्रधरेणायं न जप्त्वा मनुराडयं अश्रोतमूर्ध्वपुंड्रं हि मंत्रो यं श्रुतिमध्वगः १२ श्रोतपुंड्रं सदा भस्मत्पुंड्रं हूलनात्मनः १३
 द्वाक्षधारां पुंड्रं शिवलिंगमिदं ह्यं १३ नत्वा जपे वैदिकैर्नित्यं तस्माद्भुत्वा जपेन्मनुं गुरुवक्त्रादिमं लब्ध्वा श्रीमत्पंचाक्षरं सम १४ द्विजो जमां क्त्वा भवाच्च जपनीयो यथा
 तासृक् उपनीतो तथापि त्रादजः पंचाक्षरेण यदि १५ गायत्र्या सह एवायं जपेन्मंत्रमर्तद्वितः वर्णी वेदाभ्यासनाथं शतमष्टौ चरं जपेत् १६ गृहस्थः पंचसाहस्रं जपे
 ह्यायं हि मासदा वन्यः सत्यासधर्मस्थः सत्यासंप्रणवेन हि १७ दशह्वा दशसाहस्रं जपंतस्थो यथा वलं स्त्रियः शूद्रासंकराश्च न मां तेन जपक्रमे १८ चेदिताः
 तां त्रिकाणां तु तंत्रोक्तेनैव वर्त्मना वैदिकानां मयं मंत्रो धर्मश्चायं मयोदितः १९ ब्राह्मणस्त्रियविशां एष जापविधिक्रमः तत्त्वामंत्रं गुरोर्वक्त्रां न्मेत्यादि
 गुणसंयुतः २० भस्मत्रिपुंड्रं वा तांगः मरुत्या न निहिता शुभः ब्रह्मचर्यरतो भक्त्या मत्सायुज्यमवाप्नुयात् २१ किमतो बहुनोक्तेन भक्ताः सर्वैर्धिकांशः
 मम पंचाक्षरे मंत्रे तस्माच्छ्रेष्ठतरो हि सः २२ पंचाक्षरप्रभावेन लोकादेव महर्षयः तिष्ठन्ति शश्वत्ताधर्मा देवाः सर्वमिदं नतं २३ प्रत्येसमनुप्राप्तेनैव
 स्थावरजंगमे सर्वं प्रकृतिमापन्नः त्वजः प्रकृतकार्यभूत् २४ एकोहं संस्थितो देवि न द्वितीयोऽस्ति कुत्रचित् तदा वेदाश्च शास्त्राणि मंत्राः पंचाक्षरे स्थि
 ताः २५ तेनाशेनैव संप्राप्तमच्छत्तया ह्यनुपालिताः ततः सृष्टिरभून्मत्तः प्रकृत्यात्मविभेदतः २६ गुणमूर्त्यात्मनां चैव ततो वांतरसंहतिः तदानारा
 यणो मत्तः समुत्पन्नो महेश्वरि २७ मत्त एव समुत्पन्नो पंचवक्त्रः प्रजापतिः सिरस्यमाणो लोकांस्त्रीं न शक्तो ह्यसहायवान् २८ मुनीन्द्रशससर्जोदो
 मानसानमितौजसः तेषां सृष्टिविबुध्यर्थं मां प्रोवाच पितामहः २९ प्रणम्य संस्तु वन्मत्पाकृतां जलिरुमेतदा ब्रह्मोवाच न मस्तदेवेश त्रिपुरहर
 सोमत्रिनयनप्रभो शंभो विश्वाधिकहृत्प्रभो ग्रामितगुण विभो वंधो बंधहर हर शशिद्योतितशिरः प्रसादमेश श्वत्करुकरुभवान् मेघशरणं ३० म
 तु त्राणां महादेव सर्जने देहि विक्रमं इत्येव प्रार्थितस्तनपंचवक्त्रधरो ह्यहं ३१ पंचाक्षराणि क्रमशः प्रोक्तवान्यद्यमीनये स पंचवेदनस्तानि गणान्
 लोकपितामहः ३२ वाचवाचकभावेन ज्ञातवान् मां महेश्वरं ज्ञातप्रयोगे विधिवत्सिद्धं मंत्रः प्रजापतिः ३३ पुत्रेभ्यः प्रददौ मंत्रं मंत्रार्थं च प्रजापतिः
 तेलव्यामंत्रं तत्तत्साक्षात् लोकपितामहात् ३४ मया ज्ञातेन मार्गणमदराधनकोशिनः मेरोस्तु शिखरे देवि मुंजवान् नाम पर्वतः मत्प्रियः सततं

श्रीमान्मन्मन्त्रोपरिस्थितः तस्याभाशेनपस्तीजंलोकसृष्टिसमुत्सुकाः ३६ दिव्यं वर्षसहस्रंनुवायुभक्षाः समाचरन् तेषांभक्तिमहं दृष्ट्वा सद्यः प्रत्यसता
 मियात् ३७ मां दृष्ट्वा नुसुवः सर्वे प्रणम्येवंतपोरताः मुनय ऊचुः ओमित्येकाशरेसिप्रकृतिविरहितो ओमितौदं च सर्वं त्वत्तोभिन्नेन चैतच्छिवतव महिमां वक्ति
 वेदः सदैवो ईशानस्त्वसर्वविद्याधिनायो उद्गीथत्वं वाचकं ते तथैवो मातामानं मां चकार आत्मा तसिद्धिः शब्दादीनां मूलमोशः त्वमेवो ३८ नमस्ते रुद्रस्त्वश्रुतिगत
 नमो नैकवचसां भवानंतो नाथो नतिकरणानां विधननुः न हित्व नोभिन्ने जगदपि च नाने वहि मृषा नमः शेषी देवः न हि शिवविवादः श्रुतिवत्तात् ३९
 महानात्मा मायाविरहितशरीरो मनुगतो महेशो मन्त्रार्थः त्वमसि मतिदानां मनसि गः मनस्वी मध्यस्थो मरणाजननाद्यंतरहितो मधुमेतामाता भवसि हसन्वर्चित
 पदः ४० शिवः शिष्टो निष्ठो भवसि शिपिविष्टः शिवतरः शिनी वाल्यः स्वल्पः शशिधर शिरसासूक्तमहिमा शिखानेत्रोयं त्रोभवसि शितिकंठः त्वमसि दृक्शक्ताव
 तौहर्ता त्वमसि भवहर्ता सिजगता ४१ वाही कृतोक्ष भगवन् हरवामदेव वाताशनादिपरिभूषितदिक्काय वास्तवास्तुपमहेश्वरवामनेत्राल्लक्षार्धकाय भगवन् नव
 वारणारे ४२ यतो जातं विश्वं यमयति तथो ते च यद्वृत्ते न हि स्वस्थं यस्मान्न भवति तथानन्यमतिकं यमात्मानं सर्वं न हि खलु विजानंति तमसः परंपारं यत्तत् भवसि
 यत्ततामेव नियतं ४३ श्री ईश्वर उवाच पंचाक्षरार्थस्तवे मत्तदेवं पदं तिये वाध्यवसंतमां शिवे त एव धन्या जगती तलेस्मिन्नेषां हि मुक्तिः कुर्या भवेत् ४४ वेदसो
 रमहाणो बोध्यतमहा रुद्रो मीनामा बलीमभ्यभाजितदिग्दहद्यसुमहापंचाक्षरे विद्यया राजत्येव सुधाकाशे च यवन्विप्रानरो वासुरो घोरो वाप्यसुरो थवागिरि
 सुते मुक्तो भवेत्पातकैः ४५ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमांशे पूर्वादे पंचाक्षरमहिमा वर्णनं नाम सप्तत्रिंशोऽध्यायः ३७ श्री ईश्वर उवाच पंचाक्ष
 रमृषिच्छंदबीजशक्तिचंदैवत्तं न्यासं षडंगं दिवं धं विनियोगमशेषतः १ प्रोक्तवानहमार्थाणां जगतः सृष्टिसिद्धये ततस्तन्मन्त्रमाहात्म्यादृष्यस्तपसे स्थिताः
 २ सृष्टिवित्तं ते सम्यक् स देवा सुरमानुषा अस्याः परमब्रह्माद्याः स्वरूपमधुनो ज्यते ३ आदौ नमः प्रयोक्तव्यं शिवाये निततः परं सैवापंचाक्षरे विद्या सर्वश्रुति
 शिरोगताः ४ शब्दजातस्य सर्वस्य बीजभूता समासतः प्रथमं मन्त्रुखोद्गीर्णा साममेवात्मवाचिका ५ तदा चामीकरप्रख्यापिनोन्नतपयोधरा चतुर्भुजा नि
 नयनाब्जालेंदुकृतशेखरा ६ पद्मोत्पलधरा सौम्या वरादाभयपाणिका सर्वलक्षणसंपन्ना सर्वाभरणाभूषिता ७ सितपद्मासनासीनानीलकंचितसूध
 जा अस्याः पंचविधावर्णाः प्रस्फुरद्दशमंडलाः ८ पीतकृष्णस्तथाधुमः श्वेताभोरक्त एव च पृथक् प्रयोज्या एवैते विदनादविभूषिता ९ अर्द्धचंद्राकृतिर्विदुः
 नादो दीप्तशिखाकृतिः बीजं द्वितीयं बीजेषु मंत्रस्यास्पवरानने १० दीर्घसुरेयं पूर्वस्य पंचमं शक्तिमादिशेत् वामदेवो नाम ऋषिः पंक्तिच्छंद उदाहृतं ११ देव
 ता शिव एवाहं मंत्रस्यास्पवरानने गौतमो त्रिवरारो हे विद्यामित्रस्तथागिराः १२ भारद्वाजश्च वर्णानां क्रमशो ऋषयः स्मृताः गायत्र्या नुसुपत्रिषु पञ्चदशसिद्ध

हृत्तोविगृह १३ इन्द्रोऽसुद्रोऽहिरिर्ब्रह्मास्त्रं दक्षोऽर्षाचदेवताः ममपंचमुखाऽग्राहः स्थानेतेषां वरानने १४ पूर्वोदिशोऽर्ध्वपर्यन्तं नकारादियथाक्रमं उदात्तः प्रथमोच
 र्णः चतुर्थश्च द्वितीयकः १५ पंचमस्वरितश्चेवमध्यमोनिहतस्मृतः मूलविद्याशिवस्यैवस्त्रं पंचाक्षरं तथा १६ नामान्यस्य विजानीयात्सेवेमहदयमनं नका
 रः शिवउच्चेतमकारस्तु शिवोच्यते १७ शिकारः कवचंतद्द्व्यकारोनेत्रउच्यते यकारोस्त्रं नमः स्वाहावषट्कह्रौषडित्यपि १८ फडित्यपि चवर्णीनां अंते गलं यथा
 तथा तवापि मूलमंत्रोयं किंचिद्देहसमन्वयात् १९ तत्रास्य पंचमोवर्णोद्वादशस्वरभूषितः तस्मादनेन मंत्रेणानमोवाक्कायभेदनः २० आवयोरर्चनं कुर्यात्तजपहो
 मादिकंतथा यथाप्रज्ञं यथाश्रद्धं यथाकालं यथास्मृतिः २१ यथाशक्तियथासंपत्तयथायोगं यथारति यदा कदापि वा भक्त्या यत्र कुत्रापि वा कृता २२ येनैकेनापि
 वादे विपूजासुक्तिं न विष्यति मय्यासक्तेन मनसा यत्कृतं मम सुंदरि २३ तत्प्रियं च शिवं चैव क्रमेणाप्यक्रमेण वा तथापि मम भक्त्या येनासंन विवशाः पुनः २४ मे
 षामर्थे न शस्त्रेष्वमयैव नियमः कृतः पंचाक्षरात्सरतिपापगणं च कृत्स्नं रक्षाभिलिप्तशिरसामभिरसितैर्यस्तुत्साभवंत्यखिलराक्षसयक्षसंघाः संशुक्षितापरिभवं
 ति शिवेऽज्ञातैः २५ प्रातः प्रदोषनिशि वा सुदक्षः अस्मानुरक्तहृदयोजपतिप्रमोदान् पंचाक्षरं परमपावनमेतदेवरुद्रलदाई गिरिजविरजोभवेत्सः २६ वेद
 च यज्ञान् व्रतं यो शिखिमुखविहितं होमजालं च कृत्स्नं कन्याष्ट्वीचवाणीं द्विजगणकलितामप्यधन्यो भवेत्तस्मिन् पंचाक्षरजापेनाश्रितमतिः यस्तस्य किंसेवेनैः
 जाप्यं त्वेतदनुष्णं द्विजगणैः पंचाक्षरं मे परं २७ जाप्यं त्यक्त्वा शिवे योजयन्ति मनुगुणं त्वन्यमेवेह भूढो गूढं गूढपदांगशोभिसुदृढं त्यक्त्वा मूढेऽपि संप्रज्या
 त्यजसंभवे प्रभवते वेदानुवादे रतो विप्रैः पचाधमेन सदृशविष्ठासुतिष्ठेच्छतं २८ षडक्षरपरायणा धवलभस्मसंभूषणामहाघगिरिदाराणां भुवि भवन्ति स
 क्लेषणाः विदूषणपरा नरायमकरोरुवाणाहताः तदीयवरवाहनात्करविषाणकोणाहताः पंचाक्षरं वृत्तिपराश्च नरातुरावैते भूसुरासुरगणाश्चिन्ति एव धीराः
 अन्ये जपोक्तिपरा नरा राक्षसास्ते तेषां नराभुवि भवंत्यथ पाभराश्च ३० पंचाक्षरैकमतयो यतयोपि धन्यामान्यानुत प्रहृदयाश्च दयाविशिष्टाः अन्ये विनिंदनपरा
 गद्याविभिन्नमूर्धन एव निवसन्ति यमालयेषु ३१ क्षारत्रिपुंड्रपरिमंडितफालवक्षस्तद्राक्षकंकणलसद्गलमालिकाक्षः पंचाक्षरं च कलयन् निलयं मे तस्माद
 क्षरं पदमुमेन हिनत्सरेत् ३२ पंचाक्षरं प्रजपतोऽक्षरलक्षसंख्यामाद्यंत्युक् प्रणवतः प्रवणेन भक्त्या मुक्त्या किमेव भवती शक्यं यस्तत्पासुनाममल
 भेतपदे हि भक्त्या ३३ पंचाक्षरं पावनमुच्चरंतः पतिं पश्यन्तो हृदि भावयंतः शांताः कृतांतांतकमर्चयंतः क्षेत्रेषु तिष्ठन्ति सदैव संतः ३४ पंचाक्षरं वृत्ति कृतांश
 रेत्तु अघक्षारं भवंत्यज्यतंदक्षारं व्रजेत् नयक्षरं प्रभवं भयं भवेत् अक्षप्रसादात् भजेत् फलाक्षयं ३५ प्रणवाद्यंतमुमेयतिर्जपेत्तनियतिर्वैश्रुतिचोदितामृषान
 तव वीजमुमेविधारयन् जपतां जप्यमिदं फलायते ३६ प्रण्यानिर्वर्धयति पापततिं धुनोति मुख्याविमुक्तसदनेव सान्तिं करोति पंचाक्षरं मम त्वं जपति स्थिरं तः

ई. द. पू.
शिवरहस्यः

७३०३९

३३

तस्यांबिके परममुक्तिपदं ददाति ३७ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानारखे दशमोऽंशे पूर्वार्द्धे अष्टत्रिंशोऽध्यायः ३८ श्रीस्कंद उवाच तत्रादौ संप्रवक्ष्यामि मंत्रसंग्रहं
शुभं यं विना निष्फलं जप्यं येन वा सफलं लभेत् १ आज्ञाहीनं क्रियाहीनं श्रद्धाहीनं वरानने आज्ञासंदक्षिणाहीनं सदा जप्यं च निष्फलं २ आज्ञासिद्धं क्रियासि
द्धं श्रद्धासिद्धं ममात्मकं एवं च दक्षिणासिद्धं मंत्रसिद्धं महत्फलं ३ उपगम्य गुरुं श्रेष्ठं मार्प्य न त्वार्थं वेदिनं जापिनं सगुणोपेतं ध्यानयोगपरायणं ४ तोषयेत् प्रयत्नेन भा
वशुद्धिं समन्वितं वाचा च मनसा चैव कायेन द्रविणेन च आचार्यं पूजयेच्छिष्यः सर्वदाति प्रयत्नतः हस्त्यश्चरत्नानि क्षेत्राणि च गृहाणि च ६ भूषणानि च वासांसि घाणा
नि च धनानि च एतानि गुरवे दद्याद्भक्त्या च विभवे सति ७ विज्ञशाख्यं न कुर्वीत य इच्छेत् सिद्धिमात्मनः पश्चान्निवेदयेद्देवमात्मानं सपरिच्छदं ७ एवं संपूज्य विधिव
त यथाशक्तित्वं च यं न आदधीत गुरोर्मेत्रं ज्ञानं चैव क्रमेण तु ८ एवं तु श्रेष्ठगुरुः शिष्यं पूजकं वत्सरोषितं शुश्रूषमनं हंकारं श्रान्तं शुचिमुपोषितं ९ स्नापयित्वा विशुध्य
ये पूर्णकुंभे दृतेन वै जलेन मंत्रसिद्धेन पुष्पद्रव्यगुतेन च १० अलंकृत्य सुवेषं च गंधस्पर्णविभूषणैः पुष्पाहं वा च यित्वा च ब्राह्मणानभिपूज्य च ११ समुद्रतीरे नद्या
वा गोमृदेवा लये पि च शुचौ देशे ग्रहे वा पिकाले सिद्धिको रतिथौ १२ नक्षत्रेशु भोगे च सर्वदोषा विवर्जिते अनुष्ठानतो दद्यात्ज्ञानं मम यथाविधि १३ स्वरेणोच्चारये
त्सम्यक् एकान्तं तु प्रसन्नधीः उच्चारयेच्चारयित्वा च वयोर्मेत्रं मुत्तमं १४ शुभं चास्तु शिवं चास्तु शोभनं च प्रियं त्विति एवं दद्याद्गुरुर्मंत्रं आज्ञा चैव समाहितः १५
संकल्प्य च जपेन्नित्यं परश्वरणा पूर्वकं यावज्जीवं तपेन्नित्यं अष्टोत्तरसहस्रकं १६ अनश्वन्नत्यग्रे भूत्वा स याति परमां गतिं जपेद्दक्षरलक्षं वै चतुर्गुणितमा
दरात् १७ युक्ताशीर्षं समीपः सः पौरश्चरणि कस्मृतः यः पुरश्चरणां कृतवानित्यजापी भवत्युन्नः १८ तस्य नास्ति समो लोके संसिद्धः सिद्धिदो भवेत् स्नानं कृत्वा शु
चौ देशे वै ध्वारुचिरमासनं १९ त्वाचमाहृदिसं चिंत्य सगुणं स्वगुरुं तथा प्राञ्जलौ दक्षु खो वापि मौनी चैकाग्रमानसः २० विशेष्यं च तत्त्वानि दहनास्त्रावनादिभिः
मंत्रन्त्यासादिकं कृत्वा संकलीकृतविग्रहः २१ आवयोर्विग्रहं ध्यायन् प्राणापानौ नियम्य च विद्यास्थानं स्वरूपं च क्रतुं चिच्छंदोधिदेवतं २२ वीजं शक्तिं तथा वा
चं स्मृत्वा पंचाक्षरं जपेत् उत्तमं मानसं जप्यं उपांशुं मध्यमं विदुः अधमं वाचिकं प्राहुः आगमार्थं विशारदाः उत्तमं शिवदेवत्वं मध्यमं विष्णुदेवतं २४
अधमं ब्रह्मदेवत्वं इत्याहुरनुपूर्वशः यदुच्चनीचस्वरितैः शब्दैः सृष्टपदाक्षरैः २५ मंत्रमुच्चारयेद्वा चावाचिको यं जपं स्मृतः जिह्वा मात्रं परिसंदादी
षट् चारितोपि वा २६ अपरैश्च्युतः किंचित् श्रुतो पांशुस्स उच्यते धिया यद्दक्षरं श्रेण्या वर्णां ह्येकं पदात्पदं २७ शब्दार्थचिंतनं भूयः कथ्यते मानसो जपः वाचि
कस्त्वैक एव स्यदुपांशुः शतमुच्यते २८ सहस्रं मानसः प्रोक्तः स गर्भस्तच्छताधिकः प्राणायामसमायुक्तः स गर्भजप उच्यते आद्यंतयो रार्भीयः प्राणायामः
प्रशस्यते चत्वारिंशसमावृत्तिं प्राणानायम्य संस्मरेत् ३० मंत्रं मन्त्रार्थविद्वानौ शक्ता शक्ते मतो जपेत् अंगुल्या जप संख्यानमेकमेकमुदाहृतं ३१ पंचकंत्रिक

शिवं.
३३

मेकंवाप्राणायामं समाचरेत् अगर्भवासगर्भवासगर्भः तत्र शस्यते ३२ सगर्भादपि साहस्रः सध्या नोजप उच्यते एवं पंचविधेष्वेकः कर्तव्यः शक्तितो जपः ३३
 रेखया मृगुणं विद्यात् पुत्रजीवेदशधिकं शतं स्याच्छ्रमणिभिः प्रबालैस्तु सहस्रकं ३४ स्फाटिकैर्दशसाहस्रं मौक्तिकैस्तु समुच्यते पद्माक्षैर्दशलक्षं तु
 सौवर्णैः कौरुच्यते ३५ कशग्रं तथा च रुद्राक्षैः अनंतगुणितं गुणे त्रिंशदक्षैः कृतामालाधनदा जपकर्मणि ३६ सप्तविंशतिसंख्यानेः कृतापुष्टिप्रदा भवेत्
 पंचविंशतिसंख्याकैः कृतामुक्तिप्रयच्छति ३७ अक्षैस्तु पंचदशभिः अभिचारफलप्रदा अंगुष्ठं मोक्षदं विद्यात् तर्जनी शत्रुनाशिनी मध्यमा धनदा शक्तिं करौ
 तेषां ह्यनामिका कनिष्ठा कर्षिणी प्रोक्ता जपकर्मणि शोभना ३८ अंगुष्ठेन जपे जपं अन्ते रं सुलिभिः सह अंगुष्ठेन विना जपं कृतं यदफलं यतः ३९ गृहे जपं स
 मं विद्यात् गोष्ठे शतगुणं विदुः पुण्यारण्ये रथारामे सहस्रगुरामुच्यते ४० अयतं पर्वते तीरे नद्यां लक्षमुदाहृतं कोटिदेवा लये प्राहुः परार्धं विलम्बलगे शिवलिंगाग्रतो
 देवि जपस्यानंतमुच्यते सूर्यस्याग्नेः गुरोरिंद्रोः शंभवानां च संनिधौ ४१ विप्राणां च गवांश्च मूले वै शस्यते जपः तत्पूर्वाभिमुखं वशं पदक्षिणं त्वामिचार के ४४
 पश्चिमं धनदं विद्यात् दुर्जरं शंतिदं भवेत् अन्या सुचदिशास्त्रे वं वशना कर्षण विद्विषि ४५ मारणोच्चारणे जपे मनुष्यसमादितैः उष्णीषी कुंजकी नमः मुक्तवेशो
 थककृकः ४६ अपवित्रं करोत्युद्धः विलपन् प्रहसन् तथा क्रोधो मदः सुधातंद्रो निद्रालस्यादि वर्जितः ४७ दर्शनं च मृती चानां वर्जयं जपकर्मणि आचो मेतं
 भवेतेषां स्मरेद्वा मां त्वया सह ४८ तप्तचक्रं किं तान् ब्राह्मणान् नृपणैस्त्रीरजस्वला जपेन सह भाषितं मो नो मां ध्यायमानवः ४९ न चान्यस्पर्शनं कार्यं जपकर्मणि शोभने
 एतेषां संभवेदे विप्राणायामं समाचरेत् ५० ज्योतीषि च प्रपश्येद्वा कुर्याद्भस्मागमेव हि अनासनः शयानो वा गच्छन्नुत्थित एव वा ५१ रथ्यायाम शिवस्थाने न ज
 पेति मिराहते प्रसार्य न जपेत्पादौ धून्वत्के शानथा शुचि ५२ यानशय्याधिरूढो वा चिंताया कुलितोपि वा शक्तस्य सर्वमेवैतत् अशक्तः शक्तितो जपेत् ५३
 शावसतिकरे चापि दशधा प्रजपेन्मनु किमत्र बहूनां क्तेन एष जाप्यविधिः शिवे ५४ ईश्वर उवाच पापानां जपतां प्रभंजन करी विद्यां च पंचाक्षरं मत्पादप्रवहो
 सदा हित करी मारुच्च मुक्तिकरीं सर्वाद्यौघविदारिणीं समदया पारिणधुरीणीं दुःखधातनिवारिणीं भवनिधेः पारय संतारिणीं ५५ अष्टत्रिंशत्कलाभिः
 शिवमनुमनि शंन्यस्य सर्वो गसंधौ अंतर्भावितं शंभुपादकमलध्यानानुरागादरः स्वाम्मानं शिवमेव भावयति यो देहेंद्रियाह्युक्लितं सानंदं वधि मग्नं सर्वहृदयः
 पंचाक्षराद्याश्रयः ५६ इति श्रीशिवरहस्ये दशमांशे ईशानाख्ये एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ३९ ॥ श्रीईश्वर उवाच सदाचारो जपमनुजुह्वनं ध्यापनं
 द्रंसमश्नुते आचारः प्रभवो धर्मो ह्याचारः परमं धनं १ आचारः परमा विद्या ह्याचारः परमा गतिः आचारहीनः पुरुषो लोके भवति निदिनः २ परत्र च सु
 खो न स्यात्तस्मादाचारवा भवेत् यस्य यद्विहितं कर्म वेदैः शास्त्रेषु कथ्यते तस्य तेन समाचारः सदाचारेन चेतः सद्गिरा चरितत्वाच्च सदाचारः स उच्यते ४ सदा

चारस्य तस्याहः तस्य मूलस्कारणं अस्ति कंचेत्प्रमादाद्यैः सदा चारदपि च्युतः ५ नदुष्यति नरो नित्यं तस्मादास्तिकतां व्रजेत् यथेहास्तिसुखं दुःखं सुदृष्टौ तदु
 कृतैरपि दत्तं तथा परत्र चास्तीति मतिरस्ति कमुच्यते रहस्यमन्यद्वास्याभिगोपनीयमिदं प्रिये ७ नवाग्रं यस्य कस्येति नास्तिकस्याथवा पशोः सदा चारविहीन
 स्य पतिनस्यां तजस्य च ८ पंचाक्षरत्परं नास्ति परित्राणं कलौ युगे गच्छतस्तिष्ठतो वापि खेच्छया कर्म कुर्वतः ९ अशुचे वाशुचे वापि मंत्रोपेयं न च निष्फलः अना
 चारवतोपेसां अविशुद्धषडध्वनां १० अनादिष्टोपि गुरुणा मंत्रोपेयं न च निष्फलः अंत्यजस्यापि मूढस्य सर्वस्य पतिनस्य वा ११ निर्मेयादस्य नीचस्य मंत्रोपेयं न च
 निष्फलः सर्वावस्थागतस्यापि मयि भक्तिमत्तः प्रिये १२ सिध्यत्येष न संदेहो नापरस्य तु कस्यचित् न लग्नतिथि न ह्यत्र बारयोगादयः प्रिये १३ अस्यात्पतमपेसा
 स्यात्तनैव सुपुत्रः सदीत्यितः न कदाचन कस्यापि रिपु रेषमहामनुः १४ असिद्धोऽथ सुसिद्धो वा साध्यो वा अथ भविष्यति सिद्धेन गुरुणा दिष्टः सुसिद्ध इति कथ्यते
 १५ असिद्धेनापि वादतः सिद्धः साध्यस्तु केवलं असाधितः साधितो वा सिद्धोऽत्येष न संशयः १६ श्रद्धातिथयः युक्तस्य मयि मंत्रे न घातुरो न स्मृन्मंत्रांतरं त्यक्त्वा सोपा
 यानधिकारतः १७ आश्रयेत्यरसां विद्यां हृद्यां पंचाक्षरं बुधः मंत्रांतरेषु सिद्धेषु मंत्रेषु न सिध्यति १८ अस्मिन् सिद्धे महामंत्रे नेपि सिद्धा भवन्त्युत यथा देवेष्वलब्धे
 ष्वलब्धेषुपि महेश्वर १९ मयिलब्धे तु ते लब्ध्वा मंत्रेषु समो विधिः ये दोषाः सर्वमंत्राणां न ते स्मिन्तं भवेत्सपि अस्मिन् मंत्रस्य जात्यादि न नपेक्ष्य प्रवर्तनात् तथा
 पि नैनं सुद्रेषु फलेषु प्रति योगिषु २० सहसा विनिर्मुञ्जीत यस्मादेष महाफलः एवं साक्षान्महादेवैः महादेवेन श्रुतिना २१ हिताय जगतामुक्तः पंचाक्षरवि
 धिग्रहः यद्दं कीर्तयेद्ब्रह्मण्युपाद्वासमाहितः २२ सर्वपापविनिर्मुक्तः स्याति परमां गतिं ईश्वर उवाच परीक्ष्य शिष्यं विधिवत् चिरोपि न शानं दानं भवतां
 तमद्विजे दद्याच्च विद्यां सकलापभेदां पंचाक्षरी मे भवरो गवेद्यां २३ गुरुं परिक्षेत विशिष्य शिष्यः भवेकशेषेपविश्रोष्यमानसं शानं च दानं जितमानमोह
 मदाद्य विद्यां छिदमीक्षणैः २४ भस्मत्रिपुंड्रं परिमंदिन कालदेशं उग्राच कानुग्रहं निग्रहे रजं मैत्रं त्रिनेत्रं पदं पंकजभावापत्रं त्रातारमंत्रं च परत्र च
 तं प्रपद्येत् २५ स एव पशुपाशहृद्भवति भक्तमुक्तिप्रदो भवेत्किल शक्तितो विमलपानं भावाच्छिवे नतं गुरुज नंदुहेत्स कलकापकर्मैरिषैः विशिष्य मनसा
 पि वा विधिरमुष्य शिष्यस्य हि २६ यस्य स्यान्मयि भक्तिरद्विवर्जे तस्मिन् भवेत्सागुरौ तस्यायं मनुरेव मुक्तिपरमानंददिशेत्केवलं वेदानंतरहस्यमस्य हृदि गं
 तस्यास्य पद्मे वसेत् नित्यं यस्य मनोः प्रभावमवनेन तस्यार्थ एव स्फुरेत् २७ नाधन्यः किल संश्रयेत् भुवने पंचाक्षरं केवलं मानसं स्वल्पं मनोविहाय जपकृतं तस्यान्यथ
 भैश्च किं किं वन्या अमधर्मं संभव फलैः सत्यासविन्यासतो स्वर्धन्यास्तु विग्रहाग्रहपरैः तीर्थार्चनेनापि किं २८ त्यक्त्वा पंचाक्षरं मेक्षारमनुविभवं भावयेतोपभवा
 आधिमाध्यादिविद्वान्दृढतरनियमैः याम्यधामेषु सक्ताः ब्रह्मवोद्भास्त एव सिति सुरनिकराभासुराचारचोराः घोरादुःखादिरुद्धासिति धररमणं याति नो

धाममिशि २९ जात्यंधोनहिवेतिरत्नविषयं षंडः कृतस्त्रीसुखं कन्यासत्पुरुषेण सौख्यपद्वीचंध्याप्रसूतिक्रिया काकोहंसगतिं खरोमृदुरवं सौख्यं
 हरिद्रोयथाश्वानः सिंहपराक्रमं भुवितथानोजानते मन्मनुं ३० केदारोत्तुहिमाद्रिशेखरभवासंगे तथासागरे वाराणस्यां प्रयागे कुरुवरसदनेषु करैर्नैमिषे वा
 ओंकारेभृगुजुगचामरमहाकाले तथा अंबके श्रीरुद्रोत्तमकेटिके ममशिवे पंचाक्षरावृत्तिभाक् श्रीकंदे गजकानने द्रुतिपरे जपे च कुंभीश्वरे श्वेताख्ये
 विपिने तथा जूनवने वृद्धाचले गेनगे कांक्षाशोणाचले वाश्रुतिवनकमले कालहस्ता तथा भ्रेहालासे वरसिंधुकोणगशिवे रामेश्वरे जायतः ३२ तत्रैव
 यदि चंद्रचूडचरणभोजार्चको भस्माधुकुसुद्रामलदेहयुक्तहृदयः पंचाक्षरं शतं जप्त्वा देवमथो प्रदक्षिणनमस्कारैश्च मुक्ताघकः गंगातुंगांचकृष्णांकमल
 जवनितां नर्मदां बाहदां तातापीं चैणाचनीं रंभविभववहिनीं गोदकासह्यजातां ३३ पंपां केपांचताम्रां शिवगिरितनया मास्तिकासीं गराणां तीर्थैस्ताने तथा सांतलग
 तशिवहृदियं चाक्षरस्यः भवेत्तमसितांगको विमलपुण्यरुद्राक्षधृक् शतश्रुतिशिरोगतं परमरुद्रमध्यस्थितं ३४ षडक्षरजपादरो भवति भाग्यपूर्णजनः शतत्रिंश
 तमं विकेजपतिपापहृत्लानलं द्विजोत्पजवरोपि वा परमसंकरः स्तः करे मयस्करयदा चैको यदि भवेत्स धन्यो जनः ३५ जपन्तं भक्तं फलकलमथाश्मन् द्विजवरो भजे
 छक्तोपि च संसुक्तोपि भवति ममक्षेत्रेष्विशेषसति शरदंचैकमधुना मनुं धन्यो मान्यो भवति किल सामान्यजनुभाक् ३६ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमांशे चत्वारिंशोऽध्यायः ४० मुनिस्त्वाच नमस्ते तारकाराने श्रुतः पंचाक्षरे द्रवः धन्योऽस्मि कृतकृत्योऽस्मि शिवविद्याश्रवादहं १ केषु स्थानेषु भगवान् पूजनीयो महेश्वरः
 तत्र संपूजितो देवः कथं तुष्यति मे वद २ सविधानं रहस्यं वैयदिस्यान्मयि ते दया सत्तुवाच तदा मुनेर्वचः श्रुत्वा ध्यात्वा त्वामहेश्वरं जैगीषयापमुनये प्राह लि
 गार्चनं क्रमं ३ संध्यानं मंत्रं यंत्रादिप्रदक्षिणनतेः फलं कालाधिकारभेदं च द्विजाः शंकरसंभवः ४ स्कंद उवाच अथ ते संप्रवक्ष्यामि शिवलिंगं समासतः यस्य
 विज्ञानमात्रेण विमुक्तो मानवो भवेत् ५ शिव एव स्वयं लिंगं लिंगं गमनशब्दितं लयनात्सर्वजगतां लिंगमित्युच्यते मुनेर्दे शिवश्चेतनरूपो हि जडं जगदिति स्थितं
 तेन चैतन्यरूपेण जडमेतद्विभासते ७ शिवो नैव जडः साक्षात्स्वप्रकाशैकलक्षणः अतः साक्षी शिवः साक्षात्त्वे ध्यामिसमवस्थितः ८ स्वयं ज्योतिर्महादेवः अलि
 गोलिङ्गसंगतः तस्य भासा जगद्भूति जगज्जडमिदं मुने ९ अलिङ्गस्यापि देवस्य लिंगं श्रुतिशिरोगतं यो मीध्ययमिदं लिंगं शंभोर्निगमवोदितं १० आगमोक्तानि
 लिंगानि भौक्तिकानि मुनीश्वर अयोगी भौक्तिके लिंगे योगी सर्वत्र भावयेत् ११ सर्वावभासको देवः यथाहृदि विराजते तथा सर्वगतः शंभुः देवादिक्कालवर्जितः लि
 गे संपूजितो विप्रैः भुक्तिं मुक्तिं प्रयच्छति अलिङ्गोऽपि महादेवः शिवलिंगे समर्चितः १३ भस्मत्रिपुंड्ररुद्राक्षधारकेणार्चितं यदि लिंगं शंभोर्मुक्तिदायिवत्त्वपत्राक्षता
 र्चितं १४ भौक्तिकेष्वपि लिंगेषु पूजनीयो महेश्वरः देव्या कैलासशिखरेऽष्टः तुष्टो महेश्वरः १५ शिवलिंगार्चनं सास्यप्रभावं कथयन्मुने देव उवाच देवदेव महा

देवकेषु स्थानेषु पूजितः ददासि भुक्तिं मुक्तिं च शिवज्ञानचंकरं १६ किं तस्मिं गङ्गां कश्चलिङ्गीतदर्चनविधिं शिवं नैवेद्यमुक्तिं शक्तिं च वदमे करुणाकर १६ ईश्वरोक्त
 लिंगोत्पत्तिप्रवक्ष्यामि शृणु धर्ममलानने यद्ब्रुत्वामनुजः सद्यो हृद्यज्ञानं जहाति च १७ पूर्वमेकार्णवेधेरेनष्टे स्थावरजंगमे विवादः सुमहानासीत् ब्रह्मविष्णोः
 परस्परं १८ अहं कर्ता ह्यहं कर्तानमत्तान्योजगत्प्रभुः एवमाह हरिं ब्रह्मा ब्रह्माणं च हरिस्तथा १९ तयोर्दर्पोपहाराय प्रबोधार्थं च देवयोः कंदर्पदर्पहादेवः शर्वः
 सर्वाशु कल्पकः २० मध्ये प्रादुर्बभौ सांवेज्यातिर्लिङ्गाकृतिः शिवः तयोः समभवत्त्रिगं अश्वरं नैजसं परं २१ ज्वालामालावृत्तदिव्यं अप्रमेयमनूपमं योज
 नायतु विलिख्य ज्वालामालाविराजितं २२ ज्वालाभिर्मोहितौ तस्य लिंगस्य सुरसत्तमौ तदा विस्मयमापन्नौ पश्यतां वमरोत्तदा २३ गता दूर्ध्वमथस्तस्य सं
 प्रधार्य परस्परं अधो द्रष्टुमगाद्विष्णुः ऊर्ध्वमस्य पिनामहः २४ अदृष्ट्वा तमधः श्रोद्ध्वं तौ मभेत्य परस्परं कृतां जलिपुरो भूत्वा स्तोत्रमेतदगायतां २५ ब्रह्मवि
 ष्णु ऊचतुः अनादिदेवदेवेश विष्णुश्चरमहेश्वर सर्वज्ञज्ञानविज्ञानप्रज्ञाज्ञाननिवर्तक २६ अनेककान्तिसंपन्नं अनन्तासनसंस्थितं अनन्तशक्तिसेभोगपर
 मेशनमोस्तुते २७ परात्परपरातीतमायातीतविवर्जितं स्वभावनिरमलमेयनिर्गुणाकाशमध्यगा २८ योगसंख्यैः दुरापात्मननिगमां तैकगोचरं निरञ्जननिगा
 धारस्वाधारनिरूपयन् २९ स्वभावभासकामेयभास्यभासकवर्जितं सर्वद्विधादिरहितभावाभावविवर्जितं ३० नमस्ते शिवलिंगाय अलिंगाय नमोस्तुते
 नमस्ते गुह्यलिंगाय परलिंगाय लिंगिने नमस्ते ज्योतिर्लिंगाय अलिंगाय नमोस्तुते नमः पर्वतलिंगाय वृद्धिलिंगाय ते नमः ३१ नमः स्तैस्त्र्यम्बलिंगाय भावलिंग
 गाय ते नमः जगत्कारणलिंगाय जगतां पतये नमः ३२ नमो हिरण्यलिंगाय दिव्यलिंगाय ते नमः नमस्ते रुद्रमन्यव उतो तदुषवे नमः ३३ नमस्ते अस्तु
 धन्वने कराभ्यां ते नमो नमः याते रुद्रशिवाधोरात नूभ्यां ते नमो नमः ३४ नमोस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय ते नमः सद्गुरुपाणये तुभ्यं नमो मीढुष्टमायेते ३५
 कपर्दिने नमस्तुभ्यं कालातीताय ते नमः नमस्ते चान्तशलाय विज्याय धनुषे नमः ३६ हिरण्यवाहवे तुभ्यं हिरण्यपतये नमः सैनायै ते नमो देवदिशां च पतये नमः
 ३७ नमस्ते हरिकेशाय नमस्ते उपवीते नमो भवत्यहैत्यै ते जगतां पतये नमः ३८ पञ्चानां पतये शंभोक्षेत्राणां पतये नमः पशूनां पतये शंभोपत्तीनां पतये नमः
 आतताडनमस्तुभ्यं वनानां पतये नमः नमस्ते रोहितायाश्च वृक्षाणां पतये नमः ४१ नमस्ते मंत्रिणे देवकक्षाणां पतये नमः ४२ षष्ठीनां च पतये नमस्ते सुभुवं
 तये ४३ उच्चैर्घोषाय च नमो पत्नीनां पतये नमः सत्त्वनां पतये तुभ्यं धन्वनां पतये नमः ४४ सहमानाय शांताय शंभवे ते मयो भवे आधीनां पतये तुभ्यं व्याधीनां
 पतये नमः ४५ भिषजे भवरोगाणां प्रथमाय प्रमाथिने ककुभाय नमस्तुभ्यं नमस्ते स्तुतिर्घण्डिणे ४६ स्तेनानां पतये तुभ्यं वनानां पतये नमः तत्स्कराणां च पत
 ये नमस्तुभ्यं पिनाकिने ४७ वंचते भक्तिहीनानां नमस्ते परिवंचते स्तायूनां पतये तुभ्यं नमस्ते स्तुतिर्वेदे ४८ अरण्यानां च पतये नमो उष्णीषिणे विभो धावते भ

मतेदेव आसीनायस्थितायस्थितायते ४८ शयानायसुषम्नायजाग्रतेतेनमोनमः नमः सोमायशैतायभीष्मायथभवायच ताम्नायअरुणायथशिवायचनेमोनमः
उग्रायशंकरायथशंभवेतेनमोनमः ५० शर्वायसर्वरूपायनमः सर्वगतायच आवयोःपतयेचैवजगतापतयेनमः ५१ जिह्वाचापलभावेनयदिदंगदितंहिवांत
स्संतयमनौपम्यकस्तेस्तौतिगुणार्णवं ५२ श्रीस्कंदउवाच एवंस्तुत्वातदालिंगनेमंतुःशिरसासुरै ब्रह्मविष्णुभिगामत्पास्थितौतौप्रांजलीमुने ५३ लिंगोत्पत्ति
स्त्वंपुण्यःशृणोतिनरःसदा नोत्यद्यतेहिसंसारेस्थानमाप्नोतिशंकरं ५४ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनशृणुयाद्वाचयेत्तथा पापकंठुकमुत्सृज्यशिवलोकमहीयते ५५
अलिंगलिंगीभगवान्महेशेलिंगोत्तमांगेकिलसंनिविष्टः शान्तःप्रशान्तःपुरुषःपुराणोअणोरणीयान्महतोमहीयात् ५६ इतिश्रीशिवरहस्येईशानारख्येदश
मांशेलिंगोद्भवोनामएकचत्वारिंशोऽध्यायः ४१ स्कंदउवाच एवंस्तुत्वामहोदेवंप्रणम्यशिरसाविभुं ब्रह्मविष्णुतदाविप्रभक्त्यापरमयायुतौ १ लिंगमध्येपरंलिंगं
स्थितंप्रादेशसेमितं समाधिलोत्रसंपन्नौदृष्टवन्तौशिवात्मकं २ नैवतत्काचनंरूपंनरत्नस्फटिकोद्भवं ज्योतिर्मित्रंस्थितंशान्तंकेवलतच्छिवात्मकं ३ तयोस्तुष्टोमहा
देवः प्रादाद्दूरमनुजं श्रीईश्वरउवाच एतस्मिन्मल्लिंगस्यभवन्तंवासुरेजमौ योनिःपीठंकंजभवकंजाक्षीलोकशान्तये ४ लिंगस्यपरतोऽधस्ताभवन्तंवासुरेजमौ भवेत्
मुक्तिसाम्राज्यंलिंगेविल्वाचैनासुरै ५ इत्युक्त्वासहसादेवःतस्मिंल्लिंगेतिरोदधे तदाप्रभृतिब्रह्माद्याविष्णुश्चापिसुरेजमः ६ लिंगेवेदीलिंगपीठंमुनेह्यभवन्तंतदा
तद्विंशसहस्रंलिंगंप्रतिष्ठाप्यसुरासुराः ७ गणामहर्षयःसिद्धाःपूजयन्तिविमुक्तये रत्नस्फटिकधातुभ्योमृत्सैकतसमुद्भवं ८ कृत्वाल्लिंगाकृतिसर्वेशंभवाःसु
रसत्तमाः भस्मरुद्राक्षसंपन्नाःरुद्रपंचाक्षरादराः ९ पंचामृतैर्विल्वपत्रैःधूपदीपनिवेदनैः प्रदक्षिणनमस्कारस्तोत्रनर्तनकैस्तथा १० प्रातर्मध्याह्नसायान्नेप्र
दोषेपूजयन्तुराः तेषाल्लिंगार्चनादेवपदप्राप्तिरभूत्मुने ११ परंशुद्धंनिर्गुणतत्तल्लिंगमेतज्जदेव्यं यदाद्यमेश्वरंतेजःतल्लिंगमिति कीर्त्यते १२ कल्पानेसंस्थि
तालोकाःलिंगेतस्मिन्चराचराः दक्षिणेत्तीयतेब्रह्मावामतस्तुजनार्दनः १३ हृदयेचैवगायत्रीछंदास्यन्यानिपावति मूर्ध्नीत्तीयतिवैवेदाःसषडंगपद
क्रमाः १४ जठरेत्तीयतेसर्वजगत्स्थावरजंगमं उत्पद्यतेपुनस्तस्मात्ब्रह्मादिसचराचरं १५ आकाशंलिंगमित्याहुःपृथिवीतस्यपीठिका आलयंसर्व
भूतानांलयनाल्लिंगमुच्यते तस्माल्लिंगंप्रतिष्ठाप्यसर्वदेवोद्भवोद्भवं स्थापितंतेनसर्वस्याजगत्सर्वचराचरं १६ तत्पूजयापूजितंवैजगत्सर्वेनसंशयःपूज
यन्तिसदादेवाब्रह्मविष्णुमहेश्वराः १७ एवंलिंगंसमभ्यर्च्यसृष्टिस्थित्यंतकारिणः ब्रह्माशैलमयंलिंगंभक्त्यापूजयतेसदा १८ गंधपुष्पादिभिर्नित्यत्रिका
लेविल्वपत्रवै तस्यसंपूजनात्प्राप्तेनब्रह्मत्वमुत्तमं २० संसर्जजगदेवंहिससुरासुरमानुषं इंद्रनीलमयंलिंगंविष्णुःपूजयतेसदा २१ विष्णुत्वेनसं
प्राप्तपालकोजगतोभवत् हीरसारमयंलिंगंरुद्रःपूजयतेसदा २२ तेनरुद्रत्वमासाद्यजगन्नाशकरोभवत् शक्रोऽपिदेवदेवस्यपद्मरागमयंशुभं २३

नित्यमभ्यर्चयन् भक्त्यानेन शक्रत्वमाप्तवान् लिंगं हेममयं कान्ते धनदोर्चयते सदा २४ तेनासौ धनदो देवो धनदत्तमवाप्तवान् २५ विश्वेदेवामहात्मानो रोष्यालं
 गसमर्चयेत् विश्वेदेवत्वमासाद्य मोदते शक्रलोकगाः वायुः पूजयेन्नित्यं लिंगपित्तलसंभवं २६ वायुत्वं तेन संप्राप्तमप्रमेयमनोपमे वसवः कांस्पजं लिंगं पूज
 यंति विधानतः २७ वसुत्वं तेन संप्राप्तमोदते सुखिनः सदा अश्विनौ पार्थिवं लिंगं पूजयंतौ भिषग्वरौ २८ तेन तावदश्विनौ देवौ देवानां भिषज्जावरौ स्फाटिकं
 निर्मलं लिंगं वरुणोर्चयेत् सदा २९ तेन तद्वरुणत्वं हि प्राप्तं तत्र बलान्वितं लिंगमन्नमयं नित्यं अग्निः पूजयते सदा ३० अग्नित्वं प्राप्तवान् तेन ते जोरूपसमन्वितं
 ताम्रलिंगं सदा कालं भक्त्या देवो दिवाकरः ३१ त्रिकालं पूजयत्येव तेन सूर्यत्वमाप्तवान् मुक्ताफलमयं लिंगं सोमः पूजयते सदा ३२ तेन सोमोऽपि संप्राप्त्युधा
 रश्मिं त्वमाप्तवान् शालिपिष्टमयं लिंगं गृहाः संपूजयंत्यपि ३३ घनीभूतां ज्यलिंगानि नक्षत्राण्यर्चयंति हि कर्पूरखंडजं लिंगं नागाः संपूजयंति हि ३४ प्रवाल
 कमयं लिंगं मरुतः पूजयंति हि आदित्याः पूजयंत्येव गोमेदं लिंगमुत्तमं ३५ पुष्यरगमयं लिंगं रुद्राः संपूजयंत्यपि वैडूर्यकमयं लिंगं निर्ऋतिः पूजयेत् सदा ३६
 यमः पूजयते नित्यं लिंगमायसनिर्मितं ईशानः पूजयत्येव लिंगं मरकतोद्भवं ३७ नित्यं दारुमयं लिंगं गृह्यकाः पूजयंत्यपि सदा सीसमयं लिंगं नागाः संपू
 पूजयंत्यपि ३८ असुराः संपूजयंत्येव लिंगं तगरसंभवं तेन जन्मेव लोपेता भवति नियतं मुने ३९ गजदंतमयं लिंगं राक्षसाः पूजयंत्यपि गंधर्वाः कौंजमं लिंगं
 भक्त्या संपूजयंति हि ४० गंधर्वाः लिंगं पूजयंति नियतं वासरोवराः भस्मलिंगं हि पिताः पूजयंति सदा मुने ४१ हरिद्रानिर्मितं लिंगं मातरः पूजयंति हि अश्वि
 निर्मितं लिंगं हि पिशाचाः पूजयंति हि केशनिर्मितं लिंगं हि किंपूर्षाः पूजयंति हि मनवः सैकतं लिंगं पूजयंति सदा मुने ४३ रसेंद्रकलितं लिंगं मुनयः पू
 जयंति हि एवं देवाः सगंधर्वाः सयक्षो रगराक्षसाः ४४ पूजयंति सदा लिंगं ईशानं देवनायकं सर्वलिंगमयो लोकः जगद्धिंगे प्रतिष्ठितः ४५ नस्मात्स
 पूजयेद्धिंगं यदिच्छेत्सिद्धिमात्मनः लिंगे देवामहादेवः सह देवामवस्थितः अनुग्रहाय लोकानां तस्माल्लिंगं प्रपूजयेत् योनपूजयते मोहात् लिंग
 मोक्षस्यैव मुने ४७ नासौ स्वर्गस्य मोक्षस्य भाजनं न हि सो भवेत् यस्तु पूजयते लिंगं नित्यं त्रिभुवने शितुः ४८ सस्वर्गमोक्षराज्यानां क्षिप्रं भवति भाजनं
 तस्मादेकमना भूत्वा यावज्जीवं प्रतिज्ञया ४९ अर्चयेत् सदा लिंगं आपन्नोऽपि सदा उधः वरं प्राणपरित्यागः शिरस्त्रे दोषिवावरः ५० न त्वनभ्यर्च्य
 भुंजीयाद्धिंगे देवं महेश्वरं एवं निर्वहते यस्तु शर्वलिंगार्चना विधौ ५१ मनुष्यदेहोऽपि मुने स रुद्रगणपोत्तमः नास्ति लिंगार्चना तु पुण्यनास्ति लिंगार्चना
 त्वरः ५२ नास्ति लिंगार्चना ह्यानं नास्ति लिंगार्चना जपः न लिंगार्चना तुल्यं हि पुण्यमस्ति जगत्रये ५३ यतोत्तरप्रीतिकरं महेशस्य सदा मुने न होमैर्न म
 हादानैः प्रीयते भगवांश्छिवः ५४ यथा लिंगार्चना त्रीतो देवदेवामहेश्वरः न यज्ञैर्न व्रतैर्विप्रप्रीयते ५५ यथा लिंगं नाश्रमाचारधर्मैर्वी प्रीयते ५६

यथालिङ्गा० नाक्रतोयप्रदानैर्वीप्री० ५७ यथालिङ्गा० नभूमंडलदानैर्वीप्री० ५८ यथालिङ्गा० नतीर्थारनकैः विप्रप्री० ५९ यथालिङ्गा० नध्यानैर्नैर्नैर्विप्र
 प्री० ६० यथालिङ्गा० नप्राणायामनियमैः प्री० ६१ यथालिङ्गा० नशानिदांत्यादिगुणैः प्री० ६२ यथालिङ्गा० नियमासनयोगैर्वीप्री० ६३ यथालिङ्गा० नमो
 नैर्नैर्वकाषायवसनैर्वीजैर्दाजिनैः ६४ प्रीयेनसमहादेवः यथालिङ्गार्चनात्सदा नास्ति लिङ्गार्चनाप्राप्यपदं वा विप्रसत्तम ६५ लोकेनदृश्यते सर्वैः श्रेष्ठ
 मेतेनसंशयः सत्यसत्यपुनः सत्यमुद्धृत्य भुजमुच्यते इति विज्ञाययत्नेन लिङ्गे पूज्यो महेश्वरः अप्यामलकमात्रवाक्कृत्वा लिङ्गं प्रपूजयेत् ६७ अमंत्रवासमंत्रे
 वा कुलकोटिं समुद्धरेत् स्कंद उवाच लिङ्गे धनेषु यस्मिन् अभिरुचिपरमो भस्मरुद्राक्षधृक् स्यात् अभ्यर्च्य नुदिनं महेश्वरपदं ध्याने कस्य नानसः विल्या
 नां च दलैः सद्बुजसुमैः यः कोपिरं कोपि वा विप्रो वा गिरिकन्यके सहित दाम्पत्यसंघो भवेत् ६८ भवेत्सोऽप्याक्षीणो वरदरितराशिः किल शिवे सणाधर्मपि
 शंकरं क्षणिकं लिङ्गं दत्ते क्षणाः अलक्षणाः पुष्पं परिलभति गण्पादि रहितं गणेशे भक्त्या मम पदं जपयेत् न गतिभाक् ७० इति श्रीशिवरहस्ये ईश्वरस्मृत्यंशे शिव
 लिङ्गार्चनमहिमानामद्विचत्वारिंशोऽध्यायः ४२ स्कंद उवाच पुनर्वक्ष्येद्यमाह तं शिवलिङ्गार्चनस्य हि नित्यं नैमित्तिकं काम्यं लिङ्गपूजाविधिर्नियं १ लिङ्गभेदे फलं चापि
 देवैर्देवेन कीर्तितं देव्युवाच देवदेव महादेव कैलासशिखरप्रिय तव प्रियकरणौ हृत्कानि लिङ्गानि शंकर २ तेषामुत्कर्षतः शंभो पूजां चैवाधिकारितां वद लिङ्गा
 निकानि स्युः तव पूजाविधौ शिव ३ श्री ईश्वर उवाच शृणु पद्मपलाशाक्षि गिरिजे विरजैर्मले नित्यं नैमित्तिकं काम्यं वक्ष्ये लिङ्गान्यनुक्रमतः ४ तेषां पूजाविधिं चापि
 मानं लक्षणमीश्वरि पार्थिवा नैजसंलिङ्गे वरिष्ठं परिकीर्तितं ५ तैजसाद्रत्नलिङ्गानि वरिष्ठान्यर्चनाविधौ चरचरविभागेन लिङ्गद्वेधा विनिर्भितं पाषाणं स्थावरं
 प्राहुः वाणलिङ्गविवर्जितं तस्यूलं स्थावरं प्राहुः चरं लुचतुरंगुलं ७ सर्वाण्यपि च लिङ्गानि स्युः लान्येव च शस्यते रत्नानि सूक्ष्मलिङ्गानि प्रशस्तानि शुभानि ८ स
 त्रासान्यपि देवेशि शस्तानि मम पूजने रत्नलिङ्गेषु देवेशि फलं वक्ष्ये नु पूर्वशः ९ आयुर्वेदिकरं हीरं रोगहृन्मौक्तिकोद्भवं सुखकृत्युष्मरगोत्थं वेदयं शत्रुनाशकं १०
 पद्मरागंच लक्ष्मीदं दद्रुनीलं यशः प्रदं वैद्रुमं धनदं नित्यं गोमेदं पुत्रं पौत्रदं ११ लिङ्गं मरुतं पृथ्व्ये स्फाटिकं सर्वकामदं हेमजं मुक्तिदं देविराजतं ज्ञानदं नृणां १२
 पूजयेताम्रजं लिङ्गं पुष्टितुष्टिपशुप्रदं पुत्रदं पैतले लिङ्गं कांस्यं कीर्त्तिप्रदं शिवे १३ शत्रुमारणाकामस्तुलिङ्गं लोहमयं यजेत् तथा शिखरं यलिङ्गं आयुष्कामो यजे
 त्सदा १४ शिवेरसमं यलिङ्गं सदा सन्निहितोऽस्मिन् तस्य पूजया कोटि लिङ्गं पूज्यामहे वलभ्यते १५ न प्रतिष्ठादिसंस्कारतस्त्रिंशस्य महेश्वरि रत्नधातुजं लिङ्गं प्रशनाद्यं
 ते प्रतिष्ठितिः १६ प्रतिमायां चित्रपरे तथा दर्शने महेश्वरि अयने पर्वण्योर्देवितत्र कुर्यात्प्रतिष्ठितिं १७ पार्थिवादीनि लिङ्गानि वक्ष्यामि परमेश्वरि मृद्भवं दारुजं लिङ्गं से
 कतं पिष्टुनिर्मितं १८ गांधंसौभाग्यदं विद्धि मन्त्रमायुर्विवर्धनं षोडशं सर्वाधंदं देविमानंदं शृंगनिर्मितं १९ सेनापत्यप्रदं पुंसां नागदंतमयं शिवे शालिपिष्टोद्भवं

लिंगपशुदंयवजंबले २० गोधूमजंवातहरमौद्रस्त्रीमाषजंसुखं तिलकल्कोद्भवपुष्पसिद्धार्थभयनाशनं २१ गोडंप्रीतिकरंखंसांनवनीतंसुखप्रदं गोमयं
 रोगनाशायभस्मोत्थपापहृच्छिवे २२ लवणंमैत्रंदेविमूलजंशत्रुनाशनं वंशांकरोत्थवंशादिद्विप्रदमनुत्तमं २३ पुरक्षोभकरंपौरंगमठंकुष्ठनाशनं
 अस्थिजंमारोप्रोक्तं केशजंभयदंत्वरैः २४ कंकमधनदंदेविहारिदंभंगलप्रदं सौभाग्यदं चकपूरकस्तूरीसंभवंसुखं २५ यावत्कामं पूजयेत्तस्मिन्निगान्येतांनि
 सुंदरि विधिः पार्थिवलिंगस्य समासान्तुविस्तरः २६ मृत्लिंगार्चविधिवंश्येष्टुण्देविमयोदितं मृदाहरणसंघट्टप्रतिष्ठाद्वानमीश्वरि २७ स्तपनं पूजनं चैव
 विसर्जनमतः परं हरोमहेश्वरश्चैव शूलपाणिः पिनाकधृक् २८ शिवः पशुपतिश्चैव महादेव इति प्रिये केचित्पंचोपचारणिपंचब्रह्मादिभिः शिवे २९ षडक्षरे
 णोपचारः कुसुंदेविष्टुथकृ प्रणवादिचतुर्थ्यैर्नैर्नमो नैर्हरनामभिः ३० सर्वमंत्रमयश्चायं ओंकाराद्यः षडक्षरः ययंकाममभिधाय न तत्सकल्पपूजयेत्
 ३१ यावत्कामसमाप्तिर्हि कर्मा मृत्लिंगपूजनं ध्यानं तस्यैव विहितं पूजने परमेश्वरि ३२ ध्यायेद्देवं महेशं रजतगिरिव संचारुचंद्रावतं संरत्नाकलो ज्वलांगं प
 रं शुभं गवराभीतिहस्तं प्रसन्नं पद्मासीनं हि देवावृत्तममरवरैः पार्षदेस्त्वग्वसानं विश्वाद्यं विश्ववद्यं निखिलभयहरं भावयेत्यंच वक्रं ३३ पंचोपचारैः संपूज्य
 स्नानादीनि सुरेश्वरि मूर्तयोस्तौ शिवस्येता पूजनीने वदिक्रमात् ३४ शर्वायक्षितिरूपाय भवाय जलमूर्तये रुद्राय बन्धिमूर्तये च वायवे चोग्रमूर्तये ३५ भीमा
 याकाशमूर्तये च यजेते पशुपायच महादेवाय सोमोय सूर्यमूर्त्यात्मनेति दिक् ३६ सुत्वा ध्यात्वा नमस्कृत्य पार्थिवं शिवे लिंगानां मयुते पूज्यं महाराज भयापहं
 ३७ सहस्रमेकं लिंगानां पूज्यं रोगभये शिवे सहस्राणि तथा पंचपुत्रदं पार्थिवार्चनं ३८ कारग्रहविमुक्त्यर्थं शतमष्टोत्तरं जपेत् लिंगानां पार्थिवानां तु लसंसा
 न्मोक्षसिद्धिदं ४० कोटिं पार्थिवलिंगानां मुक्तिदं स्यान्न संशयः सर्वपार्थिवलिंगानां नित्यं काम्येष्वयं विधिः ४१ मृत्लिंगपार्थिवं लसंभुक्तिमुक्ति करं परं देश
 कालं वलं ज्ञात्वा फलं चैव विशेषतः ४२ विद्यार्थी लिंगसाहस्रं धनार्थी चतुर्धकं पुत्रार्थी चार्धसाहस्रं कन्यार्थी च शतत्रयं ४३ विद्वान् लिंगायुतं कुर्यात् सर्व
 पापहरं परं सुहृत्कामः सहस्रं तु धनार्थी च सहस्रकं ४४ मारणार्थी सप्तशतं मोहनार्थी शताष्टकं उच्चारणार्थी साहस्रं वशार्थी द्विसहस्रकं ४५ दारिद्र्यानाश
 नार्थं तु पंचसाहस्रमीरितं पार्थिवेन तु लिंगेन बहवः सिद्धिमागताः ४६ तत्रापि पार्थिवं लिंगं क्षिप्रं सिद्धिप्रदं शिवे कृत्तेरत्नमयं लिंगं त्रेतायां हेमसंभवं ४७
 द्वापरे पारदं श्रेष्ठं पार्थिवं तु कलो शिवे रत्नधातुस्फटिकेन पार्थिवेनैव चंडभाक् ४८ नैवेद्यं चैव निर्माल्यग्राह्यमेव न संशयः लिंगान्यमूर्तानि किल शैल
 सूते मलानि तु गानि पार्थिवसु धातुजं नैजसानि संपूजितानि नियमेन फलेच्छुभिर्वा निष्काममुक्तिपरमाणि सदैव गौरि ४९ इति श्रीशिवरहस्ये दशमां
 शे पार्थिवलिंगपूजा कथनं नाम त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ४३ श्रीस्कंद उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि शिवपूजाविधिक्रमं निगमागमभेदेन पूजाप्रोक्ता

महर्षिभिः १ पूजनं शंकरस्यैव बहुधा परिकीर्तितं श्रुतिस्मृतिसमाचारैः तत्रैरागमभेदतः २ रुद्रज्जाबालकाः प्रोक्तः केवलं लिंगपूजनं पंचायतनपू-
 जा हि स्मृतिप्रोक्ता मुनीश्वर तत्रागमोक्तपूजा हि शिवदीक्षावृत्तं शिवे निगमागमसंयुक्ता पूजयन्कथ्यते तव ४ शिवप्रधानपूजे यं शिवलिंगैकपूजनं के-
 वलं ते समासेन संपंचाक्षरसंयुतं ५ प्रवक्ष्यामि यथा देवैः प्रोक्तं विश्वेश्वरेण हि कैलासशिखरासीनं देवं कामेश्वरं विभुं ६ ब्रह्मोपेन्द्रमहेंद्राद्यैः गणैर्विद्या-
 धरैस्तथा दानवैर्मुनिभिस्सिद्धैः यक्षरक्षोगणैः परैः हेरं वस्त्रं दूर्वादिगणैर्भक्त्या सुसेवितं अक्षक्रीडालसा स्वादलालसंपरमेश्वरं ८ प्रणम्य नंदीप्रोवाच क्री-
 डंतं परमेश्वरं क्रीडतो भुवने शस्यजगदं वि कया सह ९ अक्षपाताधिकारे तु पक्षपातधियोऽस्मिन्तः क्रीडतो क्रमयोगेन जितं देवेन शंभुना १० अक्षप्रपातादेवेन प्रो-
 क्तं नंदिनं जितं मया तदा सत्यभियोगेन तुष्टो हं त्वयि भक्तिः ११ वरे मे व्रियतां वत्स यत्ते मनसि वर्तते ददामि तेन संदेहः प्रीतेन मनसा तव १२ नंदिकेश उवाच तुष्टो
 सियदिदेवेश जगतामीश्वरप्रभो वदपूजाविधानैः तेनैशैवान्मंत्रास्तु दुर्लभान् १३ चक्रांगन्याससहिता तूजाकर्मसमन्वितान् शिबो वाच कथयामि महाभाग त्रैलो-
 कोषपि दुर्लभान् शैवान् सर्वमनुश्रेष्ठान् सर्वतंत्रेषु गोपितान् १४ भक्तोऽसि तिनमे किंचित् अवाच्यं त्वयि सुव्रत मूलमंत्रांगविन्यासपूजाकर्मसमन्वितान् १५ दीक्षा-
 भिवेकसहितानधिकारसमन्वितान् उद्धारक्रमयोगेन सर्वकामफलप्रदान् १६ सुसमेभूत्य देशे तु गोमयेनोपलेपिते पुष्पप्रकरशोभाढ्ये गंधधूपतरंगिते १७
 विलिखेन्मातृकां तत्र वर्गं सुकविभेदतः स्वरेः षोडशभिर्वर्गैः प्रथमः परिकीर्तितः १८ पंचपंचाक्षराश्चान्ये द्वावंसौ चतुरक्षरौ वर्गीयकं भवेदेवं ततो मे त्रान्स-
 मुद्धरेत् १९ पंचमस्य तु वर्गं स्य पंचमे प्रथमे भवेत् षष्ठ्यवर्गोऽतिमो वर्णः प्रथमां स्य समन्वितः २० द्वितीयं वर्णं मात्स्यातमस्य मस्याद्यमक्षरं प्रथमस्य द्वितीयां स-
 मेतं तत्रितीयकं २१ चतुर्थं सप्तमस्याद्यं द्वितीयाद्यसमन्विते चतुर्थं वर्णं मंत्रस्य सप्तमाद्यं तु पंचमं २२ एष पंचाक्षरो मंत्रः प्रणवाद्यः षडक्षरः यत्साधनात्
 मनुजा शिवसायुज्यमाप्नुयुः २३ प्रणवस्तु परं ब्रह्म बोधकं समुद्धारितः पंचाक्षरमयानि स्युः पंचभूतानि सुव्रत २४ भूतात्मकं जगदिदं तेनास्य जगदात्मना
 ऋषिरुक्तो वामदेवः पंक्तिं हं उदाहृतः २५ सदा शिवो देवतास्य मंत्रस्य परिकीर्तितः षडंगानि मनोवर्णैः जाति युक्तानि कल्पयेत् २६ तस्य रुषाघोरस्यो-
 वामदेवेश संज्ञिताः मूलवर्णादिकान्यस्य त्रिषु स्थानेषु तद्वितः २७ न तर्जनौ मध्यमां त्यानां मंगुष्ठे चथापरः आस्य हृत्पादगुहादिमूर्ध्नि हस्तेषु चापरः
 प्राण्याम्य वारुणो दीच्यामध्यवक्त्रेषु पंचसु ततः षडंगविन्यस्य वक्ष्यमाणं यथाविधि २८ सर्वज्ञो नित्यतत्त्वप्रश्नबोधांतो नादिरखि स्वतंत्रशक्तिश्चा-
 लुप्तः भक्तिश्चानंतशक्तियुक् ३० मूलमंत्रेण सर्वैश्च धाम्नेशब्दांतैः क्रमान् षडंगानि मनोरस्य जाति युक्तानि मंत्रवित् ३१ कवी तं गोलकं
 न्यासं रक्षायै नंदिकेश्वरं हृदिवक्त्रां स्यात्स्त्रीः कचेनाभौ द्विपार्श्वयोः ३२ दृष्टे हृदिततो मूर्ध्नि वदने नेत्रयोर्नसोः दोः संधिषु नखाग्रिषु विन्यसेन

दनंतरं ३३ शिरोवदनहृत्कक्षौऊरूपाद्वयेपुनः हृदिवक्त्रांभुजे कंठे मूलाभयकरे च ३४ वक्त्रांसहस्रपादोरुजगरेष्वन्यसेदथ मूलमंत्रस्य
षट्पुर्गान्यथावद्देशिकोत्तमः ३५ मूर्ध्निपादादरागेषु हृदयेतां पुनन्यसेत् पश्चादनेन मंत्रेण कुर्यात्स्वयापकं सुधीः ३६ नमोस्तु स्यात्प्रभूताय
ज्योतिर्लिङ्गात्मने नमः चतुर्भूतिवपुष्याय भासिता गायशंभवे एवं यस्तननुर्नदिनव्याप्य देवमनन्यधीः गोक्षीरफेनधवलरजनाद्रिसमप्रभं ३८ चा
रुचंद्रकलाराजजयमकुटमंडितं पंचवक्त्रधरं शंभुं शितिकंठं त्रिलोचनं ३९ शार्दूलचर्मवसनं नागाभरणभूषितं दक्षार्धहस्तपरशुं तदधस्ताद्
रंकरं ४० वामोर्ध्वहस्तहरिणं दधानमभयं करे सुप्रसन्नमुखं भोजनिविष्टं पद्मं विस्तरे ४१ ब्रह्मविष्णुमहेश्वरैः स्तुतं भक्त्या शिवायुतं वि
श्वार्चविश्ववपुषं भवभीतिहरं शिवं ४२ इति ध्यात्वा गणश्रेष्ठमानसे रचयेच्छिवं उपचारैषोडशभिः बाह्यापीठे समर्चयेत् ४३ पद्मं वसुदलं कृ
त्वा कर्णिकाकेसरोज्ज्वलं वहिरष्टदलं द्वंद्वं चतुरस्रं त्रयान्वितं ४४ चतुर्द्वारं समायुक्ते मंडले स्मिन् प्रपूजयेत् एवं पीठं समभ्यर्च्य मूर्तिमूलं न हृज्ज
तां ४५ आवाह्यलिङ्गे मूलेन सपुष्पेण गणोत्तमं पाद्यार्घ्याचमनैर्नीरैः सपुष्पैर्वीसितैस्तदा ४६ पंचगंधैः पंचफलैः गवां पंचामृतैरपि गंधपु
ष्पावरत्नोदैः शुद्धोदैः सिस्यशंकरं ४७ रुद्रस्तेन चमकैः चिन्त्यापावनमंत्रकैः संस्नाप्य पीठं संस्थाप्य वाससावेष्ट्य गंधकैः ४८ साक्षो तैर्भस्म
नाविलैः उक्तान्नेरुत्तराग्रकैः अन्यपुष्पैर्यथा लाभमंत्रैरेतैर्गणोत्तमं ४९ हरेमहेश्वरः शंभुः उग्रो भीमः शिवस्तथा संसारवैद्यः सर्वज्ञ इत्याद्यैश्च
नमो तैः ५० धूपं दीपं च नैवेद्यं तांबूलं च तोगाण दद्यान्मूलेन देवाय प्रणामप्रक्रमस्तथा ५१ नीराजतनं नर्तनं च पुनर्मंत्रजपस्तथा आवाहितस्य
हृदये पुनरुद्धासनं तदा ५२ संग्रहे विधिरेवायं विस्तरे चेदर्थोच्यते एवं भक्तगणोत्तमसदालिङ्गं त्रिकालं यजन् कालं चैकमथा द्वितीयमगजे स्ते
भवेन्नेनगे तस्यानुत्तमभोगसंपदखिला प्राप्नोति भूमंडलं लिङ्गाराधनसाधनैकमनसा नृस्यो विशिष्टो भवेत् ५३ इति श्रीशिवरहस्ये दशमोऽंशो
इष्टानारख्ये शिवपूजाविधानं नाम चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ४४ श्रीईश्वर उवाच विस्तरेण प्रवक्ष्यामि शिवलिङ्गार्चनं क्रमं षडङ्गैरेणान्यासादि कृत्वा
पूर्वोक्तवद्गणः १ लघुन्यासेन वासम्यकपंचांगेन यथाविधि पीठान् पूजनं कृत्वा पूजको भस्मभूषितः २ भूशुद्धिं भूतशुद्धिं च कृत्वा वायुस्वशक्तिं
तः स्थावरे चैव द्वारचंडे गणैः संस्कारपूर्वकं ३ अस्त्रेण दिग्बधनादि कृत्वा हुत्वा च पावके भवाद्यैर्नामभिश्चाष्टाचाहुतीः समिधश्च ४ स्वस्त्रो
क्तेन मार्गेण स्थाप्य वह्निं पृथक् यजेत् पंचत्वक्पल्लवोपेतमंत्राणं कुंभमेव हि ५ संपूर्य शुद्धैर्भोगैरपूर्य विधिवत्तदा तंडुलेषु निधायैव पुण्या शिवं
हंवाचयेत्ततः ६ ततो यैः प्रोक्ष्य मूलेन शास्त्रेण प्रणवेन हि प्राकृपादाद्वारपालांश्च पूज्य धूपादिभिः क्रमात् ७ अंतर्गृहं प्रविश्यैवं लिङ्गं संपूजयेत्ततः ३८

समुज्जार्पतथावासोनिर्माल्यतद्वहिस्यजेत् ८ चंडशयेति तदनुओंनमत्यादिपूर्वकं तिलनैलेपंचगव्यैः तथापंचफलैरपि ९ शालिपिष्टेस्ता-
थाकल्कैः गंधपुष्पोदकैरपि वहिजप्रेतांश्च भस्मैरुद्रसक्तैर्दकैः शिवं १० समभ्यर्चयेत् स्निग्धं तं यथाविभवमेव हि स्नानकाले प्रकुर्वीत वाद्याय च म-
नोहरं ११ ततः शंखोदकेनेशं अभिषिञ्चेच्च मूलतः वासोभिर्वैद्यैश्च शंखैर्लिप्येत लिङ्गकं १२ त्रिपुंड्रदापयेत् स्निग्धं तदीपावलीमपि विल्वपत्रैस्त-
थोत्तानैरुत्तगगैरथार्चयेत् १३ शताष्टनामसंख्याभिः कुसुमैर्मालिकादिभिः धूपदीपंचनैवेद्यं तावत्सुपचारकं १४ छत्रचामरमापूर्य्यजनाद-
शं कैरपि प्रणवाद्येन मंत्रेणान्द्विगेनापि भक्तितः १५ नीराजनं नृत्यगीतं वाद्यं नत्वा प्रदक्षिणा स्तोत्रं चेति समासेन स्थावरेषु विधिः शिवे १६ न-
तो देवी गणेशं च स्कंदं चं डेश्वरादिकान् ज्ञानं मंत्रेण मेधावोतस्त्रिंशेऽश्वनमोतकैः १७ उपचारैश्च शिववत् पूज्यास्ते मीगणेश्वराः मूलचरैश्च संपूज्यो-
प्रोक्षणं धातुवरकैः १८ उपचारं यथापूर्वं कुर्यात्तीरांजनं पृथक् देवैर्पूर्वगणेशं च स्कंदं चं डेश्वरं च १९ नृत्तेशं दक्षिणामूर्तिं सोमास्कंदं च राचरे-
शिवस्य सार्पिषा प्रोक्तं स्नानं वापि स्थिरे चरे २० तावतामधुना चैव दध्नाक्षीरेण तावता सहस्रधाराशतकं शंखैर्गोमृगैर्जैर्जलैः २१ पंचविंशतिमूर्ती-
नामेवं नोचे त्रिमूर्तिषु भैरवस्यांति मौपूजाकार्या द्वात्रिंशो दिवापि हि २२ नित्यादपि द्विगुणितं कुर्यात्पूजां तथोत्सवे मासस्वीयनयोरेवं ग्रहोत्सवस्य
योः २३ पर्वण्यपि विशेषेण वरेषु वर्तनं चरेत् पंचामृतानां स्नपनं चैव मभ्यर्गकेशिवे २४ स्नानं पलशतं ज्ञेयं अभ्यर्गः पंचविंशतिः पलानां द्वे सहस्रे तु
महास्नानं प्रकीर्तितं २५ प्रतिष्ठातु महास्नानं स्थिरे च भ्यर्गकं चरे शिवस्य सार्पिषा प्रोक्तं स्नानं वापि स्थिरे चरे २६ तावतामधुना चैव दध्नाक्षीरेण तावता
सहस्रधाराशतकं शंखैर्गोमृगकैर्जलैः २७ प्रदोषे सोमवारे च चतुर्दश्यष्टमीषु च पूजे वद्विगुणा कार्या शिवरात्र्यां च यामसुषट्त्रिकालेषु च वंश-
द्वालैकाल उच्यते प्रातःसंगवमध्याह्नप्रदोषेऽथ निशीथके २८ अस्तुणोदयकाले च षड्काले स्थावरा चर्चने प्रातर्मध्याह्नसायान्हे पूजास्याच्चरं लिङ्ग-
कं ३० वर्जयित्वा निशीथं च माघकृष्णां चतुर्दशीं प्रतिष्ठासु त्रिगुणितं स्थावरे पूजनं भवेत् ३१ दैवचार्यैः स्वयं भूतेभिर्न भग्नैश्च संधिते पूजां माडलि-
की कुर्यात् त्रिगुणं होमनर्पणं ३२ द्विजानां भोजनं चैव चतुर्गुणितमाचरेत् स्थावरे जंगमे चैव एष सामान्यतो विधिः ३३ चरे वा स्थावरे वापि मूर्तीनां
पूजनं भवेत् सर्वोपचारो गाराधनमधेव तततोर्चयेत् ३४ प्रथमेष्टदले मूर्तिः यजेत तत्पुष्पादिकाः दिव्यतेषु गणाश्चेष्टाः ईशं मध्ये समर्चयेत् ३५
पीताक्षितश्चेत्तत्तयत्राभाश्चतुराननाः वराभयमृगाश्चैव परशुविभ्रती करैः ३६ कोणात्रयेऽप्यधे च निवृत्त्याद्याः कलां यजेत् निवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च-
विद्याशान्तिस्तथैव च ३७ शांतिपीताः कलाप्रोक्ता ते जोरूपाः क्रमात्तदा आग्नेयां पूर्ववायव्यमग्नेदिक्षु च पूजयेत् ३८ केसरेषु षडंगानि द्वितीये

दलेपुनः अनेनाद्यंतमनुनायजेद्देवान्प्रदक्षिणं ३९ अनंतसहस्रनामानंशिवो नममनंतरं एकनेत्रं चतुर्बाहुं त्रिमूर्तितदनंतरं ४० शनिकंठं ग
 राश्रेष्ठं शिखंडिनमिति क्रमान् श्वेतपीतसितारक्तकृष्णधूसरसाजनाः ४१ किरीटार्पितबालेन्दुन्यग्रस्थान्नागभूषणान् त्रिनेत्रान्छूलवज्रेषु चाप
 हस्तान्मनोहरान् ४२ ततोर्चयेद्गणश्रेष्ठतृतीयेष्टदलेपुनः उमाचंडेश्वरं नंदिमहाकालौ गणेश्वरं ऋषभोभंगिचरिदिरित्यहंता न्यथाक्रमं उक्त
 रंदलमारभ्य पीतनीलारुणासितान् ४४ उक्तानि वर्णतश्चैतपाटलान् क्रमतः सुधीः चतुरश्रेण श्रेष्ठदूर्वादि क्रमतो यजेत् ४५ इंद्रं सुराधिपं
 पीतवज्रहस्तं सवाहनं अग्निनेत्रं जोधिपरं कंशक्तिहस्तं सुभूषितं ४६ यमं प्रेताधिपं कृष्णदंडहस्तं समर्चयेत् रक्षाधिपं चन्द्रपतिं खड्गहस्तं वलीनं तं
 पाशहस्तं सुशुभ्रांगं वरुणायादसां पतिं वायुं प्राणाधिपं धूम्रं अंशुशङ्खं करं यजेत् ४७ यक्षाधिपं कवेरं च शुक्लवर्णं गदाधरं विद्याधिपं तथेशानं शे
 तं शूलकरं यजेत् ४८ नागाधिपं तथानंतं गौरं च श्रोतृगलं यजेत् लोकाधिपं विधातारं रक्तपद्मासनं यजेत् ५० अंशुशरं रक्तवर्णं च शुक्लवर्णं गदाय
 जेत् त्रिमूलं नीलवर्णं च यजेदग्रे समाहितः ५१ रथांगं कुरुविंदाभं पद्मरक्तं समर्चयेत् लोकपालाय धान्ये वं कथितानि नवानघ ५२ य एवं पूजयेद्दे
 वं ससद्यः शिवतां व्रजेत् यद्यशक्तः चरेत्वापि स्थावरे वा गणेश्वरं ५३ केवलं पंचमनुभिः पाद्यार्घ्याचमनीयकं मूलेन च वकेणापि शिवमावाह्य पूज
 येत् ५४ शताष्टोत्तरसंख्याकं जपेत्तत्र षडक्षरं भवायेति तथा श्लोचनामभिः पूजयेत्ततः ५५ मूलेन धूपदीपादि नैवेद्यां तविसर्जनं स्त्रीभूद्राणाम्मातेन
 पूजनं परिकीर्तितं ५६ प्रणवाद्यंतवर्णेन यतिः पंचाक्षरेण हि पूजयेत्स्त्रिंगमीशानं अन्येषां च यथाविधिं ५७ नास्ति लिंगार्चनं समं तपस्त्रिभुवनेश्वरि य
 द्याचरत्सर्वमेवमाप्राणां तं गणोत्तम ५८ स एव रुद्रगणपः स भक्तः स शांभवः तदेकस्मिन्दिने त्यक्त्वा पंचाब्दं नरकं व्रजेत् ५९ स्कंद उवाच एवं स्थि
 राचरमये परमेश लिंगे संपूजयेद्भुवि मुने वरभोगभक्त्या त्पारत्रिकीं सच्चरितं लभते नुरूपां मुक्तोऽथ भक्तिपरमो मयि सत्यमेव ५९ ईति श्रीशिव
 रहस्ये ईश्वरत्वे दशमांशे पूर्वाधौ चरस्थावरलिंगार्चनं नाम पंचचत्वारिंशोऽध्यायः ४५ स्कंद उवाच अतः परं प्रवक्ष्यामि नित्यनेमि निजकेफलं कालं लि
 गविशेषं च ब्रह्मक्षत्रविशोत्तथा १ आश्रमाणां च सर्वेषां लिंगार्चने विधिः नित्यलिंगार्चने शस्तं धातुस्फारिकं संभवं २ वाणलिंगं मारुतं रसेंद्र
 ककृतं शिवे पार्थिवं कामदं ज्ञेयं सर्वकर्मसुशोभने ३ नयस्य शिवलिंगार्चो गृहे भवति शंकरि स नित्यसूक्तकीर्तये वा ब्राह्मणो वा त्यजोऽपि वा ४ वाणलिंग
 नयस्य स्तिग्गृहे विल्वादिपूजितं तद्गृहे जलमल्यवानपेयं सर्वदा बुधैः ५ एककालं द्विकालं वा त्रिकालं नित्यमेव वा ये च यं त्येव नियतं मम लिंगं महेश्वरी
 ई ते वै गणेश्वरविज्ञेयाः ममतोषप्रदाः शिवे प्रदोषेषु विशेषेण यः पूजयति शंकरं ७ समहापातकैर्मुक्तो भविष्यति न संशयः ऋणदारिद्र्यानाशाय प्रदोषेषू

जयेत्स्त्रिवं ८ घृताभिवेकं कर्वात कर्पात्पलदशेन वै उत्पलैर्विल्वपत्रैश्च पूजनीयो महेश्वरः ९ सोमवारैर्वने शोभने क्तमायुष्यवर्धनं क्षीरेण स्नापयेद्देवं
गवांकापिलजेन वा १० कमलैर्विल्वपत्रैश्च पूजनीयो भवो मुने चतुर्दशपानिशीथिन्या अपामार्गैश्च विल्वकैः पूजयेत्स्त्रिगमेकाग्रोदध्ना संस्तापयेत्कुचिः
कालाश्रम्यां कालकालमर्चयेन्नियतव्रतः १२ मधुना स्नाप्य देवेशं विल्वपत्रैः प्रपूजयेत् बोधायनोक्तविधिना सर्वनक्तं व्रतं शिवे १३ तत्रावाहनपूजां च प्रव
क्ष्यामि शिवे तव यथाभिरुचिर्ते लिंगे धातुजे स्फारिके पि वा १४ बाणेरसेन्द्रकलिते तथा मरकतोद्भवं स्थाप्य पीठेरंगवल्लीमंडिते चोपलेपिते १५ भूमीनक्तप्र
ते मे नीस्तातो भस्मत्रिपुंड्रघृक् रुद्राक्षमालाभरणाः जपेत्पञ्चाक्षरं मनु १६ संपाद्य पूजाद्र्याणि शतमष्टौत्तरं शिवे जपेत्पडक्षरं मंत्रे सदा जपपरायणः १७
ऋषिच्छंदो देवतादीन् ज्ञात्वा न्यस्य तनौ मुने करे करतले चैव हृदये च न्यसेद्बुधः १८ ध्यायेत्तत्र महादेवं पूजां दीज्य कर्मणि मूले कल्पद्रुमस्य द्रुतकनकनि
भंदे मसिंहासनस्थं वामांकारुढगौरे निविडकुचभरणभोगगाढोपगूढं सर्वालंकारदीप्तं वरपरशुमृगाभीतिहस्तं त्रिनेत्रं वंदे चंद्रार्धचूडं गृहगणपतिं विश्व
हृत्पार्श्वमहेशं २० ध्यात्वेवं मूलमंत्रं तु जपेद्दशौत्तरं शतं सोदकं कलशं पूज्य गंधपुष्पाक्षतैर्युतं २१ कलशस्य मुखे विष्णुः कंठेरुद्रः समाश्रितः मूले चा
स्पृश्यतो ब्रह्मामध्ये मातृगणास्थिताः कुक्षौ च सागरानंद्य कलशस्य समाश्रिताः आयातु शिवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः एवं कलशमभ्यर्च्य पश्चाच्छं
खं समर्चयेत् त्वंपरासागरे त्यन्तो विष्णुना विधृतः करे २४ पूजितं स्वं सर्वदेवैः पांचजन्यनमोस्तु ते ततः शंखस्थतो यंतु समंतात्पुरतोक्षिपेत् २५ गंगे च
यमुने चेतिकलशस्थजलं स्पृशेत् पीठपूजां ततः कर्पाद्रुं गणपतिं तथा २६ दक्षवामे तथा धारशक्तिं च प्रकृतिं परां अनंतं पृथिवीं चैव कैलासं रत्न
मंडपं २७ कल्पवृक्षं रत्नवारसिंहासनमनुत्तमं श्वेतच्छत्रं चामरं च प्रागादिक्रमयोगतः २८ धर्मज्ञानादिवैराग्यं ऐश्वर्यं प्राक्समर्चयेत् अधर्मं च तथा
ज्ञानं अवैराग्यमनैश्वरं २९ दक्षिणे पूजयेद्देवान् सुत्वं चैव रजस्तमः मायां विद्यां च वह्निं च अर्कं सोमं तथैव च ३० आत्मानं नौ ज्ञानपद्मे प्राणादिहले
के यजेत् वामां ज्येष्ठां तथा रौद्रीं कालीं कलविकारिणीं ३१ बलावलप्रमाथां च सर्वभूतदमन्यकां मनोन्मनां तथैवांसां पूजयेत्साक्षनादिभिः ३२ आवा
ह्य शृणुके लिंगे पार्थिवे धातुजे तथा बाणवर्जं रसेन्द्रे वा स्फारिके रत्नजेषु वा ३३ साक्षतं च सपुष्पं तु गृह्य स्वहृदयांतरे ध्यायेद्देवं विरूपाक्षं निमीत्वा
क्षीणि सत्तम ३४ वंदे महेशं सुरसिद्धसेवितं स्फुरद्भुमैः पूजितपादपद्मं विद्याप्रदं भक्तजनैश्च सेवितं ध्यायेत्सदा सांख्यशिवप्रसन्नं ३५ सर्वाधारे धरे
देवि पूजार्थं शंकरस्पृहि स्थानं देहि महादेवि पूजिता भव मे सदा ३६ इत्यक्षताभिः संपूज्य घंटा माला उयेत्ततः आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं

नुरससां ३७ घंघनादकरोम्यद्यतेनप्रीतोभवेच्छिवः लिंगं पीठे च संस्थाप्य देव्या सह न तोयजेत् ३८ सपुष्पं साक्षतं गृह्य प्रार्थयेत् तमहेश्वरं आ
 राधितो मनुष्यैस्त्वसिद्धेर्देवासुरादिभिः ३९ आराधयामिश्रत्वा त्वामनुग्रहाण महेश्वर आत्मा वहंस्त्विति शानं सो दकेनाभिषेचयेत् ४० मधुपर्क
 ततो दद्यात् मूलेनैव तथा मुने आप्यायस्विति चक्षीरं दधिकाव्योतिवै दधि ४१ घृतं मिमिक्षेति घृतं मधुवातेति वै मधु स्वादुः पवस्वेति सितां नारि
 केलजलं तथा ४२ रंभाफानसजाम्रादिजं वीरेश्वरसैरपि षडक्षरेण संस्नाप्य गंधरत्नसुमादिभिः ४३ अभिषिच्य ततो न्नस्य अंधसस्य तयेत्यपि
 कुर्वीतां न्नाभिषेकांतं तं निच्य सुशीतलैः ४४ धारया त्रगतां भोभिः अविच्छिन्नादिधारया गोमृगैरपि वा संस्पृक्ष्वा च त्वाभिषेचयेत् ४५ एक
 वारं त्रिवारं वा तथैकादशनीमपि संस्नाप्या साद्य पीठे च वा सश्चैवोपवीतकं ४६ दद्याच्च त्र्यंबकेनैव भूतिगंधाक्षतास्तथा उत्तानैरुत्तरांगैश्च विल्वैः
 संक्षालितैर्यजेत् ४७ मालाभिः कुसुमैश्चैव शक्तास्योत्तरनामभिः भवायेति तथैवाद्यैर्निधनेत्यादिभिस्तथा ४८ धूपं दीपं च नैवेद्यं तांबूलं च वि
 शेषतः देवीपार्श्वे यजच्छंभोः वामे दक्षे तथा मुने ४९ देवीमंत्रेणाभिषिच्य गंधधूपादिवाससा पूजयेत् स्निग्धपाशैर्धनुस्सदं च गणपतया ५० नौ
 राजयत्ततो लिंगं देवीं स्कंदविनायकौ कांस्यवादित्रनिनदैः घोषयेच्छिवमंदिरं ५१ प्रदक्षिणात्रयं कृत्वा नमस्कारादिपंचकं षडक्षरेण मंत्रेण
 कुर्वीत मुनि सत्तम ५२ छत्रं च चामरे दिव्ये व्यजनादर्शकं ततः नृत्तं गीतं तथा वाद्यं प्रदद्यान्मूलमंत्रतः ५३ स्तोत्रमेतत्पठेद्द्विहान्वेदत्रय
 गतं द्विज देवाणं वाजपेयं द्विहान्वेत् एतत्स्तोत्रं पठेत्सदा ५४ नमो नादात्मने तुभ्यं नमो विंदुकलात्मने अलिंगलिंगरूपाय रूपातीताय तेनमः
 ५५ त्वं माता सर्वलोकानां त्वमेव जगतां पिता त्वं भ्राता त्वं सुहृन्मित्रं त्वमेव प्रपितामहः ५६ नमः सद्याय देवाय नमस्तत्पुरुषाय च अघोराय नम
 स्तोत्तुवाम देवाय तेनमः ५७ ईशानाय नमस्तेस्तु देवदेवाय तेनमः सर्वाय क्षिति रूपाय शुद्धसात्राय तेनमः ५८ नमः पशूनां पतये यामिकाया
 मितौ जसे भवाय वायुरूपाय शब्दरूपाय तेनमः ५९ महादेवाय सोमाय अमुत्ताय नमो नमाः उग्राय यजमानाय नमो स्वाकाशमूर्तये ६० त्व
 दष्टमूर्तिभिर्यो जगत्सर्वं चराचरं मया ह्यज्ञानतः शंभो यत्कृतं पूजनं तव ६१ तत्क्षमस्व महादेव शरणागतवत्सल इति स्तुत्वा जपेन्मंत्रं षड
 क्षरमनां द्वितः ६२ न्यासं दिग्योचनं कृत्वा शखतोयभ्रमेतच्च तेनैव प्रोक्षयेद्देहं निर्माल्यां व विवेचि ध्या ६३ नात्यंतं तन्प्राशयच्च नमूत्रपरिणा शिवं
 मियत् हृत्य अक्षिणीकामध्यमुमया सह शंकर ६४ प्रविशत्वं महादेव सर्वैर्गवरणैः सह अयं मे हस्त इत्याद्यैः स्पर्शं लिंगे विधाय ते ६५ एवं

शिवं

बाहरहः पूज्योलिंगे देवः सनातनः एककालं द्विकालं त्रिकालं वा यथावलं दृष्टं अष्टम्यां सोमवारेषु प्रदोषे दोषवर्जिते चतुर्दश्यां तथा नक्तं
 नित्येनैमित्तिकेऽपि च दृष्टं ग्रहणे विषुवे चैव पूजेयं कथिता तव नास्ति शंभोः पूजेन सद्गुणं रूपां भवेत् दृष्टं पूजया भोगमोक्षौ च सिद्धयः किं वदन्
 कितः स्कंद उवाच तुरंगमांतंगशनांगसंधास्यात्तु गलिं गार्चकं गेहनिष्ठाः धनं च धान्यं वरवस्त्ररत्नभुक्त्यन्तसिद्धिं ग्रहसौधपंक्तिं पराक्रमसं
 र्वकलासु दाक्ष्यं पुत्रांस्तथा त्र्यक्षसमर्चनां लभेत् ७० इति श्रीशिवरहस्ये ईश्वरमेव शमांशेषु द्रुत्वांशेऽध्यायः ४६ ॥ श्रीस्कंद उवाच
 जैगीषव्यमृगेष्वद्यसंवादं परमेशयोः कदाचिद्ब्रह्मसंतीसादेव पृच्छत शंकरं १ श्रीदेव उवाच देवदेव महादेव कुरुणा करशंकर वेदांते निर्गुणो
 देवः कथितस्तु महेश्वर २ त्वल्लिंगं निर्गुणं साक्षात्पूजितं मुक्तिदायकं अमूर्तं स्थापि मूर्तिं त्वं कथं देव महेश्वर ३ श्रीस्कंद उवाच इति देवस्तथादे
 व्यापृष्टस्तु उवाच तां रहस्यं गोपनीयं तेनाख्ययं यस्य कस्यचित् ४ श्रीशिव उवाच मृगुधगिरिजे धन्यं मूर्त्तीनामुद्भवं मम अमूर्तं स्थापि
 मे मूर्तिः कल्पिता लोकसेतवे लिंगमे निर्गुणं साक्षात् परमानंददायकं सकृत्पूजां कृतां पुंसां उत्सवार्थं शिवागमैः दै सद्योजातोद्भवाः पंचपं
 चतत्पुरुषोद्भवाः अघोरसंभवाः पंचवामदेवभवाः शिवे ७ ईशानसंभवाः पंचतैषां नामानिते मृगु महालिंगोद्भवं श्रीमतदक्षिणामूर्तिमी
 श्वरि ८ एकपादं सुखासीनं विघ्नेशानुग्रहेतां सद्योद्भवामूर्तयोमीतत्पुरुषभवा मृगु ९ सोमास्कंदं दृष्ट्वा रूढं पुरत्रयविदारणं चंडीश्वराज
 ग्रहदं कामघ्नं कालदाराणं १० अघोरसंभवं देवैकालदाराणां प्रिये गजसंहरणं वीरभद्रं भिक्षारुनेश्वरं ११ किरात रूपकं कालं कल्याणा
 कृतिमुंदरं वामदेवभवाः पंचमूर्तयोमी गिरिद्रजे १२ विष्णुचक्रप्रदातारं देवकान्तारविग्रहं गौरीसहायं वैकुण्ठनेत्रार्थं चंद्रशेखरं १३ ईशान
 वक्रसंभूतामूर्तयोमी ममैव हि जलधरात्मकं नाथकोविदं कालभैरवं १४ शरभं विद्मि गोविंदं जनकं नागभूषणं अंधकारिं विरूपाक्षं विराट् रूपं
 दिगंबरं १५ कैलासनाथं कल्यांतरुद्रं कपूरमुंदरं कालाग्निरुद्रं शलासिधरं व्याघ्राजिनां वरं १६ पंचवक्त्रं दंष्ट्रं त्रिरूपिणं मुनिरूपिणं यो
 उशाब्दाकृतिसाक्षात्पूज्योऽग्निविनिवासां १७ ज्वरार्तिशमनं विष्णुवल्लभं भक्तवत्सलं विधिमतकं संहर्तृ पार्वतीप्रणयात्मकं १८ गंगाधरं
 चंद्रधरं मृगहस्तं चतुर्भुजं भूतेश्वरं कोटिरुद्रं मूर्तिशक्तिलसत्करं १९ पंचव्रत्तोद्भवाः सर्वाः कामदाः शान्तविग्रहाः एवं ध्यायंति मे मूर्तिं से
 वाज्ञानं भवेच्छिवे २० तेभ्यो विशिष्टा देवेशि मूर्तयः त्रयो मम ज्ञानदा दक्षिणामूर्तिः सच्चिद्रूपानिरमया २१ मुनीनां ज्ञानदा त्रीचसं देवोपनिषद्भुता

ई. द. पू.

शिवरहस्य

अ. ४७

४१

कैवल्यश्रुतिबोध्यानि श्रीमूर्तिर्महेश्वर २२ उमासहाय्याञ्जसाचनीलकण्ठविमुक्तिदा श्रीरुद्रकथिताचेयंसभापतिरिति स्थिर २३ आसामूर्ति
सुचोक्तश्चाकैवल्यश्रुतिदर्शिता मूर्तिः परतराशोः स्तनूर्तस्याप्यसंगिनः २४ कल्पयंतियथाज्योषंस्वाधिकारानुरूपतः ध्यायी तीशानमित्या
द्याः श्रुतयो ध्यानकर्मणि २५ प्रवृत्तास्तामहादेवी ध्यानमीशे विमुक्तिदं विष्णुब्रह्मैंद्ररुद्राणां जननीया पराशिवा २६ सैवोमाप्रोचते वेदैः तया
युक्तो महेश्वरः असंगोऽपि परानेदसच्चिद्मसुखाद्वयः २७ मायासाप्रकृतिर्ज्ञेया समाधी परमेश्वरः तस्यावयवभूतं यत्तज्जगदेतत्प्रकाशते २८ नैव
नानास्ति भूतेभ्योऽप्यतिरिक्तं जगन्मुने तपसेवमुने ज्ञात्वानिष्क्रियं शान्तमव्ययं २९ अगाधरसरूपादिमस्पर्शतन्मनोनिगं ध्यानधेयादिरहितं
निष्कलंतनुरीयकं ३० मनोधर्मो ध्यानविधिः तन्मनोनिगमं मुने तत्तस्मात्सकलं शंभुनिष्कलं संप्रपूजयेत् ३१ हृदाकाशभासमानं नीवाशकणाकृतं
तिज्वलंतमनिशं वह्नितच्छिखायां महेश्वरं ३२ आकाशनिर्मलेश्च ह्येभासमानसुशीतलं सौममंडलमापूर्णमचलं दृष्टिगोचरं ३३ ध्यात्वा प्रथमं महादेवं
उमया सहितं शिवं शृङ्गस्फटिकसंकाशं चंद्रोखावतंसकं त्रिलोचनं चतुर्बाहुं नीलश्रीवंपरात्परं ध्यायेन्नित्यं धारणाया घटिकापंचकं मुने ३४ आदित्य
मंडले वापि सोऽहमित्युपि सत्तम हिरण्यं यश्मश्रुकेशं हिरण्यं नखं शिवं ३५ हिरण्यबाहुं वरदं अविकाप्रतिमीश्वरं ध्यायेन्नित्यं सदा भ्यस्य सोऽहमस्मी
ति भावयेत् ३६ स्थाने ध्येतेषु विप्रैर्द्रध्यायीत परमेश्वरं श्रीपर्वतशिखस्थानं केदारं तुललाटकं ३७ वाराणसीभ्रुवोर्मध्वे विज्ञेया ध्यानकर्मणि कुरु
सेत्रं कंठमेतत्प्रयागं कुचमुच्यते ३८ चिदंबरं तु ह्रन्मध्यमाधारः कमलालयः एषु स्थानवरेष्वीशं भावयेद्देहगेषु च ४० हृदये न त्यमानं मां ध्यायित्वै
वं तया सह आत्मतौ थो भिनिरतौ भौतिकं तीर्थं सुस्पृजेत् ४१ अत्यल्पो ह्यियथावन्तिः श्रुक्ष्माद्रं च नाशयेत् ध्यानाभ्यासः तथा लोपि महत्यापं व्यपोहति
४२ ईश्वर उवाच ध्यानमेतद्गजे विमुक्तिदं चंद्रचूडचरणोऽस्य केवलं यस्य तस्य हृदये वसती शः यस्य मुक्तिमपित्वस्य दिशामि ४३ इति श्रीशिवरहस्ये ईश्व
राख्ये दशमं शेषं च विंशतिमूर्तिकथनं नाम सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ४७ ॥ श्रीईश्वराय नमः पूजाकोटिप्रदं ध्यानं ध्यानमेवं मम प्रियं निर्वीने निर्भये
शृङ्गेऽसर्वालंकारशोभिने १ गंधपुष्पामोदवोरुद्रुतलोपरिस्थितः ध्यायी नैवं महादेवि महाकैलासवासिनं २ भस्मत्रिपुंड्ररुद्राक्षमालालंकृतविग्रहः
पंचाक्षरवरास्योऽथ निमील्यक्षियुगं शिवे ३ धारणाभिः समाहृत्य योगेनास्त्राच्यवैतनुं सर्वतश्चिंतसाहस्यहृदयां भोजमध्यमे ४ प्राणायामैः विकसि
ते परमेश्वरमंदिरे अष्टैश्वर्यदलोपेते विद्याकेसरसंयुते ५ ज्ञाननाले महाकंदे प्रणवेन प्रबोधिने मध्ये हृदयपाथोजे महादेवा स नोचितं दं

शिवं.
४१

महिताकारशोभाहंमंतपंपरिचितयेत् अतिचिंतामणिप्रत्येः अतिकौसुभकांतिभिः ७ रत्नैरप्राक्तैर्लोकैर्कंजयंतं समंततः दक्षिणद्वारपार्श्वे स्वसंस्मरेन्नंदिकेश्वरं ८
अनेकरुद्रप्रमथभूतसंघैर्निषेवितं शिवधर्ममहाध्यक्षं शिवान्तःपुरपालकं ९ चामीकरचलप्रख्यं सर्वाभरणाभूषितं वालेंदुमकुं सौम्यचतुर्बाहुं त्रिलोचनं दीप्त
शूलमगंटं कं स्वर्णवेत्रधरं प्रभुं चंद्रविंवाभवदनं फालपंडुं जयभरं ११ उत्तरद्वारपार्श्वे तु तत्पत्नीं मरुतां सुतं सुयशं सुव्रतां मंवापादं मंडनतत्परां १२ सहिता
रुद्रकन्याभिः सरसीभिश्चाप्यनेकशः मध्येयमंडलस्यास्य वेदिकं विदुमप्रभं १३ चतुर्भुजं भयतां ध्यायेच्चतुरश्रीमनोहरं तस्यां शक्त्यादियुक्तं चतुर्भुजं पर
मानसं १४ आंधारशक्तिं श्यामांगीकरैर्धृतवराभयां तस्याः पुरस्तादाकंठं अनंतं कुंडलाकृतिं १५ तस्यापरिग्रुभं ध्यायेत् सिंहासनमुमापतेः धर्मज्ञानं च
वैराग्यं ऐश्वर्यं च तदध्ययः १६ आग्नेय्यादिस्थिताश्चैतत्पीतृरक्तहरिप्रभा सिंहाकारसिंहकोट्याप्रत्येकं परिवारिताः १७ अधर्मादीनि पूर्वादिफलका
निसमंततः वाणावर्तप्रकाशानिताराकारधराणि च १८ मध्येतत्फलकस्यास्य साक्षात्क्ष्मीपतिस्थितः मध्ये प्राकादिमध्यस्थः प्रणवादिस्वराष्ट
कं १९ योगासनं विभो ध्यायेत् कूर्माकृत्यनलप्रभं अस्याधः छदनं यद्वा मासनं विपुलं स्मरेत् २० शिवधर्ममहाकंदं शिवज्ञानैकनालकं अष्टैश्व
र्यदलोपेतं पूर्वादिक्रमयोगतः २१ अष्टवामादिशक्त्यंगरुद्रकल्पितकेसरं वैराग्यकर्णिकांतस्थं वामादिनवबीजकं २२ वामाज्येष्ठानथारौद्रीका
लीविकरणी तथा वलपूर्वाविकिरिणी वलप्रमथिनी तथा २३ अष्टावेताः सर्वभूताः दमन्योनवशक्तयः केसरेषु स्थिता ध्येयारक्ताभा घृतचामराः
२४ कलाधरकलाद्योतकर्णिकायामनोन्मनां भर्तुरीशानदिभागे पाशां कुशवराभयां २५ यद्वा मासनस्थितं ध्यायेद्देवस्य विमलासनं गणाविका
महादेवीं ततो गौरीं प्रचादयात् २६ क्रांतशक्तिभिरन्याभिः सौम्याभिर्विमलासनं तस्यापरिगुणानां च मंडलानां च साधकः २७ नत्वानामपि मूर्ती
नां त्रिनयानां विभावयेत् सर्वासु नोपरिचितं विचित्रकुसुमास्पदं २८ परं व्योमावकाशाख्यं आसनं कल्पयेत् प्रभोः तस्मिन् सदा शिवं ध्यायेद्ब्रह्मपद्मा
सनस्थितं २९ शुद्धस्फटिकसंकाशं प्रसन्नं शीतलद्युतिं विद्युद्भलपविद्योतिजयमुकुटधारिणं ३० शार्दूलचर्मवसनं मंदस्मितमुखं वज्रं
रक्तपद्मदलप्रख्यं पाणिपादतलाधरं ३१ द्वात्रिंशलक्षणेनैतत्सर्वाभरणाभूषितं दिग्गंधानुलिप्तांगदिव्यमाल्यैरलंकृतं ३२ पंचवक्त्रं दशभु
जं प्रतिवक्त्रं त्रिलोचनं दक्षिणं शूलवज्रासिपरश्वाभयमुद्रिकं ३३ वामे च दधत्तं नागपाशं चंद्रांतथा कुशं अस्याध्वं वक्त्रं विलसद्वालेंदुमकुं मेज्जलं
३४ ध्यानस्य मूर्ध्वाभिमुखं गगनछायां सितं पूर्ववक्त्रं महेंद्रस्य छायां याकनकप्रभं ३५ वालेंदुमकुं सौम्यं संप्राप्तं नवयौवनं दक्षिणं वदनं का
लछायासक्तं योजनप्रभं ३६ भृकुटीकटिलं घोरं रक्तवज्रेत्रयक्षणां दंष्ट्राकरालदुर्द्धं स्फुरिताधरपल्लवं ३७ चंद्रापीडं चलत्केशं किंचिच्चलि

तयोवज्रं उत्तरं यस्मिन् राजस्य क्वायया विदुमप्रभं ३८ ललाटतिलकोपेन नीलालकं विभूषितं सविलासं त्रिनयनं चंद्राभराणभास्वरं ३९ इच्छाज्ञानक्रियासु
 विलसन्नेचनत्रयं पश्चिमं पाशहस्तस्य क्वायया चंद्रसंनिभं ४० चंद्रोत्तंससिताकारं कृतभस्मत्रिपुंड्रकं इति ध्यात्वा पुनरपि ध्यायेद्देवं सदाशिवं ४१ स
 र्यं चंद्राग्निनयनं नीलकंठं जयधरं ज्ञानं चंद्रकलाजूरं उद्यद्वाहचतुष्टयं ४२ त्रैगुण्यमलसंभूतैः दिग्भैर्देशभिरायुधैः सर्वज्ञतादिसिद्धिहृदयादिषु
 ङ्गकं ४३ पंचब्रह्मात्मवदनं पंचसादारव्यभूतिकं श्रीमत्यं चाक्षरमयं प्रणवाकारशालिनं ४४ समस्तवर्णरूपं च पंचवक्त्रकलामयं निबन्धितज्ञानवेरा
 ग्ययोगमोक्षप्रतिष्ठया ४५ आकंठविद्यया सिद्धमाललारं तु शान्तया तदूर्ध्वं शान्त्यतीतात्मकलया परिकल्पितं ४६ एवं पंचकलारूपमिदं सदाशिवं वपुः
 चतुर्मूर्तितटिद्वर्णां प्रतिवक्त्रांशुमंडलां ४७ एकवक्त्रांशं शंकाभां प्रतिष्ठापयन्नधारिणीं अग्निवर्णां त्रिवदनं विद्याशान्तिलसत्करं ४८ कृष्णवर्णां च
 तुर्वक्त्रांशं तिष्ठजविराजितां पाशहस्तं च वदनं शान्त्यतीतांशं शिप्रभां ४९ सर्वाः पद्माक्षमालाढ्या अभयेन विराजिताः चतुर्भुजास्त्रिनयनाः पीनो
 न्नतपयोधराः ५० आसां पंचाध्वगर्भिता षडध्वांता सदाशिवः मंत्राध्वा च पदाध्वा च वर्णाध्वा च वनाध्वकः ५१ तत्त्वाध्वा च कलाध्वा च षडध्वा
 च इतीरिताः चतुर्विंशत्युत्तराणां भुवनानां शतद्वयं ५२ भुवनाध्वा च संचित्यरोमचेदात्मना विभोः पंचरुद्रादिरूपैस्तु वर्णैर्वर्णाध्वकल्पना ५३
 असौ त्वगात्मना चित्तो देवदेवस्य शूलिनः सप्तकोट्यो महामंत्रैः मूलविद्यासमुद्भवैः ५४ मंत्राध्वा रुधिरात्मा सौविचित्यः पार्वतीपतेः अनेकभेद
 संभिन्ना मंत्राणां पादसंहतिः ५५ पादाध्वा सौ पशुपतेः सिराभां सतयामतं पृथिव्यादीनि षड्रिंशत्तत्त्वान्यागमवेदिभिः ५६ उक्तान्पमीभिस्तत्त्वा
 ध्वाशुक्तमज्जास्थिररूपभृत् नास्य देहेति रुधिरं न मांसं नास्ति किंचन ५७ प्रतिबिंबमिवाकाशे शक्रचापमिवांबरे ज्योतिर्मयतया सिद्धमिदं सदा
 शिवं वपुः ५८ तथापि कल्पनामात्रं कालमाप्याध्वनामिदं ब्रह्मस्वीशानमूर्धातः पुरुषेण चतुर्भुजः ५९ हृदयादीन्पद्मारेण गुह्यादीन्पतुवा
 मतः सद्योजातेन मंत्रेण पादादीनि जगत्पतेः ६० पंचमंत्रतनुः शंभुरेवं कल्पनया भवेत् ॐ कारबीजप्रभवः कलापंचकसंयुतः ६१ शुद्धस्फ
 टिकसंकाशः शुभमेधाविवर्धनः सदाशिवात्मा व्यामस्यः ईशानः परिकीर्तितः ६२ रागायत्रीप्रभवो मंत्रः स्वर्णवर्णश्चतुष्फलः वक्ष्ये कृद्गजवाहस्थः
 ईश्वरः पुरुषः स्मृतः ६३ अथर्वप्रभवो मंत्रः कलासृकविभूषितः आभिचारकंदित्यर्थं अंजनाद्रिसमप्रभः ६४ अशेषाघहरः पंचसामघोररुद्रविग्र
 हः सामवेदप्रभवो मंत्रः त्रयोदशकलान्वितः ६५ वामदेवप्रवालाभो वारितत्वस्थितो हरिः यजुर्वेदोद्भवो मंत्रः कलासृकयुतः स्थितः ६६ शान्तिह
 त्पृथिवीसंस्थः सद्योजातः पितामहः तत्पूर्यः चंद्रविंवाभो ऋग्वेदवदनोऽशुभत् ६७ कलापंचदशैर्युक्तो मुख्यमंत्रात्मको हिसः पंचवक्त्राः स्मृताः

सर्वदशदाहंभूषिताः खड्गखेदधनुर्बाणकमंडलुस्त्रधारिणः वरभयोषेतकराः शूलपंकजपाणयः ६८ अघोरघोरएनेषतद्वेपथोम्यविग्र
 हा एवं ध्यात्वा स देशस्य पंचब्रह्मात्मताविभोः ६९ ततश्च कलाभेदेः विचित्रांगानि कल्पयेत् श्रीस्कंद उवाच बुध्याभिध्याय रुध्वाविषम
 विषयजागाधबोधैप्रमुग्ध दुग्धप्रापमदिग्धसर्वविषयाकोरोधदग्धाधकं ७२ ध्यायीतत्स एभविशिक्षाचणत्रसंमदोसस्थितं सर्गापर
 विचक्षणोक्षणमुमेविशीणचित्तक्षकः बारंवारमपारसारकरुणो वारशिभारशिहृद्वाराशोविषयानुभूषितभवोभावोप्यभावोद्विष्टतः ७३
 योषार्धाकृतिकामकायदहनः समोहिनामोहनोहेयानामपिहापिनामगसुतेभूमेकसीमाशिवः ७४ इति श्रीशिवरहस्ये ईश्वरख्ये दशमांशे।
 शिवध्यानं नाम अष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ४८ श्रीस्कंद उवाच ईशानः सर्वविद्यानामित्येषां शंखपांडरा धूर्जटेरुध्वे मूर्ध्ना साशसिना सहिता क
 ला १ ईश्वरः सर्वभूतानामित्येषां कंदसन्निभ शर्वस्य पूर्वमूर्ध्ना सौशक्त्या युक्तांगदारवया २ ब्रह्माधिपतिरित्यग्रे ब्रह्मणोधिपतिः सदा ब्रह्मेत्ये
 वाशशांकांकासेषामूर्ध्ना स्पंदक्षिणा ३ शिवो मे आस्त्वितिकलाश्रुद्वस्फटिकभास्वर महेशस्योत्तरमूर्ध्ना मरीचिरसवीचिका ४ सदाशिवोमिति
 कलागोक्षीरधवलाकृतिः शिवस्य पश्चिमो मूर्ध्ना ज्वालिनी मेलने ज्वला ५ कलातत्परुषायेति पूर्वा विद्यहृत्पसौ शान्तियुक्ता जपावर्णा पूर्वव
 क्रंपुरद्विषः ६ महादेवाय पूर्वोयधौ महीति कलाश्रुता साविद्या सहिता कृष्णा दक्षिणा वक्रमीशितुः ७ कलाप्रतिष्ठा सहिता तं नोरुद्र इ
 ति श्रुता वक्रमुत्तर ईशस्य वर्णेन स्फटिकौपमं ८ प्रचोदयादितिकलाप्रतप्तकनकोपमा शिवस्य पश्चिमवक्त्रं निवृत्तानित्यसंहितं ९ अघो
 रेभ्यः कलानीलहृदयान्तमयायुता अथघोरैरभ्यइत्येध्वारं क्तमोघासखीगणा १० पीताघोरकलास्कंधोदक्षिणः सुधयायुतः वामानिद्रा
 युताघोरान्तेभ्य इति कीरभाः ११ नीलामृतयुतानाभिः सर्वतः शर्वरूपिणी कृक्षिः सर्वेभ्य इत्येषा कला सिंदूरसुदरा १२ रजतासहितायानि मूला
 धारधरात्मना लिंगमौलियुता पीताज्येष्ठाय नम इत्यसौ १३ सद्यो रूस्थविरानीलास्पातरुद्राय नमः कला पीतासवात्मवामोरुः कालाय नम
 इत्यसौ १४ शुक्लाकामकलाकाभासहितं जतदक्षिणा वामाविकरणायाथ नमः श्पासाससंयमाः १५ सन्क्रियादक्षिणा जघानीलावल
 कलाविभोः वामाविकरणायाथ वृद्धिसिद्धियुतारुणा १६ विद्युद्गोबलकलासम्यक्क्रिययायुता वामः प्रमथनायाथ नमो धात्रीयुता
 सिता १७ बलाकामायुता सोम्यावल प्रमथिनी कलामनोन्मनीयुता ध्यायेत् वामपार्श्वे पेनाकिनः १८ सद्योजातं प्रवद्यामीत्येषा बालार्क

ई. द. पू.

शिवरहस्य
अ. ४२

४३

संनिभा कलासिद्धसमायुक्ताधूर्जटेर्दक्षिणपदसद्योजातार्यवैपूर्वनमद्रत्यसिनाकला ऋद्धिशक्तेः सहचरीवामगौरीपतेः पदं २० नी
लाभवेकलायुक्तासुहितोदक्षिणः करः नीलाभवेकलान्यानुवामालक्ष्मीयतः करः २१ मेधासहचरीसीतासापीवातिभवेकला भवेदु
बोमितिकलासाकांतिरुणाशिरः २२ नीलाभवेकला बाहूः दक्षिणस्वधयायतः उद्धर्दकराभासामुद्धवायनमः कला २३ घृतशोण
यतां ध्यायेद्दामबाहुं जगत्पतेः अष्टत्रिंशत्कलादेवाः त्रिनेत्राश्चतुर्भुजाः २४ वराभयपरश्विणविलसत्करपंकजाः तत्तद्ब्रह्मसमाकारव
र्णायुधभूतोश्च वा २५ एतेषां वामभागे तु विचित्राः शक्तयस्त्रिभिः पाशांकुशाभयवरद्योतमानकरोवृजाः २६ श्रीकंठप्रमुखान्द्रान्
वर्णरूपास्तशक्तिकान् प्रभोरवयवां ध्यायेद्वायुक्तन्यायवर्त्मना २७ स्मरेत्सशक्तिकान्द्रान् अर्धनारीश्वराकृतीन् सिंदूरकांचनम्प
रभा वामदक्षिणपार्श्वगतपाशांकुशाक्षबलयश्चूलमुद्राविराजितान् असन्नवक्रकमलान् विश्ववोद्धितदायकान् २८ कामिकपादक्रम
लंयोगजंगुल्फयोर्युगं चित्यं पादांगुलीरूपं कारणं प्रसृताद्वयं ३० अजितं जानुनीयुग्मदीप्तमूरुद्वयविभोः गुह्यवीजात्मकं सस्मं सहस्रं
तु कटीतरं ३१ दृष्टभागो शुमानस्य नाभिश्च सुप्रभेदकं विजयं जठरं प्राहुः निश्वासं हृदयात्मकं ३२ स्वायंभुवंस्तनद्वंद्वमनलं लोचनत्रयं
वीरगमः कंठदेशः शैरवंश्रवणद्वयं ३३ मकरं मकरं शंभोः बाहवो विमलागमाः चंद्रज्ञानं मनः शंभोः विंबवदनपंकजं ३४ जिह्वा
मोहनी मीशस्पललितंगंडयोर्युगं सिंदूरललाटफलकं संतानं कुंडलद्वयं ३५ यज्ञोपवीतं शर्वोक्तं हारस्वप्नारमिष्वरं किरणारत्नभूषण
वानुलवसनात्मकं ३६ एवं तत्रात्मकं रूपं ईश्वरस्य विचिंतयेत् शिवज्ञानप्रदं पंसां शिवधर्मप्रवर्तकं ३७ प्रणवस्य च मात्राभिः वर्णैः पंचाक्ष
रस्य च वदमा सोऽश्विकलकल्पयेद्देविकापतेः ३८ विशुद्धं शिवसादाख्यं विद्युद्दं दमिवां वरे विश्वतः स्फुरितं ज्योतिः विद्यादूर्ध्वमुखं विभोः
३९ अमूर्तमथ सादाख्यं मूलं संभट्टति श्रुतं ज्योतिस्तं भ्रमयेलिंगं सौरदस्यो जरं मुखं ४० ज्योतिर्लिंगैकभागे ध्वं एकवक्त्रं त्रिलोचनं मूर्ति
सादाख्यमित्युक्तं ध्यायेत्पश्चिममाननं ४१ शूलं च परं भुवं जज्ञं मभीतिं दक्षिणैः करैः पाशं वक्रं च यंत्रं च वरं वामैः करैरपि ४२ च्छानं कर्त
सादाख्यं परमैः पूर्वमाननं ब्रह्मपंचान्पूत्रैः पूर्वदक्षिणोत्तरपश्चिमान् ४३ वक्रपद्मे विभो ध्यायेत् ईशानं ब्रह्मति क्रमात् सर्वज्ञतात् तन्निरादि
बोधं स्वतंत्रतानित्यमलुप्रशक्तिः अनंतशक्तिश्च विभो विधिज्ञाषडाहुरंगानि महेश्वरस्य हृदयं हृदये शुभ्रं शिरः शिरसि पिंगलं शिखां शि

शिवम्
४३

स्वास्पदेरन्ता कचचंपार्श्वयोस्थितं नेत्रेषुस्थामलंरक्तंकरेस्त्रिमसितंस्मरेत् ४६ चतुर्भुजास्त्रिनेत्राश्चजयमकरमंडिताः वराभयेकपालचशूल
 चदधनःकरैः ४७ अंगदेवास्मृतास्तेभ्यःनेत्रास्त्रोरुग्रहे त्रिसलंत्रिगुणं प्राहुः परशुः सत्वनिष्ठितः ४८ खड्गप्रणतो वज्रं शंभो शक्तिरभेद्य
 ता वह्निः संहारिणी शक्तिः चक्रं नागोपधृष्यता ४९ मलमाया कर्मपाशो घटानादस्वस्त्वपिणी अभयेमालिनी शक्तिः विवर्णं चांकुशं विदुः
 ५० एवं दशभुजं श्रित्यः लिङ्गैर्दशभिरायुधैः जपकाले तु मंत्रस्य ध्येयो देवश्चतुर्भुजः ५१ वराभयपरश्वेणलसत्करसरोरुहः वक्त्रेष्वीशानवक्त्रं
 यऊर्ध्वोशाभिमुखं सदा ५२ पूजाकालेषु तत्पूजाद्वाराभिमुखतां ब्रजेत् परुषाघोरज्जाताख्यचामदेवाननानितु ५३ द्वारभेदान्निभिद्यंते स्वस्वस्था
 नमवस्थया अथ वामं देहादिगादिपरितः क्रमात् ५४ चत्वार्येनानि वक्त्राणि प्रादक्षिणेन कल्पयेत् एवं सदा शिवं ध्यात्वा निश्चलेनांतरात्म
 ना ५५ मंत्रन्यासादिकं न्यापि कृत्वा स्वस्यांत नो यथा मूर्तिं तेनैव संकल्प्य शिवस्य परमात्मनः ५६ अभ्यर्च्य गंधपुष्पाद्यैः मनसैवोपपादितैः
 तस्यां मूर्तौ मूर्तिं मंतं शिवं सदसतः परं ५७ प्राणस्थानं महेशस्य चिंतयेदं विकासतेः ब्रह्माविकापतेः ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्च तथा न्येच सुरासुराः
 ५८ तपोभिरुग्रैरद्यापि यस्य दर्शनं कांसिणः यस्मात्सर्वमिदं ब्रह्मविष्णुरुद्रैर्द्रपूर्वकं ५९ सहभूतैर्द्रियग्राभैः प्रथमं संप्रसूयते कारणानां च योधा
 ताध्येयः परमकारणं ६० न संप्रसूयते न्यस्मात्कदाचन कुतश्चन सर्वैश्चर्येण संपूर्णो नाम्ना सर्वैश्चरः स्वयं ६१ सर्वैर्मुमुक्षुभिर्धेयः शंभुरा
 काशमध्यगः सर्वोपरि कृतावासः सर्वो वासश्च शश्वतः ६२ षड्विधा ध्वमयस्यास्य सर्वस्य जगतः पतिः उत्तरोत्तरभूतानां उत्तरश्च निरुत्तरः
 ६३ अनंतमहिमो भो धिरपरिक्लिन्नवैभवः अशेषविषयामो घृष्टवृद्धि विजृम्भणः ६४ आत्मशक्त्यमृता स्वादप्रमोदरसलालसः अनंता
 नेदसंदोहमकरंदमधुव्रतः ६५ अशेषजगदंडानां पिंडीकराणां पंडितः औदार्यवीर्यगोभीर्यमाधुर्यमकरालयः ६६ अतुलः सर्वभूतानां रा
 जराजो महेश्वरः अप्राकृतशरीरं अतिमन्मथस्त्वपिणं ६७ घृतरितीघनीभूतसच्चिदानंदविग्रहं सर्वलक्षणसंपन्नं सर्वव्यवशाभिन्नं स
 र्वीति शयसंयुक्तं सर्वोभरणभूषितं संरक्तपाणिचरणांकुदमंदस्मिताननं ६८ शुद्धस्फटिकसंकाशं फलपत्रत्रिलोचनं चतुर्भुजमुदारं
 गंचारुचंद्रकलाधरं ७० वरदाभयहस्तं चमृगं कंधरं हरं सर्वकल्याणनिलयं चारुनीलगलान्तरं ७१ सर्वोपमानरहितं सर्वोत्मानं विचिं
 तयेत् ततः संचिंतयेत् तस्य वामभागे महेश्वरी ७२ प्रफुल्लोत्पलपत्राभिविस्तीर्णाय तलोचनां पूर्णचंद्राभवदनां नीलकुंचितमूर्ध्वजां ७३ नी

ई.र.पू.
शिवरहस्य
अ०५०
४४

लोत्पलदलप्रख्यंचंद्रार्धकृतशेखरं अतस्तत्तद्यनेतुंगपीनोन्नतपयोधरं ७४ तनुमध्याष्टशुश्रोणीपीतसस्फोत्तरांबरं सर्वाभरणसंपन्नो ल
 लारतिलकोज्वलं ७५ विचित्रपुष्पसंकीर्णकेशपाशोपशोभिनां सर्वातीतगुणाकारं किंचित्तज्जानताननां ७६ काव्याकारस्फुरद्वाजलल
 लुक्ताफलाचितां हेमारविंदविलसद्धानांदक्षिणेकरे ७७ दंडवच्चाप्ररुहस्तनस्पासीनासहासनां पाशविक्केदकांसाश्चात्तच्चिदानंदरूपिणी
 ७८ सदाशिवेश्वरहरश्चीशदुहिणमातरं समस्तगौरीवाण्यादिलक्ष्म्यादिपरिसेवितां ७९ एवं देवदेवीं च ध्यात्वा तस्य विग्रहो सर्वोपचारवद्भक्त्या
 भावपुष्पैस्समर्चयेत् ८० एवं ध्यात्वा क्षणमहो अग्निहोमायुतं फलं उमासहायं विश्वेशं ध्यात्वा प्राप्नोति मानवः ८१ श्री स्कंद उवाच शंभुश्चिदा
 काशगकोशकाशो ध्येयं श्रिदानंदधनोद्ययात्मा शास्त्राशिराभिर्गदितो हराजं मुकुंदशक्रादिसुरप्रसूतिः ८२ हे यादिदुःखमपहाय भवोत्समा
 यानिर्वापकाय हृदि वै चिरभाविताय कैवल्यबद्धीगतं वै भवो यो ध्येयो विमुक्तो परमैः स उमासहायः ८३ इति श्रीशिवरहस्ये ईशानाख्ये दशमोऽंशे
 एकानपंचाशोऽध्यायः ४२ ईश्वराय नमः ध्यानमेतन्न बोक्तुं मे महादेव स्पृशतु उमासहायं विश्वेशं ध्यात्वा मुक्तो भवेद्भुजः १ श्रुतिप्रकथिते पते
 मूर्तिः परतरे शितुः कैवल्यश्रुतिनिर्दिष्टा साक्षान्नोक्षप्रदायिनी २ ब्राह्मणस्त्रियविशां आश्रमाणां च सर्वदा सव्यासिभिर्विशेषेण हृदि न्यसेव
 केवला ३ भस्मदीपत्रिपुंड्रकैः सदा रुद्राक्षधारिभिः रुद्रसक्तजपासक्तैः सदा पंचासरादरैः ४ ध्येया हृत्पंकजौत्फुल्लकर्णिकाया विमुक्तये
 क्षणमेकं कतूलांच चतुस्सप्ततिजं फलं ५ प्राप्नोति तनुजः सद्यो इत्याह श्रुतिरेव हि ध्यानमेव परा पूजानाम् पूजा महेशितुः ६ ज्ञानध्यानाभि
 युक्तस्य शिवशीघ्रं विमोक्षकः भवोरुपाशबंधेभ्यो रहस्यं ते मया दितं ७ सर्वेषामपि पापानां ध्यानशोभो विनिष्कृतिः अन्याधिकारिभेदेषु पू
 जास्थानादिभेदतः ८ शिवोदितो यंच विःशृण्वध्याध्यांतिर्ममुने देवैर्देवेन कथितं सर्वसंशयनाशनं ९ ईश्वर उवाच अर्केदुर्विवेचनले
 चलिंगे हृद्युत्तमंगेममदेवि पूजनं प्रशस्तमाहुः निगमागमाः शिवेन पूजनं सफलं मेव भवेद्भवानि १० पुण्यान्यतुल्यगणितानि भवेद्भित्तस्य प्रा
 तर्दर्शनमोश्चरस्याघहरनैशं विनश्येत्त्वधं ध्याने हयमेधपुण्यदे फलं देसायं तु नेजन्म हृत्पादं धेदु कलावतं समजनं संपूजनं लोकनं १०
 धन्यानां किल जायते त्रिभुवने पापो घतापो घहृत् अर्वा दामलका त्वतो लघुतरं लिङ्गं नशांस्त शिवे सर्वद्रव्यमवहि सस्ममपि तद्रत्नो
 द्भवं शस्यते नैतत्फाटिकधातुमारकतकैः सत्राताकोत्तुंगिने लिङ्गे नैव हि दोषभागा कलनं तु गंहिशं सतमे ११ सस्ममपि तद्रत्नो

शिवम्
४४

तकेसद्विदुमेकीरितेत्रासस्नासकरोभवेतगिरिजेतुमंनलिंगत्वघं मृत्नाचपिचतुष्टयागलिहितंअर्वाकृततोदोषकृत पाषाणप्रभंवृहे
 षनिहितंहेत्येवपुण्यकृत १२ धातुभ्योऽधिकंसुरलनवकैः स्तुतततः पार्थिवतस्मादप्ययुतंफलस्त्रिजनकंस्पाङ्गणालिंगरसं शंभोस्तु
 मवीर्यजान्निहिपरलिंगतथावेचरेस्थेय्यदैवतमोषमानप्रकृतंस्वायंभुवस्याफले १३ पार्थप्रहरेकितहेमबिंदुचितेभवेन्नार्मदलिंगमीश
 त्रिपंचवारतुलयातसाम्यप्रयातिनद्वाणभवंप्रशस्तं १४ श्वेतेमुक्तिदमविकेसिनमहोपुण्यभिदुध्यर्चने रक्तनार्मदलिंगमप्यध्वरंदारि
 द्र्यदंपूजनात् १५ प्रादेशादधिकंचराचनविधौनैतच्चतस्थावरं सपीगपीठवाभवतुगिरिजेनार्मदमवंप्रशस्तं हस्ताभ्यामृशनिर्वादिमुक्तेस्तु
 यतः तथैवाचैबिल्वेयदिपरममुक्तिकिललभेत्तुहंसस्थक्षेत्रंप्रभवतिनतः क्रोशमगजे १७ चराचरवाविपिनेनगेवास्थितंचलिंगंयदिपू
 ज्यदृष्टचातद्वाणालिंगपरपूज्यदृष्टं तत्स्थावरचैस्पाणपुण्यभावस्यात् यद्वर्तनियमाचैनायगुरुणालिंगंप्रपूज्यंसदा रत्नस्फटिकधातुवाणक
 लितंतल्लिंगभंगेशिवे १८ प्राणानप्यसमीक्ष्ययः स्यजतिसस्याद्रक्तवर्याविकेतस्याहंवितशमिमुक्तिमधिकांतुल्यमेचैतवा १९ ई
 शार्चनाविरहितंयदिभक्ष्यभोज्यमन्नफलकीटकसंमितंभवेत् त्यक्तानरेदन्मनुपंचवत्सरंप्रतप्तशैलेनिवसेच्छिवाचनो २० नियमाच्छि
 वलिंगमर्चयन्मरणेवापित्यजन्सएवपापी यदिसंत्यज्यप्रमादतोहरांसीसहिक्रयोच्चउपोष्यभक्तिमुक्तः २१ नप्राणलिंगनियमः॥
 कलिजद्विजानांशस्तः प्रशस्तमगजेकिलहस्तबद्धं लिंगंलिचहृदयेकिलतांत्रिकाणादेवस्यधारणविधिप्रवदंतिवेदाः २२ नायवैदिकसं
 मतोविधिरयंलिंगार्चनंकेवलंभस्माक्षादिविधारणचनियतत्याज्यनचैतद्विजेः सर्वेद्रियादिरहितोयदिपुत्रकृतसंतस्यार्चनंभवतिशैलसु
 तेत्रिसंतं २३ तुंगंयावच्चलिंगंपरिणनिरपिसानावतीयोनिरुक्ताशक्ताविस्तीर्णवृत्ताभवतिगिरिसुतेगोमुखीपीठतोर्ध्वा पीठंचापिचतुष्टयं
 कलितंतल्लिंगमानांगुलव्यायामोद्धितवक्तमध्यरहितंन्यूनाधिकंदोषकृत २४ नेदंमानंमनोज्ञंभवातिगिरिसुतेलिंगमावेस्वयंभोदेवापि
 वदंतिमानुषविधौतस्थावरेवाचरे रत्नेधातुविनिर्मितेस्फटिकजेस्यान्मूर्तिकाकलितेसूत्रीपंचकमेतदेवकलितंस्पाङ्गागमोक्षप्रदं २५
 न्यूनाधिकाभवतिदोषकरंहिलिंगमायुः प्रजाधनपशून्प्रविनाशयेत् तस्मात्समांगुलमिदंप्रविचार्यकुर्यात्तल्लिंगमनोज्ञमगजेविधिरेषु
 ऋः २६ शंभोलिंगेस्वयंभोऽपिसुरनिहितेचाणलिंगेचरेवारत्नस्फटिकधातुसंभवमहालिंगेमृदापारदे ध्यात्वावाहदयांबजेद्विजवर

ई.द.पू.
शिरहस
अ.पू.

४५

श्रद्धेशनिमील्यभाक्नोभूयादितरेषु वैदिकचरः तन्नसृशेदृषकं २७ एतेषामधहारिनिर्मलतरंनिमील्यमप्यद्रिजेचंडेशाधिकृतिर्नेत
त्रकलितानज्राहमेवद्विजैः तंत्रेषागमयंत्रमंत्रसहितेस्त्रीशूद्रसंपूजितेनग्राह्यकिलचंडभक्तमगजेनद्वैदिकैः केवलं २८ वाणस्फारि
कधातुलिंगनिवहेपुण्येसंद्रोद्धवे स्वायंभौहृदयाज्जकोशकलितेदत्तंपुरस्ताद्विद्यन् ३० नैवेद्यंचवान्भक्ष्यफलजंग्राह्यंतथावैदिकैः
अन्यत्रक्षाल्यमेषाफलरसगणजसाज्यमन्नंतथाप्ये शवेचापिचस्तकेपिगिरिजैर्मल्लिंगसंगाद्विद्यन्तः दूरद्विल्वदलंत्यजंतिसिधियः
नित्यार्चनात्तेनहि स्यादेव नियमोपिजापतशिवस्तेनैव संतुष्यति नग्राह्यंजलमन्नभोज्यमपिनोविप्रैः शिवार्चांविनात्यक्त्वाचांत्यजयेनि
मेतिनरकैः संधृक्षितोसौमनः ३२ यस्त्वेकाहमपिप्रदोषसमयेस्ववायडत्वाशिवः पूजांचापि विधायनद्विगणितातत्पापमुक्तोभवेत् ॥
स्त्रीशूद्रार्चनमेतदेवगिरिजैर्मृद्धानुलिगेसदाविल्वाद्यैः सततंनमोतविहितैः पंचाक्षरैः केवलं ३३ अन्येसंकरजातयाप्यगसुतेम
ल्लिंगलोकोत्सवे मद्गमादिविलोकेनतिलयंतेप्राप्नुवंतेमम ३४ चक्राकग्रावसांस्यार्चनमगतनये एकपोठे स्थितंमेतस्सेवाशुचि
पूजनंकिलभवेत्पापौघदंकेवले एकंमेशिवलिंगमेव नियतंसंपूज्यमुक्तोभवेत् बिल्वीकोमलपल्लवैरहरहः भस्माक्षधक्षोकरः
भस्मत्रिपुंड्ररहितोममलिंगपूजाकृत्वाप्यधारनरकंसशिवेप्रयाति रुद्राक्षभूषणविवर्जितसर्वकायस्तत्पूजनंममशिवेप्रियकृत्ने
चैव ३६ यस्तुर्ध्वपुंड्रकलिताधमफालदेशः संपूजयन्ममवरंशिवलिंगमीशे सौधंतमोहिनरकंप्रसभंप्रयातितत्पूजनंसुकृतमप्यकृत
सदास्यात् ३७ यज्ञानिदीक्षानियमेषुलिंगसंपूजनंपूर्वतएवकार्यं यावच्चतुत्कालसमाप्तिमानंचाकृष्यकृतंसदास्यापूजांरचयेत्तलिंगे ३८
सत्रेषुलिंगंचसदैवपूजयेदुत्थूल्यदेहंभसितत्पुंड्रैः रुद्राक्षवस्त्रोपिभवेत्तनित्यंअक्षार्चनाधक्षितपातकोधः ३९ जस्यभिन्नेश्लेथेवाम
मजनिमवरंत्यज्यदग्धंतथाप्युतस्यैवाकृतिमाददीतनियतंसंधीतचेत्संधिकृत् ४० लिंगप्रोक्षणसंस्कृतिंपनरुमेकवीतंसंपूजयेत् शूद्र
प्रतिष्ठितशिलाशिवलिंगमीशेदृष्टंयदिक्षितिमुदैः कृतपुण्यनाशः ४१ तद्वाणलिंगसहितंयदिशूद्रलिंगंस्यादेवपुण्यफलदंशिवदर्शनेन
पाषंडशूद्रपतिताधमनीचंडसृचंडालपल्कसजनैः यदिस्मृलिंगंदैवंतथार्धमनुजैश्चस्वयंभुलिंगंसंप्रोक्षितंभवतिवैस्थिरजचरंचा
पत्रंनिनेत्रप्रियमेवचित्त्वमपात्रमप्यद्रिसुतेसुतात्र ४३ करोतिमेलिगंसमर्चनासुशुष्कंतथापयुषितंपवित्रं नैतत्पाज्यमुमेवदंतिनिगमाः

शिवम्
४५

स्माह द्रुकेणाहंतविद्यावाप्यविधानतोहृतमुमेओपत्रमेवप्रियं ४४ शुक्लं पर्युषितं च कीदृशहितं न त्वाज्यमेव शिवे तत्रालब्धमहोतथा
 न्यक्तसुमेवित्वाख्ययापातयेत् रत्नस्वर्णविनिर्मितोक्तसुमेयादृक्च संस्थालितं पूजयेत् प्रतिपादितं गिरिसुते सख्यव्यनः पूजयेत् ४५ तद्वत्सा
 लितमेव नित्वमगजे संस्थालितं पूजयेत् तत्रालाभविधौ शिवार्जकजमेः निमील्यतानाचिता उज्जगंशागलिंगं यदि सितमसितोद्भूतं नोगा
 क्षसंगं पापापारमहोत्तमोगसुमहाभेगायतं त्वावति ४६ वीते दोषप्रदोषे प्रथितं जनुजरा न्नाथसंस्थात्सु शश्वत्सर्वीक्ष्य नियमेन शांभव
 वरो भूयात्तं गुणो गोमम प्रदोषकालेशशिखंडचूडलिंगं विलोक्य वषगे सुविधानयोगे ४७ तदंडं संस्पृष्टकरो नरो भूयात्तं गुणेशमम प्र
 दोषकालेशशिखंडचूडलिंगं विलोक्य वषगे सुविधानयोगे ४७ तदंडं संस्पृष्टकरो नरो वारः ससर्वतीर्थोऽप्युत्तविग्रहो भवेत् हरिने वी
 क्षतकदाचिदीशे प्रदोषकाले यदि दशकश्च ४८ प्रज्ञायुस्त्वाहिरही भवेत्तच्छण्डस्य नाशः प्रभवेत्तस्य मंदप्रदोषेषु विशेषदर्शिनो
 विभूतिभूषा सहयोषवर्गीः ४९ सानंदमिदुशकलाभरणे त्तमोगलिंगार्चने नरसुराश्च नयंतिकाले ऋणत्रयापाकरणाय शस्तप्रदोषका
 लीनो शिवाचने मे ५० तदुःखदारिद्र्यविनाशकं शिवे नित्यं च नैमिजिककामदं च वारं ब्रूते द्विजगणेषु निषिद्धितेऽपि न त्वाज्यमेतद्गजे किल
 सोमवारः ५१ सर्वेषामासगणना सुविशिष्टमासोयच्छावणोर्जपरमोऽपि स पुण्यभाक् स्यात् सोमामास्वपिनक्तभोजनरतो भक्तोऽथ मुक्तोऽथ
 वेत् ५२ युक्तो वाप्यधसंचयेन गिरिजे सुव्यक्तमेवोच्यते शक्तश्चेदुपवासकर्मणि सदानो चेद्विद्यात्पक्षणे ५३ क्षीणाद्युः किलशंकराचनर
 तो भुक्तोऽवमुक्तो भवेत् कालाख्ये निशीथे शतपथगदिते यामिनीनाथचूडध्यानानंदेन लिंगार्चनविधिचुरो मूढ एव दृढसः ५४ तस्यापेचा
 स्थलिंगं हृदि भुवि विहितं पूज्यं विलेख्यथाज्यैः हुत्वा मां मगकन्यकेशिखिमुखैसायुज्यमाप्नोति मे चतुर्दश्यामीशेशशिरहितपक्षात्पदिवसो
 निशीथ आपिन्यायदियजतिलिंगं मम परं ५५ प्रशस्तं हस्ताभ्यां परिदलितं बिल्वच्छद्वरैः अपामार्गैः मार्गसकलयति मुत्तैः चैनपरः क्षीरे
 णैव शतापराधमगजेद्भासहसं दृष्टैः साहसं दशकतैरेव मधुना तच्चायुतं वासितां ५६ इत्वा मन्त्रिगमौ लौ फलकुलजरसेः सर्वेमी
 शे सहेयं न स्मेत द्वितरामिभक्तिपरमानंदं मुहुः शांभवं शस्तं प्राड्मुखलिंगतोऽपि गिरिजे पश्चात्मुखे मोक्षदं वायव्या किल चंडभाग कलितं
 प्राड्मुखं गेयके ५७ तस्यार्च्यं च येत प्राड्मुखगते पश्चात्मुखे वा शिवे तत्सान्मुखमपास्य धारं च दनं नैवार्चयेद्देवही ५८ प्रदक्षिणपदं

ई.द.पू.
शे.वरहसे
अ.५०

४६

यदिक्षिपतिपापसंक्षेपकृतनमंन्मयिसदाक्रमेद्विमलमुक्तिमांगेशिवे लुप्यदिपदम्ननुशिवधनंविमुक्तात्मकेसएचकिललुंरुकोभवति
नौलकंठालये ५९ सव्यासच्यप्रक्रमोवर्णिनावेकमंदिनामुभयंतत्प्रशस्तं साष्टांगावैप्रणतिः सा प्रशस्ताशंभोरैवाप्रक्रियाचेमनोक्ता६०
ग्रहस्थावमोवाप्रकृतिवरदाक्षिण्यमगजेष्टपंचदंस्तृणनरपि वृषाद्यं प्रभवति नशस्तंतत्वेकंशतंमवरसाहस्रपरमंत्रयंचानत्वेकंय
दिभ्रुटितिनिर्योजलिपरः ६१ यदिशिववृषभान्तरभिगच्छेदुरुमीशेप्रणतोहिचंडिकेशं वलमायुः पशवस्त्रियश्च पुत्राविनशेयस्त्वर
याशिवेहितस्य ६२ पंचजं ह्यैर्गहस्थो ममजनिमवरं च वैर्ब्रह्मचारी च न्यो धन्यं च रुद्रं जपति मनुवरं पूजयन् लिंगमेशं क्षत्रोपीश्वरलि
गमगजेसंपूजयेत्पावनैः पत्रैर्भूमिनिपातितैः तरुचराच्छीरुद्रपंचाक्षरैः तंत्रैश्चंबकमंत्रितैः सुभसितैः संपूजयेत्सुक्तिभाक्भस्माक्षा
दिविधारितो नमतनुः ज्ञानं मम प्राप्नुयात् ६४ नद्यागोष्टे गृहे वा शिवशे शिखरे के मंत्रितैः शुभ्रसीतैः पुष्पपदेशवने वा विल्वस्पाधोशि
वाग्रे मम यदि विमले लिंगमर्चयेत्प्रशस्तः ६५ तत्वेकाधिकमुत्तरोत्तरगुणं प्रादुः शिवार्चाविधौ गंगायां यदि लिंगपूजनविधिस्थात्को
टिगुणः शिवे ध्यातुं भ्योरल्लिंगं किल विमलमहोपूजयेद्वाणलिंगे तस्मादप्यगजे रसेंद्रकृते स्थात्कोटि लिंगार्चनं पण्यं चापि दिशे तमु
क्तिमपि वैनातोधिकं कीर्त्यते ६६ शुद्धं चेद्यदि मुक्तिदायकमतोनेचेत्सुखायः प्रदं संतप्ताधमचक्रचिह्नतनं नुनेक्षेत्तपूजाविधौ ॥
श्रानं वा तजस्रत्वं कंमलवतीं दृष्ट्वा नुतिष्ठेच्छिवे स्नात्वा चेलयुतं पुनश्च भसितैः उद्धृत्य गात्रं तदा द्वित्रं वा शतरुद्रजापनशुचिः देवयजे
ह्वेततः ६७ तद्दृष्टिदुष्टं न विशिष्टमीशेनैवेद्यमाहुः फलपुष्पदानं कनिष्ठजन्मापि भवेत्ततेन दत्तैव कुक्षीप्रभवेत्तकक्षी निर्माल्यलंघन
मुमेवलपुष्टिहानिः तीर्थेशिवस्य नयथिष्ठनियोजकं स्यात् ६८ दानं च शस्तमगजे किल सांभवे प्रनात्पेरशे वज्रनुभिः विनयोज्यमा
हुः शिवाभिषेकां वृषिजे दद्यन् विदुः प्रयै शिवपूजानां ते ६९ नातोधिकं ग्राह्यमुमेमलोदरे स्थान्मूत्ररूपं यदि पापकृद्भवेत् वंध्यं
कर्यान्नदिवसमुमेविध्यगर्वापहंत्योपयतत्पदवरमहोपूज्यं संपूर्णकामः ७० लोकानीष्टसशिवभजनात्माजनं मुक्तये सोस
र्वेषां वैविधिरयमुमेगोपनीयो मयोक्तः मस्त्यद्वसितं तत्पुंड्रकलितं विश्वेश्वरे यन्न तं हस्तेनो शिवलिंगपूजनरतो शस्तौ च विल्वार्ज
को ७१ नस्त्यद्विचपादपंकजलसत्पुष्पां वृजाघ्रेयकं तन्नेत्रे सफले त्रिनेत्रविलसत् लिंगवलोकेन तो तस्याक्षौ शिवलिंगधाम

शिवमः
४६

गतिदौतमक्रमेषूद्यतो चिन्ततच्छिवमूर्तिचिन्तनरत्नं वाणीशिवाख्यास्तुतो ७२ शस्तुतस्यसमस्तभाग्यमगजेपापंविशस्तंभवेत् धमा
 स्तएवसितभस्मलसत्पद्माः मान्यास्तएवशिवलिंगसमर्चकामेअन्येपुनर्भविभरायभवन्तिजन्मावन्मावनीप्रभवलोकरवरोदि
 काम्या ७३ योन्मुद्रितताहिगिरिजेप्रभवन्तिश्रूयाःविहायशिवपूजनंकिमित्तिकायदुःखाधिकश्रमाश्रमनिषेवणेःनियमयोग
 संसेवनेः अपायदमिदशिवेविसलमुक्तिसदृशेन उपायमिदमेवयच्छिवकथासुसक्तमनः ७४ सुगमोयंविधिरेवकेचलेनिग
 मातेषुनितांतशोष्यथोक्तःआगमादधिकपापवर्णहर्ताभगनेत्रघ्नमुदेभवेत्कर्ता ७५ यदायोनिवक्त्राभितोजावसंघः तदेवाशुका
 लास्यकेसपतेततदेतस्यसंयोचचनेकधर्ममदन्येनमन्येधराधीशकन्ये ७६ आयवीयमिघटितावदपतद्वापुत्यचसाग्रगवा
 लोलाधरवक्रपद्मवगलल्लंबाववज्रगुरं तस्मिन्तायुषिशांगलिंगभजनंस्याच्चेत्तदायुःशिवेसार्थकंसमुपैतितद्विरहितंअर्थ
 भवेत्कष्टकृत् ७७ यमभटविकारार्भटीरवंनिकटेश्रूयतएवतद्ब्रह्मनांवरघोटाविषाणकोटिघृष्टाःपरिदृश्यंतइमेकृतानवृक्षाः
 वाधागाधभवद्दोतरगताःतापत्रयाकांशुभिःसंतप्ताजनुनाशसंस्थितिमहादुःखाभिधातोद्यताः ७८ विषयामिषमोजिनो
 मनुष्यामृषजालाद्रवकालजालिकाहताते कालमालोरुदंष्ट्रानलकुलतलनहीनदुःखादितांगाःस्तेमीमानवभेकमौल्यगत
 योस्वास्यांतगलागते कीटंजीवितुमेवभक्षयतिसःतद्वद्विभूहानराःकालंचाय्यसमीक्ष्यभोगनिरतास्तेस्यावरत्त्वभ्रमैः नित्यातिस
 विवेकशून्यमतयोतिष्ठन्तिविष्ठाशनाः ८० आयुःप्रयातिगिरिजेतटिनीरयांबुप्राग्भागसंगतमिवप्रसरन्नपश्चात् व्याध्याधिभि
 श्रनियतनरकानराणांतस्यांतरायदिशिवेचिन्तएवसाधुः ८१ भवोरुविपिनावनीप्रभवमत्सुसंस्थाद्दुःखं तदांतविषयावटप्रसक्तका
 मषट्कं ८२ गदाश्रममगसप्रभाःपरिचरन्तिस्मिन्निवेजराचकृत्पाशिवाचत्तमपारदुःखदुःखैः ८४ विधिसंस्थिगिरिद्रजातधारा
 प्रभवासातटिनीभवोरुनीराजनिमत्सुविवर्तितर्तिफेनाजगदेतन्नयतेयमांवरार्शि ८५ श्रीस्कंदउवाच तदेवंविधिमाकर्ण्यशि
 ववक्त्राद्विरिद्रजातुष्टावदेवंहृद्यंतःकरणेनमहेश्वरी ८६ देवुवाच वसुधाधरहारवासशंभोवसुधाराधिपपूजपाददेव॥
 सुसुधाधरशेखरत्वमीशोस्पुनाथोस्पधराश्रुतार्थदेहः ८७ ताराकारसुहीरहारकभवत्काकोदराकारधकृकपूर्गभकले

ई.द.पू.

शिवरहस्ये

अ.५०

४७

वरदिविलसन्मारेणभस्माक्षधृक् पारवारभवोरुसागरमहावैश्वानराणाद्यनेसारासारविचारकारणाविभोपादोभजाप्येवते ८८ भवभव
शंकरहरमृडगरधरकरुकरुकरुणाशशिमौले शिवतववदनोवजरसमधुनामधुविधुसुरसंविधुनोति ८९ श्रीस्कंदउवाच उ
मापरिवृढं वृढं नहि भजति मूढा जनाः विमूढमन्त्रयोभ्रंशं परि विशंति गाढं तमः असारभवसागरे सुचिरमेव पापादराश्वरंति विषयान्
राः शिवपदार्चनावर्जिताः ९० अंशोयं दशमः सदाशमधेनैः सेव्यो यमो शार्चकैः आशापाशविहीनचारुमतिभिः संसेवनो यो विधिः घो
रापारविकारसागरतारः सम्यक् श्रुतो यं भवेत् चंद्रोत्तंसकिरीटपादभजने चित्तं प्रवृत्तं भवेत् ९१ हुतापाद्विरही भवेत्तनियतपापैर्विमुक्तो
भवेत् गोभूतिरण्यकलधौतवंगप्रभोरुहानैरनेकजनुभिः यदि पुण्य भावस्यात् तस्यायमीक्षणपथे भवति प्रकाममस्याश्लेशमहिमा
गदितस्तवाद्य ९२ इति श्रीशिवरहस्ये दशमोऽंश ईश्वराख्ये शिवगौरीसंवादे पूर्वार्धे पंचाशोऽध्यायः ५० पूर्वोद्धृतसमाप्तम् सं. १९४४ ॥

रामः

४७